

Договор од Лисабон

Консолидирани верзии на

Договорот за Европската унија

Договорот за функционирање на Европската унија

Повелба за фундаменталните права на Европската унија

Протоколи, Декларации

И М П Р Е С У М

Наслов на оригиналот:

CONSOLIDATED VERSIONS
OF THE TREATY ON EUROPEAN UNION AND THE TREATY
ON THE FUNCTIONING OF THE EUROPEAN UNION
(2010/C 83/01)EN 30.3.2010 Official Journal of the European Union C 83/1

Издавач на оригиналот:

Publication Office of the European Union
2985 Luxembourg, LUXEMBOURG

Издавач на преводот:

Konrad-Adenauer-Stiftung во Република Македонија

Координација

Емилија Туцаровска-Ѓорѓиевска, Konrad-Adenauer-Stiftung
Наташа Ценевска-Георгиева, Секретаријат за европски прашања

Превод (Конгресен сервисен центар):

Влатко Георгиевски
Јасмина Добровочка
Софија Главинова
Сашка Пејковска

Јазична ревизија на преводот (Секретаријат за европски прашања):

Јулија Стојановска
Митко Трајчулески

Лектура:

Ивана Коцевска

Печат:

Винсент-Графика

Тираж:

1000 примероци
Книгата во pdf. формат можете бесплатно да ја преземете на:
[http:// www.kas.de/macedonia/publications](http://www.kas.de/macedonia/publications)
[http:// www.sep.gov.mk](http://www.sep.gov.mk)

Ова издание е остварено во соработка со:

Секретаријатот за европски прашања на Владата на Република Македонија

Напомена: Оваа публикација е преведена од оригиналното издание на англиски јазик на Канцеларијата за публикации на Европската унија, преземено од веб страната на EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu/JOhtml.do?uri=OJ:C:2010:083:SOM:EN:HTML>. Преводот на македонски јазик е единствена одговорност на Фондацијата Конрад Аденауер во Република Македонија.

СОДРЖИНА

Роланд Штурм, Договорот од Лисабон	15
КОНСОЛИДИРАНА ВЕРЗИЈА НА ДОГОВОРОТ ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	33
ПРЕАМБУЛА	35
НАСЛОВ I	37
ОПШТИ ОДРЕДБИ	37
НАСЛОВ II	41
ОДРЕДБИ ЗА ДЕМОКРАТСКИ НАЧЕЛА	41
НАСЛОВ III	43
ОДРЕДБИ ЗА ИНСТИТУЦИИТЕ	43
НАСЛОВ IV	50
ОДРЕДБИ ЗА ЗАЈАКНАТА СОРАБОТКА	50
НАСЛОВ V	51
ОПШТИ ОДРЕДБИ ЗА НАДВОРЕШНОТО ДЕЈСТВУВАЊЕ НА УНИЈАТА И ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ ЗА ЗАЕДНИЧКАТА НАДВОРЕШНА И БЕЗБЕДНОСНА ПОЛИТИКА	51
ПОГЛАВЈЕ 1	51
ОПШТИ ОДРЕДБИ ЗА НАДВОРЕШНОТО ДЕЈСТВУВАЊЕ НА УНИЈАТА	51
ПОГЛАВЈЕ 2	53
ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ ЗА ЗАЕДНИЧКАТА НАДВОРЕШНА И БЕЗБЕДНОСНА ПОЛИТИКА	53
ОДДЕЛ 1	53
ОПШТИ ОДРЕДБИ	53
ОДДЕЛ 2	63
ОДРЕДБИ ЗА ЗАЕДНИЧКАТА БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАНБЕНА ПОЛИТИКА	63
НАСЛОВ VI	67
ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ	67
КОНСОЛИДИРАНА ВЕРЗИЈА НА ДОГОВОРОТ ЗА ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	73
ПРЕАМБУЛА	75
ДЕЛ I	76
НАЧЕЛА	76
НАСЛОВ I	77
КАТЕГОРИИ И ОБЛАСТИ НА НАДЛЕЖНОСТ НА УНИЈАТА	77
НАСЛОВ II	80
ОДРЕДБИ СО ОПШТА ПРИМЕНА	80
ДЕЛ II	83
НЕДИСКРИМИНАЦИЈА И ГРАЃАНСТВО НА УНИЈАТА	83
ДЕЛ III	87
ПОЛИТИКИ И ВНАТРЕШНО ДЕЈСТВУВАЊЕ НА УНИЈАТА	87
НАСЛОВ I	87
ВНАТРЕШЕН ПАЗАР	87
НАСЛОВ II	88
СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА СТОКИ	88
ПОГЛАВЈЕ 1	89
ЦАРИНСКА УНИЈА	89
ПОГЛАВЈЕ 2	90
ЦАРИНСКА СОРАБОТКА	90
ПОГЛАВЈЕ 3	90
ЗАБРАНА НА КВАНТИТАТИВНИТЕ ОГРАНИЧУВАЊА МЕЃУ ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ	90
НАСЛОВ III	92
ЗЕМЈОДЕЛСТВО И РИБАРСТВО	92
НАСЛОВ IV	96
СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА ЛИЦА, УСЛУГИ И КАПИТАЛ	96
ПОГЛАВЈЕ 1	96

РАБОТНИЦИ	96
ПОГЛАВЈЕ 2	98
ПРАВО НА ОСНОВАЊЕ	98
ПОГЛАВЈЕ 3	101
УСЛУГИ	101
ПОГЛАВЈЕ 4	103
КАПИТАЛ И ПЛАЌАЊА	103
НАСЛОВ V	106
ОБЛАСТ НА СЛОБОДА, БЕЗБЕДНОСТ И ПРАВДА	106
ПОГЛАВЈЕ 1	106
ОПШТИ ОДРЕДБИ	106
ПОГЛАВЈЕ 2	109
ПОЛИТИКА ЗА ГРАНИЧНИ КОНТРОЛИ, АЗИЛ И МИГРАЦИЈА	109
ПОГЛАВЈЕ 3	112
СУДСКА СОРАБОТКА ЗА ГРАЃАНСКИ ПРАШАЊА	112
ПОГЛАВЈЕ 4	113
СУДСКА СОРАБОТКА ЗА КРИВИЧНИ ПРАШАЊА	113
ПОГЛАВЈЕ 5	118
ПОЛИЦИСКА СОРАБОТКА	118
НАСЛОВ VI	120
ТРАНСПОРТ	120
НАСЛОВ VII	123
ЗАЕДНИЧКИ ПРАВИЛА ЗА КОНКУРЕНЦИЈАТА, ОДАНОЧУВАЊЕТО И ПРИБЛИЖУВАЊЕТО НА ЗАКОНОДАВСТВОТО	123
ПОГЛАВЈЕ 1	123
ПРАВИЛА ЗА КОНКУРЕНЦИЈА	123
ОДДЕЛ 1	123
ПРАВИЛА ШТО СЕ ОДНЕСУВААТ НА ПРЕТПРИЈАТИЈА	123
ОДДЕЛ 2	127
ПОМОШ ДОДЕЛЕНА ОД ЗЕМЈИТЕ	127
ПОГЛАВЈЕ 2	129
ДАНОЧНИ ОДРЕДБИ	129
ПОГЛАВЈЕ 3	130
ПРИБЛИЖУВАЊЕ НА ЗАКОНОДАВСТВОТО	130
НАСЛОВ VIII	134
ЕКОНОМСКА И МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА	134
ПОГЛАВЈЕ 1	134
ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА	134
ПОГЛАВЈЕ 2	140
МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА	140
ПОГЛАВЈЕ 3	143
ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОДРЕДБИ	143
ПОГЛАВЈЕ 4	144
ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ ЗА ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ ЧИЈАШТО ВАЛУТА Е ЕВРОТО	144
ПОГЛАВЈЕ 5	146
ПРЕОДНИ ОДРЕДБИ	146
НАСЛОВ IX	151
ВРАБОТУВАЊЕ	151
НАСЛОВ X	153
СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА	153
НАСЛОВ XI	159
ЕВРОПСКИ СОЦИЈАЛЕН ФОНД	159
НАСЛОВ XII	160
ОБРАЗОВАНИЕ, СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ, МЛАДИ И СПОРТ	160
НАСЛОВ XIII	162
КУЛТУРА	162
НАСЛОВ XIV	163

ЈАВНО ЗДРАВЈЕ	163
НАСЛОВ XV	165
ЗАШТИТА НА ПОТРОШУВАЧИТЕ	165
НАСЛОВ XVI	166
ТРАНСЕВРОПСКИ МРЕЖИ	166
НАСЛОВ XVII	167
ИНДУСТРИЈА	167
НАСЛОВ XVIII	168
ЕКОНОМСКА, СОЦИЈАЛНА И ТЕРИТОРИЈАЛНА КОХЕЗИЈА	168
НАСЛОВ XIX	170
ИСТРАЖУВАЊЕ И ТЕХНОЛОШКИ РАЗВОЈ И ВСЕЛЕНА	170
НАСЛОВ XX	175
ЖИВОТНА СРЕДИНА	175
НАСЛОВ XXI	178
ЕНЕРГИЈА	178
НАСЛОВ XXII	179
ТУРИЗАМ	179
НАСЛОВ XXIII	179
ЦИВИЛНА ЗАШТИТА	179
НАСЛОВ XXIV	180
АДМИНИСТРАТИВНА СОРАБОТКА	180
ДЕЛ IV	181
ПРИДРУЖУВАЊЕ НА ПРЕКУМОРСКИТЕ ЗЕМЈИ И ТЕРИТОРИИ	181
ДЕЛ V	184
НАДВОРЕШНО ДЕЈСТВУВАЊЕ НА УНИЈАТА	184
НАСЛОВ I	184
ОПШТИ ОДРЕДБИ ЗА НАДВОРЕШНОТО ДЕЈСТВУВАЊЕ НА УНИЈАТА	184
НАСЛОВ II	184
ЗАЕДНИЧКА ТРГОВСКА ПОЛИТИКА	184
НАСЛОВ III	186
СОРАБОТКА СО ТРЕТИ ЗЕМЈИ И ХУМАНИТАРНА ПОМОШ	186
ПОГЛАВЈЕ 1	186
РАЗВОЈНА СОРАБОТКА	186
ПОГЛАВЈЕ 2	188
ЕКОНОМСКА, ФИНАНСИСКА И ТЕХНИЧКА СОРАБОТКА СО ТРЕТИ ЗЕМЈИ	188
ПОГЛАВЈЕ 3	189
ХУМАНИТАРНА ПОМОШ	189
НАСЛОВ IV	190
РЕСТРИКТИВНИ МЕРКИ	190
НАСЛОВ V	190
МЕЃУНАРОДНИ СПОГОДБИ	190
НАСЛОВ VI	194
ОДНОСИТЕ НА УНИЈАТА СО МЕЃУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ И ТРЕТИ ЗЕМЈИ И ДЕЛЕГАЦИИ НА УНИЈАТА	194
НАСЛОВ VII	194
КЛАУЗУЛА ЗА СОЛИДАРНОСТ	194
ДЕЛ VI	196
ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И ФИНАНСИСКИ ОДРЕДБИ	196
НАСЛОВ I	196
ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОДРЕДБИ	196
ПОГЛАВЈЕ 1	196
ИНСТИТУЦИИТЕ	196
ОДДЕЛ 1	196
ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ	196
ОДДЕЛ 2	200
ЕВРОПСКИОТ СОВЕТ	200
ОДДЕЛ 3	201
СОВЕТОТ	201

ОДДЕЛ 4	203
КОМИСИЈАТА	203
ОДДЕЛ 5	206
СУДОТ НА ПРАВДАТА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	206
ОДДЕЛ 6	217
ЕВРОПСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА	217
ОДДЕЛ 7	219
СУД НА РЕВИЗОРИ	219
ПОГЛАВЈЕ 2	223
ПРАВНИ АКТИ НА УНИЈАТА, ПОСТАПКИ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ И ОСТАНАТИ ОДРЕДБИ	223
ОДДЕЛ 1	223
ПРАВНИ АКТИ НА УНИЈАТА	223
ОДДЕЛ 2	225
ПОСТАПКИ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ АКТИ И ДРУГИ ОДРЕДБИ	225
ПОГЛАВЈЕ 3	230
СОВЕТОДАВНИ ТЕЛА НА УНИЈАТА	230
ОДДЕЛ 1	230
ЕКОНОМСКО-СОЦИЈАЛЕН КОМИТЕТ	230
ОДДЕЛ 2	232
КОМИТЕТ НА РЕГИОНИТЕ	232
ПОГЛАВЈЕ 4	233
ЕВРОПСКА ИНВЕСТИЦИСКА БАНКА	233
НАСЛОВ II	234
ФИНАНСИСКИ ОДРЕДБИ	234
ПОГЛАВЈЕ 1	235
СОПСТВЕНИ СРЕДСТВА НА УНИЈАТА	235
ПОГЛАВЈЕ 2	236
ПОВЕЌЕГОДИШНА ФИНАНСИСКА РАМКА	236
ГОДИШЕН БУЏЕТ НА УНИЈАТА	239
ПОГЛАВЈЕ 4	240
ИЗВРШУВАЊЕ НА БУЏЕТОТ И ОСЛОБОДУВАЊЕ ОД ОДГОВОРНОСТ	241
ПОГЛАВЈЕ 5	242
ЗАЕДНИЧКИ ОДРЕДБИ	242
ПОГЛАВЈЕ 6	243
БОРБА ПРОТИВ ИЗМАМИ	243
НАСЛОВ III	244
ЗАЈАКНАТА СОРАБОТКА	244
ДЕЛ VII	248
ОПШТИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ	248
(Списокот на потписници не е репродуциран)	256
ПРОТОКОЛ (бр. 1)	256
ЗА УЛОГАТА НА НАЦИОНАЛНИТЕ ПАРЛАМЕНТИ ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА	256
НАСЛОВ I	257
ИНФОРМАЦИИ ЗА НАЦИОНАЛНИТЕ ПАРЛАМЕНТИ	257
НАСЛОВ II	259
МЕЃУПАРЛАМЕНТАРНА СОРАБОТКА	259
ПРОТОКОЛ (бр. 2)	260
ЗА ПРИМЕНАТА НА НАЧЕЛАТА НА СУПСИДИЈАРНОСТ И ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ	260
ПРОТОКОЛ (бр. 3)	264
ЗА СТАТУТОТ НА СУДОТ НА ПРАВДАТА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	264
НАСЛОВ I	264
СУДИИ И ГЕНЕРАЛНИ АДВОКАТИ	264
НАСЛОВ II	267
ОРГАНИЗАЦИЈА НА СУДОТ НА ПРАВДАТА	267
НАСЛОВ III	270
ПОСТАПКА ПРЕД СУДОТ НА ПРАВДАТА	270
НАСЛОВ IV	278

ОПШТ СУД	278
НАСЛОВ IVa	285
СПЕЦИЈАЛИЗИРАНИ СУДОВИ	285
НАСЛОВ V	285
ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ	285
Специјализирани судови	285
СУД ЗА ЈАВНАТА СЛУЖБА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	286
За статусот на европскиот систем на централните банки и на европската банка	291
ПРОТОКОЛ (бр. 4)	291
ЗА СТАТУТОТ НА ЕВРОПСКИОТ СИСТЕМ НА ЦЕНТРАЛНИТЕ БАНКИ И НА ЕВРОПСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА	291
Европскиот систем на централни банки	292
ПОГЛАВЈЕ I	292
ЕВРОПСКИОТ СИСТЕМ НА ЦЕНТРАЛНИ БАНКИ	292
ПОГЛАВЈЕ II	292
ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ЕСЦБ	292
ПОГЛАВЈЕ III	295
ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЕСЦБ	295
ПОГЛАВЈЕ IV	302
МОНЕТАРНИ ФУНКЦИИ И ОПЕРАЦИИ НА ЕСЦБ	302
Сметки во ЕЦБ и во националните централни банки	302
Работење на отворениот пазар и кредитни операции	302
Минимални резерви	302
Монетарни функции и операции на ЕСЦБ	303
Други инструменти за монетарна контрола	303
Работење со јавните субјекти	303
Клириншки и платни системи	304
Надворешно работење	304
Други операции	304
ПОГЛАВЈЕ V	305
РАЗУМЕН НАДЗОР	305
ПОГЛАВЈЕ VI	305
ФИНАНСИСКИ ОДРЕДБИ НА ЕСЦБ	305
Финансиски извештаи	305
Ревизија	306
Капитал на ЕЦБ	306
Клуч за запишување на капиталот	307
Пренос на девизните резерви на ЕЦБ	307
Девизни резерви што се чуваат од страна на националните централни банки	308
Распределба на паричните приходи на националните централни банки	308
Распределба на нето-добивките и загубите на ЕЦБ	309
ПОГЛАВЈЕ VII	310
ОПШТИ ОДРЕДБИ	310
Правни акти	310
Судска контрола и сродни прашања	311
Персонал	311
Деловна тајна	312
ПОГЛАВЈЕ VIII	313
ИЗМЕНИ НА СТАТУТОТ И ДОПОЛНИТЕЛНО ЗАКОНОДАВСТВО	313
ПОГЛАВЈЕ IX	314
ПРЕОДНИ И ДРУГИ ОДРЕДБИ ЗА ЕСЦБ	314
Општи одредби	314
Преодни задачи на ЕЦБ	314
Генерален совет на ЕЦБ	315
Деловник на Генералниот совет	315
Одговорности на Генералниот совет	315
Преодни одредби за капиталот на ЕЦБ	316
Одложено плаќање на капиталот, резервите и резервирањата на ЕЦБ	316

Менување на банкнотите во валутите на земјите-членки	317
Применливост на преодните одредби	317
ПРОТОКОЛ (бр. 5)	318
ЗА СТАТУТОТ НА ЕВРОПСКАТА ИНВЕСТИЦИСКА БАНКА	318
ПРОТОКОЛ (бр. 6)	333
ЗА МЕСТОПОЛОЖБАТА НА СЕДИШТАТА НА ИНСТИТУЦИИТЕ И НА ОПРЕДЕЛЕНИ ТЕЛА, КАНЦЕЛАРИИ, АГЕНЦИИ И СЛУЖБИ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ПРЕТСТАВНИЦИТЕ НА ВЛАДИТЕ НА ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ,	333
ПРОТОКОЛ (бр. 7)	334
ЗА ПРИВИЛЕГИИТЕ И ИМУНИТЕТИТЕ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	334
ПОГЛАВЈЕ I	335
ИМОТ, ФОНДОВИ, СРЕДСТВА И ОПЕРАЦИИ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	335
ПОГЛАВЈЕ II	336
КОМУНИКАЦИИ И ПРОПУСНИЦИ (LAISSEZ-PASSER)	336
ПОГЛАВЈЕ III	337
ЧЛЕНОВИ НА ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ	337
ПРЕТСТАВНИЦИ НА ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ ШТО УЧЕСТВУВААТ ВО РАБОТЕЊЕТО НА ИНСТИТУЦИИТЕ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	338
СЛУЖБЕНИ ЛИЦА И ДРУГИ СЛУЖБЕНИЦИ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	338
ПРИВИЛЕГИИ И ИМУНИТЕТИ НА МИСИИТЕ НА ТРЕТИТЕ ЗЕМЈИ ШТО СЕ АКРЕДИТИРАНИ ВО ЕУ	341
ПРОТОКОЛ (бр. 8)	343
ВО ВРСКА СО ЧЛЕН 6(2) ОД ДОГОВОРОТ ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ЗА ПРИСТАПУВАЊЕТО НА УНИЈАТА КОЈ ЕВРОПСКАТА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЗАШТИТА НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА И НА ФУНДАМЕНТАЛНИТЕ СЛОБОДИ	343
ПРОТОКОЛ (бр. 9)	344
ЗА ОДЛУКАТА НА СОВЕТОТ ВО	344
ВРСКА СО СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЧЛЕН 16(4) ОД ДОГОВОРОТ ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	344
И ЧЛЕН 238(2) ОД ДОГОВОРОТ ЗА ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ОД 1 НОЕМВРИ 2014 ГОДИНА ДО 31 МАРТ 2017 ГОДИНА, ОД ЕДНА СТРАНА, И ОД 1 АПРИЛ 2017, ОД ДРУГАТА СТРАНА	344
ПРОТОКОЛ (бр. 10)	345
ЗА ПОСТОЈАНА СТРУКТУРИРАНА СОРАБОТКА ШТО Е ВОСПОСТАВЕНА	
СО ЧЛЕН 42 ОД ДОГОВОРОТ ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	345
ПРОТОКОЛ (бр. 11)	348
ЗА ЧЛЕН 42 ОД ДОГОВОРОТ ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	348
ПРОТОКОЛ (бр. 12)	349
ЗА ПОСТАПКАТА ВО СЛУЧАЈ НА ПРЕКУМЕРЕН ДЕФИЦИТ	349
ПРОТОКОЛ (бр. 13)	350
ЗА КРИТЕРИУМИТЕ ЗА КОНВЕРГЕНЦИЈА	350
ПРОТОКОЛ (бр. 14)	352
ЗА ЕВРОГРУПАТА	352
ПРОТОКОЛ (бр. 15)	353
ЗА ОПРЕДЕЛЕНИ ОДРЕДБИ ШТО СЕ ОДНЕСУВААТ НА ОБЕДИНЕТОТО КРАЛСТВО	
НА ВЕЛИКА БРИТАНИЈА И СЕВЕРНА ИРСКА	353
ПРОТОКОЛ (бр. 16)	356
ЗА ОПРЕДЕЛЕНИ ОДРЕДБИ ШТО СЕ ОДНЕСУВААТ НА ДАНСКА	356
ПРОТОКОЛ (бр. 17)	356
ЗА ДАНСКА	356
ПРОТОКОЛ (бр. 18)	357
ЗА ФРАНЦИЈА	357
ПРОТОКОЛ (бр. 19)	357
ЗА ПРАВОТО ОД ШЕНГЕН ШТО Е ИНТЕГРИРАНО ВО РАМКИТЕ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	357
ПРОТОКОЛ (бр. 20)	361
ЗА ПРИМЕНАТА НА ОПРЕДЕЛЕНИ АСПЕКТИ ОД ЧЛЕН 26 ОД ДОГОВОРОТ ЗА ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ЗА ОБЕДИНЕТОТО КРАЛСТВО И ЗА ИРСКА	361
ЗА ПОЛОЖБАТА НА ОБЕДИНЕТОТО КРАЛСТВО И ИРСКА ВО ОДНОС НА ОБЛАСТА НА СЛОБОДА, БЕЗБЕДНОСТ И ПРАВДА	363
ПРОТОКОЛ (бр. 22)	367
ДЕЛ I	367
ДЕЛ II	369

ДЕЛ III	369
ДЕЛ IV	370
ПРОТОКОЛ (бр. 23)	373
ЗА НАДВОРЕШНИТЕ ОДНОСИ НА ЗЕМЗИТЕ-ЧЛЕНКИ ВО ОДНОС НА ПРЕМИНУВАЊЕТО НА НАДВОРЕШНИТЕ ГРАНИЦИ	373
ПРОТОКОЛ (бр. 24)	374
ЗА АЗИЛ ЗА ДРЖАВЈАНИ НА ЗЕМЗИТЕ-ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	374
ПРОТОКОЛ (бр. 25)	376
ЗА ВРШЕЊЕТО НА ПОДЕЛЕНИТЕ НАДЛЕЖНОСТИ	376
ПРОТОКОЛ (бр. 26)	376
ЗА УСЛУГИ ОД ОПШТ ИНТЕРЕС	376
ПРОТОКОЛ (бр. 27)	377
ЗА ВНАТРЕШНИОТ ПАЗАР И КОНКУРЕНЦИЈАТА	377
ПРОТОКОЛ (бр. 28)	378
ЗА ЕКОНОМСКА, СОЦИЈАЛНА И ТЕРИТОРИЈАЛНА КОХЕЗИЈА	378
ПРОТОКОЛ (бр. 29)	380
ЗА СИСТЕМОТ ЗА ЈАВНА РАДИОДИФУЗИЈА ВО ЗЕМЗИТЕ-ЧЛЕНКИ	380
ПРОТОКОЛ (бр. 30)	380
ЗА ПРИМЕНАТА НА ПОВЕЛБАТА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИТЕ ПРАВА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	
ЗА ПОЛСКА И ЗА ОБЕДИНЕТО КРАЛСТВО	380
ПРОТОКОЛ (бр. 31)	382
ЗА УВОЗ ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА НА НАФТЕНИ ПРОИЗВОДИ ШТО СЕ РАФИНИРАНИ ВО ХОЛАНДСКИТЕ АНТИЛИ	382
АНЕКС КОН ПРОТОКОЛОТ	385
ПРОТОКОЛ (бр. 32)	385
ЗА СТЕКНУВАЊЕТО НЕДВИЖЕН ИМОТ ВО ДАНСКА	385
ПРОТОКОЛ (бр. 33)	386
ЗА ЧЛЕН 157 ОД ДОГОВОРОТ ЗА ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	386
ПРОТОКОЛ (бр. 34)	386
ЗА СПЕЦИЈАЛНИОТ РЕЖИМ ЗА ГРЕНЛАНД	386
ПРОТОКОЛ (бр. 35)	387
ЗА ЧЛЕН 40.3.3 ОД УСТАВОТ НА ИРСКА	387
ПРОТОКОЛ (бр. 36)	387
ЗА ПРЕОДНИ ОДРЕДБИ	387
НАСЛОВ I	388
ОДРЕДБИ ЗА ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ	388
НАСЛОВ II	388
ОДРЕДБИ ЗА КВАЛИФИКУВАНОТО МНОЗИНСТВО	388
НАСЛОВ III	390
ОДРЕДБИ ЗА СОСТАВИТЕ НА СОВЕТОТ	390
НАСЛОВ IV	390
ОДРЕДБИ ЗА КОМИСИЈАТА, ВКЛУЧИТЕЛНО И ЗА ВИСОКИОТ ПРЕТСТАВНИК НА УНИЈАТА ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ И БЕЗБЕДНОСНА ПОЛИТИКА	390
НАСЛОВ V	390
ОДРЕДБИ ЗА ГЕНЕРАЛНИОТ СЕКРЕТАР НА СОВЕТОТ, ВИСОКИОТ ПРЕТСТАВНИК ЗА ЗАЕДНИЧКАТА НАДВОРЕШНА И БЕЗБЕДНОСНА ПОЛИТИКА И ЗА ЗАМЕНИКОТ НА ГЕНЕРАЛНИОТ СЕКРЕТАР НА СОВЕТОТ	390
НАСЛОВ VI	391
ОДРЕДБИ ЗА СОВЕТОДАВНИТЕ ТЕЛА	391
НАСЛОВ VII	392
ПРЕОДНИ ОДРЕДБИ ЗА АКТИТЕ ДОНЕСЕНИ ВРЗ ОСНОВА НА НАСЛОВИТЕ V И VI ОД ДОГОВОРОТ ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ПРЕД ВЛЕГУВАЊЕТО ВО СИЛА НА ДОГОВОРОТ ОД ЛИСАБОН	392
ПРОТОКОЛ (бр. 37)	394
ЗА ФИНАНСИСКИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОД ИСТЕКУВАЊЕТО НА ДОГОВОРОТ ЗА ЕЗЈЧ И ЗА ИСТРАЖУВАЧКИОТ ФОНД ЗА ЈАГЛЕН И ЧЕЛИК	394
АНЕКСИ	396
АНЕКС I	397

СПИСОК НАВЕДЕН ВО ЧЛЕН 38 ОД ДОГОВОРОТ ЗА ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	397
АНЕКС II	399
ПРЕКУОКЕАНСКИ ЗЕМЈИ И ТЕРИТОРИИ НА КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ ОДРЕДБИТЕ ОД ДЕЛОТ 4 ОД ДОГОВОРОТ ЗА ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	399
ДЕКЛАРАЦИИ	401
ВО ПРИЛОГ НА КОНЕЧНИОТ АКТ НА МЕЃУВЛАДИНАТА КОНФЕРЕНЦИЈА НА КОЈА СЕ ДОНЕСЕ ДОГОВОРОТ ОД ЛИСАБОН,	401
A. ДЕКЛАРАЦИИ ВО ВРСКА СО ОДРЕДБИ ОД ДОГОВОРИТЕ	401
B. ДЕКЛАРАЦИИ ВО ВРСКА СО ПРОТОКОЛИТЕ ВО ПРИЛОГ НА ДОГОВОРИТЕ	417
В. ДЕКЛАРАЦИИ ОД ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ	421
КОРЕСПОНДЕНТНИ ТАБЕЛИ(*)	427
Договор за Европската унија	427
Договорот за функционирањето на Европската унија	431
ПОВЕЛБА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИТЕ ПРАВА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА 2010/С 83/02)	447
ПОВЕЛБА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИТЕ ПРАВА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	447
Преамбула	447
НАСЛОВ I	450
ДОСТОИНСТВО	448
Човеково достоинство	448
Право на живот	448
Право на интегритет на личноста	448
Забрана за измачување и нечовечко или деградирачко третирање или казнување	449
Забрана за ropство и присилна работа	449
НАСЛОВ II	449
СЛОБОДИ	449
Право на слобода и безбедност	449
Почитување на приватниот и семеен живот	450
Заштита на личните податоци	450
Право на брак и право на формирање семејство	450
Слобода на мисла, совест и религија	450
Слобода на изразување и информации	451
Слобода на собирање и здружување	451
Слобода на уметностите и науките	451
Право на образование	451
Слобода на избор на професија и право на работа	452
Слобода за вршење на дејност	452
Право на сопственост	452
Право на азил	452
Заштита во случај на отстранување, протерување или екстрадиција	453
НАСЛОВ III	453
ЕДНАКВОСТ	453
Еднаквост пред законот	453
Недискриминација	453
Културна, религиска и јазична разновидност	453
Еднаквост меѓу жените и мажите	454
Правата на детето	454
Правата на постарите лица	454
Интегрирање на лицата со посебни потреби	454
НАСЛОВ IV	455
СОЛИДАРНОСТ	455
Право на работниците на информации и консултации во рамки на претпријатието	455
Право на колективно преговарање и активности	455
Право на пристап до служби за посредување при вработување	455
Заштита во случај на неоправдано отпуштање	455
Правични и соодветни работни услови	456

Забрана за детски труд и заштита на младите на работа	456
Семејство и професионален живот	456
Социјална сигурност и социјална помош	456
Здравствена заштита	457
Пристап до услуги од општ економски интерес	457
Заштита на животната средина	457
НАСЛОВ V	458
ГРАЃАНСКИ ПРАВА	459
Право на глас и кандидирање на општински избори	459
Право на добра администрација	459
Право на пристап до документи	459
Европски омбудсман	459
Право на петиција	459
Слобода на движење и живеење	459
Дипломатска и конзуларна заштита	460
НАСЛОВ VI	460
ПРАВДА	460
Право на ефикасен правен лек и правично судење	460
Пресумпција на невиност и право на одбрана	460
Начела на легалност и пропорционалност на кривичните дела и казните	461
Право да не се суди или да не се казува двојно при кривични постапки за исто кривично дело	461
НАСЛОВ VII	461
ОПШТИ ОДРЕДБИ ЗА ТОЛКУВАЊЕТО И ПРИМЕНАТА НА ПОВЕЛБАТА	461
Поле на примена	461
Опсег и толкување на правата и начелата	462
Степен на заштита	463
Забрана за злоупотреба на правата	463

БЕЛЕШКА ЗА ЧИТАТЕЛОТ

Оваа публикација ги содржи консолидираните верзии на Договорот за Европската унија и на Договорот за функционирањето на Европската унија, како и анексите и протоколите од тие Договори што произлегуваат од измените и дополнувањата воведени со Договорот од Лисабон, потпишан на 13 декември 2007 година во Лисабон и кој влезе во сила на 1 декември 2009 година. Исто така, ги содржи и декларациите приложени кон Завршниот акт на Меѓувладината конференција на која се донесе Договорот од Лисабон.

Како што е наведено во Белешката за читателот од претходното издание на консолидираните верзии на Договорите (Сл. весник С 115, 09.05.2008 година, стр. 1), во ова издание се вклучени оние исправки што се донесени до датумот на ова издание.

Во оваа публикација е вклучена и Повелбата за фундаменталните права на Европската унија прогласена во Стразбур на 12 декември 2007 година од страна на Европскиот парламент, Советот и Комисијата (Сл. весник С 303, 14.12.2007 година, стр. 1). Овој текст ја повторува и ја приспособува Повелбата прогласена на 7 декември 2000 година, и ја заменува истата со важност од 1 декември 2009 година, датумот на влегување во сила на Договорот од Лисабон. Врз основа на првиот потстав од член 6(1) од Договорот за Европската унија, Повелбата објавена во 2007 година ја има истата правна вредност како и Договорите.

Овој текст е подготвен со намена документирање и не вклучува одговорност на институциите на Европската унија.

Роланд Штурм

Договорот од Лисабон

Приспособување кон изменетите состојби или нешто повеќе?

За историјата на Реформскиот договор

Договорот од Лисабон влезе во сила на 1 декември 2009 година. Тој имаше долга историја. За негово донесување беа пресудни најмалку три причини. Како прво, земјите-членки на Европската унија имаа различна претстава за насоката во која таа треба да се развива. Како второ, се правеа многу обиди да се обезбедат потребните мнозинства во сите земји на ЕУ, во согласност со националните уставни правила, со цел изнаоѓање на нова договорна основа за Европската унија. И како трето, се покажа дека на ЕУ ѝ е потребно многу повеќе време, отколку што самата таа планираше, за да се подготви за новите политички прилики – во прва линија тука станува збор за последиците од проширувањето кон Исток.

И одржаната меѓувладина конференција во Амстердам од 1996 година имаше за цел да го подобри начинот на функционирање на ЕУ преку институционални реформи. Како што ЕУ растеше, така и итноста од институционални реформи стануваше сè поизразена. Во 1995 година кон ЕУ се приклучија Австрија, Финска и Шведска. ЕУ 12 прерасна во ЕУ 15. Со планираното проширување кон Исток, бројката на земји-членки од 15 би се искачила на 27. Под вакви околности ЕУ мораше да се справи со своите институции, процесите на донесување одлуки, како и со сопствената претстава за самата себе. Оттука се наметнаа две прашања: дали ЕУ ќе го реши ова прашање пред проширувањето, што би се рекло во кругот на постарите членки, и како старите и новите членки би реагирале на иницијативата, која би имала за цел конкретизирање на процесот на европска интеграција преку воспоставување уставен поредок. Дотогаш на европската интеграција во ЕУ се гледаше како на постепен процес. Прашењето „како?“ кое се однесува на европската интеграција стоеше во преден план. Силниот акцент на прашењето „накаде“, односно прашањето „унија на држави или сојузна држава“, беше јасен показател дека 27-те земји-членки имаат различни гледишта за европскиот проект.

Обидот на меѓувладината конференција во Ница од 2000 година да се донесат одлуки за клучните прашања и институционалните реформи пред проширувањето кон Исток во суштина се покажа како неуспешен.

Меѓувладината конференција од Ница ги наследи нерешените институционални проблеми од меѓувладината конференција од Амстердам, како проширувањето на мнозинските одлуки во Советот на министри на ЕУ и воспоставувањето на ново броење на гласовите од поединечните земјите-членки при донесувањето на одлуките, како и реорганизацијата на Европската комисија. Кон институционалните прашања се вбројуваа и идниот состав и големина на Европскиот парламент и неговата улога на соодлучувачко тело во одделни политички области. И покрај компромисите кои беа постигнати во Ница, овие прашања со кои се занимаваше европската политика и по оваа меѓувладина конференција за првпат беа уредени со Договорот од Лисабон.

Исто така, изостана дебатата околу статусот на Повелбата за фундаменталните права на Европската унија сè до постигнувањето на Договорот од Лисабон. И покрај тоа што во Ница повелбата беше свечено објавена, таа не беше составен дел од европските договори. Повелба за фундаменталните права настана како резултат на нова форма на европска дипломатија, на конвенција под раководство на поранешниот претседател на СР Германија, Роман Херцог. Конвенцијата која се одржа на 17 декември 1999 година и чиешто резултати навремено беа доставени до Европскиот совет на шефови на држави и влади во Бијариц во октомври 2000 година, требаше да поттикне политичка дискусија во рамки на парламентите, регионите во ЕУ и граѓанското општество. Така, по прашањето за заштитата на фундаменталните права, на начин близок до граѓаните, требаше да се изнајде европски пропис заснован на поширока општествена база.

Разочарувањето од резултатите од Самитот во Ница укажаа на потребата од подлабок и посеопфатен обид на европската политика на склучување договори. На седницата на Европскиот совет во Лакен во декември 2001 година, шефовите на држави и влади се согласија моделот на конвенцијата кој тогаш служеше како европски советодавен инструмент, да го пренесат и на размислувањата за иднината на Европа. Земјите-кандидатки од источното проширување требаше да учествуваат во дискусиите за новата договорна основа на ЕУ. За претседател на Европската конвенција беше назначен поранешниот претседател на Франција, Валери Жискар Дестен.

Во текот на дискусиите околу Уставот на Европа стана јасно дека требаше и треба да се воведат нови теми во европскиот договор. Од една страна, требаше да се разјасни прашањето каква положба ќе има ЕУ по проширувањето на Исток кон новите источни соседи, пред сè, кон светската сила Русија. Од друга страна, ЕУ се најде во непосредна близина на земјите од поранешна Југославија, соочена со воени спорови, и мораше да одговори на заканата од глобалниот тероризам.

Сето ова на заедничката безбедносна и одбранбена политика ѝ даде поголема важност од порано.

Договорот за Устав за Европа беше свечено потпишан на 29 октомври 2004 година во Рим од страна на сите земји-членки. Но, неговото ратификување, а со тоа и самиот договор, доживеа неуспех во 2005 година на референдумите во Франција и Холандија. За донесување на европски договор или измени на европските договори мора да се постигне согласност од страна на сите земји-членки, без исклучок. Постојат низа причини поради кои Французите и Холанѓаните се изјаснија против Уставот. Некои од нив беа од внатрешнополитичка природа или, пак, се поврзани со стравувањата од приклучувањето на Турција кон ЕУ, причини кои во потесна смисла не се однесуваа директно на самиот Устав на Европа. Осумнаесет земји-членки го изгласаа Уставниот договор – во Шпанија и Луксембург по пат на референдум. Сепак, негативните референдуми во Франција и Холандија во мај и јуни 2005 година нанесоа силен удар врз процесот на ратификација. Поради тоа неколку од останатите земји-членки го одложија ратификувањето на Уставниот договор.

Ова беше лекција за Договорот од Лисабон референдум да се спроведува само во случајот кога тоа е задолжително за промена на договорните начела на ЕУ. Ова конкретно значеше дека само во Ирска мораше да се одлучува по пат на референдум. Во сите други земји-членки во врска со Договорот од Лисабон требаше да се изјаснат националните парламенти и – националните уставни судови, доколку истите бидат повикани, како што тоа беше случај во Германија и Чешка.

Договорот од Лисабон, не само историски, туку и суштински почива на идејата за воспоставување на Устав за Европа. Во повеќе етапи Договорот претрпе измени како резултат на преговори и компромиси. И самиот нацрт на Европскиот устав од Конвенцијата беше приспособен според националните приоритети, како резултат на преговори на ниво на шефови на држави и влади, како, на пример, желбата на Полска за интервенции во процедурата за гласање по пат на мнозинство во Советот на министри. Неуспехот на Европскиот устав во тоа време остави простор за негово понатамошно усовршување. Двегодишната фаза за размислување („фаза на рефлексија“) по 2005 година, пред сè, требаше да отвори простор за дебата околу националните претстави за иднината на Европа. Шефовите на држави и влади значително се дистанцираа од поимот устав. Со Берлинската декларација, потпишана на 25 март 2007 година, за време на германското претседателство со ЕУ, се постигна минимален консензус помеѓу земјите-членки. До периодот на изборите за Европскиот парламент во 2009 година, Европската унија требаше да се постави на обновена заедничка основа. На почетокот на мај 2007 година, за време на германското претседателство, на поединечните

европски земји им беше доставен прашалник, со цел да се испорача што пореална слика за зедничките и различните претстави за политиката на Европа. Пред сè, Германија, Данска, Ирска, Португалија и Шведска настојуваа на уредување на односите на база на договор, кој ќе биде во најтесна можна релација со Договорот за Устав за Европа, додека особено Франција, Холандија, Обединетото Кралство, Чешка и Полска од различни причини бараа сосема ново обликување на договорот. На 23 јуни 2007 година во Брисел, по многуте исцрпни и комплицирани преговори во Европскиот совет, во 4 часот и 30 минути рано наутро, конечно беше постигната согласност за свикнување на идна меѓувладината конференција посветена на реформите на европските договори.

До последен момент шансата за нов старт беше крајно неизвесна. Приврзаниците на првичниот Договор за устав веќе си ги препишуваа заслугите за европската иднина, но мораа да имаат предвид дека за противниците на Договорот и понатаму поисплатлива беше традиционалната политика заснована на национални државни интереси. Противниците на Договорот за Уставот не сакаа да ги затворат очите пред потребата за реформа на ЕУ. Кога се направија одредени отстапки, тие мораа истовремено да покажат подготвеност, односно да ги прифатат понатамошните чекори на европската интеграција, како, на пример, правно-обврзувачката Повелба за фундаменталните права или проширување на можноста за донесување одлуки со мнозинство, на пример, во областа на правдата и внатрешните работи. Исцрпните преговори и консултации кои ѝ претходеа на Меѓувладината конференција од Лисабон, која се одржа на 18 и 19 октомври 2007 година, придонесоа многу полесно да се постигне едногласност. Договорот од Лисабон беше потпишан на 13 декември 2007 година од страна на сите шефови на држави и влади.

Процесот на ратификација на Договорот можеше да започне. Мнозинството земји-членки го доставија документот за ратификација до Република Италија до декември 2008 година. Критички настроените претседатели на Полска и Чешка, кога станува збор за ЕУ, бараа и најмала можност да го опструираат Договорот. Во Германија, Сојузниот уставен суд разгледуваше жалби против Договорот, така што претседателот ја чекаше конечната одлука пред да го потпише документот за ратификацијата. Во Ирска, на 12 јуни 2008 година, Договорот падна на референдум, кој беше услов за земјата да го ратификува Договорот од Лисабон. Ирското вето ја разниша европската политика. Единствен излез од оваа ситуација беше на ирските гласачи да им се понудат нови отстапки, како што беше одредбата со која на секоја земја ѝ се овозможува да предложи комесар. Дали оваа отстапка ќе биде доволна, не можеше со сигурност да се предвиди. Сепак, од светската финансиска криза, која особено ја погоди Ирска, граѓаните

на оваа држава сфатија во колку голема мера може да биде од помош европската солидарност (на пример, во рамки на еврозоната). Така, по одржаниот втор референдум во Ирска на 2 октомври 2009 година, 67% од граѓаните се изјаснија за ратификување на Договорот од Лисабон. Одлуката на Ирска придонесе да попуштат и претседателите на Полска и Чешка. Чешкиот претседател се наоѓаше во фаза на исчекување на исходот од жалбите поднесени пред чешкиот Уставен суд, кои на крај беа неуспешни. Тој го потпиша документот за ратификација на 3 ноември 2009 година, како последен од европските шефови на држави.

Во Германија, Сојузниот уставен суд изненади со својата одлука од 30 јуни 2009 година, која наиде на контроверзна дискусија. Со пресудата не се попречуваше патот на претседателот да го потпише документот за ратификација, но донесените придружни закони кои се однесуваат на имплементацијата на Договорот во Германија беа прогласени за неуставни. По усвојувањето на потребните корекции во Бундестагот и Сојузниот совет, во септември 2009 година во Германија беа создадени услови за влегување во сила на Договорот од Лисабон. Не земајќи го предвид временското одложување на процесот на ратификација на договорот од страна на Германија, пресудата на Сојузниот уставен суд од повеќе причини претставува значаен момент за самиот договор. Пред сè, одлуката се противи на првобитната идеја за европски устав, со кој се етаблира една нова заедница на европско ниво. Од перспектива на Сојузниот уставен суд, ЕУ останува да биде дело на суверените демократски држави. Од надлежностите на Европската унија не произлегува независен национален суверенитет на граѓаните на Унијата. Оттука, Сојузниот уставен суд заклучува дека и понатаму земјите-членки мора да ја преземат одговорноста за почитување на основните демократски начела од нивниот устав. Сојузниот уставен суд определува суштинска сфера за германската политика, која не смее во целост да се префрли под одговорност на институциите на ЕУ. Тука се вбројуваат одлуките кои се однесуваат на војна и мир, казненото право и полицијата, приходите и расходите на државата, образованието, медиумите и религијата. Доколку, сепак, се случи вакво префрлање на надлежностите, може повторно да се повика Сојузниот уставен суд.

Со ова јасно беа повлечени границите на европската договорна политика, која критичарите на пресудата ја оценуваат како премногу рестриктивна. Во својот прилог за „Цајт“ (Zeit, 9 јули 2009 година, стр. 4) поранешниот министер за надворешни работи, Јошка Фишер, ќе истакне дека во пресудата се отсликува улогата на Уставниот суд на „национално резе“ на продлабочената интеграција. Повеќе Европа отколку што самиот Договор од Лисабон дозволува, од гледна точка на Сојузниот уставен суд, е можно само доколку започне нов процес за изготвување европски устав. Ваквата перспектива претставува голем

товар за сегашната Европска унија со 27 земји-членки, која повеќе размислува национално-државно отколку европски.

Патот кон Договорот од Лисабон, секако, беше многу трнлив, а неговото влегување во сила се случи подоцна од планираното, на 1 декември 2009 година. Во ноември, забрзано се бараше персонал за важните новоформирани служби. За прв претседател на Европскиот совет беше избран белгискиот премиер Херман ван Ромпуј, кој е приврзаник на таборот на конзервативците. Од редовите на социјалистите беше избран првиот европски министер за надворешни работи, кој официјално ја носи титулата „Висок претставник на Унијата за надворешна и безбедносна политика“. Назначувањето на оваа функција на британската политичарка леди Кетрин Ештон (претходно одговорна за трговија при Европската комисија) која доаѓа од редовите на Лабористите, исто како и назначувањето на Ван Ропуј, беше интерпретирано како индикација дека во структурата на Европската унија по влегувањето во сила на Договорот од Лисабон шефовите на поединечните држави и влади сакаат да имаат важен збор во сите сфери на европската политика.

Цели и идентитет на Европската унија

Договорот од Лисабон прави отстапување од целта за воведување устав за единствена европска заедница преку откажувањето од сите симболи кои би можеле на ЕУ да ѝ дадат ваков карактер. Во преамбулата на Договорот за ЕУ можат да се најдат вообичаените општи намери на договорните страни. Тие почиваат на универзалните вредности, како човекови права, слобода, демократија, еднаквост и владеење на правото. Поранешните дискусии за експлицитно споменување на христијанско-еврејското наследство на европскиот континент или повикувањето кон Бога за самопотврдување на европската соработка, повеќе не се содржани во Договорот од Лисабон. Целите на Договорот се ориентирани кон подобрувањето на демократијата и ефикасноста во работењето на органите на Унијата. На интеграцијата се гледа како на отворен процес кон создавање на што потесна унија на народите на Европа. Преку Договорот од Лисабон Европската унија за првпат добива својство на правно лице. Таа го зазема местото на Европската заедница, како нејзина правна следбеничка. Но, идејата не лежи во создавање европска надржава. Одлуките на европско ниво треба да се донесуваат во согласност со начелото на супсидијарност, што е можно поблиску до граѓаните, почитувајќи ги историјата, културата и традицијата на земјите-членки.

Со Договорот за Устав за Европа како официјални симболи на Европската унија се предвидени: знамето на Унијата (дванаесет златни ѕвезди на сина заднина), европската химна („Ода на радоста“ од Бетовен), Денот

на Европа (9 Мај), еврото и девизата „Обединети во различностите“. И покрај тоа што во дневно-политичката употреба идентитетот на Европската унија и понатаму се поврзува со овие симболи, нивното наведување е изоставено во Договорот од Лисабон. Ограничување на симболите на државност во Договорот од Лисабон претставува и самиот чин на именување на европскиот министер за надворешни работи, кој ќе раководи со новоформираната Европска служба за надворешно дејствување, односно ќе ја извршува функцијата „Висок претставник на Европската Унија за надворешна и безбедносна политика“.

И самата структура на Договорот од Лисабон во голема мера е креирана под притисокот на противниците на изнаоѓање уставно решение на традиционален начин, особено поради цената од можната конфузија кај граѓаните на Унијата. Договорот за Устав предвиде интегрирање во еден документ на Договорот за Европската унија (ДЕУ) и Договорот за Европската заедница (ДЕЗ), кои по Договорот од Мастрихт од 1992 година се основата на европските договори, и вклучување на Повелбата за фундаменталните права на Европската унија. Договорот од Лисабон ја има задржано поделбата на три дела и дополнително регулира, како и претходните договори, релевантни прашања содржани во преку триесет протоколи и шеесет декларации со различни толкувања. Договорот содржи две измени: 1. Договорот за Европската заедница се преименува во Договор за функционирањето на Европската унија (ДФЕУ); 2. Член 6, став 1 од Договорот за ЕУ гласи: „Повелбата за фундаменталните права и договорите се правно рамноправни“. Притоа, Повелбата е правно-обврзувачка за органите на ЕУ, како и за земјите-членки, додека го спроведуваат европското право, а Европскиот суд на правдата го надгледува придржувањето кон истата. Ова не важи за Полска и за Обединетото Кралство. Во Протоколот бр. 30 се гарантира дека против овие земји не може да се остварат правата за покренување обвиненија, што произлегува од Повелбата. И чешкиот претседател пред потпишувањето на документот за ратификација најјави извесни ограничувања.

Европските договори би биле почитливи и поразбирливи доколку при распределбата на надлежностите на Европската унија би се користел јазик што ќе овозможи пронаоѓање аналогија со националното законодавство. Во литературата за Европската унија сè почесто станува збор за европското законодавство. Затоа, Договорот за Устав се стремеше кон преименување на европските правни акти во право, рамковно право и одлуки. Договорот од Лисабон ги задржува поимите кои уште повеќе се оддалечуваат од она што претставува национално-државна симболика, како што се регулатива, директива и одлука. За ова постои суштинска причина, која е тесно поврзана со логиката на европската интеграција. Во Европската унија во суштина не постои законодавен

субјект кој поседува сеопфатни овластувања, аналогно на улогата на национален парламент. Во рамки на националните парламенти можат да се обработуваат сите материи и тие имаат законодавни постапки, кои се исти за сите прашања. Спротивно на ова, европските органи работат врз основа на ограничени надлежности преку земјите-членки. Со секое пренесување на надлежностите на специфичен начин се регулира во колкава мера ќе се преземат одредени надлежности, како и методот на одлучување. Така, поаѓајќи единствено од законодавството, произлегува дека ќе се постигне повеќе заедништво од досега.

Нова институционална архитектура

Реформите на институциите имаат за цел дадените структури да ги направат што поефикасни и покохерентни. Во согласност со Договорот од Лисабон (член 13 од ДЕУ), органи на Европската унија се Европскиот парламент, Советот, Комисијата, Судот на правдата, Судот на ревизори и за првпат, Европската централна банка и Европскиот совет.

Наднационалната соработка помеѓу шефовите на држави и влади во Европскиот совет значително се зајакнува. Дури и кога тој законски не смее да дејствува, сепак, игра значајна улога во утврдувањето на основните политички цели и приоритети на ЕУ. Членови на Европскиот совет се и претседателот на Комисијата и Претседателот на Европскиот совет. Во неговата работа учествува и Високиот претставник на ЕУ за надворешна и безбедносна политика. Оттука можат да се заклучат две работи. Од една страна, со Договорот од Лисабон се зголемува степенот на ограничување на кадарот во рамки на европските институции, но, од друга страна, во гласот на претседателот на Европскиот совет го наоѓаме гласот на ЕУ. Ова може да се толкува како одговор на ЕУ на прашањето на поранешниот американски министер за надворешни работи, Хенри Кисинџер, односно неговото барање на телефонски број на ЕУ. Претседателот на Европскиот совет нема повеќе мандат од само шест месеци, како што беше случај досега, туку мандатот му трае две и пол години, со можност за еден повторен избор.

Дали претседателот на Европскиот совет навистина ќе успее во улогата на гласник на ЕУ на светската политичка сцена, не зависи само од неговите институционално загарантирани капацитети, туку и од неговата личност и раководењето со службата. Според Договорот од Лисабон, Претседателот на Европскиот совет, не навлегувајќи во надворешно-политичките надлежности на Високиот претставник за надворешна и безбедносна политика, ја застапува Унијата и во делот на надворешните работи и безбедносната политика (член 15, став 6 од ДЕУ). Кон внатрешните структури тој треба да дејствува во правец на консензус и да соработува со претседателот на Комисијата. Обемот

на неговата работа се чини огромен. Статистиките во некои медиуми укажуваат на бројка од 150 значајни средби годишно (*The Economist*, 10 октомври 2009 година, стр. 28). Оттука лесно може да се заклучи дека големиот број високи позиции во ЕУ, чиј број со Договорот од Лисабон уште повеќе се зголеми, еднадвор изгледа збунувачки, а гледано однатре, во политичкото секојдневије, создава проблеми во разграничувањето на надлежностите. Се работи за ситуација во која рамо до рамо имаме Претседател на Европскиот совет, шестмесечното претседателство во Советот, претседател на Комисијата, претседател на Европскиот парламент, претседател на Еврогрупата, како и Висок претставник во однос на надворешнополитички прашања. Последниот е и заменик на претседателот на Комисијата.

Европската комисија е двигател на европската интеграција. Сè додека во договорите не е поинаку пропишано, законодавен акт на Унијата може да се донесе само на предлог на Комисијата (член 17, став 2 од ДЕУ). Членовите на Комисијата својата работа треба да ја извршуваат потполно независно. Комесар не смее ниту да прифаќа, ниту да спроведува инструкции, на пример, од националната влада која го има предложено (член 17, став 3 од ДЕУ). Доколку доследно се почитуваат договорите, националното потекло на комесарот треба да биде во втор план, односно неговото дејствување во прв план треба да биде за интересите на ЕУ. За време на преговорите кои му претходеа на Договорот се разви дискусија околу големината на Комисијата. Се постигна консензус, односно беше заклучено дека советодавно-одлучувачко тело со 27 комесари не може понатаму да функционира. Уште со Договорот од Ница се предвиде намалување на бројот на комесарите, во време кога тој достигна бројка од 27. Со Договорот од Лисабон, од 1 ноември 2014 година, што значи со започнувањето на следниот мандат на Комисијата, се предвидува намалување на Комисијата, со што бројот на комесари ќе биде еднаков на две третини од бројот на земјите-членки. Сепак, веројатноста да се случи вакво нешто е многу мала. Формулата „една земја - еден комесар“ беше широко афирмирана во 2009 година, со цел да се убедат граѓаните на Ирска да се изјаснат за Договорот од Лисабон. За евентуалното спроведување на ротациона постапка како резултат на намалувањето на Комисијата, мора да има и едногласна одлука во Европскиот совет. Тука постои опасност на подолг рок да се попречи ефикасноста на многу важно, одлучувачко тело на ЕУ, како резултат на погрешно разбрана политика, заснована на национални интереси.

Како институционален победник на Договорот од Лисабон важи Европскиот парламент. Неговото јакнење се поврзува со јакнењето на европската демократија. Јасен показател дека ваквото размислување не е непроблематично е значењето на европските избори во споредба со националните. Одредбата содржана во член 10 став 2 од ДЕУ според која „Граѓаните се директно претставени на ниво на Унијата во Европскиот

парламент“ не се применуваше во политичкото секојдневие при европските изборни кампањи, кои, пред сè, беа посветени на национални прашања. Оваа појава многу јасно ја дефинираше германскиот Сојузен уставен суд во својата пресуда по Договорот од Лисабон: Европскиот парламент „не е претставнички орган на еден суверен европски народ“ (Сојузен уставен суд, 2BvE 2/08 од 30.6.2009 година, број 280) и ова го поткрепи со фактот на постоење на недоволна или прекумерна застапеност на поединечните земји-членки во Европскиот парламент, како и немањето ефикасна опозиција.

Но, специфичниот карактер на ЕУ како „сојуз на држави“ не му дозволува на Европскиот парламент да се развие во парламент според веќе познатата формула, а намалениот интерес на националните политики и националните медиуми за процесот на одлучување за европската политика во никој случај не може да биде оправдан. Од гледна точка на ЕУ, Договорот од Лисабон се обидува да се справи со демократските недостатоци на европската политика на три начини: преку зајакнување на позицијата на Европскиот парламент, преку можноста за поголема вклученост на националните парламенти во европската политика и преку воведување на директни демократски инструменти за заедничко политичко дејствување.

Европскиот парламент и Советот (Советот на министри) се двата законодавни органи на Унијата (член 14 ДЕУ). Новата редовна законодавна постапка, според која Советот и Парламентот се рамноправни законодавни тела и според која Парламентот не смее да биде надгласан, ја заменува досегашната постапка на соодлучување и е редовна постапка. Ист е случајот и при донесување на одлуки за буџетот, односно доколку станува збор за буџетските расходи Парламентот е еднакво поставен во однос на Советот. За приходите на ЕУ одлучуваат земјите-членки. Досега Европскиот парламент имаше можност да учествува во донесувањето на одлуките само за незадолжителните расходи, сега веќе тој има значајна улога во донесувањето на одлуките за буџетот во областа на земјоделството и регионалниот развој. Исто така, за разлика од порано, кога Европскиот парламент мораше да се согласи со назначувањето на претседателот на Комисијата, сега Парламентот го „избира“ претседателот на Комисијата. Сепак, Комисијата сè уште мора да постигне консензус со Европскиот парламент, а Европскиот парламент може да изгласа недоверба на Комисијата (член 234 од ДФЕУ). Европскиот совет, пак, го задржува правото да го предлага претседателот на Комисијата. Новост е тоа што при изготвувањето на предлогот Советот мора да ги земе предвид резултатите од изборите за Европскиот парламент, бидејќи политичкиот сооднос на гласовите во Парламентот во извесна мера е важен, честопати пресуден за одредувањето на претседателот на Комисијата. Претседателот на Комисијата ги утврдува насоките според кои Комисијата ги извршува

своите задачи и одлучува за внатрешната организација на Комисијата, како и за назначувањето на заменикот на претседателот од редовите на членовите на Комисијата (со исклучок на Високиот претставник на Унијата за надворешна и безбедносна политика).

Националните парламенти во иднина ќе играат поголема улога во европската политика (член 12 од ДЕУ, Протокол бр. 1 и 2). Од една страна, националните парламенти ќе бидат непосредно информирани за документите на Комисијата, како и дневниот ред и протоколите од седниците на Советот. Од друга страна, се воведува механизам за контрола на супсидијарноста, со цел да се избегнат пречекорувања на надлежностите (Протокол бр.2). Националните парламенти или домовите на еден национален парламент имаат можност во рок од осум недели од денот на доставувањето на некој предлог-законодавен акт на ЕУ да излезат со основано мислење, во кое ќе биде образложено зошто предлог-законодавниот акт не е во согласност со начелото на супсидијарност и истото го доставуваат до претседателите на Европскиот парламент, Советот и Комисијата. Секој национален парламент располага со две гласа, при што, доколку се работи за дводомен парламентарен систем, од секој дом доаѓа по еден глас. Доколку бројот на основаните мислења против еден предлог-законодавен акт достигне една третина од вкупниот број гласови од националните парламенти, предлогот се враќа на повторно разгледување. Доколку станува збор за предлог-акти од областа на слободата, безбедноста и правото (правда и внатрешна политика) за приговор е потребна една четвртина од вкупниот број гласови од националните парламенти. Доколку бројот на приговори во рамки на редовна законодавна постапка достигне просто мнозинство од вкупниот број гласови на националните парламенти, ќе се започне вонредна постапка, која под одредени околности може да доведе до ситуација кога законодавните тела на ЕУ (Советот и Европскиот парламент) нема повторно да го разгледуваат предлог-законодавниот акт. Исто така, на земјите-членки им се овозможува во името на своите парламенти да поднесат тужба пред Европскиот суд на правдата за повреда на начелото на супсидијарност при донесувањето на некој законодавен акт на ЕУ. Оваа можност се чини поверојатна за политичката пракса, многу поверојатна од алтернативата која подразбира координација на цела редица парламенти во рамки на земјите-членки во рок од осум недели.

Со Договорот од Лисабон не само што се проширува просторот за демократско заедничко влијание на националните парламенти, Договорот, исто така, се обидува систематски да ја подобри отвореноста на ЕУ кон граѓанското општество. Европското граѓанско општество беше повикано во рамки на Конвенцијата за измени на Договорот да учествува во креирањето на европската уставна реалност. Договорот

од Лисабон ги обврзува сите органи на ЕУ на „отворен, транспарентен и редовен дијалог со претставничките здруженија и граѓанското општество“ (член 11, став 2 од ДЕУ). Во политичката пракса ова може да доведе до ситуација пропишаните обемни сослушувања и консултации на засегнатите страни, на кои е обврзана Комисијата, меѓу другото да се искористат за остварување на интересите на некои трети субјекти, кои располагаат со поголема организација и ресурси во дадениот временски период. По правило, граѓанското незадоволство се изразува повеќе анархиски. Поради оваа појава, Договорот од Лисабон, покрај правото на петиција до Европскиот парламент (член 227, од ДФЕУ) и правото на жалба до Европскиот омбудсман (член 228 од ДФЕУ), нуди и простор за директен демократски форум. Најмалку еден милион граѓани на Унијата, при што „мора да се работи за државјани на поголем број земји-членки“ (член 11 став 4 од ДЕУ), можат да поднесат иницијатива до Комисијата и да ја повикаат да поднесе предлог за европски законодавен акт во рамки на договорите. Колку ќе биде применлива и успешна ваквата можност за заедничко дејствување во пракса, останува да се докаже.

Покрај Европскиот парламент, вториот столб на законодавниот процес во Европската унија го претставува Советот. Оваа двојна структура го отсликува карактерот на ЕУ, од една страна, како унија на граѓаните (Парламент), а, од друга страна, како унија на државите (националните владини претставници во Советот). Договорот од Лисабон воспоставува транспарентност во законодавниот процес во Советот, слична на онаа во Парламентот. Од 1 декември 2009 година сите седници на Советот на кои се разработува европското законодавство се отворени за јавноста. Но, уште поважна и често оспорувана е една друга реформа на Советот: реформата во постапката на одлучување. Сè додека владееше начелото на едногласност, кое и понатаму во некои политички области важи формално а во многу други неформално, воопшто не се обрнуваше внимание на прашањето колку граѓани на ЕУ претставува секоја земја-членка во Советот. Но, ЕУ во процесите на одлучување сè повеќе се стреми кон можноста за одлучување со мнозинство: од една страна, поради продлабочувањето на европската интеграција, а, од друга страна, поради избегнувањето на опасноста од политичка блокада поради неможноста да се постигне потребната едногласност, во услови на зголемен број земји-членки. Со Договорот од Лисабон уште повеќе се продолжува трендот на „одлучување со мнозинство“ во Советот. Бројот на обласите во кои се одлучува со мнозинство порасна од 137 на 181. Квалификуваното мнозинство е воведено како редовна постапка на гласање (член 16, став 3 од ДЕУ), со исклучок на гласањето во областа на заедничката безбедносна и одбранбена политика, каде сè уште се гласа според досегашната постапка, односно со едногласност. Отстапувањето од редовната постапка на гласање мора да биде експлицитно наведено во договорите.

Големо несогласување, кое и Конвенцијата за Уставот не можеше да го реши, беше пресметувањето на квалификуваното мнозинство. Уште во Ница се водеа долги и исцрпни дебати околу прашањето на релативната тежина на гласовите. Решението кое на крајот се утврди се покажа не само како премногу комплицирано, туку и математички незадоволително. Целта требаше да биде тежината на земјите-членки да се поврзе со бројот на граѓаните кои тие ги застапуваат во Европа. Во Договорот од Ница се јавува случај на тројна релација, каде што Германија на сметка на недоволната застапеност во Советот, добива поголем број пратеници во Европарламентот. Одлуките на Советот се ставија во директна релација со мнозинството на „национално-потешките“ гласови, но истовремено и со определено минимално мнозинство од бројот на земјите-членки. На членовите од Советот им се препушти да одлучат за преземањето дополнителни чекори, за да се утврди дали мнозинството во Советот ги има потребните 62% од целокупното население на ЕУ. Реформата со овој компромис наиде на голем отпор, пред сè, кај владата на Полска, која – сè додека важат правилата од Ница – од гледна точка на политичката моќ, се гледаше себе си во поповолна положба. Договорот од Лисабон го голема мера го поедноставува досегашното правило за донесување одлуки со квалификувано мнозинство во Советот и истото го прави потранспарентно. Сега, само 55% од членовите во Советот можат да формираат квалификувано мнозинство, доколку овие 55% потекнуваат од гласовите на најмалку 15 земји-членки и доколку овие земји-членки покриваат минимум 65% од населението на Унијата. За блокирачко малцинство потребни се најмалку четири члена на Советот. Ваквото правило, што го вклучува бројот на населението, е во прилог на повеќето мали држави во ЕУ. Со ова се зголемува нивната моќ во рамки на блокирачкото малцинство, со што помала е веројатноста дека во Советот ќе има борба на гласови. За сметка на подобрената застапеност во Советот, од 2014 година Германија губи три места во Европарламентот.

Со интервенциите на полската влада повторно се усложни постигнатата поедноставена постапка за носење одлуки во Советот, со што во случајот може само условно да зборуваме за подобрување на правилата за донесување одлуки од Ница. Владата на Полска успеа во намерата новата регулатива за пресметување на квалификувано мнозинство да не влезе во сила во 2009 година со Договорот од Лисабон, туку дури во 2014 година (односно, 2017 година). Од 1 ноември 2014 година до 31 март 2017 година ќе важи новото правило за гласање во согласност со Договорот од Лисабон, според кое гласањето може да се спроведува во согласност со Договорот од Ница, доколку тоа го побара некоја земја-членка. Дури од 1 ноември 2017 година ќе се применува исклучиво системот на гласање со двојно мнозинство, предвидено со Договорот од Лисабон. Дополнително ќе важи и „клаузулата од Јанина“, наречена

според местото на одржување на меѓувладината конференција од 1994 година, според која земјите-членки можат да го искористат правото да ги одложат несаканите одлуки, клаузула која, исто така, беше воведена на инсистирање на Полска. Малцинство на држави, што по 2017 година дополнително ќе биде намалено, може да побара од Советот понатамошно разгледување на веќе донесени одлуки, со цел зголемување на бројот на земјите-поддржувачи. Како што може да се види, според Договорот од Лисабон зголемена е сферата на одлучување со мнозинство. Кога се работи за важни прашања, земајќи ја предвид можноста за институционални блокади од страна на поединечните земји-членки, и понатаму останува клучно постигнувањето консензус сведен на најмалиот заеднички именител, т.е. изнаоѓање на решение преку понуда и прифаќање на отстапки, како резултат на националните интереси на поединечните земји-членки. На оние земји-членки, пак, кои сакаат да се отргнат од задолжителниот процес на донесување одлуки во ЕУ, во согласност со Договорот од Лисабон за првпат им се дава можноста да истапат од Унијата (член 50, став 1 од ДЕУ).

Нови задачи

Со Договорот од Лисабон не се направени некои значајни промени во однос на целите на ЕУ во поединечните политички области. Во средиштето на дискусијата за следните чекори на европската интеграција сè уште се прашањата за кои во земјите-членки можат да се добијат различни одговори. На пример, во врска со понатамошниот развој на внатрешниот пазар во конкурентен економски простор во контекст на глобализацијата и во услови на финансиската криза, повторно се наметнува прашањето на балансот помеѓу слободата на пазарот и интервенциите на државата. Француската иницијатива за отстранувањето на целта во текстот на Договорот од Лисабон, која се однесува на непречената конкуренција, може да се сфати само како симболичен гест и сега тоа се утврдува во Протоколот бр. 27: „Внатрешниот пазар (...) опфаќа еден систем, кој обезбедува дека конкуренцијата нема да биде нарушена“. Слично може да се толкува и фактот што според Договорот од Лисабон Европската централна банка добива статус на орган на ЕУ. Некои познавачи овие две промени на Договорот ги интерпретираат како обид за зајакнување на политичкото влијание врз внатрешниот пазар и Европската централна банка. Пред сè, измени беа направени во „структурата на столбови“ на задачите утврдена со Договорот од Мастрихт, Во Мастрихт врз база на Договорот за ЕЗ беа создадени: наднационален столб на ЕУ (каде главно беа содржани одредбите кои се однесуваа на внатрешниот пазар) и два меѓувладини столба (кои ја регулираа заедничката надворешна и безбедносна политика и соработката во областа на правдата и внатрешните

работи). Договорот од Лисабон ја зајакнува наднационалната област, интегрирајќи ги во неа правдата и внатрешните работи. Ова значи дека сега во многу поголема мера ќе биде возможно донесувањето мнозински одлуки и дека Европскиот парламент се здобива со право да се изјасни по дадени прашања. Впрочем, во член 73 од ДФЕУ стои дека земјите-членки под своја одговорност соработуваат помеѓу себе за зачувување на националната безбедност. За разлика од останатите наднационално-организирани политички области, земјите-членки го задржуваат правото на иницијативи во законодавството. Право за поднесување иницијатива нема само Комисијата, туку и една четвртина од земјите-членки (член 76 од ДФЕУ). Во областа на семејното право во прекугранична смисла се применува специфична постапка на донесување одлуки поради многуте различни национални правила, на пример, постапката за развод. Во ваков случај, на националните парламенти им се доставува предлог-законодавен акт. Доколку еден од националните парламенти во рок од шест месеци го одбие предлогот, тогаш тој пропаѓа. Наднационалниот карактер на донесувањето одлуки во областа на слободата, безбедноста и правдата е ослабено не само поради делумните компромиси водени од национални интереси, туку е помалку изразен и поради тоа што во овој понатамошен чекор на интеграција не учествуваат Велика Британија, Ирска и Данска.

Непроменето наднационално се одлучува во областа на заедничката надворешна и безбедносна политика (ЗНБП). Тука важи начелото на едногласност. Искуството од минатото (на пр., војната во Ирак) покажа дека се можни ситуации кога сите земји-членки на ЕУ не гледаат еднакво на меѓународните конфликти, пред сè, неколку земји-членки како Финска, Австрија или Ирска, кои важат како традиционално политички неутрални. Националните интереси и интересите на ниво на ЕУ поради многу други причини, како што се приоритетите и обемот на буџетот предвиден за вооружување, или, пак, воените способности, не се поклопуваат секогаш по автоматизам. Сепак, во член 42 (ДЕУ) од Договорот од Лисабон стои дека Унијата треба да поседува оперативна способност која ќе се потпира на цивилни и воени средства. Затоа европските договори ја нудат можноста, покрај веќе постојната соработка, одредени земји-членки на доброволна база да воспостават зајакната меѓусебна соработка. Така, со Договорот од Лисабон на земјите-членки „кои исполнуваат повисоки критериуми во однос на воените способности и кои во поглед на мисиите имаат преземено пообврзувачки заложби“ (член 42 став 6 од ДЕУ) им се овозможува воспоставување на постојана структурна соработка (ПСС). Одлуките околу регулирањето на ПСС ги донесува Советот со квалификувано мнозинство. Постојаната структурна соработка служи како инструмент за подобрување на флексибилноста на Европската безбедносна и одбранбена политика. Членките на ПСС треба да бидат

во состојба да постават свои воени мисии за справување со кризи во рок од пет до триесет дена, во согласност со барањата на Обединетите нации (Протокол бр. 10). За гласањето во рамки на ПСС се применува начелото на едногласност.

Големо симболично значење за единството на ЕУ во областа на заедничката надворешна и безбедносна политика имаат и клаузулите за заемна помош и солидарност содржани во Договорот од Лисабон. Особено балтичките земји имаат големи очекувања од одредбата во член 42 став 7 од ДЕУ: „Во случај некој да посегне по државната територија на некоја земја-членка, останатите земји-членки се должни да ги стават на располагање сета своја помош и поддршка.“ Во врска со новата безбедносна состојба, член 222 од ДФЕУ налага земјите-членки да дејствуваат солидарно „во случај една земја-членка да стане жртва на терористички напад, да биде погодена од природна катастрофа или катастрофа предизвикана од човечки фактор. Унијата ќе ги мобилизира сите расположиви ресурси, вклучително и расположивите воени средства на земјите-членки.“ Во поширока смисла, европската солидарност е изразена и во обврската од областа на енергетската политика за помош во случај на прекин на снабдувањето со енергија (член 194 став 1 од ДФЕУ), како и воведената цел за справување со климатските промени, од областа на политиката за животната средина (член 191 став 1 од ДФЕУ).

Перспективи

Европската интеграција претставува единствен процес во светски рамки кој придонесе за заеднички економски, општествен и политички напредок на нациите во Европа. Колку повеќе процесот оди напред и колку повеќе земји-членки се приклучуваат во поставувањето на целите, толку потешко ќе биде донесувањето одлуки во однос на продлабочувањето на Европската унија. Мир во цела Европа, воспоставување заеднички вредности, економска благосостојба за граѓаните и гаранција за нивната безбедност се основните цели на ЕУ. На овие цели се согласуваат сите подеднакво. Сепак, сите земји-членки немаат исти погледи за улогата на ЕУ. Еврото не го имаат воведено сите земји-членки на ЕУ, сите не се вклучени во Шенгенскиот безграничен простор и сите не ја прифатија Повелбата за фундаменталните права. Европа се движи бавно и со различни брзини. Со Договорот од Лисабон се предвидува можноста за воспоставување на механизмот на зајакната соработка, на пример, помеѓу земјите-членки кои особено се залагаат за интеграција. Во член 20 став 2 од ДЕУ, како „крајна инстанција“ е предвидена одлуката на Европскиот совет, доколку тој утврди дека целите на таквата соработка не можат да се остварат во рамки на разумен период од страна на Унијата како целина, и под услов

најмалку девет земји-членки да учествуваат во таа соработка. Од друга страна, Договорот од Лисабон дозволува и истапување од членството и раскинување на обврските спрема ЕУ (член 48 став 2 од ДЕУ).

Со долго подготвуваниот Договор од Лисабон, во ЕУ конечно се постигна фаза на консолидација. Се разбира дека ќе треба да помине одредено време додека да се „проголтаат“ сите измени во Договорот, а одреден број важни одредби нема веднаш да влезат во сила. Времето на брзите измени на договорите и перманентната европска уставна политика во секој случај е завршено. Во наредните години ЕУ ќе мора да се концентрира на напорите одново да се стабилизира балансот помеѓу политиките на националните интереси и заедничките европски интереси. Некои прашања во однос на проширувањето се сè уште отворени - односите со некои од соседите, како на Исток, пред сè, со Русија, така и со соседите од Средоземјето (бегалците од северна Африка/конфликтот на Блискиот Исток), прашања кои повторно се вратија во фокусот на надворешната политика на ЕУ. Препреките на патот на проширувањето се уште поголеми, бидејќи забелешката на Европскиот совет од 2007 година во која тој бара да се вклучи во утврдувањето на евентуалните дополнителни услови при донесувањето на одлуките за проширувањето, е вметната во Договорот од Лисабон (член 49, ДЕУ). Европа воопшто го бара своето место во рамки на изменетиот светски поредок. Со чекорот на формирањето на Г7 и Г20 од редовите на најважните индустриски земји доаѓа до израз релативната светска политичка улога на европските национални држави, а со тоа и неопходноста од зајакната европска соработка. Договорот од Лисабон не стана поразбирлив како резултат на исцрпниот процес на преговори и консултации. Тој го следи форматот на договорната политика на ЕУ, кој е обврзан на начелото на ограничување на поединечните овластувања. Постојаното вметнување на поединечни овластувања во мали делови во рамки на постоечките договори, кои не ретко се резултат на комплексни компромиси, е причината за сè подолгите и подетални договори. Сепак, Договорот од Лисабон се обидува (членовите 3 – 6 од ДЕУ) што е можно поопшто и разбирливо да ги разграничи надлежностите на ЕУ. Тука се прави разлика помеѓу надлежностите исклучиво на Унијата, надлежностите кои се поделени со земјите-членки, координативните задачи на Унијата и мерките за поддршка на земјите-членки. Улогата на регионите во ЕУ се потврдува како дел од политичката, економската и социјалната структура на Унијата. На тој начин се надминува „слепилото кон регионите“ од поранешните договори. Ова е чекор напред и покрај тоа што регионите на ЕУ со своите парламенти би биле посреќни со поголема регионална застапеност. Тие и понатаму остануваат на своите внатрешдржавни можности за заедничко дејствување во европската политика.

Договорот од Лисабон, како што коментираат многу евроскептици, на многу места е контроверзен. Единствен начин да се тестира неговата применливост е праксата. Европската интеграција претставува „перманентен процес на учење; тој процес не може да се скрати со еден договор или устав“, ќе напише Гинтер Ноненмахер за весникот „Франкфуртер алгемајне цајтунг“ (“Frankfurter Allgemeine Zeitung”, 1 декември 2009 година, стр.1). Затоа прашањето гласи: дали Договорот од Лисабон ќе го олесни и ќе го направи потранспарентно и подемократско управувањето со ЕУ, како што се очекуваше? Дали националните парламенти ќе се чувствуваат подобро поврзани со европскиот процес на донесување одлуки? И, пред сè, може ли Договорот од Лисабон да придонесе кон пребродување на замореноста од Европа, за што меѓудругото доказ беше и малиот одсив на гласачи на европските избори? Европа секогаш ќе се оценува според два критериума: според испорачаните резултати и според близината со граѓаните. Договорот од Лисабон полага големи вредности, пред сè, на зголемување на ефикасноста на политичкиот процес и негова што поголема транспарентност. И двата сегмента претставуваат важни елементи за еден успешен европски проект. Европските убедувања мораат и понатаму да се негуваат дома, во рамките на поединечните земји-членки. Само така Европската унија ќе остане на цврста основа.

КОНСОЛИДИРАНА ВЕРЗИЈА
НА
ДОГОВОРОТ ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

ПРЕАМБУЛА

НЕГОВОТО ВИСОЧЕСТВО КРАЛОТ НА БЕЛГИЈА, НЕЈЗИНОТО ВИСОЧЕСТВО КРАЛИЦАТА НА ДАНСКА, ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА СОЈУЗНА РЕПУБЛИКА ГЕРМАНИЈА, ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА ИРСКА, ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА РЕПУБЛИКА ГРЦИЈА, НЕГОВОТО ВИСОЧЕСТВО КРАЛОТ НА ШПАНИЈА, ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА РЕПУБЛИКА ФРАНЦИЈА, ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА РЕПУБЛИКА ИТАЛИЈА, НЕГОВОТО КРАЛСКО ВИСОЧЕСТВО ГОЛЕМИОТ ВОЈВОДА НА ЛУКСЕМБУРГ, НЕЈЗИНОТО ВИСОЧЕСТВО КРАЛИЦАТА НА ХОЛАНДИЈА, ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА РЕПУБЛИКА ПОРТУГАЛИЈА, НЕЈЗИНОТО ВИСОЧЕСТВО КРАЛИЦАТА НА ОБЕДИНЕТОТО КРАЛСТВО НА ВЕЛИКА БРИТАНИЈА И СЕВЕРНА ИРСКА⁽¹⁾,

РЕШЕНИ да означат нова фаза во процесот на Европската интеграција започнат со основањето на Европските заедници,

ИНСПИРИРАЈЌИ се од културното, религиското и хуманистичкото наследство на Европа, од кое се развија универзалните вредности на неповредливите и неотуѓивите права на човекот, слободата, демократијата, еднаквоста и владеењето на правото,

ПОТСЕТУВАЈЌИ СЕ на историската важност на завршувањето на поделбата на европскиот континент и на потребата да се создаде стабилна основа за градење на идната Европа,

ПОТВРДУВАЈЌИ ја својата приврзаност кон начелата на слобода, демократија и почитување на човековите права и основни слободи и владеењето на правото,

ПОТВРДУВАЈЌИ ја својата приврзаност кон основните социјални права дефинирани во Европската социјална повелба потпишана во Торино на 18 октомври 1961 година и во Повелбата на Заедницата за основните социјални права на работниците од 1989 година,

ПОСАКУВАЈЌИ да ја продлабочат солидарноста меѓу своите народи, истовремено почитувајќи ја нивната историја, култура и традиции,

1 Во меѓувреме членки на Европската унија станаа Република Бугарија, Република Чешка, Република Естонија, Република Кипар, Република Летонија, Република Литванија, Република Унгарија, Република Малта, Република Австрија, Република Полска, Романија, Република Словенија, Република Словачка, Република Финска и Кралството Шведска.

ПОСАКУВАЈЌИ понатамошно јакнење на демократското и ефикасното функционирање на институциите со цел истите подобро да ги извршуваат доверените задачи во единствена институционална рамка,

РЕШЕНИ да остварат зајакнување и сообразност на своите економии и да воспостават економско-монетарна унија, вклучително и единствена и стабилна валута во согласност со одредбите од овој Договор и Договорот за функционирањето на Европската унија,,

ОДЛУЧЕНИ да го унапредат економско-социјалниот напредок на своите народи, имајќи го предвид начелото на одржлив развој и во контекст на воспоставувањето внатрешен пазар и зајакната кохезија и заштита на животната средина, и да спроведат политики кои гарантираат дека напредокот во економската интеграција ќе биде придружен со паралелен напредок и во другите области,

РЕШЕНИ да создадат заедничко граѓанство за државјаните на нивните земји,

РЕШЕНИ да спроведат заедничка надворешна и безбедносна политика, како и постепено градење на заедничка одбранбена политика, која може да води до заедничка одбрана во согласност со одредбите од член 42, со што ќе се зајакне Европскиот идентитет и неговата независност со цел да се промовира мир, безбедност и напредок во Европа и во светот,

РЕШЕНИ да го олеснат слободното движење на лица, притоа гарантирајќи ја безбедноста и сигурноста на своите народи со воспоставување на област на слобода, безбедност и правда, во согласност со одредбите од овој Договор и од Договорот за функционирањето на Европската унија,

РЕШЕНИ да го продолжат процесот на создавање на потесна унија меѓу народите на Европа, во која одлуките ќе се приближат до граѓаните во согласност со начелото на супсидијарност,

ВО ПОГЛЕД НА преземањето идни чекори за унапредување на Европската интеграција,

ОДЛУЧИЈА да основаат Европска унија и за таа цел ги назначија како свои ополномоштени претставници:

(Списокот на ополномоштени претставници не е репродуциран)

КОИ, по разменување на своите целосни овластувања, во добра и соодветна форма, се согласија на следното:

НАСЛОВ I

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

(поранешен член 1 од ДЕУ) ⁽²⁾

Со овој Договор, ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ меѓу себе основаат ЕВРОПСКА УНИЈА, во понатамошниот текст наречена „Унија“, на која земјите-членки ѝ ги пренесуваат своите надлежности за да ги остварат своите заеднички цели.

Овој Договор означува нова фаза во процесот на создавање потесна унија меѓу народите на Европа, во која одлуките се донесуваат колку што е можно поотворено и поблиску до граѓаните.

Унијата се засновува на овој Договор и на Договорот за функционирањето на Европската унија (во натамошниот текст „Договорите“). Овие два Договора имаат иста правна сила. Унијата ја заменува и ја наследува Европската заедница.

Член 2

Унијата се темели на вредностите на почитување на човековото достоинство, слободата, демократијата, еднаквоста, владеењето на правото и почитувањето на човековите права, вклучително и правата на лицата што припаѓаат на малцинства. Овие вредности се заеднички за земјите-членки во општество во кое преовладуваат плурализмот, недискриминацијата, толеранцијата, правдата, солидарноста и еднаквоста меѓу мажите и жените.

Член 3

(поранешен член 2 од ДЕУ)

1. Целта на Унијата е да го промовира мирот, своите вредности и благосостојбата на своите народи.

2. Унијата им нуди на своите граѓани област на слобода, безбедност и правда без внатрешни граници, во која слободното движење на лицата се обезбедува во комбинација со соодветни мерки за контрола на надворешните граници, азил, имиграција и спречување и борба против криминалот.

2 Овие упатувања се индикативни. За подетални информации погледнете ги табелите за еквивалентност меѓу новото и старото нумерирање на Договорите.

3. Унијата воспоставува внатрешен пазар. Таа работи за одржлив развој на Европа врз основа на балансиран економски пораст и стабилност на цените, висококонкурентна социјална пазарна економија, чија цел е целосно вработување и социјален напредок и високо ниво на заштита и подобрување на квалитетот на животната средина. Промовира научен и технолошки напредок.

Се бори против социјално исклучување и дискриминација и промовира социјална правда и заштита, еднаквост меѓу мажите и жените, солидарност меѓу генерациите и заштита на правата на детето.

Промовира економска, социјална и територијална кохезија и солидарност меѓу земјите-членки.

Ја почитува својата богата културна и јазична различност и гарантира заштита и унапредување на културното наследство на Европа.

4. Унијата воспоставува економска и монетарна унија чија валута е еврото.

5. Во своите односи со останатиот свет, Унијата ги поддржува и ги промовира своите вредности и интереси и придонесува за заштитата на своите граѓани. Унијата придонесува за мирот, безбедноста, одржливиот развој на Земјата, солидарноста и заедничката почит меѓу народите, слободна и праведна трговија, искоренување на сиромаштијата и заштита на човековите права, особено правата на детето, како и за строго почитување и развој на меѓународното право, вклучително и почитување на начелата од Повелбата на Обединетите нации.

6. Унијата ги остварува своите цели со соодветни средства во согласност со надлежностите што ѝ се пренесени со Договорите.

Член 4

1. Во согласност со член 5, надлежностите што не ѝ се пренесуваат на Унијата со Договорите остануваат кај земјите-членки.

2. Унијата ја почитува еднаквоста на земјите-членки пред Договорите, како и нивните национални идентитети, вмрежени во нивните основни политички и уставни структури, вклучувајќи ги и регионалните и локалните самоуправи. Ги почитува нивните основни државни функции, особено оние чија цел е гарантирање на територијалниот интегритет на земјата, одржување на редот и мирот и зачувување на националната безбедност. Конкретно, националната безбедност останува единствено во рамките на одговорноста на секоја земја-членка.

3. Во согласност со начелото за лојална соработка, Унијата и земјите-членки, со целосно заемно почитување, си помагаат во извршувањето на задачите што произлегуваат од Договорите.

Земјите-членки ги преземаат сите соодветни општи или специфични мерки, со цел да се обезбеди остварување на обврските што се јавуваат од Договорите или произлегуваат од актите на институциите на Унијата.

Земјите-членки го олеснуваат остварувањето на задачите на Унијата и се воздржуваат од каква било мерка што би можела да го загрози остварувањето на целите на Унијата.

Член 5

(поранешен член 5 од ДЕУ)

1. Ограничувањата на надлежностите на Унијата се регулираат со начелото на пренесување. Користењето на надлежностите на Унијата се регулира со начелата на супсидијарниот и пропорционалност.

2. Според начелото на пренесување, Унијата постапува само во рамките на надлежностите што ѝ се пренесени од страна на земјите-членки во Договорите за остварување на целите наведени во тие Договори. Надлежностите што не се пренесени на Унијата со Договорите, остануваат кај земјите-членки.

3. Според начелото на супсидијарност, во областите кои не спаѓаат во рамките на нејзините ексклузивни надлежности, Унијата постапува само и доколку целите на предложената активност не можат доволно да се остварат од страна на земјите-членки, на централно или регионално или локално ниво, туку поради нивото или ефектите од предложената активност можат подобро да се остварат на ниво на Унијата.

Институциите на Унијата го применуваат начелото на супсидијарност на начин утврден во Протоколот за примена на начелата на супсидијарност и пропорционалност. Националните парламенти обезбедуваат усогласеност со начелото на супсидијарност, во согласност со процедурата образложена во тој протокол.

4. Според начелото на пропорционалност, содржината и обликот на дејствување на Унијата нема да ги надминат границите на она што е потребно за остварување на целите од Договорите.

Институциите на Унијата го применуваат начелото на пропорционалност на начин дефиниран во Протоколот за примена на начелата на супсидијарност и пропорционалност.

Член 6

(поранешен член 6 од ДЕУ)

1. Унијата ги признава правата, слободите и начелата утврдени во Повелбата за фундаменталните права на Европската унија од 7 декември 2000 година, како што е приспособена во Стразбур, на 12 декември 2007 година, која ја има истата правна сила како и Договорите.

Одредбите на Повелбата не ги прошируваат на кој било начин надлежностите на Унијата дефинирани во Договорите.

Правата, слободите и начелата во Повелбата се толкуваат во согласност со општите одредби од Наслов VII од Повелбата со кои се уредува нејзиното толкување и примена, со посебно внимание на објаснувањата споменати во Повелбата, кои ги утврдуваат изворите на тие одредби.

2. Унијата пристапува кон Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи. Тоа пристапување нема да влијае на надлежностите на Унијата дефинирани во Договорите.

3. Основните права, гарантирани во Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи и како што произлегуваат од заедничките уставни традиции на земјите-членки, претставуваат основни начела на правото на Унијата.

Член 7

(поранешен член 7 од ДЕУ)

1. Врз основа на образложен предлог од една третина од земјите-членки, од Европскиот парламент или од Европската комисија, Советот, со мнозинство од четири петтини од своите членови по добивање согласност од страна на Европскиот парламент, може да утврди постоење на јасен ризик за сериозна повреда од страна на земја-членка на вредностите наведени во член 2. Пред да донесе таква одлука, Советот ја ислушува засегнатата земја-членка и може да ѝ даде препораки, постапувајќи во согласност со истата процедура.

Советот редовно проверува дали причините за донесувањето на таквата одлука продолжуваат да важат.

2. Европскиот совет, постапувајќи со едногласност на предлог на една третина од земјите-членки или на Комисијата, и по добивање согласност од страна на Европскиот парламент, може да одреди постоење на сериозна и постојана повреда од страна на земја-членка на вредностите споменати во член 2, по повикување на односната земја-членка да ги претстави своите ставови.

3. При донесување на констатацијата од став 2, Советот со квалификувано мнозинство може да одлучи привремено да прекине одредени права на соодветната земја-членка што произлегуваат од примената на Договорот, вклучително и гласачките права на претставникот на владата на таа земја-членка во Советот. Притоа, Советот ги зема предвид можните последици од таквото суспендирање на правата и обврските на физичките и правните лица.

Во секој случај, обврските за односната земја-членка според овој Договор продолжуваат да бидат обврзувачки за таа земја.

4. Советот со квалификувано мнозинство може да одлучи да менува или да повлече мерки преземени според став 3 како одговор на промени во ситуацијата што довела до нивно воведување.

5. Уредувањата за гласање што се однесуваат на Европскиот парламент, на Европскиот совет и на Советот за целите на овој член се утврдени во член 354 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

Член 8

1. Унијата развива посебен однос со соседните земји за да се воспостави област на просперитет и добрососедство, основана на вредностите на Унијата и окарактеризирана со блиски и мирни односи базирани на соработка.

2. За целите на став 1, Унијата може да склучува посебни спогодби со предметните земји. Ваквите спогодби може да содржат реципрочни права и обврски, како и можност за заедничко преземање активности. Нивното спроведување е предмет на периодични консултации.

НАСЛОВ II

ОДРЕДБИ ЗА ДЕМОКРАТСКИ НАЧЕЛА

Член 9

Во сите свои активности, Унијата го почитува начелото за еднаквост на своите граѓани, кои добиваат еднакво внимание од институциите, телата, канцелариите и агенциите. Секој жител на земја-членка е граѓанин на Унијата. Европското граѓанство е дополнително и не го заменува националното државјанство.

Член 10

1. Функционирањето на Унијата се заснова на репрезентативна демократија.
 2. Граѓаните во Европскиот парламент се директно претставени на ниво на Унијата.
- Земјите-членки во Европскиот совет се претставени од страна на нивните шефови на држави или влади и во Советот од страна на нивните влади, кои се демократски одговорни или пред своите национални парламенти или пред своите граѓани.
3. Секој граѓанин има право да учествува во демократскиот живот на Унијата. Одлуките се донесуваат колку е можно поотворено и поблизу до граѓаните.
 4. Политичките партии на европско ниво придонесуваат кон создавање на европска политичка свест и изразување на волјата на граѓаните на Унијата.

Член 11

1. Институциите, со соодветни средства, им даваат можност на граѓаните и на претставничките здруженија да ги објават и јавно да ги разменат своите ставови во сите области на дејствување на Унијата.
 2. Институциите одржуваат отворен, транспарентен и редовен дијалог со претставничките здруженија и со граѓанското општество.
 3. Европската комисија спроведува широки консултации со засегнатите страни, со цел да обезбеди кохерентност и транспарентност на дејствувањето на Унијата.
 4. Најмалку еден милион граѓани кои се државјани на значителен број земји-членки може да преземат иницијатива и да ја повикаат Европската комисија, во рамките на нејзините надлежности, да достави соодветен предлог за прашања за кои граѓаните сметаат дека е потребен правен акт на Унија за целта на спроведување на Договорите.
- Процедурите и условите потребни за таква граѓанска иницијатива се одредуваат во согласност со првиот став од член 24 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

Член 12

Националните парламенти активно придонесуваат за доброто функционирање на Унијата:

- (а) со тоа што се информирани од страна на институциите на Унијата и им

се проследуваат предлог-законодавните акти на Унијата во согласност со Протоколот за улогата на националните парламенти во Европската унија;

(б) со тоа што ќе обезбедат почитување на начелото на супсидијарност во согласност со процедурите предвидени во Протоколот за примена на начелата на супсидијарност и пропорционалност;

(в) со учествување во областа на слободата, безбедноста и правдата во оценувањето на механизмите за спроведување на политиките на Унијата во таа област, во согласност со член 70 од Договорот за функционирањето на Европската унија, и со вклученоста во политичкото следење на Европол и оценувањето на активностите на Европска правда во согласност со членовите 88 и 85 од тој Договор;

(г) со учествување во процедурите на ревидирање на Договорите, во согласност со член 48 од овој Договор;

(д) со добивање на информации за барање за членство во Унијата, во согласност со член 49 од овој Договор;

(ѓ) со учествување во меѓупарламентарната соработка помеѓу националните парламенти и во соработката со Европскиот парламент, во согласност со Протоколот за улогата на националните парламенти во Европската унија.

НАСЛОВ III

ОДРЕДБИ ЗА ИНСТИТУЦИИТЕ

Член 13

1. Унијата има институционална рамка чија цел е да ги промовира нејзините вредности, да ги подобрува нејзините цели, да им служи на интересите на нејзините граѓани и на интересите на земјите-членки, и да обезбеди конзистентност, ефективност и континуитет на нејзините политики и активности.

Институциите на Унијата се:

- Европски парламент,
- Европски совет,
- Совет,
- Европска комисија (во натамошниот текст „Комисијата“),
- Суд на правдата на Европската унија,
- Европска централна банка,
- Суд на ревизори.

2. Секоја институција постапува во рамките на надлежностите што ѝ се доделуваат со Договорите, и в согласност со процедурите, условите и целите утврдени во нив. Институциите практикуваат меѓусебна лојална соработка.
3. Одредбите што се однесуваат на Европската централна банка и на Судот на ревизори и деталните одредби за другите институции се утврдени во Договорот за функционирањето на Европската унија.
4. Европскиот парламент, Советот и Комисијата може да бидат потпомогнати од страна на Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите, кои имаат советодавна функција.

Член 14

1. Европскиот парламент, заедно со Советот, извршува законодавни и буџетски функции. Европскиот парламент извршува функции на политичка контрола и консултирање на начин дефиниран во Договорите. Тој го избира претседателот на Комисијата.
2. Европскиот парламент се состои од претставници на граѓаните на Унијата. Бројот на претставници не може да биде поголем од седумстотини и педесет, плус претседателот. Претставувањето на граѓаните е регресивно пропорционално, со минимален праг од шест членови по земја-членка. На ниедна земја-членка не може да ѝ се доделат повеќе од деведесет и шест места.
Европскиот совет, на иницијатива на Европскиот парламент и со негова согласност, со едногласност донесува одлука со која се определува составот на Европскиот парламент, притоа почитувајќи ги начелата споменати во првиот потстав.
3. Членовите на Европскиот парламент се избираат со мандат од пет години на општи директни избори, со слободно и тајно гласање.
4. Европскиот парламент го избира својот претседател и своите службеници од редовите на своите членови.

Член 15

1. Европскиот совет обезбедува потребен стимул за развојот на Унијата и ги дефинира општите политички насоки и приоритети на истата. Европскиот совет не врши законодавни функции.
2. Европскиот совет се состои од шефовите на државите и владите на земјите-членки, Претседателот на Европскиот совет и претседателот на Комисијата. Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика учествува во неговата работа.

3. Европскиот совет заседава двапати на шест месеци, и се свикува од страна на Претседателот. Доколку дневниот ред наложува, членовите на Европскиот совет може да одлучат да бидат помогнати од страна на министер, а во случајот на претседателот на Комисијата, од страна на член на Комисијата. Доколку ситуацијата наложува, Претседателот свикува специјален состанок на Европскиот совет.

4. Освен во случаи за коишто поинаку се предвидува со Договорите, одлуките на Европскиот совет се донесуваат со консензус.

5. Европскиот совет избира Претседател, со квалификувано мнозинство, за мандат од две и пол години, кој може да се обнови само еднаш. Во случај на пречка или сериозна злоупотреба на должност, Европскиот совет може да го прекине мандатот на Претседателот во согласност со истата процедура.

6. Претседателот на Европскиот совет:

- (а) претседава и ја води работата на Советот;
- (б) обезбедува подготовка и континуитет на работата на Европскиот совет во соработка со претседателот на Комисијата и врз основа на работата на Советот за општи работи;
- (в) настојува да ги олесни единството и консензусот во рамките на Европскиот совет;
- (г) доставува извештај до Европскиот парламент по секој состанок на Европскиот совет.

Претседателот на Европскиот совет, на свое ниво и во тоа својство, го обезбедува надворешното претставување на Унијата за прашања во врска со заедничката надворешна и безбедносна политика, без да е во спротивност со надлежностите на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика.

Претседателот на Европскиот совет не може да извршува национална функција.

Член 16

1. Советот, заедно со Европскиот парламент, има законодавни и буџетски функции. Советот врши функции на создавање политики и координативни функции како што е утврдено во Договорите.

2. Советот се состои од претставник на секоја земја-членка на министерско ниво, кој ја обврзува владата на односната земја-членка и го дава својот глас.

3. Советот постапува со квалификувано мнозинство, освен кога во Договорите е предвидено поинаку.

4. Од 1 ноември 2014 година, квалификувано мнозинство се смета мнозинство формирано од гласовите на најмалку 55% од членовите на Советот, кое опфаќа најмалку петнаесет земји од членките и претставува земји-членки што опфаќаат најмалку 65% од населението на Унијата.

Блокирачко малцинство мора да вклучува најмалку четири членки на Советот, во спротивен случај се смета дека е постигнато квалификувано мнозинство.

Останатите уредувања во однос на квалификуваното мнозинство се утврдени во член 238(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија.

5. Преодните одредби за дефинирање на квалификуваното мнозинство, кои се применуваат до 31 октомври 2014 година, и оние кои се применуваат од 1 ноември 2014 година до 31 март 2017 година, се утврдени во Протоколот за преодни одредби.

6. Советот се составува во различен состав, чиј список се донесува во согласност со член 236 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

Советот за општи работи обезбедува конзистентност во работата на различните состави на Советот. Тој ги подготвува состаноците на Европскиот совет и заедно со Претседателот на Европскиот совет и Комисијата ги определува следните чекори.

Советот за надворешни работи го разработува надворешното дејствување на Унијата врз основа на стратешки насоки утврдени од страна на Европскиот совет и обезбедува постојаност во дејствувањето на Унијата.

7. Комитетот на постојани претставници на владите на земјите-членки е одговорен за подготовка на работата на Советот.

8. Советот одржува јавни состаноци кога разгледува и гласа за предлог-законодавни акти. За таа цел, секој состанок на Советот се дели на два дела, секој дел соодветно се однесува на разгледувањето на законодавни акти на Унијата и на активности што не се поврзани со законодавни акти.

9. Претседателството на составите на Советот, со исклучок на составот за надворешни работи, се одредува од претставниците на земјите-членки врз основа на рамноправен систем на ротација, во согласност со условите определени со член 236 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

Член 17

1. Комисијата го промовира општиот интерес на Унијата и презема соодветни иницијативи во таа насока. Таа ја обезбедува примената

на Договорите и мерките донесени од институциите во согласност со Договорите. Ја надгледува примената на правото на Унијата под контрола на Судот на правдата на Европската унија. Го спроведува буџетот и раководи со програмите. Извршува координативни, извршни и раководни функции, како што е утврдено во Договорите. Со исклучок на заедничката надворешна и безбедносна политика, и други случаи предвидени во Договорите, Комисијата го обезбедува надворешното претставување на Унијата. Го иницира годишното и повеќегодишното планирање на Унијата со цел остварување на меѓуинституциските договори.

2. Законодавните акти на Унијата може да се донесат само врз основа на предлог од Комисијата, освен ако е предвидено поинаку со Договорите. Другите акти се донесуваат врз основа на предлог на Комисијата, кога тоа се предвидува со Договорите.

3. Мандатот на Комисијата е пет години.

Членовите на Комисијата се избираат врз основа на нивната општа компетентност и заложба за европските идеи, од лица чија независност е неоспорна.

Комисијата е целосно независна во извршувањето на своите обврски. Без да е во спротивност со член 18(2), членовите на Комисијата нема да бараат, ниту да примаат насоки од која било влада или друга институција, тело, служба или субјект. Членовите се воздржуваат од каква било активност што не е во согласност со нивните должности или со вршењето на нивните задачи.

4. Комисијата назначена во периодот меѓу денот на влегување во сила на Договорот од Лисабон и 31 октомври 2014 година, се состои од по еден претставник на секоја земја-членка, вклучително и претседателот и Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, кој е еден од заменик-претседателите на Комисијата.

5. Од 1 ноември 2014 година, Комисијата се состои од број на членови, вклучително и претседателот и Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, што соодветствува на две-третини од бројот на земјите-членки, освен ако Европскиот совет, со едногласност, одлучи да го промени овој број.

Членовите на Комисијата се избираат од редот на граѓаните на земјите-членки врз основа на систем на строго рамноправна ротација меѓу земјите-членки, кој го одразува демографскиот и географскиот опсег на сите земји-членки. Овој систем се воспоставува со едногласност од страна на Европскиот совет во согласност со член 244 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

6. Претседателот на Комисијата:

- (а) ги утврдува насоките, во рамки на кои Комисијата ги извршува своите функции;
- (б) одлучува за внатрешната организација на Комисијата, со цел да обезбеди таа да дејствува доследно, ефикасно и како колегијално тело;
- (в) назначува заменик-претседатели, со исклучок на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, од редовите на членовите на Комисијата.

Член на Комисијата дава оставка доколку претседателот го побара тоа. Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика дава оставка, во согласност со процедурата утврдена во член 18(1), доколку претседателот го побара тоа.

7. Имајќи ги предвид изборите за Европскиот парламент и по одржување на соодветните консултации, Европскиот совет, постапувајќи со квалификувано мнозинство, му предлага на Европскиот парламент кандидат за претседател на Комисијата. Кандидатот се избира од страна на Европскиот парламент со мнозинство од членовите. Доколку кандидатот не го добие потребното мнозинство, Европскиот совет со квалификувано мнозинство во период од еден месец предлага нов кандидат, кој се избира од Европскиот парламент со следење на истата процедура.

Советот, во заедничка спогодба со избраниот претседател, го донесува списокот со други лица, кои ги предложува за назначување како членови на Комисијата. Членовите се избираат врз основа на предлози од страна на земјите-членки, во согласност со критериумите утврдени во став 3, втор потстав, и став 5, втор потстав.

Претседателот, Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика и другите членови на Комисијата, како тело, се предмет на гласање за согласност од страна на Европскиот парламент. Врз основа на оваа согласност, Комисијата се назначува од страна на Европскиот совет, со квалификувано мнозинство.

8. Комисијата како тело е одговорна пред Европскиот парламент. Во согласност со член 234 од Договорот за функционирањето на Европската унија, Европскиот парламент може да ѝ изгласа недоверба на Комисијата. Доколку се изгласа недоверба, членовите на Комисијата даваат колективна оставка и Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика се повлекува од должностите кои ги извршува во Комисијата.

Член 18

1. Европскиот совет со квалификувано мнозинство, во согласност со претседателот на Комисијата, го назначува Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика. Европскиот совет може да го прекине мандатот на Високиот претставник со истата постапка.
2. Високиот претставник ја води заедничката надворешна и безбедносна политика на Унијата. Со своите предлози придонесува кон развој на политиката, која ја извршува во согласност со мандатот што му е доделен од Советот. Истото се однесува и на заедничката безбедносна и одбранбена политика.
3. Високиот претставник претседава со Советот за надворешни работи.
4. Високиот претставник е еден од заменик-претседателите на Комисијата. Тој ја обезбедува конзистентноста на надворешното дејствување на Унијата. Во рамките на Комисијата, Високиот претставник е одговорен за обврските што му се наметнати и се однесуваат на надворешните односи и за координирање на други аспекти од надворешното дејствување на Унијата. При извршување на овие обврски во рамките на Комисијата, и само за овие обврски, Високиот претставник е обврзан со процедурите на Комисијата, доколку тоа е во согласност со ставовите 2 и 3.

Член 19

1. Судот на правдата на Европската унија се состои од Судот на правдата, Општиот суд и специјализираните судови. Тој гарантира почитување на законите во толкувањето и примената на Договорите.

Земјите-членки утврдуваат правни средства, неопходни за да се обезбеди ефективна правна заштита во областите опфатени со правото на Унијата.

2. Судот на правдата се состои од по еден судија од секоја земја-членка. Работата на Судот ја помагаат генерални адвокати.

Општиот суд вклучува најмалку по еден судија од земја-членка.

Судиите и генералните адвокати на Судот на правдата и судиите на Општиот суд се избираат од лица чија независност е неоспорна и кои ги исполнуваат условите наведени во членовите 253 и 254 од Договорот за функционирањето на Европската унија. Тие се назначуваат со заедничка согласност на владите на земјите-членки за период од шест години. Судиите и генералните адвокати, чии мандати завршуваат, може повторно да се назначат.

3. Според Договорите, Судот на правдата на Европската унија:
 - (а) одлучува за постапки доставени од страна на земја-членка, институција или правно или физичко лице;

- (б) дава прелиминарни одлуки, на барање на судови или трибунали на земјите-членки, околу толкувањето на законодавството на Европската унија или за важноста на актите донесени од страна на институциите;
- (в) одлучува во други случаи, предвидени во Договорите.

НАСЛОВ IV

ОДРЕДБИ ЗА ЗАЈАКНАТА СОРАБОТКА

Член 20

(поранешни членови 27а до 27д, 40 до 40б и 43 до 45 од ДЕУ и поранешни членови 11 и 11а од ДЕЗ)

1. Земји-членки што сакаат да воспостават зајакната меѓусебна соработка во рамките на неексклузивните надлежности на Унијата може да ги искористат своите институции и да ги остварат надлежностите применувајќи ги соодветните одредби од Договорите, во согласност со ограничувањата и деталните уредувања утврдени во овој член и во членовите 326 до 334 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

Целта на зајакната соработка е унапредување на целите на Унијата, заштита на нејзините интереси и засилување на процесот на интеграција. Таквата соработка е отворена во секое време за сите земји-членки во согласност со член 328 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

2. Одлуката со која се одобрува зајакната соработка се донесува од Советот како крајна инстанција, откако тој ќе утврди дека целите на таквата соработка не можат да се остварат во рамки на разумен период од страна на Унијата како целина, и под услов најмалку девет земји-членки да учествуваат во таа соработка. Советот постапува во согласност со процедурата утврдена во член 329 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

3. Сите членови на Советот може да учествуваат во дискусиите во рамките на соработката, но само членовите на Советот што ги претставуваат земјите-членки што учествуваат во зајакнатата соработка учествуваат во гласањето. Правилата за гласање се утврдени во член 330 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

4. Актите донесени во рамките на зајакнатата соработка се обврзувачки само за земјите-членки што учествуваат во таквата соработка. Тие акти не се сметаат за дел од *acquis* кое треба да се прифати од страна на земјите-кандидатки за пристапување кон Унијата.

НАСЛОВ V

ОПШТИ ОДРЕДБИ ЗА НАДВОРЕШНОТО ДЕЈСТВУВАЊЕ НА УНИЈАТА И ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ ЗА ЗАЕДНИЧКАТА НАДВОРЕШНА И БЕЗБЕДНОСНА ПОЛИТИКА

ПОГЛАВЈЕ 1

ОПШТИ ОДРЕДБИ ЗА НАДВОРЕШНОТО ДЕЈСТВУВАЊЕ НА УНИЈАТА

Член 21

1. Дејствувањето на Унијата на меѓународната сцена се раководи според начелата кои го инспирираа нејзиното создавање, развој и проширување, и кои Унијата има за цел да ги промовира во целиот свет: демократијата, владеењето на правото, универзалноста и неделивоста на човековите права и основните слободи, почитување на човековото достоинство, начелата на еднаквост и солидарност, и почитување на начелата од Повелбата на Обединетите нации и меѓународното право.

Унијата се стреми кон развивање односи и градење партнерства со трети земји и меѓународни, регионални или глобални организации, кои ги споделуваат начелата споменати во првиот потстав. Промовира мултилатерални решенија за заедничките проблеми, особено во рамките на Обединетите нации.

2. Унијата дефинира и спроведува заеднички политики и активности и работи во насока на остварување повисок степен на соработка во сите области на меѓународните односи, со цел:

- (а) да ги заштити своите вредности, основните интереси, безбедноста, независноста и интегритетот;
- (б) да ги консолидира и да ги поддржи демократијата, владеењето на правото, човековите права и начелата на меѓународното право;

- (в) да го зачува мирот, да спречи конфликти и да ја зајакне меѓународната безбедност, во согласност со целите и начелата на Повелбата на Обединетите нации, начелата од Завршниот акт од Хелсинки и целите на Париската повелба, вклучувајќи ги и оние што се однесуваат на надворешните граници;
- (г) да поттикне одржлив економски и социјален развој и развој на животната средина на земјите во развој, со основна цел искоренување на сиромаштијата;
- (д) да ја поттикне интеграцијата на сите земји во светската економија, вклучително и преку прогресивното укинување на ограничувањата во меѓународната трговија;
- (ѓ) да помогне во развивањето меѓународни мерки за зачувување и за подобрување на квалитетот на животната средина и одржливото управување на глобалните природни ресурси, со цел да се обезбеди одржлив развој;
- (е) да му помогне на населението, како и на земјите и регионите што се соочуваат со природни катастрофи и катастрофи предизвикани од човекот; и
- (ж) да промовира меѓународен систем што се заснова на силна мултилатерална соработка и добро глобално владеење.

3. Унијата ги почитува начелата и ги следи целите утврдени во став 1 и став 2, при развојот и спроведувањето на надворешното дејствување во различните области опфатени во овој наслов и во Дел V од Договорот за функционирањето на Европската унија и на надворешните аспекти од другите политики на Унијата.

Унијата обезбедува конзистентност помеѓу различните области на нејзиното надворешно дејствување, како и помеѓу овие и нејзините други политики. Советот и Комисијата, потпомогнати од Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, ја обезбедуваат таквата конзистентност и соработуваат за таа цел.

Член 22

1. Врз основа на начелата и целите утврдени во член 21, Европскиот совет ги определува стратешките интереси и цели на Унијата.

Одлуките на Европскиот совет за стратешките интереси и цели на Унијата се поврзани со заедничката надворешна и безбедносна политика и со другите области на надворешното дејствување на Унијата. Таквите одлуки може да се однесуваат на односите на Унијата со одредена земја или регион, или да се тематски во нивниот пристап. Со нив се дефинира

нивното времетраење и средствата кои се даваат на располагање од страна на Унијата и земјите-членки.

Европскиот совет постапува со едногласност на препорака на Советот, која е донесена според уредувањата утврдени за секоја област. Одлуките на Европскиот совет се спроведуваат во согласност со процедурите предвидени во Договорите.

2. Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика за областа на заедничката надворешна и безбедносна политика, и Комисијата, за останатите области од надворешното дејствување, може да достават заеднички предлози до Советот.

ПОГЛАВЈЕ 2

ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ ЗА ЗАЕДНИЧКАТА НАДВОРЕШНА И БЕЗБЕДНОСНА ПОЛИТИКА

ОДДЕЛ 1

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 23

Дејствувањето на Унијата на меѓународна сцена, во согласност со ова поглавје, се основа на начелата, ги следи целите и се спроведува во согласност со општите одредби утврдени во Поглавје 1.

Член 24

(поранешен член 11 од ДЕУ)

1. Надлежноста на Унијата во областа на заедничката надворешна и безбедносна политика ги опфаќа сите области на надворешната политика и сите прашања поврзани со безбедноста на Унијата, вклучително и дефинирањето на прогресивна рамка за заедничка одбранбена политика, која може да прерасне во заедничка одбрана.

Заедничката надворешна и безбедносна политика е предмет на специфични правила и процедури. Таа се дефинира и се спроведува од страна на

Европскиот совет и Советот, кои постапуваат со едногласност, освен кога поинаку се предвидува во Договорите. Донесувањето на законодавни акти е исклучено. Заедничката надворешна и безбедносна политика ја спроведуваат Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика и земјите-членки, во согласност со Договорите. Конкретната улога на Европскиот парламент и на Комисијата во оваа област е дефинирана во рамките на Договорите. Судот на правдата на Европската унија нема надлежност во однос на овие одредби, со исклучок на неговата надлежност да ја следи сообразноста со член 40 од Договорот и да ја оценува законитоста на одредени одлуки, како што е предвидено во вториот став од член 275 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

2. Во рамките на начелата и целите на своето надворешно дејствување, Унијата води, дефинира и спроведува заедничка надворешна и безбедносна политика, која се заснова на развој на заедничка политичка солидарност меѓу земјите-членки, дефинирање на прашања од заеднички интерес и остварување на сè повисок степен на приближување на дејствувањата на земјите-членки.

3. Земјите-членки активно и безрезервно ја поддржуваат надворешната и безбедносната политика на Унијата во духот на лојалноста и заедничката солидарност и го почитуваат дејствувањето на Унијата во оваа област.

Земјите-членки соработуваат во зајакнувањето и развојот на нивната заедничка политичка солидарност. Се воздржуваат од какво било дејствување, кое е спротивно на интересите на Унијата или може да ја намали нејзината ефективност како кохезивна сила во меѓународните односи.

Советот и Високиот претставник го обезбедуваат почитувањето на овие начела.

Член 25

(поранешен член 12 од ДЕУ)

Унијата ја води заедничката надворешна и безбедносна политика преку:

- (а) дефинирање општи насоки;
- (б) донесување одлуки со кои се дефинираат:
 - (i) активности што треба да се преземат од страна на Унијата;
 - (ii) ставови што треба да ги заземе Унијата;
 - (iii) уредувања за спроведување на одлуките споменати во точките (i) и (ii);и
- (в) зајакнување на систематската соработка меѓу земјите-членки при спроведување на политиките.

Член 26

(поранешен член 13 од ДЕУ)

1. Европскиот совет ги определува стратешките интереси на Унијата, ги одредува целите и ги формулира општите насоки на заедничката надворешна и безбедносна политика, како и на прашањата во однос на одбраната. Европскиот совет ги донесува потребните одлуки.

Доколку поради меѓународните случувања има таква потреба, Претседателот на Европскиот совет свикува вонреден состанок на Европскиот совет со цел да се дефинираат стратешки насоки во рамките на политиката на Унијата при соочување со таквиот развој.

2. Советот ја дефинира рамката на заедничката надворешна и безбедносна политика и донесува одлуки потребни за дефинирање и спроведување на истата врз основа на општите насоки и стратешките правци одредени од страна на Европскиот совет.

Советот и Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика обезбедуваат единство, конзистентност и ефективност на дејствувањето на Унијата.

3. Заедничката надворешна и безбедносна политика ја спроведуваат Високиот претставник и земјите-членки, користејќи национални средства и средства на Унијата.

Член 27

1. Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, кој претседава со Советот за надворешни работи, со своите предлози придонесува кон развојот на заедничката надворешна и безбедносна политика и обезбедува спроведување на одлуките донесени од Европскиот совет и од Советот.

2. Високиот претставник ја претставува Унијата за прашања поврзани со заедничката надворешна и безбедносна политика. Тој води политички дијалог со трети земји во име на Унијата и го изнесува ставот на Унијата во рамките на меѓународните организации и на меѓународни конференции.

3. При извршување на својот мандат, Високиот претставник добива поддршка од Европската служба за надворешно дејствување. Оваа служба соработува со дипломатските служби на земјите-членки и се состои од службеници од компетентните оддели на Генералниот секретаријат на Советот и на Комисијата, како и од персонал што се прераспределува од националните дипломатски служби на земјите-членки. Организацијата и функционирањето на Европската служба за надворешно дејствување се определува со одлука на Советот. Советот постапува на предлог на Високиот претставник по консултации со Европскиот парламент и добивање согласност од Комисијата.

Член 28

(поранешен член 14 од ДЕУ)

1. Кога меѓународната ситуација наметнува оперативно дејствување од страна на Унијата, Советот ги донесува потребните одлуки. Тие ги утврдуваат целите, опсегот и средствата, кои ѝ се даваат на располагање на Унијата, и доколку е потребно, и нивното времетраење и условите за нивно спроведување.

Доколку се променат околностите што имале значително влијание на прашањето што е предмет на таква одлука, Советот ги разгледува начелата и целите на таквата одлука и донесува соодветни одлуки.

2. Одлуките споменати во став 1 ги обврзуваат земјите-членки во ставовите што ги донесуваат и активностите што ги спроведуваат.

3. Доколку има план за донесување на национален став или преземање национално дејствување во согласност со одлуката спомената во став 1, соодветната земја-членка навреме обезбедува информации со цел да се овозможат, доколку е потребно, претходни консултации во рамките на Советот. Обврската за обезбедување претходни информации не се применува за мерките што претставуваат само национално транспонирање на одлуките на Советот.

4. Во случај на неодољна потреба поради промени во ситуацијата и во отсуство на разгледување на одлуката на Советот како што е споменато во став 1, земјите-членки може да ги преземат потребните мерките како прашање на итност, притоа имајќи ги предвид општите цели на таквата одлука. Предметната земја-членка веднаш го информира Советот за таквите мерки.

5. Во случај на значителни тешкотии околу спроведувањето на одлуката спомената во овој член, земјата-членка го известува Советот, кој ги дискутира тие проблеми и бара соодветни решенија. Таквите решенија не се во спротивност со целите на одлуката спомената во став 1 и не ја намалуваат нејзината ефективност.

Член 29

(поранешен член 15 од ДЕУ)

Советот донесува одлуки со кои се дефинира пристапот на Унијата кон конкретни прашања од географска и тематска природа. Земјите-членки гарантираат дека нивните национални политики се во согласност со ставовите на Унијата.

Член 30

(поранешен член 22 од ДЕУ)

1. Која било земја-членка, Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, или Високиот претставник со поддршка на Комисијата, може да упати прашања до Советот во врска со заедничката надворешна и безбедносна политика и може да му достави иницијативи или предлози.
2. Во случаи кога е потребна брза одлука, Високиот претставник, на сопствена иницијатива, или на барање на земја-членка, свикува вонреден состанок на Советот во рок од 48 часа или, во случај на итност, и во покус период.

Член 31

(поранешен член 23 од ДЕУ)

1. Одлуките од ова поглавје се донесуваат од страна на Европскиот совет и од Советот со едногласност, освен кога е поинаку утврдено во ова поглавје. Донесувањето на законодавни акти е исклучено.

Секој член на Советот, кој се воздржува од гласање, може да ја определи својата воздржаност со формална изјава според овој потстав. Во тој случај, членот не се обврзува да ја применува одлуката, но прифаќа дека одлуката ја обврзува Унијата. Во духот на заедничка солидарност, предметната земја-членка се воздржува од какво било дејствување, кое би можело да биде во спротивност или да го попречи дејствувањето на Унијата што се заснова на соодветната одлука, а останатите земји-членки го почитуваат овој став. Доколку членовите на Советот, кои на овој начин ја определиле својата воздржаност, претставуваат најмалку една третина од земјите-членки што опфаќаат најмалку една третина од населението на Унијата, одлуката нема да биде донесена.

2. По пат на отстапка од одредбите од став 1, Советот постапува со квалификувано мнозинство:

- кога донесува одлука со која се дефинира дејствување или став на Унијата врз основа на одлука на Европскиот совет што се однесува на стратешките интереси и цели на Унијата, споменати во член 22(1),
- кога донесува одлука со која се дефинира дејствување или став на Унијата, на предлог на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, доставен по конкретно барање, кое Европскиот совет го покренал на сопствена иницијатива или на иницијатива на Високиот претставник,
- кога донесува одлука за спроведување на одлука со која се утврдува дејствување или став на Унијата,

- кога се назначува специјален претставник во согласност со член 33.

Ако член на Советот изјави дека од суштински причини, кои ги наведува, поврзани со националната политика, има намера да се спротивстави на донесување на одлука што треба да се донесе со квалификувано мнозинство, тогаш нема да се пристапи кон гласање. Високиот претставник во консултации со засегнатата земја-членка бара решение прифатливо за земјата-членка. Доколку не успее во тоа, Советот, постапувајќи со квалификувано мнозинство, може да побара прашањето да се упати до Европскиот совет за одлука по пат на едногласност.

3. Европскиот совет може едногласно да донесе одлука која пропишува дека Советот постапува по пат на квалификувано мнозинство, освен во случаите споменати во став 2.

4. Ставовите 2 и 3 не се применуваат за одлуки со воени или одбранбени импликации.

5. За процедурални прашања, Советот постапува по пат на мнозинство од своите членови.

Член 32

(поранешен член 16 од ДЕУ)

Земјите-членки меѓусебно се консултираат во рамките на Европскиот совет и на Советот за секое прашање од општ интерес од областа на надворешната и безбедносната политика, со цел да одредат заеднички пристап. Пред да се преземе какво било дејство на меѓународната сцена или пред да се пристапи кон каква било обврска, која би влијаела на интересите на Унијата, секоја земја-членка се консултира со останатите земји-членки во рамките на Европскиот совет или на Советот. Преку приближување на своите дејствувања, земјите-членки гарантираат дека Унијата може да ги потврди своите интереси и вредности на меѓународна сцена. Земјите-членки покажуваат меѓусебна солидарност.

Ако Европскиот совет или Советот определил заеднички пристап на Унијата во рамките на значењето на првиот став, Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика и министрите за надворешни работи на земјите-членки ги координираат нивните активности во рамките на Советот.

Дипломатските мисии на земјите-членки и делегациите на Унијата во трети земји и во меѓународни организации соработуваат и придонесуваат кон формулирање и спроведување на заеднички пристап.

Член 33

(поранешен член 18 од ДЕУ)

На предлог на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, Советот може да назначи специјален претставник со мандат поврзан со одредени политички прашања. Специјалниот претставник го извршува својот мандат под надлежност на Високиот претставник.

Член 34

(поранешен член 19 од ДЕУ)

1. Земјите-членки ги координираат своите активности во меѓународни организации и на меѓународни конференции. Тие ги поддржуваат ставовите на Унијата на такви форуми. Таквата координација ја организира Високиот претставник за надворешни работи и безбедносна политика на Унијата.

Во рамки на меѓународни организации и меѓународни конференции во кои не учествуваат сите земји-членки, оние земји-членки што учествуваат ги бранат ставовите на Унијата.

2. Во согласност со член 24(3), земјите-членки претставени во меѓународни организации или меѓународни конференции во кои не учествуваат сите земји-членки, ги информираат останатите земји-членки и Високиот претставник за секое прашање од заеднички интерес.

Земјите-членки, кои се членки и на Советот за безбедност на Обединетите нации, ги усогласуваат своите дејствувања и целосно ги информираат останатите земји-членки и Високиот претставник. Земјите-членки, кои се членки на Советот за безбедност, при извршување на своите функции ги бранат ставовите и интересите на Унијата, без тоа да е во спротивност со обврските што произлегуваат од одредбите од Повелбата на Обединетите нации.

Ако Унијата има одредено став за прашање што е на агендата на Советот за безбедност на Обединетите нации, земјите-членки што заседаваат во Советот за безбедност бараат да се повика Високиот претставник за да го претстави ставот на Унијата.

Член 35

(поранешен член 20 од ДЕУ)

Дипломатско-конзуларните претставништва на земјите-членки и делегациите на Унијата во трети земји и на меѓународни конференции, и нивните претставници во меѓународни организации, соработуваат со цел да обезбедат почитување и спроведување на одлуките со кои

се дефинираат ставовите и дејствувањата на Унијата, донесени во согласност со ова поглавје.

Тие ја засилуваат соработката со размена на информации и извршување на заеднички оценувања.

Тие придонесуваат кон спроведување на правото на заштита на граѓаните на Унијата на територијата на трети земји, како што е наведено во член 20(2)(в) од Договорот за функционирањето на Европската унија, како и на мерките донесени во согласност со член 23 од тој Договор.

Член 36

(поранешен член 21 од ДЕУ)

Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика редовно се консултира со Европскиот парламент за главните аспекти и основните одлуки во областа на заедничката надворешна и безбедносна политика и заедничката безбедносна и одбранбена политика, и го информира за тоа како се развиваат тие политики. Високиот претставник гарантира дека ставовите на Европскиот парламент соодветно се земаат предвид. Специјалните претставници може да учествуваат во информирањето на Европскиот парламент.

Европскиот парламент може да упатува прашања или препораки до Советот или до Високиот претставник. Европскиот парламент одржува дебата двапати годишно за напредокот во спроведувањето на заедничката надворешна и безбедносна политика, вклучително и заедничката безбедносна и одбранбена политика.

Член 37

(поранешен член 24 од ДЕУ)

Унијата може да склучува спогодби со една или повеќе држави или меѓународни организации во области што се опфатени со ова поглавје.

Член 38

(поранешен член 25 од ДЕУ)

Без да е во спротивност со член 240 од Договорот за функционирањето на Европската унија, Политичкиот и безбедносен комитет ја следи меѓународната состојба во области што се опфатени со заедничката надворешна и безбедносна политика и придонесува кон дефинирањето на политики со доставување мислења до Советот, на барање на Советот или на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, или на сопствена иницијатива. Исто така, го следи

спроведувањето на договорените политики, без да е во спротивност со надлежностите на Високиот претставник.

Во рамките на ова поглавје, Политичкиот и безбедносен комитет, под надлежност на Советот и на Високиот претставник, врши политичка контрола и стратешко насочување на активностите за управување со кризи споменати во член 43.

Во рамките на целите и времетраењето на дадена операција за управување со криза, определени од Советот, Советот може да го овласти Комитетот да донесе соодветни одлуки во врска со политичката контрола и стратешката насока на операцијата.

Член 39

Во согласност со член 16 од Договорот за функционирањето на Европската унија и по пат на отстапка од став 2 од истиот, Советот донесува одлука со која се утврдуваат правилата за заштита на лица во однос на обработката на лични податоци од страна на земјите-членки при извршување на активности што спаѓаат во опсегот на ова поглавје и правилата во однос на слободното движење на таквите податоци. Усогласеноста со овие правила е предмет на контрола од независни органи.

Член 40

(поранешен член 47 од ДЕУ)

Спроведувањето на заедничката надворешна и безбедносна политика нема да влијае на примената на процедурите и опсегот на надлежностите на институциите, утврдени во Договорите во однос на остварување на надлежностите на Унијата, споменати во членовите од 3 до 6 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

Исто така, спроведувањето на политиките наведени во тие членови нема да влијае на примената на процедурите и опсегот на надлежностите на институциите, утврдени во Договорите во однос на остварување на надлежностите на Унијата според ова поглавје.

Член 41

(поранешен член 28 од ДЕУ)

1. Административните трошоци, што произлегуваат за институциите од примената на ова поглавје, ги презема буџетот на Унијата.
2. Оперативните трошоци, што произлегуваат од примената на ова поглавје, исто така, ги презема буџетот на Унијата, со исклучок на трошоците што произлегуваат од операции со воени или одбранбени

импликации, како и во случаи кога Советот со едногласност одлучува поинаку.

Во случаи кога трошоците не се преземаат од буџетот на Унијата, тие се преземаат од страна на земјите-членки во согласност со стапката на бруто домашниот производ, освен ако Советот со едногласност одлучи поинаку. Земјите-членки чии претставници во Советот имаат дадено формална изјава во согласност со член 31(1), втор потстав, не се обврзани да придонесат кон финансирање на трошоците што произлегуваат од операции со воени или одбранбени импликации.

3. Советот донесува одлука за утврдување конкретни процедури со кои се гарантира брз пристап до распределби од буџетот на Унијата за итно финансирање на иницијативи во рамките на заедничката надворешна и безбедносна политика, а особено за подготвителни активности за задачи споменати во член 42(1) и член 43. Советот дејствува по консултациите со Европскиот парламент.

Подготвителните активности за задачите споменати во член 42(1) и член 43, кои не ги презема буџетот на Унијата, се финансираат со новооснован фонд составен од придонеси од земјите-членки.

По пат на квалификувано мнозинство, и на предлог на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, Советот донесува одлуки за воспоставување на:

- (а) процедури за основање и за финансирање на новооснованиот фонд, особено за износите што се распределуваат во фондот;
- (б) процедури за управување со новооснованиот фонд;
- (в) процедури за финансиска контрола.

Ако задачата планирана во согласност со член 42(1) и член 43 не може да се финансира со средства од буџетот на Унијата, Советот го овластува Високиот претставник да го користи фондот. Високиот претставник му доставува извештај на Советот за извршувањето на ова овластување.

ОДДЕЛ 2

ОДРЕДБИ ЗА ЗАЕДНИЧКАТА БЕЗБЕДНОСНА И ОДБРАНБЕНА ПОЛИТИКА

Член 42

(поранешен член 17 од ДЕУ)

1. Заедничката безбедносна и одбранбена политика е составен дел на заедничката надворешна и безбедносна политика. Таа обезбедува оперативен капацитет за Унијата, потпирајќи се на цивилни и воени средства. Унијата може да ги искористи тие средства во мисии надвор од својата територија насочени кон одржување на мирот, спречување на конфликт и зајакнување на меѓународната безбедност, во согласност со начелата на Повелбата на Обединетите нации. Овие задачи се извршуваат со капацитетите обезбедени од земјите-членки.

2. Заедничката безбедносна и одбранбена политика го опфаќа постепено обликување на заедничка одбранбена политика на Унијата. Оваа политика води кон заедничка одбрана во моментот кога Европскиот совет со едногласност ќе донесе таква одлука. Во таков случај тој им препорачува на земјите-членки да ја донесат одлуката во согласност со нивните соодветни уставни барања.

Политиката на Унијата, во согласност со овој оддел, не е во спротивност со специфичната природа на безбедносната и одбранбената политика на одредени земји-членки, и ги почитува обврските на одредени земји-членки, чија заедничка одбрана се реализира преку Северноатланскиот сојуз (НАТО), во согласност со Северноатланскиот договор и е во согласност со заедничката безбедносна и одбранбена политика утврдена во таа рамка.

3. Земјите-членки ѝ даваат на располагање на Унијата цивилни и воени капацитети за спроведување на заедничката безбедносна и одбранбена политика, со цел да придонесат кон целите дефинирани од страна на Советот. Земјите-членки, кои меѓусебно имаат воспоставено мултинационални сили, може истите да ги дадат на располагање на заедничката безбедносна и одбранбена политика.

Земјите-членки преземаат обврска постепено да ги подобруваат своите воени капацитети. Агенцијата во областа на развојот на одбранбени

капацитети, истражувања, набавка на воена техника и вооружување (во натамошниот текст „Европска агенција за одбрана“) дефинира оперативни барања, промовира мерки за задоволување на тие барања, придонесува кон идентификување и, каде што е соодветно, спроведување на каква било мерка потребна за зајакнување на индустриската и технолошката основа на одбранбениот сектор, учествува во дефинирање на Европската политика во областа на капацитетите и вооружувањето и му помага на Советот при оценување на подобрувањето на воените капацитети.

4. Одлуките што се однесуваат на заедничката безбедносна и одбранбена политика, како и одлуките со кои се иницира мисија како што се споменува во овој член, се донесуваат од Советот со едногласност на предлог на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика или на иницијатива на земја-членка. Високиот претставник, заедно со Комисијата, онаму каде што тоа е соодветно, може да предложи употреба и на националните ресурси и на средствата на Унијата.

5. Во рамките на Унијата, Советот може да довери извршување на задача на група земји-членки со цел да ги заштити вредностите и интересите на Унијата. Извршувањето на таква задача се регулира со член 44.

6. Земјите-членки, чии воени капацитети исполнуваат повисоки критериуми и кои имаат преземено пообврзувачки заложби во оваа област во однос на најодговорни мисии, воспоставуваат постојана структурна соработка во рамките на Унијата. Ваквата соработка се регулира со член 46. Таа нема да влијае на одредбите од член 43.

7. Ако земја-членка е жртва на вооружена агресија на својата територија, другите земји-членки се обврзани да ѝ обезбедат помош и поддршка со сите средства што им стојат на располагање, во согласност со член 51 од Повелбата на Обединетите нации. Ова не е во спротивност со специфичниот карактер на безбедносната и одбранбената политика на одредени земји-членки.

Заложбите и соработката во оваа област се усогласени со заложбите од Северноатлантскиот сојуз, кој за оние земји што се нејзини членки останува основа за нивната колективна одбрана и форум за спроведување на истата.

Член 43

1. Задачите споменати во член 42(1), за кои Унијата може да користи цивилни и воени средства, опфаќаат заеднички операции на разоружување, хуманитарни и спасувачки задачи, воени совети и задачи за помош, спречување на конфликти и зачувување на мирот, задачи за вооружените сили при управување со криза, како и миротворни задачи и постконфликтна стабилизација. Сите овие задачи може да придонесат

во борбата против тероризмот, вклучително и преку поддршката на трети земји во борбата против тероризмот на нивните територии.

2. Советот донесува одлуки за задачите споменати во став 1, дефинирајќи ги нивните цели и опсегот и општите услови за нивно спроведување. Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, постапувајќи под овластување на Советот и во близок и постојан контакт со Политичкиот и безбедносен комитет, обезбедува координација на цивилните и воените аспекти на тие задачи.

Член 44

1. Во рамките на одлуките донесени во согласност со член 43, Советот може да довери извршување на задача на група земји-членки, кои се подготвени и имаат капацитет за таква задача. Тие земји-членки, во соработка со Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, меѓусебно се договараат за управувањето на задачата.

2. Земјите-членки што учествуваат во задачата редовно го информираат Советот за својот напредок на сопствена иницијатива или на барање на друга земја-членка. Тие земји-членки го информираат Советот во најкус можен рок доколку извршувањето на задачата наметне големи последици или измени на целта, опсегот и условите одредени во одлуките споменати во став 1. Во тој случај, Советот донесува соодветни одлуки.

Член 45

1. Европската агенција за одбрана спомената во член 42(3), која е под надлежност на Советот, има задача:

- (а) да придонесува во дефинирање на целите на воените капацитети на земјите-членки и да го оценува почитувањето на обврските за капацитетите од страна на земјите-членки;
- (б) да промовира усогласување на оперативните потреби и донесување на ефективни, компатибилни методи на набавка;
- (в) да предложува мултилатерални проекти за остварување на целите во однос на воените капацитети, да обезбеди координација на програмите, спроведени од земјите-членки и управување на конкретни програми за соработка;
- (г) да поддржува истражување во областа на одбранбената технологија и да координира и планира заеднички истражувачки активности и разработка на технички решенија за исполнување на идни оперативни потреби;

(д) да придонесува при дефинирање и, доколку е потребно, спроведување на секоја корисна мерка за зајакнување на индустриската и технолошката основа во областа на одбраната и за подобрување на ефективностa на воените расходи.

2. Европската агенција за одбрана е отворена за секоја земја-членка што сака да стане нејзина членка. Советот со квалификувано мнозинство донесува одлука со која се дефинира статутот, седиштето и правилата на работење на Агенцијата. Во одлуката треба да се земе предвид нивото на ефективно учество во активностите на Агенцијата. Во рамките на Агенцијата се основаат посебни групи во кои се здружуваат земји-членки што водат заеднички проекти. Доколку е потребно, Агенцијата ги извршува своите задачи во тесна врска со Комисијата.

Член 46

1. Земјите-членки, кои сакаат да учествуваат во постојаната структурна соработка спомената во член 42(6), и ги исполнуваат критериумите и имаат дадено свои заложби за воените капацитети наведени во Протоколот за постојана структурна соработка, за својата намера ги известуваат Советот и Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика.

2. Во период од три месеци по известувањето споменато во став 1, Советот донесува одлука со која се воспоставува постојана структурна соработка и се одредува списокот на земји-учеснички. Советот постапува со квалификувано мнозинство, по консултации со Високиот претставник.

3. Која било земја-членка, која во подоцнежна фаза ќе посака да учествува во постојаната структурна соработка, ги известува Советот и Високиот претставник за својата намера.

Советот донесува одлука за потврдување на учеството на соодветната земја-членка, која ги исполнува критериумите и дава заложби како што е споменато во членовите 1 и 2 од Протоколот за постојана структурна соработка. Советот постапува со квалификувано мнозинство, по консултации со Високиот претставник. Во гласањето учествуваат само членовите на Советот што ги претставуваат земјите-учеснички.

Квалификуваното мнозинство се дефинира во согласност со член 238(3) (а) од Договорот за функционирањето на Европската унија.

4. Доколку земја-учесничка повеќе не ги исполнува критериумите или не може да ги оствари своите обврски споменати во членовите 1 и 2 од Протоколот за постојана структурна соработка, Советот може да донесе одлука за привремено прекинување на учеството на односната земја-членка.

Советот постапува по пат на квалификувано мнозинство. Во гласањето учествуваат само членовите на Советот што ги претставуваат земјите-учеснички, со исклучок на односната земја-членка.

Квалификуваното мнозинство се дефинира во согласност со член 238(3) (а) од Договорот за функционирањето на Европската унија.

5. Земја-членка што сака да се повлече од постојаната структурна соработка го известува Советот за својата намера, а Советот забележува дека престанува учеството на односната земја-членка.

6. Одлуките и препораките на Советот во рамките на постојаната структурна соработка, со исклучок на одлуките и препораките предвидени во ставовите од 2 до 5, се донесуваат по пат на едногласност. За целите на овој став, едногласност се формира само од гласовите на претставниците на земјите-учеснички.

НАСЛОВ VI

ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 47

Унијата има својство на правно лице.

Член 48

(поранешен член 48 од ДЕУ)

1. Договорите може да се изменуваат и дополнуваат во согласност со вообичаена постапка на ревидирање. Исто така, Договорите може да се изменуваат и дополнуваат во согласност со поедноставени постапки на ревидирање.

Вообичаена постапка на ревидирање

2. Владата на која било земја-членка, Европскиот парламент или Комисијата може да достави предлози до Советот за изменување и дополнување на Договорите. Меѓу другото, овие предлози може да бидат во насока на зголемување или намалување на надлежностите што ѝ се доделени на Унијата со Договорите. Предлозите се доставуваат до Европскиот совет од страна на Советот и за тоа се известуваат националните парламенти.

3. Ако Европскиот совет, по консултирање на Европскиот парламент и Комисијата, донесе одлука со просто мнозинство во насока на проверка на предложените измени и дополнувања, Претседателот на Европскиот совет свикува конвенција составена од претставници на националните парламенти, шефовите на држави и влади на земјите-членки, претставници од Европскиот парламент и Комисијата. Се вршат консултации со Европската централна банка во случај на институционални промени во монетарната област. На конвенцијата се разгледуваат предлозите за измени и дополнувања и по пат на консензус се донесува препорака за конференција на претставници на владите на земјите-членки, како што е предвидено во став 4.

Европскиот совет може да одлучи по пат на просто мнозинство, по добивање на согласност од Европскиот парламент, да не свикува конвенција доколку опсегот на предложените измени и дополнувања не оправдува свикување на таква конвенција. Во тој случај, Европскиот совет одредува мандат за конференција на претставници на владите на земјите-членки.

4. Конференцијата на претставници на владите на земјите-членки се свикува од страна на Претседателот на Советот, со цел да се дојде до заедничка согласност во однос на измените и дополнувањата на Договорите.

Измените и дополнувањата влегуваат во сила по нивно ратификување од страна на сите земји-членки, во согласност со нивните уставни барања.

5. Ако две години по потпишување на договор за измена и дополнување на Договорите, четири петтини од земјите-членки го имаат ратификувано тој договор, а една или повеќе земји-членки се соочуваат со тешкотии во постапката на ратификување, истото се проследува до Европскиот совет.

Поедноставени постапки на ревидирање

6. Владите на земјите-членки, Европскиот парламент или Комисијата може да достават до Европскиот совет предлози за ревидирање на сите или дел од одредбите од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија во врска со внатрешните политики и дејствување на Унијата

Европскиот совет може да донесе одлука за изменување и дополнување на дел или на сите одредби од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија. Европскиот совет постапува со едногласност, по консултирање со Европскиот парламент и со Комисијата, и со Европската централна банка во случај на институциски промени во монетарната област. Одлуката не влегува во сила до нејзино одобрување од страна на земјите-членки, во согласност со нивните соодветни уставни барања.

Одлуката спомената во вториот потстав не ги зголемува надлежностите пренесени на Унијата со Договорите.

7. Онаму каде што Договорот за функционирањето на Европската унија или Наслов V од овој Договор предвидува Советот да постапува со едногласност во одредена област или случај, Европскиот совет може да донесе одлука со која се овластува Советот да постапува со квалификувано мнозинство во таа област или во тој случај. Овој потстав не се однесува на одлуки со воени импликации или на одлуки во областа на одбраната.

Онаму каде што Договорот за функционирањето на Европската унија предвидува донесување на законски акти од Советот во согласност со посебна законодавна процедура, Европскиот совет може да донесе одлука со која се дозволува донесувањето на такви акти во согласност со вообичаената законодавна процедура.

Националните парламенти се известуваат за каква било иницијатива преземена од Европскиот совет врз основа на првиот или вториот потстав. Доколку национален парламент искаже спротивставување во период од шест месеци од денот на таквото известување, одлуката спомената во првиот и вториот потстав нема да биде донесена. Доколку нема спротивставување, Европскиот совет ја донесува одлуката.

За донесување на одлуките споменати во првиот и вториот постав, Европскиот совет постапува по пат на едногласност по добивање на согласност од Европскиот парламент, која се добива со мнозинство од членовите на Европскиот парламент.

Член 49

(поранешен член 49 од ДЕУ)

Секоја европска земја што ги почитува вредностите споменати во член 2 и се залага за промовирање на истите, може да аплицира за членство во Унијата. Европскиот парламент и националните парламенти се известуваат за апликацијата. Земјата што аплицира ја доставува својата апликација до Советот, кој постапува со едногласност, по консултирање на Комисијата и добивање на согласност од Европскиот парламент, кој постапува со мнозинство од своите членови. Се земаат предвид критериумите одобрени од Европскиот совет.

Условите за пристапување на нови членови и приспособување на Договорите на кои се заснова Унијата а се наметнуваат со таквото пристапување, се предмет на договор меѓу земјите-членки и земјата што аплицира. Овој договор подлежи на ратификација од сите договорни земји, во согласност со нивните уставни барања.

Член 50

1. Секоја земја-членка може да одлучи да се повлече од Унијата, во согласност со нејзините уставни барања.

2. Земја-членка што ќе одлучи да се повлече од Унијата го известува Европскиот совет за својата намера. Во врска со насоките обезбедени од Европскиот совет, Унијата преговара и склучува договор со таа земја-членка, одредувајќи ги деталите за нејзиното повлекување, имајќи ја предвид рамката за нејзините идни односи со Унијата. За договорот се преговара во согласност со член 218(3) од Договорот за функционирањето на Европската унија. Советот го склучува договорот во име на Унијата, постапувајќи со квалификувано мнозинство, по добивање на согласност од Европскиот парламент.

3. Договорите за односната држава престануваат да важат од датумот на влегување во сила на договорот за повлекување, или доколку нема таков датум, две години по известувањето споменато во став 2, освен ако Европскиот совет, во согласност со засегнатата земја-членка, не одлучи едногласно да го продолжи овој период.

4. За целите на ставовите 2 и 3, членот на Европскиот совет или на Советот, кој ја претставува земјата-членка што се повлекува, не учествува ниту во дискусиите ниту во одлуките на Европскиот совет или на Советот, кои се однесуваат на таа земја.

Квалификуваното мнозинство се дефинира во согласност со член 238(3) (а) од Договорот за функционирањето на Европската унија.

5. Ако земја што се повлекла од Унијата сака повторно да пристапи, нејзиното барање е предмет на процедурата спомената во член 49.

Член 51

Протоколите и Анексите на Договорите претставуваат составен дел од истите.

Член 52

1. Договорите се однесуваат на Кралството Белгија, Република Бугарија, Република Чешка, Кралството Данска, Сојузна Република Германија, Република Естонија, Ирска, Република Грција, Кралството Шпанија, Република Франција, Република Италија, Република Кипар, Република Летонија, Република Литванија, Големото Војводство Луксембург, Република Унгарија, Република Малта, Кралството Холандија, Република Австрија, Република Полска, Република Португалија, Романија, Република Словенија, Република Словачка, Република Финска, Кралството Шведска и Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска.

2. Територијалниот опсег на Договорите е одреден во член 355 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

Член 53

(поранешен член 51 од ДЕУ)

Овој Договор се склучува на неопределен период.

Член 54

(поранешен член 52 од ДЕУ)

1. Овој Договор се ратификува од страна на Високите договорни страни во согласност со нивните уставни барања. Инструментите за ратификација се депонираат во Владата на Република Италија.

2. Овој Договор влегува во сила на 1 јануари 1993 година, доколку сите инструменти на ратификација се депонирани, или доколку не е исполнет тој услов, на првиот ден од месецот по депонирањето на инструментот за ратификација од страна на последната земја-потписничка што го презела тој чекор.

Член 55

(поранешен член 53 од ДЕУ)

1. Овој Договор, составен во единствен оригинал на бугарски, чешки, дански, холандски, англиски, естонски, фински, француски, германски, грчки, унгарски, ирски, италијански, летонски, литвански, малтешки, полски, португалски, романски, словачки, словенечки, шпански и шведски јазик, текстовите на секој од јазиците се подеднакво автентични, се депонира во архивите на Владата на Република Италија, која ќе достави заверен примерок до секоја од владите на останатите земји-потписнички.

2. Овој Договор може да се преведе на кој било друг јазик, определен од земјите-членки, како и на оние јазици што во согласност со уставните поредоци на земјите-членки имаат статус на официјален јазик во дел или на целата нивна територија. Односните земји-членки обезбедуваат заверен примерок од таквите преводи, којшто се депонира во архивите на Советот.

КАКО ПОТВРДА НА ИСТОТО, долупотпишаните ополномоштени претставници го потпишаа овој Договор.

Во Мастрихт, на седми февруари илјада деветстотини деведесет и втора година.

(Списокот на полномошници не е репродуциран)

**КОНСОЛИДИРАНА ВЕРЗИЈА НА
ДОГОВОРОТ ЗА ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА
ЕВРОПСКАТА УНИЈА**

ПРЕАМБУЛА

НЕГОВОТО ВИСОЧЕСТВО КРАЛОТ НА БЕЛГИЈА, ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА СОЈУЗНА РЕПУБЛИКА ГЕРМАНИЈА, ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА РЕПУБЛИКА ФРАНЦИЈА, ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА РЕПУБЛИКА ИТАЛИЈА, НЕЈЗИНОТО КРАЛСКО ВИСОЧЕСТВО ГОЛЕМАТА ВОЈВОТКА НА ЛУКСЕМБУРГ, НЕЈЗИНОТО ВИСОЧЕСТВО КРАЛИЦАТА НА ХОЛАНДИЈА³

ОДЛУЧЕНИ да ги постават основите на една сè потесна унија меѓу народите на Европа,

РЕШЕНИ да обезбедат економски и социјален напредок на своите земји преку заедничко дејствување и отстранување на границите што ја делат Европа,

ПОТВРДУВАЈЌИ дека основна цел на нивните заложби е постојано подобрување на условите за живот и работа на нивните народи,

ПРИЗНАВАЈЌИ дека за отстранување на постоечките пречки е потребно усогласено дејствување со цел да се гарантира стабилен раст, избалансирана трговија и лојална конкуренција,

САКАЈЌИ да го зајакнат единството на своите економии и да го обезбедат нивниот хармоничен развој со намалување на разликите коишто постојат меѓу различните региони и на заостанатоста на послабо развиените региони,

ПОСАКУВАЈЌИ да придонесат преку заедничка трговска политика за постепеното укинување на ограничувањата во меѓународната трговија,

СО НАМЕРА да ја потврдат солидарноста, којашто ја поврзува Европа и прекуморските земји, и сакајќи да го обезбедат развојот на својот просперитет, во согласност со начелата од Повелбата на Обединетите нации,

³ Во меѓувреме членки на Европската унија станаа Република Бугарија, Република Чешка, Кралството Данска, Република Естонија, Ирска, Република Грција, Кралството Шпанија, Република Кипар, Република Летонија, Република Литванија, Република Унгарија, Република Малта, Република Австрија, Република Полска, Република Португалија, Романија, Република Словенија, Република Словачка, Република Финска, Кралството Шведска и Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска.

РЕШЕНИ со обединување на своите ресурси да го одржат и да го зајакнат мирот и слободата, и повикувајќи ги останатите народи на Европа, коишто го споделуваат нивниот идеал, да им се придружат во нивните заложби,

ОДЛУЧЕНИ да промовираат развој на највисокото можно ниво на знаење за своите народи преку широк пристап до образование и преку постојано осовременување,

и за таа цел ги НАЗНАЧИЈА за свои ополномоштени претставници:

(Списокот на полномошници не е репродуциран)

КОИ, по размена на своите целосни овластувања, во добра и соодветна форма, се согласија на следното:

ДЕЛ I

НАЧЕЛА

Член 1

1. Овој Договор го уредува функционирањето на Унијата и ги одредува областите, границите и уредувањата за остварување на надлежностите на Унијата.

2. Овој Договор и Договорот за Европската унија претставуваат Договори на коишто се засновува Унијата. Овие два договори, коишто имаат иста правна вредност, се нарекуваат „Договорите“.

НАСЛОВ I

КАТЕГОРИИ И ОБЛАСТИ НА НАДЛЕЖНОСТ НА УНИЈАТА

Член 2

1. Кога со Договорите ѝ се пренесува на Унијата ексклузивна надлежност во одредена област, само Унијата може да пропишува и да донесува законски обврзувачки акти, а земјите-членки имаат таква можност единствено ако се ополномоштени за тоа од страна на Унијата или со цел спроведување на актите на Унијата.

2. Кога со Договорите ѝ се пренесува на Унијата надлежност, споделена со земјите-членки во определена област, Унијата и земјите-членки може да пропишуваат и да донесуваат законски обврзувачки акти во соодветната област. Земјите-членки ја остваруваат својата надлежност, доколку Унијата не ја остварила својата надлежност. Земјите-членки повторно ја остваруваат својата надлежност, доколку Унијата одлучила да запре со остварување на својата надлежност.

3. Земјите-членки ги координираат своите економски политики и политиките за вработување во рамките на уредувањата предвидени во овој Договор, чие дефинирање е во рамките на надлежноста на Унијата.

4. Унијата има надлежност, во согласност со одредбите од Договорот за Европската унија, да дефинира и да спроведува заедничка надворешна и безбедносна политика, како и постепено да обликува заедничка одбранбена политика.

5. Во одредени области и според условите утврдени во Договорите, Унијата има надлежност да извршува активности за поддршка, координација или дополнување на активностите на земјите-членки, без притоа да ги замени нивните надлежности во овие области.

Правно обврзувачките акти на Унијата донесени врз основа на одредбите од Договорите што се однесуваат на овие области, не наметнуваат хармонизација на законите и прописите на земјите-членки.

6. Полето на примена и уредувањата за остварување на надлежностите на Унијата се определуваат со одредбите на Договорите што се однесуваат на секоја област.

Член 3

1. Унијата има ексклузивна надлежност во следните области:

- (а) царинска унија;
- (б) воспоставување на правила за конкуренција неопходни за функционирањето на внатрешниот пазар;
- (в) монетарна политика за земјите-членки чија парична единица е еврото;
- (г) зачувување на морските биолошки ресурси во рамките на заедничката политика за рибарство;
- (д) заедничка трговска политика.

2. Унијата, исто така, има ексклузивна надлежност во склучување на меѓународни спогодби, кога тоа е предвидено во законодавен акт на Унијата или кога е неопходно да ѝ се овозможи на Унијата да ја остварува својата внатрешна надлежност, или кога склучувањето на такви спогодби може да влијае на заедничките правила или да го промени нивниот опсег.

Член 4

1. Унијата споделува надлежност со земјите-членки кога со Договорите ѝ се доделува надлежност што не е поврзана со областите споменати во членовите 3 и 6.

2. Споделената надлежност меѓу Унијата и земјите-членки се применува во следните основни области:

- (а) внатрешен пазар;
- (б) социјална политика, што се однесува на аспектите одредени во овој Договор;
- (в) економска, социјална и територијална кохезија;
- (г) земјоделство и рибарство, со исклучок на зачувување на морските биолошки ресурси;
- (д) животна средина;
- (ѓ) заштита на потрошувачите;
- (е) транспорт;
- (ж) трансевропски мрежи;
- (з) енергетика;
- (с) област на слобода, безбедност и правда;
- (и) заеднички безбедносни прашања во областа на јавното здравство, за аспектите одредени во овој Договор.

3. Во областа на истражувањето, технолошкиот напредок и вселената, Унијата има надлежност да извршува активности, конкретно да дефинира и да спроведува програми; сепак, остварувањето на оваа надлежност не ги спречува земјите-членки да ги остваруваат своите надлежности.

4. Во областа на соработката за развој и хуманитарната помош, Унијата има надлежност да врши активности и да води заедничка политика; сепак, остварувањето на оваа надлежност не ги спречува земјите-членки да ги остваруваат своите надлежности.

Член 5

1. Земјите-членки ги координираат своите економски политики во рамките на Унијата. За таа цел, Советот донесува мерки, особено општи насоки за тие политики.

За земјите-членки, чијашто парична единица е еврото, се применуваат посебни одредби.

2. Унијата презема мерки за да обезбеди координација на политиките за вработување на земјите-членки, особено преку дефинирање на насоки за таквите политики.

3. Унијата може да презема иницијативи за да обезбеди координација на социјалните политики на земјите-членки.

Член 6

Унијата има надлежност да презема активности за поддршка, координација и дополнување на активностите на земјите-членки. Областите на ваквото дејствување, на европско ниво, се следните:

- (а) заштита и подобрување на човековото здравје;
- (б) индустрија;
- (в) култура;
- (г) туризам;
- (д) образование, стручно оспособување, млади и спорт;
- (ѓ) цивилна заштита;
- (е) административна соработка.

НАСЛОВ II

ОДРЕДБИ СО ОПШТА ПРИМЕНА

Член 7

Унијата обезбедува конзистентност меѓу своите политики и активности, имајќи ги предвид сите свои цели и во согласност со начелата за пренесување овластувања.

Член 8

(поранешен член 3(2) од ДЕЗ)⁽⁴⁾

Во сите свои активности, Унијата цели кон елиминирање на нееднаквости и промовирање на еднаквост меѓу мажите и жените.

Член 9

При одредување и спроведување на политики и активности, Унијата ги има предвид барањата поврзани со промовирање на висока стапка на вработеност, гарантирање на соодветна социјална заштита, борба против социјалната исклученост, и високо ниво на образование, оспособување и заштита на човековото здравје.

Член 10

При одредувањето и спроведувањето на нејзините политики и активности, Унијата се стреми кон борба против дискриминација врз основа на пол, раса или етничко потекло, религија или верување, попреченост, возраст или сексуална определба.

4 Овие упатувања се индикативни. За подетални информации погледнете ги табелите за еквивалентност меѓу старото и новото нумерирање на Договорите.

Член 11

(поранешен член 6 од ДЕЗ)

Барањата за заштита на животната средина мора да се интегрирани во одредувањето и спроведувањето на политиките и активностите на Унијата, особено со цел да се промовира одржлив развој.

Член 12

(поранешен член 153(2) од ДЕЗ)

Барањата за заштита на потрошувачите се земаат предвид при одредување и спроведување на политиките и активностите на Унијата.

Член 13

При формулирање и спроведување на политиките на Унијата за земјоделство, рибарство, транспорт, внатрешен пазар, истражување и технолошки развој и вселена, Унијата и земјите-членки, со оглед на тоа дека животните се суштества со свест, обрнуваат целосно внимание на барањата за благосостојба на животните, притоа почитувајќи ги законодавните и административните одредби и обичаи на земјите-членки во однос на прашања конкретно поврзани со верски ритуали, културни традиции и регионално наследство.

Член 14

(поранешен член 16 од ДЕЗ)

Без да е во спротивност со член 4 од Договорот за Европската унија или со членовите 93, 106 и 107 од овој Договор, и со оглед на положбата на услугите од општ економски интерес во заедничките вредности на Унијата како и нивната улога во промовирање на социјална и територијална кохезија, Унијата и земјите-членки, секоја во рамките на своите соодветни овластувања и во рамките на опсегот на Договорите, обезбедуваат таквите услуги да функционираат врз основа на начела и услови, особено економски и финансиски услови, коишто им овозможуваат да ги остварат своите мисии. Европскиот парламент и Советот, преку регулативи во согласност со вообичаената законодавна постапка, ги воспоставуваат начелата и ги одредуваат условите, без тоа да е во спротивност со надлежноста на земјите-членки, во согласност со Договорите, за обезбедување, извршување и финансирање на ваквите услуги.

Член 15

(поранешен член 255 од ДЕЗ)

1. Со цел да се промовира добро владеење и да се обезбеди учество на граѓанското општество, институциите, телата, канцелариите и агенциите на Унијата својата работа ја вршат на колку што е можно поотворен начин.
2. Европскиот парламент заседава јавно, како и Советот, при разгледување и гласање за предлог законодавни акти.
3. Секој граѓанин на Унијата и секое физичко или правно лице кое живее или има регистрирано седиште во земја-членка, има право на пристап до документите на институциите, телата, канцелариите и агенциите на Унијата, без разлика на нивната форма, предмет на начелата и условите кои се одредуваат во согласност со овој став.

Општите начела и ограничувања засновани на јавен или приватен интерес, со кои се регулира ова право на пристап до документи, се одредуваат преку регулативи од страна на Европскиот парламент и од Советот, коишто постапуваат во согласност со вообичаената законодавна постапка.

Секоја институција, тело, канцеларија или агенција обезбедува транспарентност во своето работење и во својот деловник елаборира посебни одредби за пристапот до нејзините документи, во согласност со прописите споменати во вториот потстав.

Судот на правдата на Европската унија, Европската централна банка и Европската инвестициска банка се предмет на овој став само кога ги остваруваат своите административни задачи.

Европскиот парламент и Советот обезбедуваат публикување на документите што се однесуваат на законодавните постапки во согласност со условите утврдени со прописите споменати во вториот потстав.

Член 16

(поранешен член 286 од ДЕЗ)

1. Секој има право на заштита на своите личните податоци.
2. Европскиот парламент и Советот, во согласност со вообичаената законодавна постапка, ги утврдуваат правилата за заштита на физичките лица во однос на обработката на лични податоци од страна на институциите, телата, канцелариите и агенциите на Унијата и од земјите-членки при извршување на активности кои спаѓаат во опсегот на правото на Унијата, како и правилата кои се однесуваат на слободното движење на таквите податоци. Усогласеноста со овие правила е предмет на контрола од независни органи.

Правилата донесени врз основа на овој член не се во спротивност со правилата утврдени во член 39 од Договорот за Европската унија.

Член 17

1. Унијата го почитува и не го доведува во прашање статусот на црквите и религиските здруженија или заедници во земјите-членки според националното законодавство.
2. Унијата подеднакво го почитува статусот на филозофските и нерелигиски организации според националните законодавство.
3. Признавајќи го нивниот идентитет и нивниот конкретен придонес, Унијата одржува отворен, транспарентен и редовен дијалог со овие цркви и организации.

ДЕЛ II

НЕДИСКРИМИНАЦИЈА И ГРАЃАНСТВО НА УНИЈАТА

Член 18

(поранешен член 12 од ДЕЗ)

Во рамките на опсегот на Договорите, а притоа без да биде во спротивност со каква било посебна одредба која е дел од Договорите, се забранува каква било дискриминација врз основа на националност.

Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, може да донесат правила наменети за забрана на таквата дискриминација.

Член 19

(поранешен член 13 од ДЕЗ)

1. Без да е во спротивност со останатите одредби од Договорите и во рамките на овластувањата кои ѝ се пренесуваат на Унијата, Советот, едногласно во согласност со посебна законодавна постапка и по

добивање на согласност од Европскиот парламент, може да преземе соодветна активност за борба против дискриминација врз основа на пол, раса или етничко потекло, религија или верување, попреченост, возраст или сексуална определба.

2. По пат на отстапување од став 1, Европскиот парламент и Советот, во согласност со вообичаената законодавна постапка, може да ги донесат основните начела на мерките на поттикнување на Унијата, со исклучување на какво било усогласување на законите и прописите на земјите-членки, за поддршка на активност преземена од земјите-членки со цел да се придонесе кон остварување на целите споменати во став 1.

Член 20

(поранешен член 17 од ДЕЗ)

1. Се создава граѓанство на Унијата. Секое лице што поседува државјанство на земја-членка е граѓанин на Унијата. Граѓанството на Унијата е дополнително и не го заменува националното граѓанство.

2. Граѓаните на Унијата ги остваруваат правата и подлежат на обврските утврдени во овие договори. Меѓу другото, тие имаат:

- (а) право да се движат и да се населуваат на територијата на земјите-членки;
- (б) право да избираат и да се кандидираат на изборите за Европскиот парламент и на општинските избори во земјата-членка во којашто престојуваат, според истите услови како и државјаните на таа земја;
- (в) на територија на трета земја каде што земјата на којашто лицето е државјанин не е претставена, право на дипломатска и конзуларна заштита од властите на која и да е земја-членка, според истите услови како и државјаните на таа земја;
- (г) право да доставуваат петиции до Европскиот парламент, жалби до Европскиот омбудсман, како и право да се обратат до институциите и советодавните тела на Унијата на кој и да е јазик од Договорите и да добијат одговор на истиот јазик.

Овие права се остваруваат во согласност со условите и ограничувањата одредени со Договорите и мерките донесени во рамките на тие Договори.

Член 21

(поранешен член 18 од ДЕЗ)

1. Секој граѓанин на Унијата има право слободно да се движи и да престојува на територијата на земјите-членки, во согласност со

ограничувањата и условите утврдени во Договорите и мерките донесени за нивно остварување.

2. Доколку се покаже за неопходно Унијата да спроведе активност за остварување на оваа цел, а со Договорите не се предвидени потребните овластувања, Европскиот парламент и Советот, во согласност со вообичаената законодавна постапка, може да донесат одредби со цел да го олеснат остварувањето на правата споменати во став 1.

3. За истите цели како оние споменати во став 1, и доколку со Договорите не се предвидени потребните овластувања, Советот, во согласност со посебната законодавна постапка, може да донесе мерки за социјална безбедност или социјална заштита. Советот постапува со едногласност по консултации со Европскиот парламент.

Член 22

(поранешен член 19 од ДЕЗ)

1. Секој граѓанин на Унијата, кој живее во земја-членка на која не е државјанин, има право да гласа и да се кандидира на општинските избори во земјата-членка во која живее, под истите услови како и државјаните на таа земја. Ова право се остварува според детални уредувања донесени од Советот, кој постапува едногласно во согласност со посебната законодавна постапка и по консултации со Европскиот парламент; овие уредувања може да предвидат и отстапки оправдани со проблеми специфични за земја-членка.

2. Без да е во спротивност со член 223(1) и одредбите донесени за негово спроведување, секој граѓанин на Унијата, кој живее во земја-членка на која не е државјанин, има право да гласа и да се кандидира на изборите за Европскиот парламент во земјата-членка во која живее, под истите услови како и државјаните на таа земја. Ова право се остварува според детални уредувања донесени од Советот, кој постапува едногласно во согласност со посебната законодавна постапка и по консултации со Европскиот парламент; овие уредувања може да предвидат и отстапки оправдани со проблеми специфични за земја-членка.

Член 23

(поранешен член 20 од ДЕЗ)

Секој граѓанин на Унијата, на територија на трета земја каде што земјата на која лицето е државјанин не е претставена, има право на дипломатска или конзуларна заштита од властите на која и да е земја-членка, под истите услови како државјаните на таа земја. Земјите-членки ги донесуваат

потребните одредби и започнуваат со меѓународните преговори што се потребни за да се обезбеди таквата заштита.

Советот, во согласност со посебна законодавна постапка и по консултации со Европскиот парламент, може да донесе директиви за воспоставување на мерки за координација и соработка, кои се потребни за олеснување на таквата заштита.

Член 24

(поранешен член 21 од ДЕЗ)

Европскиот парламент и Советот, со регулативи во согласност со вообичаената законодавна процедура, ги донесуваат одредбите за постапките и условите што се потребни за граѓанска иницијатива во рамки на значењето на член 11 од Договорот за Европската унија, вклучително и за минималниот број на земјите-членки од кои треба да доаѓаат тие граѓани.

Секој граѓанин на Унијата има право на доставување петиција до Европскиот парламент, во согласност со член 227.

Секој граѓанин на Унијата може да се обрати до Омбудсманот, во согласност со член 228.

Секој граѓанин на Унијата може писмено да се обрати до која било институција или тело споменати во овој член и во член 13 од Договорот за Европската унија, на еден од јазиците споменати во член 55 (1) од Договорот за Европската унија и да добие одговор на истиот јазик.

Член 25

(поранешен член 22 од ДЕЗ)

На секои три години, Комисијата доставува извештај до Европскиот парламент, Советот и Економско-социјалниот комитет во врска со примената на одредбите од овој дел. Во овој извештај се зема предвид развојот на Унијата.

Врз основа на ова, и без да биде во спротивност со останатите одредби од Договорите, Советот, постапувајќи едногласно во согласност со посебна законодавна постапка и по добивање на согласност од Европскиот парламент, може да донесе одредби за зајакнување или за дополнување на правата наведени во член 20(2). Овие одредби влегуваат во сила по нивно одобрување од страна на земјите-членки, во согласност со нивните соодветни уставни барања.

ДЕЛ III

ПОЛИТИКИ И ВНАТРЕШНО ДЕЈСТВУВАЊЕ НА УНИЈАТА

НАСЛОВ I

ВНАТРЕШЕН ПАЗАР

Член 26

(поранешен член 14 од ДЕЗ)

1. Унијата донесува мерки чија цел е воспоставување и обезбедување на функционирањето на внатрешниот пазар, во согласност со соодветните одредби од Договорите.
2. Внатрешниот пазар опфаќа област без внатрешни граници во која се обезбедува слободно движење на стоки, лица, услуги и капитал во согласност со одредбите од Договорите.
3. Советот, на предлог на Комисијата, ги одредува насоките и условите потребни за обезбедување балансиран напредок во сите соодветни сектори.

Член 27

(поранешен член 15 од ДЕЗ)

При составување на своите предлози, а со цел остварување на целите утврдени во член 26, Комисијата го има предвид опсегот на заложбите кои одредени економии што покажуваат разлики во развојот ќе треба да ги направат за воспоставување на внатрешниот пазар и може да предложи соодветни одредби.

Ако овие одредби се во форма на отстапки, тие треба да се од привремен карактер и треба да предизвикаат најмали можни нарушувања на функционирањето на внатрешниот пазар.

НАСЛОВ II

СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА СТОКИ

Член 28

(поранешен член 23 од ДЕЗ)

1. Унијата вклучува царинска унија, која ја опфаќа целата трговија со стоки и која ја вклучува и забраната меѓу земјите-членки на царински давачки за увоз и извоз и на сите такси со еднаков ефект, како и донесувањето на заеднички царински тарифи за нивните односи со трети земји.
2. Одредбите од член 30 и Поглавје 2 од овој наслов се применуваат за производи што потекнуваат од земји-членки и за производи што доаѓаат од трети земји, кои се дел од слободниот проток во земјите-членки.

Член 29

(поранешен член 24 од ДЕЗ)

Производи што доаѓаат од трети земји се сметаат дека се во слободен проток во земја-членка доколку се задоволени формалностите за увоз и доколку сите царински давачки или такси со еднаков ефект, што се плаќаат, се наплатени во таа земја-членка, и доколку тие не оствариле придобивки од вкупно или делумно вратени царински давачки или такси.

ПОГЛАВЈЕ 1

ЦАРИНСКА УНИЈА*Член 30*

(поранешен член 25 од ДЕЗ)

Се забрануваат царински давачки за увоз и извоз и такси со еднаков ефект меѓу земјите-членки. Оваа забрана се однесува и на царинските давачки со фискален карактер.

Член 31

(поранешен член 26 од ДЕЗ)

Давачките од заедничката царинска тарифа се одредуваат од страна на Советот, на предлог на Комисијата.

Член 32

(поранешен член 27 од ДЕЗ)

При извршување на задачите што и се доделуваат во рамките на ова поглавје, Комисија се предводи од:

- (а) потребата да се развива трговија меѓу земјите-членки и трети земји;
- (б) развојот на условите за конкуренција во рамките на Унијата, доколку истите водат кон подобрување на конкурентниот капацитет на претпријатијата;
- (в) барањата на Унијата во однос на набавка на сировини и полупроизводи; во овој поглед, Комисијата се стреми кон одбегнување на услови на нарушување на конкуренција меѓу земјите-членки во однос на готови стоки;
- (г) потребата да се одбегнат сериозни нарушувања во економиите на земјите-членки и да се обезбеди рационален развој на производство и ширење на потрошувачката во рамките на Унијата.

ПОГЛАВЈЕ 2

ЦАРИНСКА СОРАБОТКА

Член 33

(поранешен член 135 од ДЕЗ)

Во рамките на опсегот на Договорите, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, преземаат мерки за зајакнување на царинската соработка меѓу земјите-членки, како и меѓу земјите-членки и Комисијата.

ПОГЛАВЈЕ 3

ЗАБРАНА НА КВАНТИТАТИВНИТЕ ОГРАНИЧУВАЊА МЕЃУ ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ

Член 34

(поранешен член 28 од ДЕЗ)

Се забрануваат квантитативни ограничувања на увозите и сите мерки со еднаков ефект меѓу земјите-членки.

Член 35

(поранешен член 29 од ДЕЗ)

Се забрануваат квантитативни ограничувања на извозите и сите мерки со еднаков ефект меѓу земјите-членки.

Член 36

(поранешен член 30 од ДЕЗ)

Одредбите од членовите 34 и 35 не се пречка за забраните или ограничувањата на увезени стоки, извезени стоки или стоки во транзит, оправдани врз основа на јавен морал, јавна политика или јавна безбедност; заштита на здравјето и животот на луѓето, животните или растенијата; заштита на националните богатства со уметничка, историска и археолошка вредност; или заштита на индустриската и трговската сопственост. Овие забрани или ограничувања не претставуваат средства за произволна дискриминација или прикриено ограничување на трговија меѓу земјите-членки.

Член 37

(поранешен член 31 од ДЕЗ)

1. Земјите-членки ги уредуваат сите државни монополи со трговски карактер, така што да се гарантира дека не постои дискриминација меѓу државјаните на земјите-членки во однос на условите под кои стоките се набавуваат и се пласираат на пазарот.

Одредбите од овој член се однесуваат на секое тело преку кое земја-членка, фактички или по закон, или директно или индиректно надгледува, ги одредува или забележително влијае на увозите или извозите меѓу земјите-членки. Овие одредби, исто така, се однесуваат и на монополи што државата ги пренела на други тела.

2. Земјите-членки се воздржуваат од воведување на каква било нова мерка која е во спротивност со начелата утврдени во став 1 или која го ограничува опсегот на членовите што се однесуваат на забраната на царинските давачки и квантитативните ограничувања меѓу земјите-членки.

3. Ако државен монопол со трговски карактер има правила кои се создадени за да го олеснат пуштањето во промет на земјоделски производи или за да се добие најдобриот приход од истите, треба да се преземат чекори за спроведување на правилата од овој член со цел да се обезбедат еднакви мерки на заштита за вработувањето и за животниот стандард на засегнатите производители.

НАСЛОВ III

ЗЕМЈОДЕЛСТВО И РИБАРСТВО*Член 38*

(поранешен член 32 од ДЕЗ)

1. Унијата дефинира и спроведува заедничка политика за земјоделство и рибарство.

Внатрешниот пазар ги опфаќа и земјоделството, рибарството и трговијата со земјоделски производи. „Земјоделски производи“ се производите од почва, од одгледување стока и од рибарство, како и производи по првична обработка, што се директно поврзани со овие производи. Упатувањата на заедничката земјоделска политика или на земјоделство, и терминот „земјоделски“, исто така, се однесуваат и на рибарство, имајќи ги предвид специфичните карактеристики на овој сектор.

2. Освен ако не е поинаку предвидено во членовите 39 - 44, правилата утврдени за основање и функционирање на внатрешниот пазар се однесуваат и на земјоделските производи.

3. Производите коишто се предмет на одредбите од членовите 39 - 44 се наведени во Анекс I.

4. Функционирањето и развојот на внатрешниот пазар за земјоделски производи мора да се придружени со основање на заедничка земјоделска политика.

Член 39

(поранешен член 33 од ДЕЗ)

1. Целите на заедничката земјоделска политика се:

- (а) зголемување на земјоделската продуктивност со промовирање на технички напредок и обезбедување на рационален развој на земјоделско производство и на оптимално користење на производствените фактори, особено на трудот;
- (б) на тој начин да се обезбеди прифатлив животен стандард за земјоделската заедница, особено со зголемување на индивидуалните заработувачки на лицата што се занимаваат со земјоделство;
- (в) стабилизирање на пазарите;
- (г) обезбедување на достапноста на набавки;

(д) гарантирање дека набавките стигнуваат до потрошувачките по разумни цени.

2. При изработување на заедничката земјоделска политика и посебните методи за нејзино спроведување, се зема предвид:

- (а) специфичниот карактер на земјоделската активност, кој произлегува од социјалната структура на земјоделството и структурните и природните разлики меѓу различните земјоделски региони;
- (б) потребата постепено да се извршуваат соодветни приспособувања;
- (в) фактот дека во земјите-членки земјоделството претставува сектор што е тесно поврзан со економијата во целина.

Член 40

(поранешен член 34 од ДЕЗ)

1. Со цел да се остварат целите утврдени во член 39, се создава заедничка организација на земјоделски пазари.

Оваа организација има некоја од следните форми, во зависност од соодветниот производ:

- (а) заеднички правила за конкуренција;
- (б) задолжителна координација на различните организации на национални пазари;
- (в) организација на Европскиот пазар.

2. Заедничката организација, создадена во согласност со став 1, може да ги опфаќа сите мерки потребни за остварување на целите утврдени во член 39, особено регулирањето на цените, помошта за производство и пласирање на пазарот на различни производи, уредувањата за складирање и пренесување, како и заедничкиот механизам за стабилизирање на увоз или извоз.

Заедничката организација се ограничува на следење на целите утврдени во член 39, и исклучува каква било дискриминација меѓу производителите или потрошувачите во рамките на Унијата.

Која било заедничка политика за цени се заснова на заеднички критериуми и унифицирани методи на пресметка.

3. Со цел да ѝ се овозможи на заедничката организација, спомената во став 1, да ги оствари своите цели, мора да се дефинираат еден или повеќе фондови за насоки и гаранции во земјоделството.

Член 41

(поранешен член 35 од ДЕЗ)

За да се овозможи остварување на целите утврдени во член 39, може да се предвидат одредби во рамките на заедничката земјоделска политика за мерки како:

- (а) ефективна координација на заложбите во областа на стручното оспособување, истражување и ширење на знаењето во областа на земјоделството; ова може да вклучува и заедничко финансирање на проекти или институции;
- (б) заеднички мерки за промовирање на потрошувачката на одредени производи.

Член 42

(поранешен член 36 од ДЕЗ)

Одредбите од поглавјето поврзани со правилата за конкуренција се применуваат за производство и трговија со земјоделски производи само доколку тоа е одредено од Европскиот парламент и Советот во рамките на член 43(2) и е во согласност со постапката утврдена во тој член, а притоа се земаат предвид целите утврдени во член 39.

Советот, на предлог на Комисијата, може да овласти доделување на помош:

- (а) за заштита на претпријатија, коишто се соочуваат со пречки поврзани со структурните или природните услови;
- (б) во рамки на програмите за економски развој.

Член 43

(поранешен член 37 од ДЕЗ)

1. Комисијата доставува предлози за изработување и спроведување на заедничка земјоделска политика, вклучително и за замена на националните организации со една од формите на заедничка организација, предвидена во член 40(1), како и за спроведување на мерките наведени во овој наслов.

Во овие предлози се зема предвид заемната зависност меѓу земјоделските прашања споменати во овој наслов.

2. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултации со Економско-

социјалниот комитет, ја воспоставуваат заедничката организација на земјоделските пазари предвидени во член 40(1), како и останатите одредби потребни за остварување на целите на заедничката земјоделска политика и заедничката политика за рибарство.

3. Советот, на предлог на Комисијата, донесува мерки за одредување цени, даноци, помош и квантитативни ограничувања и за одредување и распределување на можности за риболов.

4. Во согласност со став 2, националните пазарни организации може да се заменат со заедничка организација предвидена во член 40(1) доколку:

(а) заедничката организација им нуди на земјите-членки, кои се против ваквата мерка и кои имаат сопствена организација за засегнатото производство, еднакви мерки на заштита на вработувањето и животниот стандард на засегнатите производители, а притоа се земаат предвид можните приспособувања и специјализацијата што ќе биде потребна со текот на времето;

(б) таквата организација обезбедува услови за трговија во рамките на Унијата слични на оние што постојат на национален пазар.

5. Ако се основа заедничка организација за одредени суровини пред основање на заедничка организација за соодветните обработени производи, таквите суровини, кои се користат за обработени производи наменети за извоз во трети земји, може да се увезуваат од земји надвор од Унијата.

Член 44

(поранешен член 38 од ДЕЗ)

Ако во земја-членка еден производ е предмет на национална пазарна организација или на внатрешни правила со еднаков ефект, што влијае на конкурентната положба на слично производство во друга земја-членка, земјата-членка применува компензациска такса за увозите на овој производ што доаѓа од земја-членка каде што постои таква организација или правила, освен ако таа земја применува компензациска такса на извозот.

Комисијата го одредува износот за овие такси на ниво потребно за надоместок на разликата; исто така, може да овласти други мерки, чии услови и детали ги утврдува таа самата.

НАСЛОВ IV

СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА ЛИЦА, УСЛУГИ И КАПИТАЛ

ПОГЛАВЈЕ 1

РАБОТНИЦИ

Член 45

(поранешен член 39 од ДЕЗ)

1. Во рамките на Унијата се обезбедува слобода на движење на работници.
2. Ваквата слобода на движење наложува укинување на секаква дискриминација врз основа на националноста на работниците на земјите-членки во однос на вработувањето, надоместокот и другите услови за работа и вработување.
3. Во согласност со ограничувањата врз основа на јавната политика, јавната безбедност и јавното здравство, слободата го опфаќа и правото:
 - (а) да се прифаќаат дадени понуди за вработување;
 - (б) на слободно движење во рамките на територијата на земјите-членки за таа цел;
 - (в) да се престојува во земја-членка заради вработување, во согласност со одредбите со кои се уредува вработувањето на државјани на таа земја, утврдено со закон, пропис или административен акт;
 - (г) да се остане на територијата на земја-членка по вработувањето во таа земја, во согласност со условите што се предвидени во прописи составени од Комисијата.
4. Одредбите од овој член не се однесуваат на вработување во јавната служба.

Член 46

(поранешен член 40 од ДЕЗ)

Европскиот парламент и Советот, во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултации со Економско-социјалниот комитет, издаваат директиви или составуваат регулативи со кои се определуваат потребните мерки за постигнување на слободата на движење на работниците, на начин утврден во член 45, конкретно:

- (а) со обезбедување тесна соработка меѓу националните служби за вработување;
- (б) со укинување на оние административни постапки и практики, како и на периодите за квалификување за расположливи работни места, без разлика дали произлегуваат од национално законодавство или од спогодби претходно склучени меѓу земји-членки, чијашто одржливост би претставувала пречка за либерализација на движењето на работници;
- (в) со укинување на периодите за квалификување и други ограничувања предвидени или во националното законодавство или во претходно склучени спогодби меѓу земји-членки, со кои на работници од други земји-членки им се наметнуваат услови околу слободниот избор на вработување кои се разликуваат од условите наметнати на работниците од односната земја-членка;
- (г) со воспоставување соодветен механизам за поврзување на понудите на работни места со апликациите за вработување и за олеснување на воспоставувањето рамнотежа меѓу понудата и побарувачката на пазарот за вработување на начин со кој ќе се одбегнат сериозни закани по животниот стандард и нивото на вработување во различни региони и индустрии.

Член 47

(поранешен член 41 од ДЕЗ)

Земјите-членки, во рамките на заедничка програма, ја охрабруваат размената на млади работници.

Член 48

(поранешен член 42 од ДЕЗ)

Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, донесуваат такви мерки во областа на социјалната сигурност какви што се потребни за да се обезбеди слобода

на движење на работниците; за таа цел, тие донесуваат уредувања за да обезбедат за вработените и самовработените лица мигранти и нивните штитеници:

- (а) сумирање на сите периоди, кои се земаат предвид според законите на неколку земји, за стекнување и задржување на правото на надоместок и за пресметка на износот на надоместок;
- (б) исплата на надоместоци на лица кои живеат на територијата на земјите-членки.

Ако член на Советот изјави дека предлог законодавен акт, споменат во првиот потстав, би влијаел на значајни аспекти на системот за социјална сигурност на неговата земја, како и на неговиот опсег, трошоците или финансиската структура, или би влијаел на финансиската рамнотежа на системот, тогаш може да побара истото да се проследи до Европскиот совет. Во тој случај, вообичаената законодавна постапка привремено се запира. По дискусиите, во период од четири месеци по ова привремено запирање, Европскиот совет или:

- (а) го проследува предлогот назад до Советот, со што завршува привремениот прекин на вообичаената законодавна постапка; или
- (б) не презема активност или бара од Комисијата да достави нов предлог; во тој случај, првично предложениот акт се смета дека не е донесен.

ПОГЛАВЈЕ 2

ПРАВО НА ОСНОВАЊЕ

Член 49

(поранешен член 43 од ДЕЗ)

Во рамките на одредбите утврдени подолу, се забрануваат ограничувања на слободата на основање за државјани на земја-членка на територија на друга земја-членка. Таквата забрана, исто така, се однесува и на ограничувања за основање застапништва, филијали или подружници од државјани на која било земја-членка основани на територија на која било земја-членка.

Слободата за основање вклучува и право да се започнат и да се вршат активности како самовработено лице и да се основаат и да се управуваат

претпријатија, особено претпријатија или фирми во рамките на значењето на вториот став од член 54, во согласност со условите утврдени со закон во земјата каде што таквото основање се спроведува, за нејзините сопствени државјани, со почитување на одредбите од поглавјето за капитал.

Член 50

(поранешен член 44 од ДЕЗ)

1. Со цел да се оствари слобода на основање во однос на конкретна активност, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултации со Економско-социјалниот комитет, дејствуваат со директиви.
 - (а) со договарања, како општо правило, на приоритетно значење на активности за кои слободата на основање дава особено вреден придонес во развојот на производството и трговијата;
 - (б) со обезбедување на тесна соработка меѓу надлежните власти во земјите-членки со цел да се определи конкретна состојба на различните дејности во рамките на Унијата;
 - (в) со укинување на оние административни процедури и практики, без разлика дали тие произлегуваат од национално законодавство или од спогодби претходно склучени меѓу земји-членки, чиешто одржување би претставувало пречка за слободата на основање;
 - (г) со гарантирање дека работниците на една земја-членка вработени на територија на друга земја-членка може да останат на таа територија со цел да започнат активности како самовработени лица, кога ги исполнуваат условите што треба да ги исполнуваат ако влегле во таа земја во период кога планирале да започнат такви активности;
 - (д) со овозможување на државјанин на една земја-членка да се стекне и да користи земјиште или објекти на територијата на друга земја-членка, доколку тоа не е спротивно на начелата утврдени во член 39(2);
 - (ѓ) со воспоставување на постепено укинување на ограничувањата на слободата за основање во секоја област на активност што се разгледува, и во однос на условите за основање на застапништва, филијали или подружници на територијата на земја-членка, и во однос на подружниците на територијата на земја-членка и во

однос на условите со кои се регулира влез на персоналот, кој припаѓа на главното седиште, на менаџерските или надзорните позиции во таквите застапништва, филијали или подружници;

- (е) со координирање до потребен степен на мерки на заштита, коишто се бараат од земјите-членки на компаниите или фирмите во рамки на значењето на вториот став од член 54, за да се заштитат интересите на членовите и на трети лица, со цел тие мерки на заштита да станат еднакви низ целата Унија;
- (ж) со меѓусебно гарантирање дека условите за основање не се нарушуваат со помош која се доделува од земји-членки.

Член 51

(поранешен член 45 од ДЕЗ)

Доколку одредбите од ова поглавје засегнуваат некоја земја-членка, тие не се применуваат на активностите кои во таа земја се поврзани, па дури и повремено, со извршување на јавна власт.

Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, може да одлучат одредбите од ова поглавје да не се применуваат за одредени активности.

Член 52

(поранешен член 46 од ДЕЗ)

1. Одредбите од ова поглавје и мерките преземени во согласност со истото, не се во спротивност со применливоста на одредбите утврдени со закон, пропис или административен акт со кои се обезбедува посебен режим за странските државјани врз основа на јавниот ред, јавната безбедност или јавното здравје.

2. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, донесуваат директиви за координирање на горенаведенети одредби.

Член 53

(поранешен член 47 од ДЕЗ)

1. Со цел да им се олесни на лицата да започнуваат и да вршат активности како самовработени лица, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, донесуваат директиви за заемно признавање на дипломи, сертификати и други

докази за формални квалификации и за координирање на одредбите утврдени со закон, пропис или административен акт во земјите-членки во врска со започнување и вршење активности како самовработени лица.

2. Во однос на медицинските и професиите поврзани со нив, и фармацевтските професии, постепено укинување на ограничувањата зависи од координација на условите за нивното вршење во различните земји-членки.

Член 54

(поранешен член 48 од ДЕЗ)

Претпријатија или фирми основани во согласност со закон на земја-членка и со регистрирано седиште, централна управа или главно место на работење во рамките на Унијата, за целите на ова поглавје, се третираат на ист начин како и физичките лица кои се државјани на земјите-членки.

„Претпријатија или фирми“ претставуваат претпријатија или фирми основани во согласност со граѓанското или трговското право, вклучително и задруги и други правни лица, кои се регулираат со јавно или приватно право, со исклучок на оние што се непрофитни организации.

Член 55

(поранешен член 294 од ДЕЗ)

Земјите-членки признаваат ист третман за државјаните на други земји-членки како за своите државјани во однос на учеството во капиталот на претпријатијата или фирмите во рамките на значењето на член 54, без тоа да биде во спротивност со примената на останатите одредби од Договорите.

ПОГЛАВЈЕ 3

УСЛУГИ

Член 56

(поранешен член 49 од ДЕЗ)

Во рамките на одредбите утврдени подолу, се забрануваат ограничувања на слободата на давање услуги во рамките на Унијата во поглед на државјаните на земјите-членки кои се со седиште во земја-членка, различна од земјата на лицето за кое се наменети услугите.

Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, може да ги прошират одредбите од ова поглавје на државјани на трети земји кои обезбедуваат услуги и се со седиште во рамките на Унијата.

Член 57

(поранешен член 50 од ДЕЗ)

Услугите се смета дека се „услуги“ во рамките на значењето на Договорите кога тие се обезбедуваат за надоместок, доколку не се регулирани со одредбите што се однесуваат на слобода на движењето на стоки, капитал и лица.

Поконкретно, „услугите“ вклучуваат:

- (а) дејности од индустриски карактер;
- (б) дејности од трговски карактер;
- (в) занаетчиски дејности;
- (г) дејности на слободните професии.

Без да е во спротивност со одредбите од поглавјето за правото на основање, лице кое обезбедува услуга, со цел да го прави тоа, може привремено да ја врши својата дејност во земја-членка каде што се обезбедува услугата, под истите услови што таа земја им ги наметнува на своите државјани.

Член 58

(поранешен член 51 од ДЕЗ)

1. Слободата да се обезбедуваат услуги во областа на транспортот се регулира со одредби од насловот што се однесува на транспорт.
2. Либерализацијата на банкарските и осигурителните услуги, поврзани со движење на капитал, се извршува паралелно со либерализацијата на движењето на капиталот.

Член 59

(поранешен член 52 од ДЕЗ)

1. Со цел да се оствари либерализација на определена услуга, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултации со Економско-социјалниот комитет, донесуваат директиви.

2. Во однос на директивите споменати во став 1, како општо правило, приоритет се дава на оние услуги што директно влијаат на трошоците за производство или на оние чија либерализацијата придонесува во развојот на трговијата со стоки.

Член 60

(поранешен член 53 од ДЕЗ)

Земјите-членки вложуваат напори да ја прошират либерализацијата на услугите надвор од опсегот утврден со директивите издадени во согласност со член 59(1), доколку тоа го дозволува нивната економска состојба и состојбата на соодветниот економски сектор.

За таа цел, Комисијата им доставува препораки на соодветните земји-членки.

Член 61

(поранешен член 54 од ДЕЗ)

Доколку ограничувањата на слободата за обезбедување услуги не се укинати, секоја земја-членка има право да применува такви ограничувања, без да прави разлика врз основа на националност или место на живеење на сите лица кои обезбедуваат услуги во рамките на значењето на првиот став од член 56.

Член 62

(поранешен член 55 од ДЕЗ)

Одредбите од член 51 до член 54 се применуваат на прашањата опфатени во ова поглавје.

ПОГЛАВЈЕ 4

КАПИТАЛ И ПЛАЌАЊА

Член 63

(поранешен член 56 од ДЕЗ)

1. Во рамките на одредбите утврдени во ова поглавје, се забрануваат сите ограничувања на движењето на капиталот меѓу земјите-членки и меѓу земјите-членки и трети земји.

2. Во рамките на одредбите утврдени во ова поглавје, се забрануваат сите ограничувања на плаќањата меѓу земјите-членки и меѓу земјите-членки и трети земји.

Член 64

(поранешен член 57 од ДЕЗ)

1. Одредбите од член 63 не се во спротивност со примената кон трети земји на какво било ограничување што постои на 31 декември 1993 година во согласност со национално право или правото на Унијата донесено за движење на капиталот кон или од трети земји, кое опфаќа директни инвестиции – вклучително и во недвижности - основање, обезбедување финансиски услуги или прием на хартии од вредност на пазарите на капитал. Во однос на ограничувањата што постојат во рамките на националното законодавство на Бугарија, Естонија и Унгарија, соодветниот датум е 31 декември 1999 година.

2. При обидот да ја остварат целта на слободно движење на капиталот меѓу земјите-членки и трети земји до најголем можен степен и тоа да не биде во спротивност со останатите поглавја на Договорите, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, донесуваат мерки за движењето на капиталот кон и од трети земји кои опфаќаат директни инвестиции, вклучително и инвестиции во недвижности, основање, обезбедување на финансиски услуги или прием на хартии од вредност на пазарите на капитал.

3. Без оглед на став 2, единствено Советот, постапувајќи во согласност со посебна законодавна постапка, може со едногласност, и по консултации со Европскиот парламент, да донесе мерки кои претставуваат чекор наназад во законодавството на Унијата во однос на либерализацијата на движењето на капиталот кон и од трети земји.

Член 65

(поранешен член 58 од ДЕЗ)

1. Одредбите од член 63 не се во спротивност со правото на земјите-членки:

- (а) да ги применат соодветните одредби на нивното даночно законодавство, кои прават разлика меѓу даночни обврзници што не се во иста состојба во однос на нивното место на живеење или во однос на местото каде што е инвестиран нивниот капитал;
- (б) да ги преземат сите потребни мерки за спречување на прекршувања на националното законодавство и прописи, особено во областа на

оданочувањето и разумниот надзор на финансиските институции, или да утврдуваат постапки за пријавување на движењето на капиталот за целите на административни или статистички информации, или да преземат мерки кои се оправдани врз основа на јавниот ред или јавната безбедност.

2. Одредбите од ова поглавје не се во спротивност со применливоста на ограничувањата на правото на основање, што се во согласност со Договорите.

3. Мерките и процедурите споменати во ставовите 1 и 2 не претставуваат средства за произволна дискриминација или прикриено ограничување на слободното движење на капиталот и плаќањата одредени во член 63.

4. Во отсуство на мерки за примена на член 64(3), Комисијата, или во отсуство на одлука на Комисија во период од три месеци од барањето на соодветна земја-членка, Советот, може да донесе одлука со која рестриктивните даночни мерки донесени од земја-членка за една или повеќе трети земји се сметаат за соодветни со Договорите доколку истите се оправдани со една од целите на Унијата и се во согласност со соодветното функционирање на внатрешниот пазар. Советот постапува едногласно на барање од земја-членка.

Член 66

(поранешен член 59 од ДЕЗ)

Кога, во исклучителни околности, движењата на капиталот кон или од трети земји предизвикуваат, или претставуваат закана за предизвикување на сериозни потешкотии за работењето на економската и монетарната унија, Советот, на предлог на Комисијата и по консултации со Европската централна банка, може да преземе мерки на заштита во однос на трети земји за период не подолг од шест месеци, доколку таквите мерки се строго неопходни.

НАСЛОВ V

ОБЛАСТ НА СЛОБОДА, БЕЗБЕДНОСТ И ПРАВДА

ПОГЛАВЈЕ 1

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 67

(поранешен член 61 од ДЕЗ и поранешен член 29 од ДЕУ)

1. Унијата претставува област на слобода, безбедност и правда, во која се почитуваат фундаменталните права и различните правни системи и традиции на земјите-членки.
2. Унијата обезбедува отсуство на контрола за лица на внатрешните граници и развива заедничка политика за азил, миграција и контрола на надворешните граници, којашто се заснова на солидарност меѓу земјите-членки и е праведна кон државјаните на трети земји. За целите на овој наслов, лицата без државјанство се сметаат за државјани на трети земји.
3. Унијата се стреми кон обезбедување на високо ниво на безбедност преку мерки за спречување и борба против криминалот, расизмот и ксенофобијата, и преку мерки за координација и соработка меѓу полицијата и судските власти и други надлежни органи, како и преку заемното признавање на пресудите во кривични дела и, доколку е неопходно, преку приближување на кривичното законодавство.
4. Унијата го олеснува пристапот до правдата, особено преку начелото за заемно признавање на судски и вонсудски одлуки во граѓански прашања.

Член 68

Европскиот совет дефинира стратешки насоки за законодавно и оперативно планирање во рамките на областа на слобода, безбедност и правда.

Член 69

Националните парламенти гарантираат дека предлозите и законодавните иницијативи, кои се доставуваат според Поглавјата 4 и 5, го почитуваат начелото на супсидијарност, во согласност со уредувањата утврдени во Протоколот за примена на начелата на супсидијарност и пропорционалност.

Член 70

Без да биде во спротивност со членовите 258, 259 и 260, Советот, на предлог на Комисијата, може да донесе мерки со кои се утврдуваат уредувањата според кои земјите-членки, во соработка со Комисијата, вршат објективно и независно оценување на спроведувањето на политиките на Унијата споменати во овој наслов од страна на властите на земјите-членки, особено со цел да се олесни целосната примена на начелото на заемно признавање. Европскиот парламент и националните парламенти се информираат за содржината и резултатите од оценувањето.

Член 71

(поранешен член 36 од ДЕУ)

Во рамките на Советот се основа постојан комитет со цел да се обезбеди, во границите на Унијата, промовирање и зајакнување на оперативната соработка во областа на внатрешната безбедност. Без да биде во спротивност со член 240, постојаниот комитет ја олеснува координацијата на активностите на надлежните органи на земјите-членки. Во работата на овој комитет може да се вклучени претставници на соодветните тела, канцеларии и агенции на Унијата. Европскиот парламент и националните парламенти се известуваат за работењето на овој комитет.

Член 72

(поранешен член 64(1) од ДЕЗ и поранешен член 33 од ДЕУ)

Овој наслов не влијае на исполнувањето на обврските коишто ги имаат земјите-членки во врска со одржување на редот и мирот и обезбедување на внатрешната безбедност.

Член 73

Земјите-членки може да организираат, помеѓу себе и под своја одговорност, форми на соработка и координација, кои сметаат дека се соодветни, меѓу надлежните служби на нивните администрации одговорни за зачувување на националната безбедност.

Член 74

(поранешен член 66 од ДЕЗ)

Советот донесува мерки со цел да обезбеди административна соработка меѓу надлежните служби на земјите-членки во областите опфатени со овој наслов, како и меѓу тие служби и Комисијата. Советот постапува на предлог на Комисијата, во согласност со член 76, и по консултации со Европскиот парламент.

Член 75

(поранешен член 60 од ДЕЗ)

Кога е неопходно да се остварат целите утврдени во член 67, во однос на спречување и борба против тероризам и сродни активности, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи со регулативи во согласност со вообичаената законодавна постапка, дефинираат рамка за административни мерки за движење на капитал и за плаќања, како што се замрзнување на фондови, финансиски средства или економски добивки кои припаѓаат, се во сопственост или владение на физичко или правно лице, групи или недржавни субјекти.

Советот, на предлог на Комисијата, донесува мерки за спроведување на рамката спомената во првиот став.

Актите, споменати во овој член, ги содржат неопходните одредби за правни мерки на заштита.

Член 76

Актите споменати во Поглавјата 4 и 5, заедно со мерките споменати во член 74, со коишто се обезбедува административна соработка во областите опфатени со овие поглавја, се донесуваат:

- (а) на предлог на Комисијата, или
- (б) на иницијатива на четвртина од земјите-членки.

ПОГЛАВЈЕ 2

ПОЛИТИКА ЗА ГРАНИЧНИ КОНТРОЛИ, АЗИЛ И МИГРАЦИЈА

Член 77

(поранешен член 62 од ДЕЗ)

1. Унијата развива политика со цел:
 - (а) да обезбеди отсуство на контрола на лица, без разлика на нивното државјанство, при минување на внатрешни граници;
 - (б) да извршува проверки на лица и ефикасно следење на преминувањата на надворешните граници;
 - (в) постепено воведување на интегриран систем на управување за надворешните граници.

2. За целите на став 1, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, донесуваат мерки во областа на:
 - (а) заедничката политика за визи и други дозволи за краток престој;
 - (б) проверките на кои подлежат лица што ги преминуваат надворешните граници;
 - (в) условите под кои државјани на трети земји имаат слобода да патуваат во рамките на Унијата за краток период;
 - (г) каква било мерка потребна за постепено воспоставување на интегриран систем на управување за надворешните граници;
 - (д) отсуството на каква било контрола на лица, без разлика на нивното државјанство, при преминување на внатрешните граници.

3. Доколку се покаже за неопходно одредено дејствување на Унијата за олеснување на остварувањето на правото споменато во член 20(2) (а), и доколку не се предвидени потребните овластувања во рамките на Договорите, Советот, постапувајќи во согласност со посебна законодавна

постапка, може да донесе одредби за пасоши, лични карти, дозволи за престој или друг сличен документ. Советот постапува со едногласност по консултации со Европскиот парламент.

4. Овој член не влијае на надлежноста на земјите-членки во врска со географската демаркација на нивните граници, во согласност со меѓународното право.

Член 78

(поранешен член 63, точки 1 и 2, и член 64(2) од ДЕЗ)

1. Унијата развива заедничка политика за азил, супсидијарна заштита и привремена заштита со цел да понуди соодветен статус на државјани на трети земји кои бараат меѓународна заштита, и да обезбеди усогласување со начелото на *невраќање*. Оваа политика мора да биде во согласност со Женевската конвенцијата од 28 јули 1951 година и Протоколот од 31 јануари 1967 година кои се однесуваат на статусот на бегалците, како и со други соодветни договори.

2. За целите на став 1, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, донесуваат мерки за заеднички европски систем за азил, кој вклучува:

- (а) единствен статус за азил на државјани на трети земји, валиден низ целата Унија;
- (б) единствен статус на супсидијарна заштита за државјани на трети земји кои, без да добијат европски азил, имаат потреба од меѓународна заштита;
- (в) заеднички систем за привремена заштита за раселени лица во случај на масовен прилив на бегалци;
- (г) заеднички процедури за доделување и повлекување на единствен статус на азил или супсидијарна заштита;
- (д) критериуми и механизми за одредување која земја-членка е одговорна за разгледување на барање за азил или супсидијарна заштита;
- (ѓ) стандарди за условите на прием на баратели на азил или супсидијарна заштита;
- (е) партнерство и соработка со трети земји за управување на приливи на лица кои бараат азил или супсидијарна или привремена заштита.

3. Доколку една или повеќе земји-членки се соочуваат со вонредна состојба карактеризирана со ненадеен прилив на државјани на трети земји, Советот, на предлог на Комисијата, може да донесе привремени мерки во корист на односната земја-членка (земји-членки). Советот дејствува по консултации со Европскиот парламент.

Член 79

(поранешен член 63, точки 3 и 4 од ДЕЗ)

1. Унијата развива заедничка политика за имиграција насочена кон обезбедување, на сите нивоа, на ефикасно управување со приливи на имигранти, праведен третман на државјаните на трети земји коишто легално престојуваат во земјите-членки, како и забрана и зајакнати мерки за борба против нелегална имиграција и трговија со луѓе.

2. За целите на став 1, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, донесуваат мерки во следните области:

- (а) условите за влез и престој, и стандардите за издавање од страна на земјите-членки на долгорочни визи и дозволи за престој, вклучително и документите за семејно обединување;
- (б) дефинирање на правата на државјани на трети земји, кои легално престојуваат во земја-членка, вклучително и условите со кои се регулира слободата на движење и престој во другите земји-членки;
- (в) нелегална имиграција и неовластен престој, вклучително и иселување и репатријација на лица што престојуваат без дозвола;
- (г) борба против трговија со луѓе, особено со жени и деца.

3. Унијата може да склучува спогодби со трети земји за реадмисија во земјите на потекло или земјите од кои доаѓаат, на државјани на трети земји кои не ги исполнуваат или престанале да ги исполнуваат условите за влез, присуство или престој на територијата на една од земјите-членки.

4. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, може да воспостават мерки за поттикнување и поддршка на дејствување на земјите-членки за промовирање на интеграцијата на државјани на трети земји кои легално престојуваат на нивните територии, со исклучување на какво било усогласување на законите и прописите на земјите-членки.

5. Овој член не влијае на правото на земјите-членки да го одредуваат капацитетот на прием на државјани од трети земји, кои доаѓаат од трети земји на нивната територија со цел да бараат работа, без разлика дали тие лица се вработени или самовработени.

Член 80

Политиките на Унијата утврдени во ова поглавје и нивното спроведување се раководи според начелото на солидарност и праведно споделување на одговорност, вклучително и на финансиски обврски, меѓу земјите-членки. Кога е неопходно, актите на Унијата донесени во согласност со ова поглавје, содржат соодветни мерки за примена на ова начело.

ПОГЛАВЈЕ 3

СУДСКА СОРАБОТКА ЗА ГРАЃАНСКИ ПРАШАЊА

Член 81

(поранешен член 65 од ДЕЗ)

1. Унијата развива судска соработка за граѓански прашања со прекугранични импликации, која се заснова на начелото на заемно признавање на пресудите и одлуките од вонсудски случаи. Ваквата соработка може да вклучува и донесување на мерки за приближување на законите и прописите на земјите-членки.

2. За целите на став 1, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, донесуваат мерки, особено кога тоа е неопходно за соодветно функционирање на внатрешниот пазар, чијашто цел е обезбедување на:

- (а) заемно признавање и спроведување меѓу земјите-членки на пресуди и одлуки од вонсудски случаи;
- (б) прекугранично известување и доставување на судски и вонсудски документи;
- (в) компатибилност на правилата што се применуваат во земјите-членки во однос на судир на закони и судска надлежност;
- (г) соработка при собирање докази;
- (д) ефективен пристап до правда;
- (ѓ) отстранување на пречки во соодветното функционирање на граѓанските постапки, доколку е потребно и со унапредување на компатибилноста на правилата за граѓанска постапка што се применуваат во земјите-членки;

- (е) развој на алтернативни методи за решавање спорови;
- (ж) поддршка за обука на судии и судски службеници.

3. Без да биде во спротивност со став 2, Советот одредува мерки за семејно право со прекугранични импликации, постапувајќи во согласност со посебна законодавна постапка. Советот постапува со едногласност по консултации со Европскиот парламент.

Советот, на предлог од Комисијата, може да донесе одлука за одредување на аспекти на семејното право со прекугранични импликации, кои може да бидат предмет на акти донесени со вообичаена законодавна постапка. Советот постапува со едногласност по консултации со Европскиот парламент.

Предлогот споменат во вториот потстав се доставува до националните парламенти. Доколку национален парламент искаже несогласување во период од шест месеци по денот на таквото известување, одлуката не се донесува. Доколку нема несогласување, Советот може да ја донесе одлуката.

ПОГЛАВЈЕ 4

СУДСКА СОРАБОТКА ЗА КРИВИЧНИ ПРАШАЊА

Член 82

(поранешен член 31 од ДЕУ)

1. Судската соработка за кривични прашања во Унијата се заснова на начелото за заемно признавање на пресудите и судските одлуки и вклучува и приближување на законите и прописите на земјите-членки во областите споменати во став 2 и член 83.

Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, донесуваат мерки за:

- (а) утврдување на правила и процедури за обезбедување признавање на сите форми на пресуди и судски одлуки низ целата Унијата;
- (б) спречување и решавање судири на судска надлежност меѓу земјите-членки;
- (в) поддршка на обука на судии и судски службеници;

(г) олеснување на соработката меѓу судските или соодветните власти на земјите-членки во врска со постапките за кривични прашања и спроведувањето на одлуки.

2. Доколку е потребно за олеснување на заемното признавање на пресудите и судските одлуки и полициската и судската соработка за кривични прашања со прекугранична димензија, Европскиот парламент и Советот, со директивите донесени со вообичаена законодавна постапка, може да воспостават минимални правила. Овие правила ги земаат предвид разликите меѓу правните традиции и системи на земјите-членки.

Тие опфаќаат:

- (а) заемна прифатливост на докази меѓу земјите-членки;
- (б) правата на лицата во кривични постапки;
- (в) правата на жртвите на кривично дело;
- (г) кои било други конкретни аспекти на кривична постапка, кои Советот претходно ги определил со одлука; за донесување на таква одлука, Советот постапува со едногласност по добивање на согласност од Европскиот парламент.

Донесување на минималните правила, споменати во овој став, не ги спречува земјите-членки во одржувањето или воспоставувањето повисоко ниво на заштита за лицата.

3. Ако член на Советот смета дека предлог-директива, спомената во став 2, би влијаела на основните аспекти на казнено-правниот систем на неговата држава, може да побара предлог директивата да се проследи до Европскиот совет. Во тој случај, привремено се прекинува вообичаената законодавна постапка. По разгледување, и во случај на консензус, Европскиот совет, во период од четири месеци од привременото прекинување, го враќа предлогот назад до Советот со што се запира привременото прекинување на вообичаената законодавна постапка.

Во истиот рок, во случај на несогласување, и ако најмалку девет земји-членки сакаат да воспостават зајакната соработка врз основа на односната предлог директива, тие за тоа ги известуваат Европскиот парламент, Советот и Комисијата. Во тој случај, се смета дека е дадено овластување да се продолжи со зајакната соработка, спомената во член 20(2) од Договорот за Европската унија и член 329(1) од овој Договор, и се применуваат одредбите за зајакната соработка.

Член 83

(поранешен член 31 од ДЕУ)

1. Европскиот парламент и Советот, со директивите донесени со вообичаена законодавна постапка, може да воспостават минимални правила за дефинирање на кривични прекршоци и санкции во областа на тешки кривични дела со прекугранична димензија која произлегува од природата или влијанието на таквите прекршоци или од посебна потреба за заедничка борба против тие дела.

Тие области на кривични дела се следните: тероризам, трговија со луѓе и сексуална експлоатација на жени и деца, недозволена трговија на наркотични средства, недозволена трговија со оружје, перење пари, корупција, фалсификување на платежни средства, компјутерски криминал и организиран криминал.

Во зависност од развојот на криминалот, Советот може да донесе одлука со која се утврдуваат други области на криминал, кои ги исполнуваат критериумите наведени во овој став. Советот постапува едногласно по добивање согласност од Европскиот парламент.

2. Ако приближувањето на кривичните закони и прописи на земјите-членки се покаже за неопходно за обезбедување на ефективно спроведување на политиката на Унијата во областа што е предмет на мерките на хармонизација, со директиви може да се воспостават минимални правила во однос на дефинирањето на кривични дела и санкции во односната област. Ваквите директиви се донесуваат со истата вообичаена или посебна законодавна постапка, како постапката за донесување на соодветните мерки за хармонизација, без тоа да биде во спротивност со член 76.

3. Ако член на Советот смета дека предлог-директива, спомената во став 1 или 2, би влијаела на основните аспекти на казнено-правниот систем на неговата земја, може да побара предлог-директивата да се проследи до Европскиот совет. Во тој случај, привремено се прекинува вообичаената законодавна постапка. По разгледување, и во случај на консензус, Европскиот совет, во период од четири месеци од привременото прекинување, го враќа предлогот назад до Советот со што се запира привременото прекинување на вообичаената законодавна постапка.

Во истиот рок, во случај на несогласување, и ако најмалку девет земји-членки сакаат да воспостават зајакната соработка врз основа на соодветната предлог-директива, тогаш тие за тоа ги известуваат Европскиот парламент, Советот и Комисијата. Во тој случај, се смета дека е дадено овластување да се продолжи со зајакната соработка, спомената во член 20(2) од Договорот за Европската унија и член 329(1) од овој Договор, и се применуваат одредбите за зајакната соработка.

Член 84

Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, може да воспостават мерки за поттикнување и поддршка на дејствување на земјите-членки во областа на спречување на криминал, при што се исклучува какво било усогласување на законите и прописите на земјите-членки.

Член 85

(поранешен член 31 од ДЕУ)

1. Мисијата на Европска правда е да ја поддржи и да ја зајакне координацијата и соработката меѓу национални органи на прогонот во врска со тешки кривични дела кои влијаат на две или повеќе земји-членки или за кои е потребно заедничка основа за гонење, врз основа на спроведени операции и собрани информации од органите на земјите-членки и од Европска правда.

Во оваа смисла, Европскиот парламент и Советот со регулативи донесени во согласност со вообичаената законодавна постапка, ја одредуваат структурата, функционирањето, полето на активности и задачите на Европска правда. Тие задачи може да опфаќаат:

(а) започнување на кривични истраги, како и предлагање на гонења спроведени од надлежните национални органи, особено на оние што се поврзани со прекршоци извршени против финансиските интереси на Унијата;

(б) координација на истрагите и гонењата споменати во точка (а);

(в) зајакнување на судската соработка, вклучително и разрешување на судири на судска надлежност и тесна соработка со Европската правосудна мрежа.

Овие прописи, исто така, ги одредуваат уредувањата за вклучување на Европскиот парламент и на националните парламенти во оценување на активностите на Европска правда.

2. Во гонењата споменати во став 1, без тоа да биде во спротивност со член 86, официјалните дејства на судска постапка се извршуваат од надлежните национални службеници.

Член 86

1. Во борбата против кривичните дела што влијаат врз финансиските интереси на Унијата, Советот, со регулативи донесени со посебна

законодавна постапка, може да основа Европско јавно обвинителство од Европска правда. Советот постапува едногласно по добивање согласност од Европскиот парламент.

Во отсуство на едногласност во Советот, група од најмалку девет земји-членки може да побара предлог-регулативата да се проследи до Европскиот совет. Во тој случај, привремено се прекинува постапката во Советот. По разгледување, и во случај на консензус, Европскиот совет, во период од четири месеци од привременото прекинување, го враќа предлогот назад до Советот за негово донесување.

Во истиот рок, во случај на несогласување, и ако најмалку девет земји-членки сакаат да воспостават зајакната соработка врз основа на соодветната предлог-регулатива, тогаш тие за тоа ги известуваат Европскиот парламент, Советот и Комисијата. Во тој случај, се смета дека е дадено овластување да се продолжи со зајакната соработка спомената во член 20(2) од Договорот за Европската унија и член 329(1) од овој Договор, и се применуваат одредбите за зајакната соработка.

2. Европското јавно обвинителство е надлежно за истражување, гонење и изведување пред лицето на правдата, кога тоа е соодветно во соработка со Европска правда, на сторителите и соучесниците во дела против финансиските интереси на Унијата, како што се одредува во регулативата предвидена во став 1. Обвинителството врши функција на обвинител во надлежните судови на земјите-членки во однос на таквите прекршоци.

3. Регулативите, споменати во став 1, ги одредуваат општите правила што се применуваат за Европското јавно обвинителство, условите со кои се регулира извршувањето на неговите функции, деловникот што се применува за неговите активности, како и правилата за прифатливост на докази, и правилата за судско разгледување на процедурални мерки преземени од обвинителството при извршување на неговите функции.

4. Европскиот совет, истовремено или последователно, може да донесе одлука за измена и дополнување на став 1 со цел да се прошират овластувањата на Европското јавно обвинителство и да се вклучат тешките кривични дела со прекугранична димензија, и со која соодветно ќе се измени и ќе се дополни став 2 во однос на сторителите и соучесниците во тешки кривични дела што влијаат на повеќе земји-членки. Европскиот совет постапува едногласно по добивање на согласност од Европскиот парламент и по консултации со Комисијата.

ПОГЛАВЈЕ 5

ПОЛИЦИСКА СОРАБОТКА*Член 87*

(поранешен член 30 од ДЕУ)

1. Унијата воспоставува полициска соработка која ќе ги опфаќа сите надлежни органи на земјите-членки, како полицијата, царината и други специјализирани органи за спроведување на законот во однос на спречување, откривање и истражување на кривични дела.

2. За целта на став 1, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, може да донесат мерки за:

- (а) собирање, складирање, обработка, анализа и размена на значајни информации;
- (б) поддршка за обука на персоналот и соработка во размена на персонал, во областа на опрема и истражување во рамките на криминалистиката;
- (в) заеднички истражни техники во врска со откривање на тешки форми на организиран криминал.

3. Советот, постапувајќи во согласност со посебна законодавна постапка, може да утврди мерки за оперативна соработка меѓу органите споменати во овој член. Советот постапува со едногласност по консултации со Европскиот парламент.

Во отсуство на едногласност во Советот, група од најмалку девет земји-членки може да побара предлог-мерките да се проследат до Европскиот совет. Во тој случај, привремено се прекинува постапката во Советот. По разгледување, и во случај на консензус, Европскиот совет, во период од четири месеци од привременото прекинување, го враќа предлогот до Советот за негово донесување.

Во истиот рок, во случај на несогласување, и ако најмалку девет земји-членки сакаат да воспостават зајакната соработка врз основа на соодветните предлог-мерки, тие за тоа ги известуваат Европскиот парламент, Советот и Комисијата. Во тој случај, се смета дека е дадено овластување да се пристапи кон зајакната соработка спомената во член 20(2) од Договорот за Европската унија и член 329(1) од овој Договор, и се применуваат одредбите за зајакната соработка.

Посебната постапка предвидена во вториот и третиот потстав не се применува за акти што претставуваат развој на шенгенското *acquis*.

Член 88

(поранешен член 30 од ДЕУ)

1. Мисијата на Европол е да го поддржи и зајакне дејствувањето на полициските власти на земјите-членки, како и на другите служби за спроведување на законот, и нивната меѓусебна соработка во спречување и борба против тешки кривични дела што влијаат на две или повеќе земји-членки, тероризам и облици на криминал што влијаат на заедничкиот интерес опфатен во политиката на Унијата.

2. Европскиот парламент и Советот, со регулативи донесени во согласност со вообичаената законодавна постапка, ги одредуваат структурата, функционирањето, полето на дејствување и задачите на Европол. Тие задачи може да вклучуваат:

- (а) собирање, складирање, обработка, анализа и размена на информации, особено на оние информации проследени од органите на земјите-членки или трети земји или тела;
- (б) координирање, организирање и спроведување на истражни и оперативни активности, кои се извршуваат заедно со надлежните органи на земјите-членки или во контекст на заеднички истражни тимови, кога тоа е соодветно во соработка со Европска.

Овие регулативи, исто така, ги утврдуваат постапките за преглед на активностите на Европол од страна на Европскиот парламент, заедно со националните парламенти.

3. Секоја оперативна активност на Европол мора да се извршува во тесна врска или соработка со органите на земјата-членка или земјите-членки чијашто територија е засегната. Примената на принудни мерки е во исклучива надлежност на соодветните национални органи.

Член 89

(поранешен член 32 од ДЕУ)

Советот, постапувајќи во согласност со посебна законодавна постапка, ги утврдува условите и ограничувањата според кои надлежните органи на земјите-членки, споменати во членовите 82 и 87, може да дејствуваат на територија на друга земја-членка, заедно и во согласност со органите на таа земја. Советот постапува едногласно по консултации со Европскиот парламент.

НАСЛОВ VI

ТРАНСПОРТ

Член 90

(поранешен член 70 од ДЕЗ)

Целите на Договорите, поврзани со прашања регулирани во овој наслов, се остваруваат во рамките на заедничка политика за транспорт.

Член 91

(поранешен член 71 од ДЕЗ)

1. За целта на спроведување на член 90, и имајќи ги предвид посебните карактеристики на транспортот, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи со вообичаена законодавна процедура и по консултации со Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите, утврдуваат:

- (а) заеднички правила применливи за меѓународен транспорт кон и од територијата на земја-членка или за минување низ територијата на една или повеќе земји-членки;
- (б) услови, под кои превозниците што не се жители на земја-членка може да извршуваат транспортни услуги во таа земја;
- (в) мерки за подобрување на безбедноста на транспортот;
- (г) други неопходни одредби.

2. При донесување на мерките споменати во став 1, се земаат предвид случаи во кои примената на тие мерки може сериозно да влијае на животниот стандард и стапката на вработеност во одредени региони и на работењето на капацитетите за транспорт.

Член 92

(поранешен член 72 од ДЕЗ)

До утврдување на одредбите споменати во член 91(1), ниедна земја-членка, освен ако Советот со едногласност донесе мерка со која се дозволува отстапување, не може да ги направи разните одредби со кои се регулира ова прашање на 1 јануари 1958 год. или, за земјите што пристапуваат, на денот на нивното пристапување, помалку поволни, во

однос на нивното директно или индиректно влијание, за превозници на други земји-членки во споредба со превозници кои се државјани на таа земја.

Член 93

(поранешен член 73 од ДЕЗ)

Помошните средства се во согласност со Договорите, доколку ги задоволуваат потребите од координирање на транспортот или ако претставуваат надоместок за исполнување на одредени обврски, кои се својствени за концептот на јавна услуга.

Член 94

(поранешен член 74 од ДЕЗ)

Секоја мерка, предвидена во рамките на Договорите во однос на тарифите и условите за транспорт, ја зема предвид економската состојба на превозниците.

Член 95

(поранешен член 75 од ДЕЗ)

1. Во однос на транспортот во Унијата, се забранува дискриминацијата во облик на различни тарифи и различни услови за превоз на една иста стока, за една иста маршрута, врз основа на земјата на потекло или земјата на дестинација на соодветните стоки.

2. Став 1 не ги спречува Европскиот парламент и Советот да донесат други мерки во согласност со член 91(1).

3. Советот, на предлог на Комисијата и по консултации со Европскиот парламент и со Економско-социјалниот комитет, утврдува правила за спроведување на одредбите од став 1.

Советот може да утврди одредби потребни за да им се овозможи на институциите на Унијата да обезбедат усогласеност со правилото утврдено во став 1 и да им се овозможи на корисниците целосно да имаат полза од тоа правило.

4. Комисијата, постапувајќи по сопствена иницијатива или на барање на земја-членка, истражува каков било случај на дискриминација што спаѓа во рамките на став 1 и по консултации со односната земја-членка донесува потребни одлуки во рамките на правилата утврдени во согласност со одредбите од став 3.

Член 96

(поранешен член 76 од ДЕЗ)

1. Во однос на транспортната дејност во рамки на Унијата, од страна на земја-членка се забранува наметнување на тарифи и услови кои содржат елементи на поддршка или заштита на интересите на едно или повеќе конкретни претпријатија или индустрии, освен ако тоа не е овластено од Комисијата.

2. Комисијата, постапувајќи на сопствена иницијатива или на барање на земја-членка, ги разгледува тарифите и условите споменати во став 1, имајќи ги предвид барањата на соодветна регионална економска политика, потребите на послабо развиените области и проблемите на области сериозно засегнати од политичките услови, од една страна, и влијанието на таквите тарифи и услови на конкуренцијата меѓу различните видови на транспорт, од друга страна.

По консултации со секоја засегната земја-членка, Комисијата ги донесува неопходните одлуки.

3. Забраната предвидена во став 1 не се однесува на тарифите одредени за конкуренција.

Член 97

(поранешен член 77 од ДЕЗ)

Таксите или давачките за поминување на граници, кои превозникот ги наплаќа покрај транспортните такси, не може да надминат едно разумно ниво кога ќе се земат предвид реално настанатите трошоци.

Земјите-членки се стремат кон постепено намалување на овие трошоци.

Комисијата може да достави препораки до земјите-членки за примена на овој член.

Член 98

(поранешен член 78 од ДЕЗ)

Одредбите од овој наслов не претставуваат пречка за примена на мерките предвидени во Сојузна Република Германија, доколку тие мерки се неопходни за компензирање на економските неповолности, предизвикани со поделбата на Германија, во економијата на одредени области од Сојузната Република, на кои влијаела таа поделба. Пет години по влегување во сила на Договорот од Лисабон, Советот, постапувајќи на предлог на Комисијата, може да донесе одлука за укинување на овој член.

Член 99

(поранешен член 79 од ДЕЗ)

Во рамките на Комисијата се создава Советодавен комитет кој се состои од експерти назначени од владите на земјите-членки. Кога Комисијата смета дека тоа е неопходно, за прашања поврзани со транспорт се консултира со Комитетот.

Член 100

(поранешен член 80 од ДЕЗ)

1. Одредбите од овој наслов се однесуваат на транспорт по железнички, патен и речен сообраќај.
2. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаена законодавна постапка, може да утврдат соодветни одредби за поморски и воздушен транспорт. Тие дејствуваат по консултации со Економско-социјалниот комитет и Комитетот на региони.

НАСЛОВ VII

**ЗАЕДНИЧКИ ПРАВИЛА ЗА КОНКУРЕНЦИЈАТА,
ОДАНОЧУВАЊЕТО И ПРИБЛИЖУВАЊЕТО НА
ЗАКОНОДАВСТВОТО**

ПОГЛАВЈЕ 1

ПРАВИЛА ЗА КОНКУРЕНЦИЈА

ОДДЕЛ 1

ПРАВИЛА ШТО СЕ ОДНЕСУВААТ НА ПРЕТПРИЈАТИЈА

Член 101

(поранешен член 81 од ДЕЗ)

1. Како некомпатибилно со внатрешниот пазар се забранува следното: сите спогодби меѓу претпријатија, одлуки на здруженија на претпријатија и усогласени практики кои може да влијаат на трговијата меѓу земјите-

членки и кои имаат за своја цел или резултат спречување, ограничување или нарушување на конкуренцијата во рамките на внатрешниот пазар, а особено оние кои:

- (а) директно или индиректно ги одредуваат купопродажните цени или некои други трговски услови;
- (б) го ограничуваат или го контролираат производството, пазарите, техничкиот развој или инвестициите;
- (в) ги делат пазарите или изворите на набавки;
- (г) применуваат различни услови за исти трансакции со други трговски страни, и на тој начин ги поставуваат тие страни на понеповолна конкурентна положба;
- (д) склучуваат договори во зависност од прифаќањето на другите страни на дополнителни обврски коишто по својот карактер или според трговската примена немаат никаква врска со предметот на тие договори.

2. Секоја спогодба или одлука што се забранува според овој член се смета за неважечка.

3. Одредбите од став 1 може да се прогласат за неприменливи во случај на:

- спогодба или категорија на спогодби меѓу претпријатија;
- одлука или категорија на одлуки на здруженија на претпријатија,
- усогласена практика или категорија на усогласени практики,

кои придонесуваат кон подобрување на производството или дистрибуцијата на стоки или промовирање на технички и економски напредок, овозможувајќи им на потрошувачите соодветен удел од крајната придобивка, а притоа:

- (а) на предметните претпријатија не им наметнуваат ограничувања што не се неопходни за постигнувањето на овие цели;
- (б) не им даваат можност на таквите претпријатија да ја елиминираат конкуренцијата во однос на значителен дел од предметните производи.

Член 102

(поранешен член 82 од ДЕЗ)

Секоја злоупотреба на доминантна позиција на внатрешниот пазар или на значителен дел од него, од страна на едно или повеќе претпријатија,

се забранува како некомпатибилна со внатрешниот пазар, доколку тоа може да влијае на трговијата помеѓу земјите-членки.

Конкретно, таквата злоупотреба може да се состои од:

- (а) директно или индиректно наметнување на неправедни куповни или продажни цени или други неправедни трговски услови;
- (б) ограничување на производството, пазарите или техничкиот развој на штета на потрошувачите;
- (в) примена на нееднакви услови за еквивалентни трансакции со други трговски партнери, на тој начин ставајќи ги во неповолна конкурентна положба;
- (г) склучувањето на договори да подлежи на прифаќање на дополнителни обврски од други страни, кои, според нивниот карактер или трговска примена, немаат никаква врска со предметот на таквите договори.

Член 103

(поранешен член 83 од ДЕЗ)

1. Соодветните регулативи или директиви со кои им се дава правно дејство на начелата наведени во членовите 101 и 102 се утврдуваат од Советот, на предлог на Комисијата и по консултации со Европскиот парламент.

2. Регулативите или директивите споменати во став 1 се создаваат за:

(а) да обезбедат почитување на забраните, утврдени во член 101(1) и член 102, со дефинирање на одредби за казни и периодични парични казни;

(б) да утврдат детални правила за примена на член 101(3), имајќи ја предвид, од една страна, потребата од обезбедување ефективен надзор, и од друга страна, потребата од поедноставување на административните процедури до максимално возможно ниво;

(в) доколку има потреба, во различните области на економијата да го дефинираат опсегот на одредбите од членовите 101 и 102;

(г) да ги определат соодветните функции на Комисијата и на Судот на правдата на Европската унија во примената на одредбите утврдени во овој став;

(д) да го определат односот меѓу националните закони и одредбите од овој оддел или донесени во согласност со овој член.

Член 104

(поранешен член 84 од ДЕЗ)

До влегување во сила на одредбите донесени во согласност со член 103, надлежните органи на земјите-членки одлучуваат околу прифатливоста на спогодбите, одлуките и усогласените практики и злоупотребата на доминантна положба на внатрешниот пазар, во согласност со законите на своите земји и одредбите од член 101, особено став 3, и член 102.

Член 105

(поранешен член 85 од ДЕЗ)

1. Без да биде во спротивност со член 104, Комисијата обезбедува применување на начелата утврдени во членовите 101 и 102. Комисијата, на барање на земја-членка или на сопствена иницијатива и во соработка со надлежните власти во земјите-членки, коишто ѝ ја обезбедуваат својата поддршка, истражува случаи на претпоставена повреда на овие начела. Доколку утврди дека е направен прекршок, таа предлага соодветни мерки за негово прекинување.

2. Доколку повредата не се прекине, Комисијата ја забележува повредата на начелата во образложена одлука. Комисијата може да ја објави својата одлука и да ги овласти земјите-членки да преземат потребни мерки, чиишто услови и детали ги одредува таа самата, со цел да се поправи состојбата.

3. Комисијата може да донесе регулативи за категориите на спогодби за кои Советот има донесено регулатива или директива во согласност со член 103(2)(б).

Член 106

(поранешен член 86 од ДЕЗ)

1. Во случај на јавни претпријатија и на претпријатија на кои земјите-членки им доделуваат посебни или ексклузивни права, земјите-членки ниту донесуваат ниту одржуваат во сила какви било мерки што се во спротивност со правилата содржани во Договорите, особено со оние правила утврдени во член 18 и членовите 101 до 109.

2. Претпријатијата на кои им е доделена функцијата да обезбедуваат услуги од општ економски интерес, или кои имаат карактер на фискален монопол, се предмет на правилата содржани во Договорите, особено на правилата за конкурентност, доколку тие правила не го попречуваат законски или фактички извршувањето на конкретните задачи што им се доделени. Не треба да се влијае на развојот на трговијата до степен кој би бил во спротивност со интересите на Унијата.

3. Комисијата обезбедува примена на одредбите од овој член и, онаму каде што е неопходно, упатува соодветни директиви или одлуки до земјите-членки.

ОДДЕЛ 2

ПОМОШ ДОДЕЛЕНА ОД ЗЕМЈИТЕ

Член 107

(поранешен член 87 од ДЕЗ)

1. Освен ако не е поинаку предвидено со Договорите, помошни средства што се доделуваат од земја-членка или преку државни средства, во каква било форма, и ја нарушуваат или претставуваат закана за нарушување на конкуренцијата со поставување на одредени претпријатија или производство на одредени стоки во поповолна положба, и доколку тоа влијае на трговијата меѓу земјите-членки, се сметаат дека не се во согласност со внатрешниот пазар.
2. Следнава помош се смета дека е во согласност со внатрешниот пазар:
 - (а) помош со социјален карактер, доделена на поединечни потрошувачи, доколку таквата помош се доделува без никаква дискриминација во однос на потеклото на односните производи;
 - (б) помош за отстранување на штета предизвикана од природни катастрофи или други вонредни случувања;
 - (в) помош што се доделува за економијата на одредени региони на Сојузна Република Германија, погодени од поделбата на Германија, доколку таквата помош е потребна за да се компензира за економските неповолности предизвикани со таквата поделба. Пет години по влегување во сила на Договорот од Лисабон, Советот, на предлог на Комисијата, може да донесе одлука за укинување на оваа точка.
3. Следната помош може да се смета дека е во согласност со внатрешниот пазар:
 - (а) помош за унапредување на економскиот развој на региони каде што животниот стандард е необично низок или каде што има висока стапка на невработеност, и на регионите споменати во

член 349, во однос на нивната структурна, економска и социјална состојба;

- (б) помош за извршување на значаен проект од заеднички европски интерес или за поправање на сериозни нарушувања на економијата на земја-членка;
- (в) помош за олеснување на развојот на одредени економски активности или на одредени економски области, доколку таа помош не влијае негативно на трговските услови до степен што е во спротивност со заедничкиот интерес;
- (г) помош за унапредување на културата и зачувување на наследството, доколку таа помош не влијае на трговските услови и на конкуренцијата во Унијата до степен што е во спротивност со заедничкиот интерес;
- (д) друга помош која може да се определи со одлука на Советот на предлог на Комисијата.

Член 108

(поранешен член 88 од ДЕЗ)

1. Комисијата во соработка со земјите-членки врши постојан преглед на сите системи на помош што постојат во тие земји. Таа им предлага на земјите-членки соодветни мерки потребни за постепен развој или за функционирањето на внатрешниот пазар.

2. Доколку по известување на засегнатите страни да достават свои коментари, Комисијата утврди дека помошта доделена од земја или преку државни средства не е во согласност со внатрешниот пазар, имајќи го предвид член 107, или дека таквата помош се злоупотребува, одлучува односната земја да ја укине или да ја измени таквата помош за период кој го одредува Комисијата.

Ако односната земја не се усогласи со одлуката во предвидениот период, Комисијата или која било друга засегната земја може, преку отстапување од одредбите од членовите 258 и 259, директно да го проследи прашањето до Судот на правдата на Европската унија.

На барање на земја-членка, Советот може едногласно да одлучи дека помошта која односната земја ја доделува или има намера да ја додели се смета дека е во согласност со внатрешниот пазар, со отстапување од одредбите на член 107 или од регулативите предвидени во член 109, доколку таквата одлука се оправдува со вонредни околности. Што се однесува до односната помош, ако Комисијата веќе започнала постапка предвидена во првиот потстав од овој став, фактот што односната земја

доставила барање до Советот доведува до привремено запирање на таа постапка додека Советот не го објави својот став.

Сепак, ако Советот не го објави својот став во период од три месеци по доставување на споменатото барање, Комисијата донесува своја одлука за случајот.

3. Комисијата се известува во разумен рок, со што ѝ се овозможува да достави свои коментари за планови за доделување или менување на помош. Доколку таа смета дека некој план не е во согласност со внатрешниот пазар, имајќи го предвид член 107, веднаш ја започнува постапката предвидена во член 2. Односната земја-членка не ги спроведува своите предложени мерки додека оваа постапка не заврши со конечна одлука.

4. Комисијата може да донесе регулативи за категориите на државна помош за кои Советот, во согласност со член 109, одлучил дека може да се изземат од постапката предвидена во став 3 од овој член.

Член 109

(поранешен член 89 од ДЕЗ)

Советот, на предлог на Комисијата и по консултации со Европскиот парламент, може да донесе соодветни регулативи за примена на членовите 107 и 108, и може да ги одреди условите во кои се применува член 108(3) и категориите на помош што се изземаат од оваа постапка.

ПОГЛАВЈЕ 2

ДАНОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 110

(поранешен член 90 од ДЕЗ)

Ниедна земја-членка не може директно или индиректно да наметне какво било внатрешно оданочување на производите на други земји-членки, кое е повисоко од оданочувањето наметнато директно или индиректно на слични домашни производи.

Освен тоа, ниедна земја-членка не може да наметне какво било внатрешно оданочување на производи на други земји-членки, со цел да дозволи индиректна заштита на некои производи.

Член 111

(поранешен член 91 од ДЕЗ)

Кога производи се извезуваат на територија на која било друга земја-членка, каква било отплата на внатрешно оданочување не го надминува внатрешното оданочување наметнато на производите директно или индиректно.

Член 112

(поранешен член 92 од ДЕЗ)

Во случај на давачки, различни од даноци на промет, акцизи и други форми на индиректни даноци, не може да се одобрат ослободувања и отплати во однос на извозите кон други земји-членки и не може да се наметнат компензациски такси во однос на увозите од земји-членки, освен ако предвидените мерки веќе биле одобрени за ограничен период од страна на Советот на предлог на Комисијата.

Член 113

(поранешен член 93 од ДЕЗ)

Советот, постапувајќи едногласно во согласност со посебна законодавна постапка и по консултации со Европскиот парламент и со Економско-социјалниот комитет, донесува одредби за усогласување на законодавството за даноци на промет, акцизи и други форми на индиректни даноци доколку таквото усогласување е потребно за да се обезбеди воспоставувањето и функционирањето на внатрешниот пазар и за да се одбегне нарушување на конкуренцијата.

ПОГЛАВЈЕ 3

ПРИБЛИЖУВАЊЕ НА ЗАКОНОДАВСТВОТО*Член 114*

(поранешен член 95 од ДЕЗ)

1. Освен ако не е поинаку предвидено во Договорите, следните одредби се применуваат за остварување на целите утврдени во член 26. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената

законодавна постапка и по консултации со Економско-социјалниот комитет, донесуваат мерки за приближување на одредбите утврдени со закон, пропис или административен акт во земјите-членки чијашто цел е воспоставувањето и функционирањето на внатрешниот пазар

2. Став 1 не се применува за фискалните одредби, за оние што се однесуваат на слободното движење на лица, ниту за одредбите што се однесуваат на правата и интересите на вработените лица.

3. Комисијата, во своите предлози предвидени во став 1 за здравје, безбедност, заштита на животната средина и заштита на потрошувачите, како основа зема високо ниво на заштита, имајќи го предвид секој нов развој што се заснова на научни факти. Во рамките на своите овластувања, Европскиот парламент и Советот исто така се стремат кон остварување на оваа цел.

4. Доколку по донесувањето на мерка за усогласување од Европскиот парламент и од Советот, од Советот или од Комисијата, земја-членка смета дека е неопходно да задржи национални одредби врз основа на значајни потреби споменати во член 36, или одредби што се однесуваат на заштитата на животната средина или на работната средина, ја известува Комисијата за тие одредби, како и за причините за нивно задржување.

5. Освен тоа, без да биде во спротивност со став 4, доколку по донесувањето на мерка за усогласување од страна на Европскиот парламент и Советот, од Советот или од Комисијата, земја-членка смета дека е неопходно да воведат национални одредби засновани на нови научни докази што се однесуваат на заштитата на животната средина или на работната средина врз основа на проблем специфичен за таа земја-членка кој се појавил по донесувањето на мерката за усогласување, земјата-членка ја известува Комисијата за предвидените одредби, како и за причините за нивно воведување.

6. Комисијата, во период од шест месеци по известувањето споменато во ставовите 4 и 5, ги одобрува или ги одбива националните одредби откако ќе потврди дали тие одредби се средства за произволна дискриминација или прикриено ограничување на трговија меѓу земји-членки и дали истите би претставувале пречка за функционирањето на внатрешниот пазар.

Во отсуство на одлука од Комисијата во овој период, се смета дека националните одредби споменати во ставовите 4 и 5 се одобрени.

Кога е оправдано поради сложеноста на прашањето или во отсуство на опасност по човековото здравје, Комисијата може да ја известат односната земја-членка дека периодот споменат во овој став може да се продолжи за дополнителен период од шест месеци.

7. Ако во согласност со став б, земја-членка се овластува да задржи или да воведи национални одредби со кои се отстапува од мерката за усогласување, Комисијата веднаш оценува дали да предложи приспособување кон таа мерка.

8. Ако земја-членка посочи конкретен проблем за јавното здравје во област која е предмет на претходни мерки на усогласување, истиот го доставува до Комисијата која веднаш оценува дали да предложи соодветни мерки до Советот.

9. По пат на отстапување од постапката утврдена во членовите 258 и 259, Комисијата и која било земја-членка може да го достави прашањето директно до Судот на правдата на Европската унија, доколку смета дека некоја земја-членка несоодветно ги користи овластувањата предвидени во овој член.

10. Горенаведените мерки за усогласување, во соодветни случаи, содржат и клаузула за заштита со која земјите-членки, поради една или повеќе неекономски причини споменати во член 3б, се овластуваат да преземат привремени мерки во согласност со постапката за контрола на Унијата.

Член 115

(поранешен член 94 од ДЕЗ)

Без да биде во спротивност со член 114, Советот, постапувајќи едногласно во согласност со посебна законодавна постапка и по консултации со Европскиот парламент и Економско-социјалниот комитет, објавува директиви за приближување на законите, прописите или административните одредби на земјите-членки што директно влијаат на воспоставувањето и функционирањето на внатрешниот пазар.

Член 116

(поранешен член 96 од ДЕЗ)

Доколку Комисијата утврди дека разлика меѓу одредбите утврдени со закон, пропис или административен акт во земјите-членки ги нарушува условите за конкуренција во внатрешниот пазар и дека треба да се отстрани тоа нарушување, се консултира со засегнатите земји-членки.

Доколку тие консултации не резултираат со спогодба со која ќе се отстрани одноското нарушување, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна процедура, ги објавуваат потребните директиви. Може да се донесат какви било други соодветни мерки предвидени во Договорите.

Член 117

(поранешен член 97 од ДЕЗ)

1. Кога постои причина за стравување дека донесувањето или измената на одредба утврдена со закон, пропис или административен акт може да предизвика нарушување во рамки на значењето на член 116, земја-членка која сака да продолжи со таа постапка се консултира со Комисијата. По консултацији со земјите-членки, Комисијата им препорачува на засегнатите земји соодветни мерки за одбегнување на односното нарушување.

2. Ако некоја земја, која сака да воведи или да измени сопствени одредби, не се усогласи со препораката што ѝ е доставена од Комисијата, останатите земји-членки не се обврзани, во согласност со член 116, да ги изменат своите одредби со цел да се отстрани таквото нарушување. Ако земја-членка која ја игнорирала препораката од Комисијата предизвика нарушување што е штетно само за неа, одредбите од член 116 не се применуваат.

Член 118

Во контекст на воспоставувањето и функционирањето на внатрешниот пазар, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, воспоставуваат мерки за создавање на европски права на интелектуална сопственост со цел да обезбедат единствена заштита на правата на интелектуална сопственост низ целата Унија, и за создавање на централизирани уредувања за овластување, координација и надзор на целата територија на Унијата.

Советот, постапувајќи во согласност со посебна законодавна постапка, со регулативи ги утврдува уредувањата за јазикот на европските права на интелектуална сопственост. Советот постапува едногласно по консултацији со Европскиот парламент.

НАСЛОВ VIII

ЕКОНОМСКА И МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА*Член 119*

(поранешен член 4 од ДЕЗ)

1. За целите утврдени во член 3 од Договорот за Европската унија, активностите на земјите-членки и Унијата вклучуваат, како што е предвидено во Договорите, донесување на економска политика заснована врз тесната координација на економските политики на земјите-членки, за внатрешниот пазар и за дефинирање на заедничките цели и спроведена во согласност со начелото на отворена пазарна економија со слободна конкуренција.

Истовремено со горенаведеното, и условите и постапките утврдени во Договорите, овие активности вклучуваат единствена валута, еврото, и дефинирање и спроведување на единствена монетарна политика и политика за девизен курс чијашто цел е одржување на стабилноста на цените и без да биде во спротивност со оваа цел, да се поддржат општите економски политики на Унијата, во согласност со начелото на отворена пазарна економија со слободна конкуренција.

Овие активности на земјите-членки и на Унијата подразбираат усогласеност со следниве водечки начела: стабилни цени, стабилни јавни финансии и монетарни услови и одржлив платен биланс.

ПОГЛАВЈЕ 1

ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА*Член 120*

(поранешен член 98 од ДЕЗ)

Земјите-членки ги спроведуваат своите економски политики со цел придонесување за остварувањето на целите на Унијата, дефинирани во член 3 од Договорот за Европската унија, и во контекст на пошироките насоки наведени во член 121(2). Земјите-членки и Унијата дејствуваат во согласност со начелото на отворена пазарна економија со слободна конкуренција, претпочитајќи ефикасно доделување на средства и во согласност со начелата утврдени во член 119.

Член 121

(поранешен член 99 од ДЕЗ)

Земјите-членки ги сметаат своите економски политики за прашање од заеднички интерес и истите ги координираат во рамките на Советот, во согласност со одредбите на член 120.

По препорака на Комисијата, Советот изготвува нацрт за општи насоки на економските политики на земјите-членки и на Унијата, и поднесува извештај за своите наоди до Европскиот совет.

Врз основа на извештајот на Советот, Европскиот совет разгледува заклучок за општите насоки на економските политики на земјите-членки и на Унијата.

Врз основа на тој заклучок, Советот донесува препорака во која се утврдуваат општите насоки. Советот го известува Европскиот парламент за препораката.

3. За да се осигури поблиска координација на економските политики и одржливата конвергенција на економските резултати на земјите-членки, Советот, врз основа на извештаите поднесени до Комисијата, го следи економскиот развој во секоја земја-членка и во Унијата, како и доследноста на економските политики со општите насоки наведени во став 2, и редовно спроведува севкупна процена.

За целите на овој мултилатерален надзор, земјите-членки до Комисијата ги проследуваат информациите за значајните мерки кои ги презеле на полето на нивните економски политики и други такви информации кои сметаат дека се важни.

4. Доколку согласно со постапката наведена во став 3 се утврди дека економските политики на една земја-членка не се доследни на општите насоки наведени во став 2, или ризикуваат да го загрозат функционирањето на економската и монетарна унија, Комисијата може да издаде предупредување на засегнатата земја-членка. Советот, по препорака на Комисијата, може да ги достави потребните препораки до засегнатата земја-членка. На предлог на Комисијата, Советот може да одлучи препораките да ги објави јавно.

Во рамките на опсегот на овој став, Советот постапува без да го земе предвид гласот на членот на Советот кој ја претставува засегнатата земја-членка.

Квалификуваното мнозинство на останатите членови на Советот се дефинира во согласност со член 238(3)(а).

5. Претседателот на Советот и Комисијата поднесуваат извештај до Европскиот парламент за резултатите од мултилатералниот надзор.

Претседателот на Советот може да биде поканет да се појави пред надлежниот комитет на Европскиот парламент ако Советот јавно ги објави своите препораки.

6. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи преку регулативи во согласност со вообичаената законодавна постапка, може да донесат детални правила за постапката на мултилатерален надзор наведена во ставовите 3 и 4.

Член 122

(поранешен член 100 од ДЕЗ)

1. Без тоа да биде во спротивност со останатите постапки предвидени во Договорите, Советот, на предлог на Комисијата, може да одлучи, во духот на солидарноста помеѓу земјите-членки, за мерките соодветни на економската ситуација, особено доколку се појават сериозни проблеми во снабдувањето со одредени производи, пред сè, во областа на енергетиката.

2. Кога една земја-членка има проблеми или се соочува со закана од сериозни тешкотии предизвикани од природни катастрофи или појави надвор од нејзина контрола, Советот, на предлог на Комисијата, може под одредени околности, на засегнатата земја-членка да ѝ додели финансиска помош од Унијата. Претседателот на Советот го известува Европскиот парламент за донесената одлука.

Член 123

(поранешен член 101 од ДЕЗ)

1. Се забранува пречекорување на позитивната состојба на сметка или други кредитни погодности од Европската централна банка или централните банки на земјите-членки (во понатамошниот текст „национални централни банки“) во корист на институции на Унијата, тела, канцеларии или агенции, централни власти, регионални, локални или други јавни органи, други тела кои се регулираат со јавен закон, или јавни претпријатија на земјите-членки, како и директно купување од нив од страна на Европската централна банка или националните централни банки на должнички инструменти.

2. Ставот 1 не се однесува на кредитните институции во јавна сопственост кои, во контекст на набавка на резерви од страна на централните банки, добиваат ист третман од страна на националните централни банки и Европската централна банка како приватни кредитни институции.

Член 124

(поранешен член 102 ДЕЗ)

Се забранува секоја мерка која не се заснова врз претпазливо разгледување и воспоставува привилегиран пристап за институциите на Унијата, тела, канцеларии или агенции, централни власти, регионални, локални или други јавни органи, други тела регулирани со јавен закон, или јавни претпријатија на земјите-членки до финансиски институции.

Член 125

(поранешен член 103 од ДЕЗ)

1. Унијата не презема одговорност ниту обврски на централните власти, регионални, локални или други јавни органи, други тела регулирани со јавен закон, или јавни претпријатија на земјите-членки, без да биде во спротивност со заедничките финансиски гаранции за заедничко спроведување на одреден проект. Земја-членка не презема одговорност ниту обврски на централните власти, регионални, локални или други јавни органи, други тела регулирани со јавниот закон, или јавни претпријатија на земјите-членки, без да биде во спротивност со заедничките финансиски гаранции за заедничко спроведување на одреден проект.

2. Доколку е потребно, Советот, на предлог на Комисијата и по консултации со Европскиот парламент, може да ја дефинира примената на забраните наведени во членовите 123, 124 и во овој член.

Член 126

(поранешен член 104 од ДЕЗ)

1. Земјите-членки избегнуваат прекумерен владин дефицит.

2. Комисијата го следи развојот на буџетската состојба и на резервите на владиниот долг во земјите-членки со цел да се идентификуваат поголеми грешки. Особено се проверува усогласеноста со буџетската дисциплина врз основа на следниве два критериума:

(а) дали соодносот помеѓу планираниот или конкретниот владин дефицит и бруто домашниот производ ја надминува референтната вредност, освен ако:

или соодносот значително и постојано опаѓа, и стигнал до ниво блиско до референтната вредност,

или, вишокот над референтната вредност е исклучок и привремен и соодносот останува блиску до референтната вредност,

(б) дали соодносот помеѓу владиниот долг и бруто домашниот

производ ја надминува референтната вредност, освен ако соодносот доволно се намалува и се приближува до референтната вредност со задоволително темпо.

Референтните вредности се наведени во Протоколот за постапка во случај на прекумерен дефицит додаден како анекс на Договорите.

3. Ако една земја-членка не ги исполни барањата според еден или двата од овие критериуми, Комисијата изготвува извештај. Исто така, извештајот на Комисијата зема предвид дали владиниот дефицит ги надминува владините инвестициски трошоци и сите останати релевантни фактори, вклучувајќи ја среднорочната економска и буџетска положба на земјата-членка.

Комисијата, исто така, може да изготви извештај ако, и покрај исполнувањето на барањата според критериумите, смета дека постои ризик од прекумерен дефицит во една земја-членка.

4. Економско-финансискиот комитет дава мислење за извештајот на Комисијата.

5. Ако Комисијата смета дека во одредена земја-членка има или може да се појави прекумерен дефицит, таа доставува мислење до засегнатата земја-членка и го информира Советот за тоа.

6. Советот, на предлог на Комисијата и по разгледувањето на евентуалните забелешки од засегнатата земја-членка, донесува одлука дали постои прекумерен дефицит после спроведена севкупна процена.

7. Ако Советот одлучи, во согласност со став 6, дека постои прекумерен дефицит, тој донесува, без непотребни одлагања и врз основа на препораките од Комисијата, препораки наменети за засегнатата земја-членка со цел ситуацијата да заврши во даден период. Според одредбите на став 8, овие препораки нема да бидат објавени јавно.

8. Доколку се утврди дека нема ефективни дејства како одговор на препораките во утврдениот период, Советот може јавно да ги објави своите препораки.

9. Ако земјата-членка продолжи да не ги спроведува препораките на Советот, тој може да одлучи да ја повика земјата-членка, во утврден временски период, да преземе мерки за намалување на дефицитот, кои Советот смета дека се неопходни за справување со ситуацијата.

Во ваков случај, Советот може да побара од засегнатата земја-членка да поднесува извештаи со посебен временски распоред со цел да се проверат напорите на земјата-членка за поправање на ситуацијата.

10. Правото на поднесување жалби предвидено во членовите 258 и 259 не може да се оствари во рамките на ставовите 1 - 9 од овој член.

11. Сè додека земјата-членка не постапува согласно со одлуката донесена во согласност со став 9, Советот може да одлучи да примени, или во зависност од случајот, да засили една или повеќе од следниве мерки:

- да побара од засегнатата земја-членка да објави дополнителни информации, кои ги прецизира Советот, пред да издаде обврзници и хартии од вредност,
- да ја повика Европската инвестициска банка повторно да ја разгледа политиката на позајмување кон засегнатата земја-членка,
- да побара засегнатата земја-членка да остави соодветен бескаматен депозит во Унијата сè додека Советот не смета дека прекумерниот дефицит е намален,
- да наметне парични казни со соодветен износ.

Претседателот на Советот го известува Европскиот парламент за донесените одлуки.

12. Советот поништува некои или сите свои одлуки или препораки наведени во ставовите 6 - 9 и 11 до степен до кој Советот смета дека прекумерниот дефицит во односната земја-членка е намален. Ако Советот претходно јавно ги објавил препораките, тогаш тој, веднаш по поништувањето на одлуката од став 8, дава јавна изјава дека прекумерниот дефицит во засегнатата земја-членка повеќе не постои.

13. При донесувањето на одлуките или препораките наведени во ставовите 8, 9, 11 и 12, Советот постапува по препорака на Комисијата.

При донесувањето на мерките наведени во ставовите од 6 до 9, 11 и 12, Советот постапува без да го земе предвид гласот на членот на Советот која ја претставува засегнатата земја-членка.

Квалификуваното мнозинство на останатите членови на Советот се дефинира во согласност со членот 238(3)(а).

14. Понатамошните одредби кои се однесуваат на спроведување на постапките опишани во овој член се утврдени во Протоколот за постапка во случај на прекумерен дефицит, што е приложен како анекс кон Договорите.

Постапувајќи едногласно во согласност со посебна законодавна постапка и по консултациите со Европскиот парламент и Европската централна банка, Советот ги донесува соодветните одредби кои потоа ќе го заменат горенаведениот Протокол.

Во согласност со останатите одредби на овој став, Советот, на предлог на Комисијата и по консултациите со Европскиот парламент, утврдува детални правила и дефиниции за примена на одредбите на горенаведениот Протокол.

ПОГЛАВЈЕ 2

МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА*Член 127*

(поранешен член 105 од ДЕЗ)

1. Главната цел на Европскиот систем на централни банки (во понатамошниот текст „ЕСЦБ“) е одржување на стабилноста на цените. Без да е во спротивност со целта за стабилност на цените, ЕСЦБ ги поддржува општите економски политики на Унијата со цел придонесување кон исполнувањето на целите на Унијата, како што е утврдено во член 3 од Договорот за Европската унија. ЕСЦБ постапува во согласност со начелото на отворена пазарна економија со слободна конкуренција, давајќи му предност на ефикасното распределување на средствата, и во согласност со начелата утврдени во член 119.

2. Основните задачи кои треба да се спроведат преку ЕСЦБ се следниве:

- дефинирање и спроведување на монетарната политика на Унијата,
- спроведување девизни операции во согласност со одредбите на член 219,
- поседување и управување со официјалните девизни резерви на земјите-членки,
- унапредување на непречено функционирање на платежните системи.

3. Третата алинеја од ставот 2 не е во спротивност со поседувањето и управувањето со девизни оперативни средства од страна на владите на земјите-членки.

4. Европската централна банка се консултира:

- за секој предложен акт на Унијата во полето на нејзината надлежност,
- од националните органи во врска со секоја нацрт-верзија на законски одредби во нејзиното поле на надлежност, но во рамките и според условите утврдени од страна на Советот, во согласност со постапката утврдена во член 129(4).

Европската централна банка може да доставува мислења до соодветните институции на Унијата, тела, канцеларии или агенции или национални власти за прашања од нејзиното поле на надлежност.

5. ЕСЦБ придонесува за непреченото спроведување на политиките кои ги водат надлежните органи и кои се однесуваат на разумен надзор на кредитните институции и стабилноста на финансискиот систем.

6. Советот, постапувајќи преку регулативи во согласност со посебна законодавна постапка, може, едногласно и по консултации со Европскиот парламент и Европската централна банка, да додели посебни задачи на Европската централна банка за политиките за разумен надзор на кредитните институции и другите финансиски институции со исклучок на осигурителните претпријатија.

Член 128

(поранешен член 106 од ДЕЗ)

1. Европската централна банка има ексклузивно право да овластува издавање на евробанкноти во рамките на Унијата. Европската централна банка и националните централни банки може да издаваат такви банкноти. Банкнотите издадени од Европската централна банка и националните централни банки се единствените банкноти кои имаат статус на законско платежно средство во рамките на Унијата.

2. Земјите-членки можат да издаваат евромонети по одобрение на Европската централна банка за големината на издавањето. Советот, на предлог на Комисијата и по консултации со Европскиот парламент и Европската централна банка, може да донесе мерки за усогласување на деноминациите и техничките спецификации на сите монети наменети за употреба до степенот неопходен за да се дозволи нивната непречена употреба во Унијата.

Член 129

(поранешен член 107 од ДЕЗ)

Со ЕСЦБ управуваат телата кои носат одлуки на Европската централна банка, а тоа се Управниот совет и Извршниот одбор.

Статутот на Европскиот систем на централни банки и на Европската централна банка (во понатамошниот текст „Статутот на ЕСЦБ и на ЕЦБ“) е утврден во Протокол кој е додаден како анекс кон Договорите.

Членовите 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, 33.1(а) и 36 од Статутот на ЕСЦБ и на ЕЦБ може да се изменуваат од Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка. Тие постапуваат или по препорака на Европската централна банка и по консултации со Комисијата, или на предлог на Комисијата и по консултации со Европската централна банка.

Советот, или на предлог на Комисијата и по консултации со Европскиот парламент и Европската централна банка, или по препорака на Европската централна банка и по консултации со Европскиот парламент и Комисијата, ги донесува одредбите наведени во членовите 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 и 34.3 од Статутот на ЕСЦБ и на ЕЦБ.

Член 130

(поранешен член 108 од ДЕЗ)

При остварувањето на овластувањата и спроведувањето на задачите и должностите доделени со Договорите и Статутот на ЕСЦБ и на ЕЦБ, ниту Европската централна банка, ниту национална централна банка, ниту некој член на нивните тела кои донесуваат одлуки не бараат или не слушаат инструкции од институциите на Унијата, тела, канцеларии или агенции, од која било влада на земја-членка или од некое друго тело. Институциите на Унијата, телата, канцелариите или агенциите и владите на земјите-членки се обврзуваат да го почитуваат овој принцип и да не бараат да се влијае врз членовите на телата кои донесуваат одлуки на Европската централна банка или на националните централни при извршувањето на нивните задачи.

Член 131

(поранешен член 109 од ДЕЗ)

Секоја земја-членка обезбедува дека нејзиното национално законодавство, вклучувајќи ги статутите на националната централна банка, се во согласност со Договорите и со Статутот на ЕСЦБ и на ЕЦБ.

Член 132

(поранешен член 110 од ДЕЗ)

1 За спроведување на задачите доделени на ЕСЦБ, Европската централна банка, во согласност со одредбите од Договорите и условите утврдени во Статутот на ЕСЦБ и на ЕЦБ:

- изготвува прописи до степенот неопходен за спроведување на задачите дефинирани во член 3.1, алинеја 1, членовите 19.1, 22 и 25.2 од Статутот на ЕСЦБ и на ЕЦБ во случаи утврдени во актите на Советот наведени во член 129(4),
- донесува одлуки за извршување на задачите доделени на ЕСЦБ со Договорите и Статутот на ЕСЦБ и на ЕЦБ,
- изготвува препораки и доставува мислења.

Европската централна банка може да одлучи да ги објави своите одлуки, препораки и мислења.

Во рамките на границите и според условите донесени од Советот во согласност со постапката утврдена во членот 129(4), Европската централна банка има право да одредува парични казни или периодични казни исплати за претпријатијата кои не ги исполнуваат обврските според нејзините прописи и одлуки.

Член 133

Без да е во спротивност со овластувањата на Европската централна банка, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи едногласно во согласност со вообичаената законодавна постапка, утврдуваат мерки неопходни за употребата на еврото како единствена парична единица. Таквите мерки се донесуваат по консултации со Европската централна банка.

ПОГЛАВЈЕ 3

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОДРЕДБИ

Член 134

(поранешен член од 114 од ДЕЗ)

1. Со цел да се унапреди координацијата на политиките на земјите-членки до степенот потребен за функционирање на внатрешниот пазар, се формира Економско-финансиски комитет.
2. Економско-финансискиот комитет ги има следниве задачи:
 - да дава мислења на барање на Советот или Комисијата, или по сопствена иницијатива наменети за тие институции,
 - да врши преглед на економската и финансиската ситуација на земјите-членки и на Унијата и да поднесува редовни извештаи за истата, до Советот и до Комисијата, особено за финансиските односи со трети земји и меѓународни институции,
 - без да е во спротивност со член 240, да придонесува во подготовката на работата на Советот наведена во членовите 66, 75, 121(2), (3), (4) и (6), 122, 124, 125, 126, 127(6), 128(2), 129(3) и (4), 138, 140(2) и (3), 143, 144(2) и (3), и во член 219, и да извршува други советодавни и подготвителни задачи доделени од Советот,

— да ја испита, барем еднаш годишно, состојбата на движењето на капиталот и слободата на плаќањето, како што произлегуваат од примената на Договорите и мерките донесени од Советот; испитувањето ги покрива сите мерки кои се однесуваат на движењето на капиталот и плаќањата; Комитетот поднесува извештај до Комисијата и до Советот за исходот на тоа испитување.

Земјите-членки, Комисијата и Европската централна банка назначуваат не повеќе од два члена во Комитетот.

3. Советот, на предлог на Комисијата и по консултација со Европската централна банка и Комитетот наведен во овој член, утврдува детални одредби за составот на Економско-финансискиот комитет. Претседателот на Советот го известува Европскиот парламент за таквата одлука.

4. Покрај задачите утврдени во став 2, доколку, и сè додека има земји-членки со отстапување наведено во член 139, Комитетот продолжува да ја разгледува монетарната и финансиската состојба и општиот платежен систем на тие земји-членки и за истата поднесува редовни извештаи до Советот и до Комисијата.

Член 135

(поранешен член 115 од ДЕЗ)

За прашањата во опсегот на членовите 121(4), 126 со исклучок на став 14, 138, 140(1), 140(2), првиот потстав, 140(3) и 219, Советот или земја-членка може да побара од Комисијата да даде препорака или предлог, како што е соодветно. Комисијата го разгледува ова барање и ги доставува своите заклучоци до Советот без одложување.

ПОГЛАВЈЕ 4

ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ ЗА ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ ЧИЈАШТО ВАЛУТА Е ЕВРОТО

Член 136

1. За да се осигури непречено функционирање на економската и монетарната унија и во согласност со релевантните одредби од Договорите, Советот, во согласност со релевантната постапка од оние наведени во членовите 121 и 126, со исклучок на постапката утврдена во членот 126(14), донесува посебни мерки за оние земји-членки чијашто платежна единица е еврото:

- (а) да се зајакне координацијата и надзорот на нивната буџетска дисциплина;
- (б) да се изготват насоки за нивните економски политики, осигурувајќи се дека тие се компатибилни со донесените за целата Унија и дека се врши надзор врз нив.

2. За мерките утврдени во став 1 може да гласаат само членовите на Советот кои ги претставуваат земјите-членки чијашто парична единица е еврото.

Квалификувано мнозинство на гореспоменатите членови се дефинира во согласност со член 238(3)(а).

Член 137

Закажувањето средби помеѓу министрите на земјите-членки чијашто парична единица е еврото е утврдено во Протоколот за Еврогрупата.

Член 138

(поранешен член 111(4) од ДЕЗ)

За да се осигури местото на еврото во меѓународниот монетарен систем, Советот, на предлог на Комисијата, донесува одлука за утврдување заеднички позиции за прашања од посебен интерес за економската и монетарната унија во рамките на надлежните меѓународни финансиски институции и конференции. Советот постапува по извршените консултации со Европската централна банка.

Советот, на предлог на Комисијата, може да донесе соодветни мерки за да се осигури еднообразно претставување во рамките на меѓународните финансиски институции и конференции. Советот постапува по извршените консултации со Европската централна банка.

За мерките наведени во став 1 и 2 може да гласаат само членовите на Советот кои ги претставуваат земјите-членки чијашто платежна единица е еврото.

Квалификувано мнозинство на гореспоменатите членови се дефинира во согласност со член 238(3)(а).

ПОГЛАВЈЕ 5

ПРЕОДНИ ОДРЕДБИ*Член 139*

Земјите-членки за кои Советот не одлучил дека ги исполнуваат потребните услови за усвојување на еврото во понатамошниот текст се нарекуваат „земји-членки со отстапување“.

Следниве одредби од договорите не се однесуваат на земјите-членки со отстапување:

- (а) донесување делови од општите насоки за економска политика кои се однесуваат на евро-зоната воопшто (член 121(2));
- (б) присилни средства за поправање на прекумерните дефицити (член 126(9) и (11));
- (в) целите и задачите на ЕСЦБ (член 127(1) до (3) и (5));
- (г) издавање на еврото (член 128);
- (д) актите на Европската централна банка (член 132);
- (ѓ) мерки за регулирање на употребата на еврото (член 133);
- (е) монетарни договори и други мерки кои се однесуваат на курсната политика (член 219);
- (ж) назначување на членови на Извршниот одбор на Европската централна банка (член 283(2));
- (з) одлуки за утврдување на заеднички позиции за прашања од особена важност за економската и монетарната унија во рамките на надлежните меѓународни финансиски институции и конференции (член 138(1));
- (с) мерки за осигурување еднообразно претставување во рамките на меѓународните финансиски институции и конференции (член 138(2)).

Во членовите наведени во точките од (а) до (с), поимот „земји-членки“ се однесува на земјите-членки чијашто парична единица е еврото.

Според Поглавје IX од Статутот на ЕСЦБ и на ЕЦБ, земјите-членки со отстапување и нивните национални централни банки се исклучени од правата и обврските во рамките на ЕСЦБ.

Правото на глас на членовите на Советот кои претставуваат земји-членки со отстапување мирува кога Советот ги донесува мерките наведени во членовите од ставот 2 и во следниве случаи:

препораки за оние земји-членки чијашто парична единица е еврото во рамките на мултилатералниот надзор, вклучувајќи ги програмите за стабилност и опомените (член 121(4));

(б) мерки кои се однесуваат на прекумерниот дефицит на оние земји-членки чијашто парична единица е еврото (член 126(6), (7), (8), (12) и (13)).

Квалификувано мнозинство на останатите членови на Советот се дефинира во согласност со член 238(3)(а).

Член 140

(поранешни членови 121(1),
122(2), втора реченица, и 123(5) од ДЕЗ)

1. Најмалку еднаш на две години, или на барање на земја-членка со отстапување, Комисијата и Европската централна банка поднесуваат извештај до Советот за напредокот на земјите-членки со отстапување во исполнувањето на нивните обврски кои се однесуваат на постигнувањето на економска и монетарна унија. Таквите извештаи вклучуваат проверка на компатибилноста помеѓу националното законодавство на секоја од тие земји-членки, вклучувајќи ги статутите на нивните национални централни банки, и членовите 130 и 131 и Статутот на ЕЦЗБ и на ЕЦБ. Исто така, овие извештаи го проверуваат постигнувањето на повисок степен на одржлива конвергентност преку упатување на исполнувањето на следниве критериуми од страна на секоја земја-членка:

- постигнување повисок степен на стабилност на цената; тоа може да се заклучи од стапката на инфлација која е блиску до онаа на барем трите најуспешни земји-членки во поглед на стабилноста на цената;
- одржливоста на владината финансиска позиција; тоа може да се заклучи од постигнувањето владина буџетска позиција без прекумерен дефицит, како што е утврдено во согласност со член 126(6),
- набљудување, барем две години, на нормалните граници на флукуација предвидени за механизмот за курсна размена на Европскиот монетарен систем, без девалвација на еврото,
- трајноста на конвергентноста која ја постигнала земјата-членка со отстапување и нејзиното учество во механизмот на курсна размена што се рефлектира во долгорочните каматни нивоа.

Четири критериуми спомнати во овој став и релевантните периоди за кои тие треба да се почитуваат дополнително се разработени во Протокол кој е додаден како анекс кон Договорите. Извештаите на Комисијата и Европската централна банка, исто така, ги земаат предвид резултатите од интеграцијата на пазарите, состојбата и развојот на платните биланси на тековните сметки и проверка на развојот на поединечните цени на трудот и останати ценовни индекси.

2. По извршените консултации со Европскиот парламент и по расправите во Европскиот совет, Советот, на предлог на Комисијата, одлучува кои земји-членки со отстапување ги исполнуваат потребните услови врз основа на критериумите утврдени во став 1 и го укинува отстапувањето на засегнатите земји-членки.

Советот постапува по добивањето на препорака од квалификувано мнозинство на оние членови кои претставуваат земји-членки чијашто парична единица е еврото. Овие членови постапуваат во рок од шест месеци откако Советот го добил предлогот на Комисијата.

Квалификувано мнозинство на гореспоменатите членови, наведени во вториот потстав, се дефинира во согласност со член 238(3)(а).

3. Доколку, во согласност со постапката утврдена во став 2, се одлучи да се поништи отстапувањето, Советот, постапувајќи по едногласната одлука на земјите-членки чијашто парична единица е еврото и засегнатата земја-членка, на предлог на Комисијата и по консултирањето со Европската централна банка, неотповикливо го одредува курсот на размена на еврото со паричната единица на засегнатата земја-членка и презема други мерки неопходни за воведување на еврото како единствена парична единица во засегнатата земја-членка.

Член 141

(поранешен член 123(3) и 117(2), првите пет алинеи од ДЕЗ)

Ако, и сè додека има земји-членки со отстапување, и без тоа да биде во спротивност со член 129(1), Генералниот совет на Европската централна банка наведен во членот 44 од Статутот на ЕЦБ и на ЕЦБ се смета за трето тело што донесува одлуки на Европската централна банка.

Ако, и сè додека има земји-членки со отстапување, Европската централна банка во однос на тие земји-членки:

- ја зајакнува соработката помеѓу националните централни банки,
- ја зајакнува координацијата на монетарните политики на земјите-членки, со цел осигурување стабилност на цените,

- го следи работењето на механизмот за курсна размена,
- врши консултации за прашања кои се под надлежност на националните централни банки и кои влијаат врз стабилноста на финансиските институции и пазари,
- ги спроведува поранешните задачи на Европскиот фонд за монетарна соработка кои се преземени од Европскиот монетарен институт.

Член 142

(поранешен член 124(1) од ДЕЗ)

Секоја земја-членка со отстапување ја третира својата курсна политика како прашање од заеднички интерес. Притоа, земјите-членки го земаат предвид искуството стекнато од соработката во рамките на механизмот за курсна размена.

Член 143

(поранешен член 119 од ДЕЗ)

1. Кога земја-членка со отстапување има потешкотии или се соочува со сериозна закана од потешкотии во однос на нејзиниот платен биланс, или како резултат на севкупна нерамнотежа на платниот биланс, или како резултат на видот на валута на располагање, и кога таквите тешкотии се одговорни за загрозување на функционирањето на внатрешниот пазар или спроведувањето на заедничката трговска политика, Комисијата веднаш ја испитува позицијата на засегнатата земја и дејствата кои земјата, искористувајќи ги сите расположливи средства, ги презела или ќе ги преземе во согласност со одредбите од Договорите. Комисијата наведува кои мерки ги препорачува да бидат преземени од засегнатата земја.

Доколку дејствието преземено од земја-членка со отстапување и предложените мерки од Комисијата не се доволни за надминување на тешкотиите кои се појавиле или се закануваат, Комисијата, по консултациите со Економско-финансискиот комитет, му препорачува на Советот да додели заедничка помош и соодветни методи.

Комисијата редовно го известува Советот за развојот на состојбата.

2. Советот доделува заедничка помош; донесува директиви или одлуки за утврдување на условите и деталите на таквата помош, кои може да бидат во форма на:

- (а) заеднички пристап кон или во рамките на кои било други меѓународни организации на кои може да се обратат земјите-членки со отстапување;

- (б) мерки потребни да се избегне нарушување на трговијата кога земјата-членка со отстапување која има тешкотии одржува или повторно воведува квантитативни рестрикции против трети земји;
- (в) доделување ограничени кредити од страна на други земји-членки, во согласност со нивниот договор.

3. Доколку Советот не ја додели заедничката помош препорачана од Комисијата, или ако доделената заедничка помош и преземените мерки не се доволни, Комисијата ја овластува земјата-членка со отстапување која има тешкотии да преземе заштитни мерки, чишто услови и детали ги утврдува Комисијата.

Советот може да го отповика таквото овластување и да ги промени условите и деталите.

Член 144

(поранешен член 120 од ДЕЗ)

1. Кога настанува ненадејна криза во платниот биланс и кога одлуката во смисла на член 143(2) не е донесена веднаш, земјата-членка со отстапување може, како мерка на претпазливост, да ги преземе неопходните заштитни мерки. Ваквите мерки не смее да предизвикаат поголеми нарушувања во функционирањето на внатрешниот пазар и не смее да имаат поширок опсег отколку што е неопходно за поправање на ненадејните тешкотии кои се појавиле.
2. Комисијата и останатите земји-членки се известуваат за ваквите заштитни мерки најдоцна до нивното влегување во сила. Комисијата може да му препорача на Советот да додели заедничка помош според член 143.
3. Откако Комисијата донела препорака и по консултирање на Економско-финансискиот комитет, Советот може да одлучи засегнатата земја-членка да ги измени, да ги одложи или да ги укине горенаведените заштитни мерки.

НАСЛОВ IX

ВРАБОТУВАЊЕ

Член 145

(поранешен член 125 од ДЕЗ)

Земјите-членки и Унијата, во согласност со овој наслов, работат на развивање координирана стратегија за вработување, а особено за унапредување на вешта, обучена и приспособлива работна сила и работни пазари кои можат да одговорат на економските промени за остварување на целите утврдени во членот 3 од Договорот за Европската унија.

Член 146

(поранешен член 126 од ДЕЗ)

1. Земјите-членки, преку нивните политики за вработување, придонесуваат за постигнување на целите наведени во член 145, на начин кој е во согласност со општите насоки на економските политики на земјите-членки и на Унијата донесени согласно со член 121(2).
2. Земјите-членки, земајќи ги предвид националните практики за одговорностите на управувањето и трудот, сметаат дека промовирањето на вработувањето е прашање од заеднички интерес и ги координираат своите дејства за тоа во рамките на Советот, во согласност со одредбите на член 148.

Член 147

(поранешен член 127 од ДЕЗ)

1. Унијата придонесува кон повисок степен на вработување преку охрабрување на соработката помеѓу земјите-членки и со поддршка, и доколку е потребно, со дополнување на нивните дејства. Притоа, се почитуваат надлежностите на земјите-членки.
2. Целта за повисоко ниво на вработување се зема предвид при формулирањето и спроведувањето на политиките и активностите на Унијата.

Член 148

(поранешен член 128 од ДЕЗ)

1. Секоја година, Европскиот совет ја разгледува состојбата со вработувањето во Унијата и донесува заклучоци за тоа, врз основа на заеднички годишен извештај од Советот и Комисијата.
2. Врз основа на заклучоците на Европскиот совет, на предлог на Комисијата и по консултациите со Европскиот парламент, Економско-социјалниот комитет, Комитетот на региони и Комитетот за вработување од членот 150, Советот, секоја година, изготвува насоки кои земјите-членки ги земаат предвид во нивните политики за вработување. Овие насоки се во согласност со општите насоки донесени во согласност со член 121(2).
3. Секоја земја-членка доставува до Советот и до Комисијата годишен извештај за главните преземени мерки за спроведување на нејзините политики за вработување во контекст на насоките за вработување наведени во ставот 2.
4. Советот, врз основа на извештаите наведени во ставот 3 и по добиените видувања на Комитетот за вработување, секоја година го проверува спроведувањето на политиките за вработување на земјите-членки во контекст на насоките за вработување. На препорака на Комисијата, Советот може, доколку смета дека тоа е соодветно во контекст на тоа проверување, да даде препораки на земјите-членки.
5. Врз основа на резултатите од проверките, Советот и Комисијата доставуваат заеднички годишен извештај до Европскиот совет за состојбата со вработувањето во Унијата и за спроведувањето на насоките за вработување.

Член 149

(поранешен член 129 од ДЕЗ)

Постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултации со Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите, Европскиот парламент и Советот може да донесат стимулирачки мерки за подобрување на соработката помеѓу земјите-членки и за поддршка на нивните дејства во полето на вработувањето преку иницијативи наменети за развивање на размена на информации и најдобри практики, обезбедувајќи компаративна анализа и совет, како и промовирање иновативни пристапи и оценување на искуствата, особено преку пилот-проекти.

Таквите мерки не вклучуваат усогласување на законите и регулативите на земјите-членки.

Член 150

(поранешен член 130 од ДЕЗ)

Советот, постапувајќи со просто мнозинство по консултациите со Европскиот парламент, основа Комитет за вработување со советодавен статус за унапредување на соработката помеѓу земјите-членки за политиките за вработување и пазарот на труд. Задачите на Комитетот се следниве:

- да ја следи состојбата со вработувањето и политиките за вработување во земјите-членки и Унијата,
- без да е во спротивност со член 240, да изготви мислења на барање на Советот или на Комисијата или по сопствена иницијатива и да придонесе за подготовка на постапките на Советот наведени во член 148.

При извршувањето на својот мандат, Комитетот се консултира со социјалните партнери.

Секоја земја-членка и Комисијата назначуваат по два члена на Комитетот.

НАСЛОВ X

СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА*Член 151*

(поранешен член 136 од ДЕЗ)

Унијата и земјите-членки, имајќи ги предвид фундаменталните социјални права како оние утврдени во Европската социјална повелба потпишана во Торино на 18 октомври 1961 година и во Повелбата на заедницата за фундаменталните социјални права на работниците од 1989 година, го имаат за цел унапредувањето на вработувањето, подобрените животни и работни услови, за да се овозможи нивното усогласување и во исто време да се задржи подобрувањето, вистинска социјална заштита, дијалог помеѓу социјалните партнери, развој на човечките ресурси со цел повисоко и долготрајно вработување и борба против исклучувањето.

За таа цел, Унијата и земјите-членки спроведуваат мерки кои ги земаат предвид различните форми на национални практики, особено во полето на договорни односи и потребата за одржување на конкурентноста на економијата на Унијата.

Тие веруваат дека ваквиот развој произлегува не само од функционирањето на внатрешниот пазар, што му дава предност на усогласувањето на општествените системи, туку и од постапките предвидени во Договорите и од приближувањето на одредбите утврдени со закон, пропис или административно дејство.

Член 152

Унијата ја признава и ја промовира улогата на социјалните партнери на нејзино ниво, земајќи ја предвид разновидноста на националните системи. Таа го олеснува дијалогот помеѓу социјалните партнери, почитувајќи ја нивната автономија.

Трипартитниот социјален самит за развој и вработување придонесува за социјалниот дијалог.

Член 153

(поранешен член 137 од ДЕЗ)

1. Со цел постигнување на целите од член 151, Унијата ги поддржува и ги надополнува активностите на земјите-членки во следниве полиња:

- (а) подобрување особено на работната средина за заштита на здравјето и безбедноста на работниците;
- (б) работни услови;
- (в) социјална безбедност и социјална заштита на работниците;
- (г) заштита на работниците при завршување на нивниот работен однос;
- (д) информирање и советување на работниците;
- (ѓ) застапување и колективна одбрана на интересите на работниците и работодавачите, вклучувајќи соодлучување, согласно со став 5;
- (е) услови за вработување на државјани на трети земји кои легално престојуваат на територија на Унијата;
- (ж) интегрирање на лица исклучени од пазарот на труд, без тоа да биде во спротивност со член 166;
- (з) рамноправност помеѓу мажите и жените во однос на можностите на пазарот на труд и третманот на работно место;
- (с) борба против социјалното исклучување;
- (и) модернизирање на системи за социјална заштита, без тоа да биде во спротивност со точката (в).

2. За таа цел, Европскиот парламент и Советот:

- (а) може да донесат мерки за поттикнување на соработката помеѓу земјите-членки преку иницијативи насочени кон подобрување на знаењето, размена на информации и најдобри практики, промовирање на иновативни пристапи и оценување на искуства, исклучувајќи какво било усогласување на законите и прописите на земјите-членки;
- (б) може да донесат, во полињата наведени во ставот 1(а) - (з), преку директиви, минимални барања за постепено спроведување, имајќи ги предвид условите и техничките правила во секоја земја-членка. Ваквите директиви избегнуваат наметнување административни, финансиски и правни ограничувања на начин што би го попречил формирањето и развојот на мали и средни претпријатија.

Европскиот парламент и Советот постапуваат во согласност со вообичаената законодавна постапка по консултации со Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите.

Во полињата наведени во ставот 1(в), (г), (д) и (ѓ), Советот постапува едногласно, во согласност со посебна законодавна постапка, по консултации со Европскиот парламент и горенаведените Комитети.

Советот, постапувајќи едногласно на предлог на Комисијата, а по консултации со Европскиот парламент, може да одлучи дека вообичаената законодавна постапка е применлива за ставот 1(г), (д) и (ѓ).

3. Една земја-членка може на социјалните партнери, на нивно заедничко барање, да им го довери спроведувањето на директивите донесени согласно со ставот 2, или, каде што е соодветно, спроведувањето на одлука на Советот донесена во согласност со член 155.

Во таков случај, таа треба да осигури дека, најдоцна до датумот до кој директивата или одлуката мора да биде транспонирана или спроведена, социјалните партнери ги вовеле неопходните мерки според договорот, а од засегнатата земја-членка се бара да ги преземе сите потребни мерки за да се осигури дека таа во секое време ќе биде во состојба да ги гарантира резултатите кои таа директива или одлука ги наметнува.

4. Одредбите донесени во согласност со овој член:

- не влијаат врз правото на земјите-членки да ги дефинираат фундаменталните начела на нивните системи за социјална сигурност и, пред сè, не влијаат врз финансиската рамнотежа на тие системи,
- не ги спречуваат земјите-членки да задржат или да воведат построги заштитни мерки компатибилни со Договорите.

5. Одредбите на овој член не се применуваат за платата, правото на здружување, правото на штрајк или правото за наметнување на затворање на работните простории.

Член 154

(поранешен член 138 од ДЕЗ)

1. Комисијата има задача да промовира консултации меѓу социјалните партнери на ниво на Унијата и да ги преземе сите релевантни мерки за олеснување на нивниот дијалог осигурувајќи рамноправна поддршка на страните.

2. За таа цел, пред да поднесе предлози на полето на социјалната политика, Комисијата ги консултира социјалните партнери за можната насока на дејствување на Унијата.

3. Ако, по извршените консултации, Комисијата препорачува дејствие на Унијата, таа се консултира со социјалните партнери за содржината на предвидениот предлог. Социјалните партнери доставуваат до Комисијата мислење, или каде што е соодветно, препорака.

4. За време на консултациите наведени во ставовите 2 и 3, социјалните партнери може да ја информираат Комисијата за нивната желба да го започнат процесот предвиден во член 155. Траењето на овој процес нема да биде подолго од девет месеци, освен ако засегнатите социјални партнери и Комисијата заеднички одлучат да го продолжат.

Член 155

(поранешен член 139 од ДЕЗ)

1. Дијалогот помеѓу социјалните партнери на ниво на Унијата може да доведе до договорни односи, вклучувајќи договори, доколку тие тоа го сакаат.

2. Договорите склучени на ниво на Унијата се спроведуваат во согласност со постапките и практиките специфични за социјалните партнери и земјите-членки, или за прашањата кои ги покрива членот 153 на заедничко барање на потписничките, врз основа на одлука на Советот на предлог на Комисијата. Европскиот парламент се известува.

Советот постапува едногласно кога односниот договор содржи една или повеќе одредби за една од областите за кои се бара едногласност, во согласност со член 153(2).

Член 156

(поранешен член 140 од ДЕЗ)

За постигнување на целите од членот 151 и без да е во спротивност со останатите одредби од Договорите, Комисијата поттикнува соработка помеѓу земјите-членки и го олеснува координирањето на нивните дејства во сите полиња на социјалната политика според ова поглавје, особено за следниве прашања:

- вработување,
- трудово право и работни услови,
- основна и напредна стручна обука,
- социјална сигурност,
- спречување професионални незгоди и болести,
- хигиена на трудот,
- правото на здружување и колективни преговори помеѓу работодавачите и работниците.

За таа цел, Комисијата постапува во близок контакт со земјите-членки преку спроведување студии, доставување мислења и договарање консултации и за проблемите кои се појавуваат на национално ниво и за проблемите кои е однесуваат на меѓународните организации, особено иницијативи насочени кон изготвување насоки и показатели, организирање размена на најдобри практики и подготовка на потребните елементи за периодично следење и оценување. Европскиот парламент е исцрпно информиран.

Пред да го достави своето мислење предвидено во овој член, Комисијата се консултира со Економско-социјалниот комитет.

Член 157

(поранешен член 141 од ДЕЗ)

1. Секоја земја-членка се осигурува дека се применува начелото на еднаква плата за работниците од машки и женски пол за ист труд или работа со еднаква вредност.

2. За целите на овој член, под „плата“ се подразбира вообичаената основна или минимална надница или плата, или друг вид надомест, во пари или во натура, која работникот ја добива директно или индиректно, во зависност од вработувањето, од неговиот работодавач.

Еднаква плата без дискриминација врз основа на полот значи следново:

- (а) дека платата за истата работа во однос на норма се пресметува врз основа на истата мерна единица;
- (б) дека платата за работата во однос на временски период е иста за истото работно место.

3. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултациите со Економско-социјалниот комитет, донесуваат мерки за да се осигури примената на начелото на еднакви можности и еднаков третман на мажите и жените во областа на вработувањето и трудот, вклучувајќи го принципот за еднаква плата за еднаков труд или работа со еднаква вредност.

4. Со цел обезбедување потполна рамноправност помеѓу мажите и жените во професионалниот живот во практика, начелото на еднаков третман не ги спречува земјите-членки да задржат или да донесат мерки кои предвидуваат посебни предности со цел да му се олесни на помалку застапениот пол да извршува стручна дејност или да се спречат или да се надоместат незгодите во професионалните кариери.

Член 158

(поранешен член 142 од ДЕЗ)

Земјите-членки настојуваат да ја одржат постоечката рамномерност помеѓу шемите на платен одмор.

Член 159

(поранешен член 143 од ДЕЗ)

Комисијата секоја година изготвува извештај за напредокот во постигнувањето на целите од член 151, вклучувајќи ја демографската состојба во Унијата. Комисијата го проследува извештајот до Европскиот парламент, Советот и Економско-социјалниот комитет.

Член 160

(поранешен член 144 од ДЕЗ)

Советот, постапувајќи со просто мнозинство по консултациите со Европскиот парламент, формира Комитет за социјална заштита со советодавен статус за унапредување на соработката во врска со политиките за социјална заштита помеѓу земјите-членки и со Комисијата. Задачите на Комитетот се следниве:

- да ја следи социјалната состојба и развојот на политиките за социјална заштита на земјите-членки и Унијата,
- да ја унапреди размената на информации, искуство и добри практики помеѓу земјите-членки и со Комисијата,
- без да е во спротивност со член 240, да изготвува извештаи, формулира мислења или да преземе други задачи во рамките на неговите надлежности, на барање на Советот или на Комисијата, или по сопствена иницијатива.

Во извршувањето на својот мандат, Комитетот воспоставува соодветен контакт со социјалните партнери.

Секоја земја-членка и Комисијата назначуваат два членови на Комитетот.

Член 161

(поранешен член 145 од ДЕЗ)

Комисијата вклучува посебно поглавје за развојот на социјалните услови во рамките на Унијата во нејзиниот годишен извештај до Европскиот парламент.

Европскиот парламент може да ја покани Комисијата да изготви извештаи за кои било одредени проблеми во врска со социјалните услови.

НАСЛОВ XI

ЕВРОПСКИ СОЦИЈАЛЕН ФОНД

Член 162

(поранешен член 146 од ДЕЗ)

Со цел да се подобрат можностите за вработување на работниците во внатрешниот пазар и со тоа да се придонесе за подобрување на животниот стандард, се формира Европски социјален фонд во согласност со одредбите дадени подолу; неговата цел е вработувањето на работниците да стане полесно и да се зголеми нивната географска и професионална мобилност во рамките на Унијата и да се олесни нивното приспособување на индустриските промени и на промените во производствените системи, особено преку стручна обука и преквалификација.

Член 163

(поранешен член 147 од ДЕЗ)

Со Фондот раководи Комисијата.

За таа задача, Комисијата е потпомогната од Комитет со кој претседава член на Комисијата и кој се состои од претставници на владите, синдикатите и организациите на работодавачите.

Член 164

(поранешен член 148 од ДЕЗ)

Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултациите со Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите, донесуваат прописи за спроведување кои се однесуваат на Европскиот социјален фонд.

НАСЛОВ XII

**ОБРАЗОВАНИЕ, СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ,
МЛАДИ И СПОРТ***Член 165*

(поранешен член 149 од ДЕЗ)

1. Унијата придонесува кон развојот на квалитетно образование преку поттикнување на соработката помеѓу земјите-членки и доколку е потребно, преку поддршка и спроведување на нивните дејства, притоа целосно почитувајќи ја одговорноста на земјите-членки за содржината на наставниот материјал и организацијата на образовните системи и нивната културна и јазична разновидност.

Унијата придонесува за промовирањето на европските спортски прашања, земајќи ја предвид специфичната природа на спортот, неговите структури засновани на доброволна активност и неговата социјална и образовна функција.

2. Дејствувањето на Унијата е насочено кон следново:

- развој на европската димензија во образованието, особено преку учење и распространување на јазиците на земјите-членки,

- поттикнување на мобилноста на студентите и наставниот кадар, поттикнувајќи, меѓу другото и академско признавање на дипломи и периодот на студирање,
 - промовирање на соработката помеѓу образовните институции,
 - развој на размена на информации и искуства за теми кои се заеднички за образовните системи на земјите-членки,
 - поттикнување на развојот на младинските размени и размените на социо-образовни инструктори, и поттикнување на учеството на младите лица во демократскиот живот во Европа,
 - поттикнување на развојот на образование на далечина,
 - развој на европската димензија во спортот, преку промовирање правичност и отвореност во спортските натпревари и соработка помеѓу телата одговорни за спорт и преку заштитување на физичкиот и морален интегритет на спортистите, особено најмладите од нив.
3. Унијата и земјите-членки негуваат соработка со трети земји и надлежните меѓународни организации од полето на образованието и спортот, особено Советот на Европа.
4. За да придонесе кон постигнувањето на целите наведени во овој член:
- Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, по консултации со Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите, донесува стимулирачки мерки исклучувајќи секакво усогласување на законите и правилата на земјите-членки,
 - Советот, на предлог на Комисијата, ги донесува препораките.

Член 166

(поранешен член 150 од ДЕЗ)

1. Унијата спроведува политики за стручно образование кои ги поддржуваат и ги дополнуваат дејствата на земјите-членки, целосно почитувајќи ја одговорноста на земјите-членки за содржината и организацијата на стручното образование.
2. Дејствувањето на Унијата е насочено кон следново:
- го олесни приспособувањето кон индустриските промени, особено преку стручното образование и преквалификација,
 - да се подобри почетното и континуираното стручно образование за да се олесни стручната интеграција и реинтеграција во пазарот на труд,

- да се олесни пристапот до стручно образование и да се поттикнува мобилноста на обучувачите и обучуваните, а особено младите лица,
 - да се стимулира соработката за обуката помеѓу образовните и стручните институции и фирми,
 - да се развие размената на информации и искуства за теми кои се заеднички за образовните системи на земјите-членки.
3. Унијата и земјите-членки негуваат соработка со трети земји и надлежните меѓународни организации во полето на стручно образование.
4. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултациите со Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите, донесуваат мерки за придонесување кон постигнувањето на целите од овој член, исклучувајќи секако усогласување на законите и правилата на земјите-членки, и Советот донесува препораки на предлог на Комисијата.

НАСЛОВ XIII

КУЛТУРА

Член 167

(поранешен член 151 од ДЕЗ)

1. Унијата придонесува кон развивањето на културите на земјите-членки, притоа почитувајќи ја нивната национална и регионална различност, и истовремено истакнувајќи го на преден план заедничкото културно наследство.
2. Дејствувањето на Унијата е насочено кон охрабрување на соработката помеѓу земјите-членки и доколку е потребно, поддршка и дополнување на нивните дејства во следниве области:
- подобрување на знаењето и распространување на културата и историјата на европските народи,
 - зачувување и заштита на културното наследство од европско значење,
 - некомерцијални културни размени,
 - уметничко и книжевно творештво, вклучително и во аудио-визуелниот сектор.

3. Унијата и земјите-членки негуваат соработка со трети земји и надлежните меѓународни организации од сферата на културата, особено Советот на Европа.

4. Унијата ги зема предвид културните аспекти во своето дејствување според останатите одредби од Договорите, особено со цел почитување и промовирање на различноста на нејзините култури.

5. За да придонесе кон постигнувањето на целите наведени во овој член:

- Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултациите со Комитетот на регионите, донесуваат стимулирачки мерки, исклучувајќи секако усогласување на законите и прописите на земјите-членки,
- Советот донесува препораки на предлог на Комисијата.

НАСЛОВ XIV

ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

Член 168

(поранешен член 152 од ДЕЗ)

1. При дефинирањето и спроведувањето на сите политики и активности на Унијата се обезбедува високо ниво на заштита на човековото здравје.

Дејствувањето на Унијата, кое ги дополнува националните политики, е насочено кон подобрување на јавното здравје, спречување физички и ментални болести и заболувања и отстранување на изворите на опасност по физичкото и менталното здравје. Ваквото дејствување ја покрива борбата против големите закани по здравјето, преку унапредување на истражувањата за нивните причинители, пренесување и нивно спречување, како и здравствено информирање и образование и следење, рано предупредување и борба против сериозните прекугранични закани по здравјето.

Унијата ги дополнува дејствата на земјите-членки за намалување на штетите по здравјето поврзани со наркотични средства, вклучително и информирање и спречување.

2. Унијата охрабрува соработка помеѓу земјите-членки во областите наведени во овој член и доколку е потребно, ги поддржува нивните

дејства. Таа особено охрабрува соработка помеѓу земјите-членки за подобрување на комплементарноста на нивните здравствени услуги во прекуграничните области.

Земјите-членки, заедно со Комисијата, ги координираат нивните политики и програми во областите од став 1. Комисијата може, во блиски контакти со земјите-членки, да преземе секаква корисна иницијатива за унапредување на таквото координирање, особено иницијативи со цел воспоставување насоки и показатели, организирање размена на најдобри практики и подготовка на потребните елементи за периодично следење и оценување. Европскиот парламент е исцрпно информиран.

3. Унијата и земјите-членки негуваат соработка со трети земји и надлежните меѓународни организации во сферата на јавното здравје.

4. По пат на отстапување од член 2(5) и член 6(a) и во согласност со член 4(2) Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултациите со Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите, придонесуваат за постигнувањето на целите наведени во овој член, со цел соочување со заедничките грижи околу безбедноста, преку донесување на следново:

- (a) мерки со кои се утврдуваат високи стандарди на квалитет и безбедност на органите и супстанциите од човечко потекло, крв и деривати на крвта; овие мерки не ги спречуваат земјите-членки да задржат или да воведат построги заштитни мерки;
- (б) мерки во ветеринарните и фитосанитарните области чијашто директна цел е заштита на јавното здравје;
- (в) мерки со кои се утврдуваат високи стандарди на квалитет и безбедност за медицински производи и апарати за медицинска употреба.

5. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултациите со Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите, може да донесат и стимулирачки мерки за заштита и подобрување на човековото здравје, а особено за борба против големите прекугранични закани по здравјето, мерки кои се однесуваат на следење, рано предупредување и борба против сериозните прекугранични закани по здравјето, и мерки чијашто директна цел е заштита на јавното здравје во однос на тутунот и употребата на алкохол, исклучувајќи секакво усогласување на законите и прописите на земјите-членки.

6. Советот, на предлог на Комисијата, исто така, може да донесе препораки за целите утврдени во овој член.

7. Дејствувањето на Унијата ги почитува одговорностите на земјите-членки за дефинирање на нивните здравствени политики и за организирањето и обезбедувањето здравствени услуги и медицинска нега. Одговорностите на земјите-членки вклучуваат раководење со здравствените услуги и медицинска нега и доделување средства за нив. Мерките наведени во став 4(а) не влијаат врз националните одредби за донирање или медицинска употреба на органи и крв.

НАСЛОВ XV

ЗАШТИТА НА ПОТРОШУВАЧИТЕ

Член 169

(поранешен член 153 од ДЕЗ)

1. За промовирање на интересите на потрошувачите и за обезбедување високо ниво на заштита на потрошувачите, Унијата придонесува за заштита на здравјето, безбедноста и економските интереси на потрошувачите, како и унапредување на нивното право на информирање, едукација и нивно организирање за заштита на нивните интереси.
2. Унијата придонесува за постигнување на целите наведени во став 1 преку:
 - (а) мерки донесени во согласност со член 114 во контекст на дооформувањето на внатрешниот пазар;
 - (б) мерки за поддршка, дополнување и следење на политиките на земјите-членки.
3. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултации со Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите, ги донесуваат мерките наведени во став 2(б).
4. Мерките донесени во согласност со став 3 не ги спречуваат земјите-членки да задржат или да воведат построги заштитни мерки. Ваквите мерки мораат да бидат компатибилни со Договорите. Комисијата е известена за таквите мерки.

НАСЛОВ XVI

ТРАНСЕВРОПСКИ МРЕЖИ*Член 170*

(поранешен член 154 од ДЕЗ)

1. За да помогне во постигнување на целите наведени во членовите 26 и 174 и да може граѓаните на Унијата, економските оператори и регионалните и локалните заедници да имаат целосна корист од создавањето област без внатрешни граници, Унијата придонесува за воспоставување и развој на трансевропски мрежи во областите на транспортот, телекомуникациите и енергетските инфраструктури.

2. Во рамките на системот на отворени и конкурентни пазари, дејствувањето на Унијата е насочено кон унапредување на меѓусебната поврзаност и интероперабилност на националните мрежи, како и пристап до таквите мрежи. Таа треба особено да ја земе предвид потребата од поврзување на островите, периферните и регионите без излез на море со централните региони на Унијата.

Член 171

(поранешен член 155 од ДЕЗ)

1. За постигнувањето на целите наведени во член 170, Унијата:

- утврдува серија насоки кои ги покриваат целите, приоритетите и најопштите насоки на мерките предвидени во сферата на трансевропските мрежи; овие насоки идентификуваат проекти од заеднички интерес,
- ги спроведува сите мерки потребни за осигурување на интероперабилноста на мрежите, особено во полето на техничка стандардизација,
- може да поддржува проекти од заеднички интерес поддржани од земји-членки кои се утврдени во рамките на насоките наведени во првата алинеја, особено преку студии за изводливост, гаранции за заеми или субвенции за каматни стапки; Унијата, исто така, може да придонесе, преку Кохезивниот фонд основан во согласност со член 177, за финансирање посебни проекти во земјите-членки во областа на транспортната инфраструктура.

Активностите на Унијата ја земаат предвид потенцијалната економска издржаност на проектите.

2. Земјите-членки, заедно со Комисијата, ги координираат своите политики спроведувани на национално ниво кои може да имаат значително влијание врз целите наведени во член 170. Комисијата може, во блиска соработка со земјата-членка, да преземе корисна иницијатива за унапредување на таквата координација.

3. Унијата може да одлучи да соработува со трети земји за промовирање проекти од заеднички интерес и да ја осигури интероперабилноста на мрежите.

Член 172

(поранешен член 156 од ДЕЗ)

Европскиот парламент и Советот, ги донесуваат насоките и останатите мерки наведени во член 171(1), постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултации со Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите.

Насоките и проектите од заеднички интерес кои се однесуваат на територијата на земја-членка бараат одобрување од засегнатата земја-членка.

НАСЛОВ XVII

ИНДУСТРИЈА

Член 173

(поранешен член 157 од ДЕЗ)

1. Унијата и земјите-членки осигуруваат дека постојат неопходните услови за конкурентноста на индустријата на Унијата.

За таа цел, во согласност со системот на отворени и конкурентни пазари, нивното дејствување е насочено кон следново:

- забрзување на приспособувањето на индустријата кон структурните промени,
- поттикнување на средина погодна за отворање и развој на претпријатија во Унијата, особено на мали и средни претпријатија,
- поттикнување на средина погодна за соработка помеѓу претпријатијата,

— стимулирање на подобро искористување на индустрискиот потенцијал на политиките на иновации, истражување и технолошки развој.

2. Земјите-членки се консултираат меѓу себе заедно со Комисијата и доколку е потребно, ги координираат своите дејства. Комисијата може да преземе секаква корисна иницијатива за унапредување на ваквата соработка, особено иницијативи за утврдување насоки и показатели, организирање размена на најдобри практики и подготовка на потребните елементи за периодично следење и оценување. Европскиот парламент е исцрпно информиран за тоа.

3. Унијата придонесува за постигнувањето на целите утврдени во став 1 преку политиките и активностите кои ги спроведува според други одредби од Договорите. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултациите со Економско-социјалниот комитет, може да одлучи за посебни мерки како поддршка на дејствијата преземи во земјите-членки за постигнување на целите утврдени во став 1, исклучувајќи секакво усогласување на законите и прописите на земјите-членки.

Во овој наслов не се предвидува основа за воведување мерки на Унијата кои може да доведат до нарушување на конкуренцијата или да содржат даночни одредби или одредби кои се однесуваат на правата и интересите на вработените лица.

НАСЛОВ XVIII

ЕКОНОМСКА, СОЦИЈАЛНА И ТЕРИТОРИЈАЛНА КОХЕЗИЈА

Член 174

(поранешен член 158 од ДЕЗ)

Со цел да го унапреди својот севкупен хармоничен развој, Унијата изготвува и спроведува свои дејства кои водат до зајакнување на нејзината економска, социјална и територијална кохезија.

Особено, Унијата има за цел намалување на нееднаквостите помеѓу нивоата на развој на разни региони и заостанатоста на најмалку привилегираните региони.

Меѓу засегнатите региони, посебно внимание се посветува на руралните области, областите засегнати од индустриската транзиција и регионите кои страдаат од сериозни и постојани природни или демографски препреки, како што се најсеверните ретко населени региони и островските, прекугранични и планински региони.

Член 175

(поранешен член 159 од ДЕЗ)

Земјите-членки ги спроведуваат и ги координираат своите економски политики така што тие ги исполнуваат целите утврдени во член 174. Формулирањето и спроведувањето на политиките и дејствата на Унијата и реализирањето на внатрешниот пазар ги земаат предвид целите утврдени во член 174 и придонесуваат за нивно постигнување. Унијата, исто така, го поддржува постигнувањето на овие цели со дејствата што ги презема преку Структурните фондови (Европскиот фонд за насоки и гаранции во земјоделството, Оддел за насоки; Европски социјален фонд; Европски фонд за регионален развој), Европската инвестициска банка и останатите постоечки финансиски инструменти.

Комисијата доставува извештај до Европскиот парламент, Советот, Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите на секои три години за постигнатиот напредок во остварувањето на економска, социјална и територијална кохезија и за начинот на кој разните средства предвидени во овој член придонеле за тоа. Доколку е потребно, извештајот е придружен со соодветни предлози.

Доколку се потребни посебни дејства надвор од Фондовите и без тоа да биде во спротивност со мерките донесени во рамките на другите политики на Унијата, Советот може да донесе вакви дејства во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултациите со Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите.

Член 176

(поранешен член 160 од ДЕЗ)

Европскиот фонд за регионален развој е наменет за помош при справувањето со главните регионални разлики во Унијата преку учество во развојот и структурните приспособувања на регионите кои заостануваат во развојот и во преобразба на индустриски региони кои назадуваат.

Член 177

(поранешен член 161 од ДЕЗ)

Без да е во спротивност со член 178, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи преку регулативи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултациите со Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите, дефинираат задачи, приоритетни цели и организирање на Структурни фондови, што може да вклучува групирање на фондовите. Исто така, со истата постапка се дефинираат општите правила кои важат за нив и одредбите потребни за обезбедување на нивната ефективност и координирање на фондовите меѓу себе и со останатите постоечки финансиски инструменти.

Кохезивен фонд основан во согласност со истата постапка обезбедува финансиски придонес за проектите од полето на животната средина и трансевропските мрежи во областа на транспортна инфраструктура.

Член 178

(поранешен член 162 од ДЕЗ)

Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултации со Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите, донесуваат прописи за спроведување кои се однесуваат на Европскиот фонд за регионален развој.

Што се однесува до Европскиот фонд за насоки и гаранции во земјоделството, Оддел за насоки и Европскиот социјален фонд продолжуваат да важат членовите 43 и 164, соодветно.

НАСЛОВ XIX**ИСТРАЖУВАЊЕ И ТЕХНОЛОШКИ
РАЗВОЈ И ВСЕЛЕНА***Член 179*

(поранешен член 163 од ДЕЗ)

1. Унијата има за цел да ги зајакне своите научни и технолошки основи преку постигнување Европска истражувачка област каде истражувачите, научното знаење и технологијата се пренесуваат слободно и преку

охрабрување таа да стане поконкурентна, вклучувајќи ја нејзината индустрија, при тоа унапредувајќи ги сите истражувачки активности потребни поради другите поглавја на Договорите.

2. За таа цел, Унијата, на целата своја територија, ги охрабрува претпријатијата, вклучително и малите и средните претпријатија, истражувачките центри и универзитетите во нивните напори за истражувачки активности и технолошки развој од висок квалитет; ги поддржува во нивните напори за меѓусебна соработка, при што нејзината цел е, пред сè, да се дозволи истражувачите да соработуваат слободно преку границите и да се овозможи претпријатијата потполно да го искористат потенцијалот на внатрешниот пазар, особено преку отворање национални јавни конкурси, дефинирање општи стандарди и отстранување на правните и фискалните пречки за таа соработка.

3. За сите активности на Унијата според Договорите во областа на истражувањето и технолошкиот развој, вклучително и демонстрациски проекти, се одлучува и тие се спроведуваат во согласност со одредбите на овој наслов.

Член 180

(поранешен член 164 од ДЕЗ)

За остварувањето на овие цели, Унијата ги спроведува следниве активности, дополнувајќи ги активностите кои ги спроведуваат земјите-членки:

- (а) спроведување на програми за истражување, технолошки развој и демонстрирање, преку промовирање соработка со и помеѓу претпријатијата, истражувачките центри и универзитетите;
- (б) унапредување на соработката на Унијата во полето на истражување, технолошки развој и демонстрирање, со трети земји и меѓународни организации;
- (в) распространување и оптимизирање на резултатите од активностите за истражување, технолошки развој и демонстрирање на Унијата;
- (г) стимулирање на обучувањето и мобилноста на истражувачите во Унијата.

Член 181

(поранешен член 165 од ДЕЗ)

(а) Унијата и земјите-членки ги координираат нивните активности за истражување и технолошки развој за да се осигурат дека националните и политиките на Унијата се конзистентни.

(6) Во тесна соработка со земјите-членки, Комисијата може да преземе секаква корисна иницијатива за унапредување на соработката наведена во став 1, особено иницијативи насочени кон утврдување насоки и показатели, организирање размена на најдобри практики и подготовка на потребните елементи за периодично следење и оценување. Европскиот парламент е исцрпно информиран за тоа.

Член 182

(поранешен член 166 од ДЕЗ)

1. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултации со Економско-социјалниот комитет, донесуваат повеќегодишна рамковна програма во која се утврдуваат сите активности на Унијата.

Со рамковната програма:

- се утврдуваат научните и технолошки цели кои треба да се остварат со активностите предвидени во член 180 и релевантните приоритети,
- се утврдуваат општите насоки за ваквите активности,
- се утврдува максималниот севкупен износ и деталните правила за финансиското учество на Унијата во рамковната програма и соодветните удели во секоја од предвидените активности.

2. Рамковната програма се изменува или се дополнува како што се менува ситуацијата.

3. Рамковната програма се спроведува преку посебни програми изготвени во рамките на секоја активност. Секоја посебна програма ги дефинира деталните правила за нејзино спроведување, го утврдува нејзиното времетраење и ги предвидува потребните средства. Збирот на потребните износи, утврдени во посебната програма не смее да го надминува севкупниот максимален износ предвиден за рамковната програма и секоја активност.

4. Советот, постапувајќи во согласност со посебна законодавна постапка и по консултации со Европскиот парламент и Економско-социјалниот комитет, ги донесува посебните програми.

5. Како дополнување на активностите планирани во повеќегодишната рамковна програма, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултации со Економско-социјалниот комитет, утврдуваат мерки потребни за реализирање на Европската истражувачка област.

Член 183

(поранешен член 167 од ДЕЗ)

За спроведувањето на повеќегодишната рамковна програма, Унијата:

- ги утврдува правилата за учество на претпријатија, истражувачките центри и универзитетите,
- ги утврдува правилата со кои се регулира распространувањето на резултатите од истражувањата.

Член 184

(поранешен член 168 од ДЕЗ)

При спроведувањето на повеќегодишната рамковна програма, може да се донесе одлука за дополнителни програми за учество само на одредени земји-членки, кои ги финансираат, покрај можното учество на Унијата.

Унијата ги донесува правилата кои важат за дополнителните програми, особено во однос на распространувањето на знаењето и пристапот на други земји-членки.

Член 185

(поранешен член 169 од ДЕЗ)

При спроведувањето на повеќегодишната рамковна програма, Унијата може да изготви одредба, во договор со засегнатите земји-членки, за учество во истражувачки и развојни програми преземени од неколку земји-членки, вклучително и учество во структурите создадени за реализирање на ваквите програми.

Член 186

(поранешен член 170 од ДЕЗ)

При спроведувањето на повеќегодишната рамковна програма, Унијата може да изготви одредба за соработка на Унијата во полето на истражувањето, технолошкиот развој и демонстрирањето, со трети земји и меѓународни организации.

Деталните услови за ваквата соработка може да бидат предмет на договори помеѓу Унијата и засегнатите трети страни.

Член 187

(поранешен член 171 од ДЕЗ)

Унијата може да основа заеднички претпријатија или други структури потребни за ефикасно спроведување на програмите за истражување, технолошки развој и демонстрирање на Унијата.

Член 188

(поранешен член 172 од ДЕЗ)

Советот, на предлог на Комисијата и по консултации со Европскиот парламент и Економско-социјалниот комитет, ги донесува одредбите наведени во член 187.

Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултации со Економско-социјалниот комитет, ги донесуваат одредбите наведени со членовите 183, 184 и 185. За донесувањето на дополнителните програми потребна е согласноста од сите засегнати земји-членки.

Член 189

1. За унапредување на научниот и техничкиот напредок, индустриската конкурентност и спроведувањето на нејзините политики, Унијата изготвува Европска вселенска политика. За таа цел, Унијата може да промовира заеднички иницијативи, да ги поддржува истражувањето и технолошкиот развој и да ги координира напорите потребни за истражување и искористување на вселената.

2. Како придонес за исполнувањето на целите наведени во став 1, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, ги утврдуваат потребните мерки, кои може да бидат во форма на Европска вселенска програма, исклучувајќи секако усогласување на законите и прописите на земјите-членки.

3. Унијата ги воспоставува сите соодветни односи со Европската вселенска агенција.

4. Овој член не е во спротивност со останатите одредби од овој наслов.

Член 190

(поранешен член 173 од ДЕЗ)

На почетокот на секоја година, Комисијата доставува извештај до Европскиот парламент и до Советот. Извештајот вклучува информации за истражувачките активности и за технолошкиот развој и дистрибуирањето на резултатите за време на претходната година и работната програма за тековната година.

НАСЛОВ XX

ЖИВОТНА СРЕДИНА*Член 191*

(поранешен член 174 од ДЕЗ)

1. Политиките на Унијата за животната средина придонесуваат за остварување на следниве цели:

- зачувување, заштита и подобрување на квалитетот на животната средина,
- заштита на човековото здравје,
- разумно и рационално користење на природните богатства,
- промовирање мерки на меѓународно ниво за справување со регионалните или светските проблеми во животната средина, особено во борбата против климатските промени.

2. Политиката на Унијата за животната средина има за цел високо ниво на заштита, земајќи ја предвид различноста на состојбите во различни региони на Унијата. Тие се засноваат врз начелата на претпазливост и врз начелата на превентивни дејства, дека штетите на животната средина треба приоритетно да се исправаат во изворот и дека загадувачот треба да плати.

Во овој контекст, мерките за усогласување кои се однесуваат на барањата за заштита на животната средина вклучуваат, доколку е соодветно, заштитна клаузула која им овозможува на земјите-членки да преземат привремени мерки, поради неекономски причини поврзани со животната средина, кои подлежат на постапка за инспекција од страна на Унијата.

3. При изготвувањето на својата политика за животна средина, Унијата го зема предвид следново:

- достапните научни и технички податоци,
- условите во животната средина во различните региони на Унијата,
- можната корист и трошоците за дејствување или недостиг на дејствување,
- економскиот и социјален развој на Унијата како целина и урамнотежениот развој на нејзините региони.

4. Во рамките на нивните сфери на надлежност, Унијата и земјите-членки соработуваат со трети земји и со надлежните меѓународни организации. Деталните услови за соработка со Унијата може да биде предмет на договори помеѓу Унијата и засегнатите трети страни.

Претходниот потстав не е во спротивност со надлежностите на земјите-членки да преговараат во меѓународни тела и да склучуваат меѓународни договори.

Член 192

(поранешен член 175 од ДЕЗ)

1. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултации со Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите, одлучуваат кои дејства да ги преземе Унијата за постигнување на целите наведени во член 191.

2. По пат на отстапување од постапката за одлучување предвидена во став 1 и без да е во спротивност со член 114, Советот постапувајќи едногласно во согласност со посебна законодавна постапка и по консултации со Европскиот парламент, Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите донесува:

(а) одредби, пред сè, од фискална природа,

(б) мерки за:

- просторно планирање,
- квантитативно управување со водните ресурси или мерки кои влијаат, директно или индиректно, врз расположивоста на тие ресурси,

— искористување на земјиштето, со исклучок на управување со отпад;
 (в) мерки кои значително влијаат врз изборот на земјата-членка помеѓу различните енергетски извори и општата структура на нејзиното снабдување со енергија.

Советот, постапувајќи едногласно по предлог на Комисијата и по консултации со Европскиот парламент, Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите, може да ја направи вообичаената законодавна постапка применлива за прашањата наведени во првиот потстав.

3. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултации со Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите донесуваат општи акциски програми кои ги утврдуваат приоритетните цели што треба да се исполнат.

Мерките потребни за спроведување на овие програми се донесуваат според условите од став 1 или 2, во зависност од случајот.

4. Без да е во спротивност со одредени мерки донесени од Унијата, земјите-членки ги финансираат и ги спроведуваат политиките за животна средина.

5. Без да е во спротивност со начелото дека загадувачот треба да плати, доколку една мерка заснована врз одредбите на став 1 вклучува трошоци за кои јавните власти на една земја-членка сметаат дека се несразмерни, ваквата мерка утврдува соодветни одредби во форма на:

- привремени отстапувања, и(или)
- финансиска поддршка од Кохезивниот фонд основан во согласност со член 177.

Член 193

(поранешен член 176 од ДЕЗ)

Заштитните мерки донесени во согласност со член 192 не ги спречуваат земјите-членки да задржат или да воведат построги заштитни мерки. Ваквите мерки мора да бидат компатибилни со Договорите. Комисијата е известена за тоа.

НАСЛОВ XXI

ЕНЕРГИЈА

Член 194

1. Во контекст на формирање и функционирање на внатрешниот пазар и во однос на потребата за зачувување и подобрување на животната средина, политиката на Унијата за енергетика, во духот на солидарноста помеѓу земјите-членки, има за цел:

- (а) да го осигури функционирањето на енергетскиот пазар;
- (б) да го осигури снабдувањето со енергија во Унијата;
- (в) да промовираат енергетска ефикасност и заштеда на енергијата и развој на нови и обновливи извори на енергија; и
- (г) да ја унапредат меѓусебната поврзаност на енергетските мрежи.

2. Без да е во спротивност со примената на други одредби од Договорите, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, ги утврдуваат мерките потребни за постигнување на целите од став 1. Ваквите мерки се донесуваат по консултации со Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите.

Ваквите мерки не влијаат врз правото на земјата-членка да утврдува услови за искористување на нејзините енергетски ресурси, нејзиниот избор помеѓу различни енергетски извори и општата структура на нејзиното снабдување со енергија, без да е во спротивност со член 192(2)(в).

3. По пат на отстапување од став 2, Советот, постапувајќи во согласност со посебна законодавна постапка, едногласно и по консултации со Европскиот парламент, ги утврдува мерките наведени во истиот кога тие, пред сè, се од фискална природа.

НАСЛОВ XXII

ТУРИЗАМ

Член 195

1. Унијата ги дополнува дејствата на земјите-членки во туристичкиот сектор, особено во унапредувањето на конкурентноста на претпријатијата на Унијата во тој сектор.

За таа цел, дејствувањето на Унијата е насочено кон следново:

- (а) поттикнување на создавање погодна средина за развој на претпријатијата во овој сектор;
- (б) унапредување на соработката помеѓу земјите-членки, особено во размената на добри практики.

2. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, утврдуваат посебни мерки за дополнување на дејствата во рамките на земјите-членки за остварување на целите наведени во овој член, исклучувајќи секако усогласување на законите и прописите на земјите-членки.

НАСЛОВ XXIII

ЦИВИЛНА ЗАШТИТА

Член 196

1. Унијата ја поттикнува соработката помеѓу земјите-членки за подобрување на ефективностa на системите за спречување и заштита од природни несреќи и несреќи предизвикани од човечки фактор.

Дејството на Унијата е насочено кон следново:

- (а) да ги поддржи и да ги дополни дејствата на земјите-членки на национално, регионално и локално ниво, за спречување на ризици, за подготвување на персоналот за цивилна заштита и за

одговор на природните несреќи и за несреќите предизвикани од човечки фактор во рамките на Унијата;

- (б) да промовира брза, ефективна оперативна соработка во рамките на Унијата помеѓу националните служби за цивилна заштита;
- (в) да промовира доследност на меѓународните дејства за цивилна заштита.

2. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, ги утврдуваат мерките потребни за остварување на целите наведени во став 1, исклучувајќи секако усогласување на законите и прописите на земјите-членки.

НАСЛОВ XXIV

АДМИНИСТРАТИВНА СОРАБОТКА

Член 197

1. Ефективното спроведување на правото на Унијата од страна на земјите-членки, што е суштинско за доброто функционирање на Унијата, се смета за прашање од заеднички интерес.

2. Унијата може да ги поддржи напорите на земјите-членки за подобрување на нивните административни капацитети за спроведување на правото на Унијата. Ваквото дејство може да вклучува олеснување на размената на информации и државни службеници, како и поддршка на програми за обука. Ниту една земја-членка не е обврзана да користи таква поддршка. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи преку регулативи, во согласност со вообичаената законодавна постапка, ги утврдуваат потребните мерки за таа цел, исклучувајќи секако усогласување на законите и прописите на земјите-членки.

3. Овој член не е во спротивност со обврските на земјите-членки за спроведување на правото на Унијата или прерогативите и должностите на Комисијата. Исто така, овој член не е во спротивност со други одредби од Договорите кои предвидуваат административна соработка помеѓу самите земји-членки и земјите-членки и Унијата.

ДЕЛ IV

ПРИДРУЖУВАЊЕ НА ПРЕКУМОРСКИТЕ ЗЕМЈИ И ТЕРИТОРИИ

Член 198

(поранешен член 182 од ДЕЗ)

Земјите-членки се согласни на Унијата да ѝ се придружат неевропските земји и територии кои имаат посебни односи со Данска, Франција, Холандија и Обединетото Кралство. Овие земји и територии (во понатамошниот текст „земји и територии“) се наведени во Анекс II.

Целта на придружувањето е унапредување на економско-општествениот развој на земјите и териториите и воспоставување блиски економски врски помеѓу нив и Унијата како целина.

Во согласност со начелата утврдени во преамбулата на овој Договор, придружувањето првенствено служи за унапредување на интересите и просперитетот на жителите на овие земји и територии за да стигнат до економскиот, општествениот и културниот развој кон кој се стремат.

Член 199

(поранешен член 183 од ДЕЗ)

Придружувањето ги има следниве цели:

1. Земјите-членки го имаат истиот третман при трговијата со земјите и териториите како меѓу себе во согласност со Договорите.
2. Секоја земја или територија го применува истиот третман во трговијата со земјите-членки и со останатите земји и територии, како третманот што го применува за европската земја со која има посебни односи.
3. Земјите-членки придонесуваат за инвестициите потребни за прогресивен развој на овие земји и територии.
4. За инвестиции финансирани од Унијата, учеството на тендери и набавки е отворено под еднакви услови за сите физички и правни лица кои се државјани на земја-членка или на една од земјите или териториите.

5. Во односите помеѓу земјите-членки и земјите и териториите, правото на основање на државјаните и на трговските друштва или фирмите се регулира во согласност со одредбите и постапките утврдени во поглавјето кое се однесува на правото на основање и врз недискриминарачка основа, што е предмет на посебни одредби утврдени во согласност со член 203.

Член 200

(поранешен член 184 од ДЕЗ)

1. Царинските давачки за увоз во земјите-членки на добра со потекло од земјите и териториите се забрануваат во согласност со забраната за царински давачки помеѓу земјите-членки, согласно со одредбите од Договорите.

2. Царинските давачки за увоз во секоја земја или територија од земја-членка или од друга земја или територија се забрануваат во согласност со одредбите од член 30.

3. Меѓутоа, земјите и териториите може да наметнат царински давачки поради потребите на нивниот развој и индустријализацијата или за генерирање приходи за нивните буџети.

Давачките наведени во претходниот потстав не смее да го надминат нивото на давачките за увоз на производи од земјата-членка со која секоја земја или територија има посебни односи.

4. Ставот 2 не се применува на земјите и териториите кои поради посебни меѓународни обврски со кои се обврзани веќе применуваат недискриминарачка царинска тарифа.

5. Воведувањето на какви било измени во царинските давачки за добра увезени во земјите и териториите не смее, ни законски, ни фактички, да доведе до директна или индиректна дискриминација помеѓу увозот од различни земји-членки.

Член 201

(поранешен член 185 од ДЕЗ)

Ако нивото на давачките кои се применуваат за добра од трета земја при влез во земја или територија може, кога се применуваат одредбите од член 200(1), да предизвика нарушувања на трговијата на штета на земја-членка, тогаш таа може да побара од Комисијата да им предложи на другите земји-членки мерки потребни за поправање на состојбата.

Член 202

(поранешен член 186 од ДЕЗ)

Во согласност со одредбите за јавно здравство, јавна безбедност или јавни политики, слободата на движење во рамките на земјите-членки за работници од земјите и териториите, и во рамките на земјите и териториите за работници од земјите-членки, се регулира со акти донесени во согласност со член 203.

Член 203

(поранешен член 187 од ДЕЗ)

Советот, постапувајќи едногласно на предлог на Комисијата, врз основа на искуството стекнато при придружувањето на земјите и териториите со Унијата и врз начелата утврдени во Договорите, утврдува одредби за деталните правила и постапки за придружување на земјите и териториите со Унијата. Кога предметните одредби ги донесува Советот, во согласност со посебна законодавна постапка, тој постапува едногласно на предлог на Комисијата и по консултации со Европскиот парламент.

Член 204

(поранешен член 188 од ДЕЗ)

Одредбите од членовите 198 до 203 се применуваат за Гренланд, во согласност со посебните одредби за Гренланд утврдени во Протоколот за посебни услови за Гренланд, што е приложен како Анекс кон Договорите.

ДЕЛ V НАДВОРЕШНО ДЕЈСТВУВАЊЕ НА УНИЈАТА

НАСЛОВ I

ОПШТИ ОДРЕДБИ ЗА НАДВОРЕШНОТО ДЕЈСТВУВАЊЕ НА УНИЈАТА

Член 205

Дејствувањето на Унијата на меѓународната сцена, во согласност со овој дел, се заснова врз начелата, ги остварува целите и се спроведува во согласност со општите одредби утврдени во Поглавје 1 од Наслов V на Договорот за Европската унија.

НАСЛОВ II

ЗАЕДНИЧКА ТРГОВСКА ПОЛИТИКА

Член 206

(поранешен член 131 од ДЕЗ)

Со воспоставување на царинска унија во согласност со членовите од 28 до 32, Унијата придонесува, во заеднички интерес, за хармоничен развој на светската трговија, прогресивно укинување на ограничувањата на меѓународната трговија и на странското директно инвестирање и намалување на царините и останати пречки.

Член 207

(поранешен член 133 од ДЕЗ)

Заедничката трговска политика се заснова врз еднообразни начела, особено за измените на тарифните стапки, склучување тарифни и трговски спогодби за трговија со добра и услуги, и комерцијалниот аспект на интелектуалната сопственост, странските директни инвестиции,

постигнувањето еднообразност на мерките за либерализација, извозната политика и мерките за заштита на трговијата, како што се тие преземени во случај на дампинг или субвенции. Заедничката трговска политика се спроведува во контекст на начелата и целите на надворешното дејствување на Унијата.

Европскиот парламент и Советот, постапувајќи преку регулативи во согласност со вообичаената законодавна постапка, донесуваат мерки за дефинирање на рамката за спроведување на заедничката трговска политика.

Кога треба да се преговараат или да се склучуваат спогодби со една или повеќе трети земји или меѓународни организации се применува член 218, во согласност со посебните одредби на овој член.

Комисијата дава препораки до Советот, кој ја овластува да ги започне потребните преговори. Советот и Комисијата се одговорни за осигурување дека спогодбите за кои се преговара се усогласени со внатрешните политики и правила на Унијата.

Комисијата ги води овие преговори во консултации со посебен комитет назначен од Советот како помош за Комисијата за оваа задача и во рамките на директивите што Советот може да ги донесе за тоа. Комисијата редовно поднесува извештај до специјалниот комитет и до Европскиот парламент за напредокот на преговорите.

4. Кога преговара и ги склучува спогодбите наведени во став 3, Советот постапува со квалификувано мнозинство.

За преговарање и склучување спогодби во полето на трговија со услуги и комерцијалните аспекти на интелектуалната сопственост, како и странските директни инвестиции, Советот постапува едногласно кога таквите спогодби вклучуваат одредби за кои е потребна едногласност за донесувањето на внатрешни правила.

Исто така, Советот постапува едногласно за преговарање и склучување спогодби:

во полето на трговијата со културни и аудиовизуелни услуги, кога ваквите спогодби носат ризик да бидат во спротивност со културната и јазична разновидност на Унијата;

(б) во полето на трговијата со социјални, образовни и здравствени услуги, кога ваквите спогодби носат ризик од сериозно нарушување на националната организација на ваквите услуги и може да бидат во спротивност со одговорноста на земјите-членки за нивно доставување.

5. Преговарањето и склучувањето меѓународни спогодби во полето на транспортот се предмет на Наслов VI од Дел 3 и на член 218.

6. Остварувањето на надлежностите доделени со овој член во полето на заедничката трговска политика не влијае врз разграничувањето на надлежностите помеѓу Унијата и земјите-членки и не доведува до усогласување на законодавните или регулаторните одредби на земјите-членки, под услов Договорите да исклучуваат такво усогласување.

НАСЛОВ III

СОРАБОТКА СО ТРЕТИ ЗЕМЈИ И ХУМАНИТАРНА ПОМОШ

ПОГЛАВЈЕ 1

РАЗВОЈНА СОРАБОТКА

Член 208

(поранешен член 177 од ДЕЗ)

1. Политиката на Унијата во полето на развојната соработка се спроведува во рамките на начелата и целите на надворешното дејствување на Унијата. Политиките за развојна соработка на Унијата и на земјите-членки меѓусебно се дополнуваат и зајакнуваат.

Главната цел на политиката за развојна соработка на Унијата е намалувањето и, долгорочно, искоренувањето на сиромаштијата. Унијата ги зема предвид целите на развојната соработка во политиките кои ги спроведува и кои може да влијаат врз земјите во развој.

2. Унијата и земјите-членки се однесуваат со согласност со заложбите и ги земаат предвид целите кои тие ги одобриле во контекст на Обединетите нации и други надлежни меѓународни организации.

Член 209

(поранешен член 179 од ДЕЗ)

1. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, ги донесуваат мерките потребни

за спроведување на политиките за развојна соработка, кои може да се однесуваат на повеќегодишни програми за соработка со земјите во развој или програми со тематски пристап.

2. Унијата може да склучи секаков договор со трети земји и надлежни меѓународни организации кој би помогнал за постигнувањето на целите наведени во член 21 од Договорот за Европската унија и во член 208 од овој Договор.

Првиот потстав не е во спротивност со надлежностите на земјите-членки за преговарање во меѓународни тела и за склучување договори.

3. Европската инвестициска банка придонесува, според условите утврдени во нејзиниот статут, за спроведување на мерките наведени во став 1.

Член 210

(поранешен член 180 од ДЕЗ)

1. Со цел унапредување на комплементарноста и ефикасноста на нивното дејствување, Унијата и земјите-членки ги координираат нивните политики за развојна соработка и меѓусебно се консултираат за нивните програми за помош, вклучително и во меѓународните организации и за време на меѓународни конференции. Тие можат да преземат заеднички дејства. Земјите-членки придонесуваат, доколку е потребно, за спроведувањето на програмите за помош на Унијата.

2. Комисијата може да преземе корисни иницијативи за унапредување на координацијата наведена во став 1.

Член 211

(поранешен член 181 од ДЕЗ)

Во рамките на нивните соодветни сфери на надлежност, Унијата и земјите-членки соработуваат со трети земји и со надлежните меѓународни организации.

ПОГЛАВЈЕ 2

ЕКОНОМСКА, ФИНАНСИСКА И ТЕХНИЧКА СОРАБОТКА СО ТРЕТИ ЗЕМЈИ

Член 212

(поранешен член 181а од ДЕЗ)

1. Без да е во спротивност со останатите одредби од Договорите, а особено членовите од 208 до 211, Унијата презема мерки за економска, финансиска и техничка соработка, вклучително и помош, особено финансиска помош, со трети земји, различни од земјите во развој. Ваквите мерки се во согласност со развојната политика на Унијата и се спроведуваат во рамките на начелата и целите на надворешното дејствување на Унијата. Дејствијата на Унијата и на земјите-членки меѓусебно се дополнуваат и зајакнуваат.

2. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, ги донесуваат мерките потребни за спроведување на став 1.

3. Во рамките на нивните соодветни сфери на надлежност, Унијата и земјите-членки соработуваат со трети земји и со надлежните меѓународни организации. Деталните услови за ваквата соработка може да бидат предмет на спогодби помеѓу Унијата и засегнатите трети страни.

Првиот потстав не е во спротивност со надлежностите на земјите-членки за преговарање во меѓународни тела и за склучување на меѓународни договори.

Член 213

Кога состојбата во одредена трета земја бара итна финансиска помош од Унијата, Советот ги донесува потребните одлуки по предлог на Комисијата.

ПОГЛАВЈЕ 3

ХУМАНИТАРНА ПОМОШ*Член 214*

1. Активностите на Унијата во полето на хуманитарната помош се преземаат во рамките на начелата и целите на надворешното дејствување на Унијата. Намерата на ваквите активности е да обезбеди ад хок помош и олеснување и заштита за луѓето од трети земји кои се жртви на природни катастрофи или катастрофи предизвикани од човечки фактор, за задоволување на хуманитарните потреби кои произлегуваат од овие различни ситуации. Мерките на Унијата и на земјите-членки меѓусебно се дополнуваат и засилуваат.

2. Активностите за хуманитарна помош се спроведуваат во согласност со начелата на меѓународното право и со начелата на непристрасност, неутралност и недискриминација.

3. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, утврдуваат мерки за дефинирање на рамките во кои се спроведуваат дејствата на Унијата за хуманитарна помош.

4. Унијата може да склучува договори со трети земји и надлежни меѓународни организации што ќе помогнат за остварување на целите наведени во став 1 и член 21 од Договорот за Европската унија.

Првиот потстав не е во спротивност со надлежностите на земјите-членки да преговараат во меѓународни тела и да склучуваат договори.

5. За да се утврди рамка за заеднички придонес на младите Европејци за дејствата на хуманитарна помош на Унијата, се основа Европски доброволен корпус за хуманитарна помош. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи преку регулативи и во согласност со вообичаената законодавна постапка, ги утврдуваат правилата и постапките за дејствувањето на Корпусот.

6. Комисијата може да преземе корисни иницијативи за унапредување на соработката помеѓу дејствијата на Унијата и на земјите-членки, за да се зајакне ефикасноста и комплементарноста на мерките на Унијата и националните мерки за хуманитарна помош.

7. Унијата осигурува дека нејзините дејства за хуманитарна помош се координирани и усогласени со оние на меѓународните организации и тела, особено оние кои се дел од системот на Обединетите нации.

НАСЛОВ IV

РЕСТРИКТИВНИ МЕРКИ

Член 215

(поранешен член 301 од ДЕЗ)

1. Кога одредена одлука, донесена во согласност со Поглавје 2 од Наслов V на Договорот за Европската унија, предвидува прекин или намалување, целосно или делумно, на економските или финансиските односи со една или повеќе трети земји, Советот ги донесува потребните мерки, постапувајќи со квалификувано мнозинство по заеднички предлог на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика и на Комисијата. Европскиот парламент е информиран за тоа.
2. Кога одредена одлука донесена во согласност со Поглавје 2 од Наслов V на Договорот за Европската унија го предвидува тоа, Советот може да донесе рестриктивни мерки според постапката наведена во став 1 против физички или правни лица, групи или недржавни субјекти.
3. Актите наведени во овој член вклучуваат неопходни одредби за законски заштитни мерки.

НАСЛОВ V

МЕЃУНАРОДНИ СПОГОДБИ

Член 216

1. Унијата може да склучува спогодби со една или повеќе трети земји или меѓународни организации кога тоа е предвидено со Договорите или кога е неопходно да се склучи спогодба поради исполнување, во рамките на политиките на Унијата, на една од целите наведени во Договорите, или тоа е предвидено во законски обврзувачки акт на Унијата, или може да влијае врз заедничките правила или да го измени нивниот опсег.
2. Спогодбите кои ги склучува Унијата се обврзувачки за институциите на Унијата и земјите-членки.

Член 217

(поранешен член 310 од ДЕЗ)

1. Унијата може да склучува спогодби за асоцијација со една или повеќе трети земји или меѓународни организации, кои вклучуваат реципрочни права и обврски, заеднички дејства и посебни постапки.

Член 218

(поранешен член 300 од ДЕЗ)

1. Без да е во спротивност со посебните одредби утврдени во член 207, спогодбите помеѓу Унијата и трети земји или меѓународни организации се преговараат и склучуваат во согласност со следната постапка.

2. Советот го одобрува започнувањето на преговорите, донесува директиви за преговарање, го овластува потпишувањето на спогодбите и ги склучува истите.

3. Комисијата, или Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика кога предвидената спогодба се однесува исклучително или првенствено на заедничката надворешна и безбедносна политика, доставува препораки до Советот, кој донесува одлука за одобрување на почетокот на преговорите и во зависност од предметот на предвидената спогодба, за назначување на преговарач на Унијата или шеф на преговарачкиот тим на Унијата.

4. Советот може да дава директиви до преговарачот и да назначи посебен комитет што мора да се консултира при спроведувањето на преговорите.

5. Советот, на предлог на преговарачот, донесува одлука за овластување на потпишувањето на спогодбата и доколку е потребно, привремена примена на истата пред влегувањето во сила.

6. Советот, на предлог на преговарачот, донесува одлука за склучување на спогодбата.

Освен кога спогодбите се однесуваат исклучиво на заедничката надворешна и безбедносна политика, Советот ја донесува одлуката за склучување на спогодбата:

- (a) по добивањето согласност од Европскиот парламент во следниве случаи:
 - (i) спогодби за асоцијација;
 - (ii) спогодба за пристапување на Унијата кон Европската конвенција за заштита на човековите права и фундаментални слободи;
 - (iii) спогодби за воспоставување на посебна институционална рамка преку организирање постапки за соработка;

- (iv) спогодби со значајни буџетски импликации за Унијата;
- (v) спогодби кои покриваат полиња каде што се применува вообичаената законодавна постапка, или посебната законодавна постапка, кога е потребна согласност од Европскиот парламент.

Европскиот парламент и Советот можат, во итна ситуација, да се договорат за рокот за согласноста.

- (б) по консултации со Европскиот парламент во други случаи. Европскиот парламент доставува мислење во рок утврден од Советот во зависност од итноста на прашањето. Во отсуство на мислење во дадениот рок, Советот може да постапува.

7. Кога се склучува спогодба, Советот може, по пат на отстапување од ставовите 5, 6 и 9, да го овласти преговарачот во име на Унијата да одобри измени на спогодбата кога е предвидено тие да се донесат со поедноставена постапка или од тело основано со договорот. Советот може да додаде посебни услови на ваквото овластување.

8. Советот постапува со квалификувано мнозинство во текот на постапката.

Меѓутоа, тој постапува едногласно кога спогодбата покрива поле каде што е потребна едногласност за донесување акти на Унијата, како и за спогодбите за асоцијација и спогодбите наведени во член 212 со земјите кои се кандидатки за пристапување. Исто така, Советот постапува едногласно за спогодба за пристапување на Унијата кон Европската конвенција за заштита на човековите права и фундаментални слободи; одлуката за склучување на оваа спогодба влегува во сила по добиеното одобрение од земјите-членки во согласност со нивните соодветни уставни барања.

9. Советот, на предлог на Комисијата или на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, донесува одлука за прекинување на примената на спогодба и утврдување позиции што треба се донесат во име на Унијата во тело основано со таа спогодба, кога тоа тело донесува акти со правно дејство, со исклучок на акти за дополнување или изменување на институционалната рамка на спогодбата.

10. Европскиот парламент веднаш и исцрпно се информира во текот на сите фази на постапката.

11. Земјата-членка, Европскиот парламент, Советот или Комисијата може да добијат мислење од Судот на правдата за тоа дали предвидената спогодба е компатибилна со Договорите. Кога мислењето на Судот е негативно, предвидената спогодба не може да влезе во сила, освен ако не се измени или ако Договорите се ревидираат.

Член 219

(поранешен член 111(1) до (3) и (5) од ДЕЗ)

1. По пат на отстапување од член 218, Советот, или по препорака од Европската централна банка или по препорака од Комисијата и по консултации со Европската централна банка, во обид да се постигне консензус во согласност со целта за стабилност на цените, може да склучува формални спогодби за системот за курсна размена на еврото во однос на валутите на трети земји. Советот постапува едногласно по консултации со Европскиот парламент и во согласност со постапката предвидена во став 3.

Советот, или по препорака од Европската централна банка или по препорака од Комисијата и по консултации со Европската централна банка, во обид да се постигне консензус во согласност со целта за стабилност на цените, може да донесе, да приспособува или да напушти централен курс на еврото во рамките на системот на курсна размена. Претседателот на Советот го информира Европскиот парламент за донесувањето, приспособувањето или напуштањето на централниот курс на еврото.

2. Во отсуство на систем за курсна размена во однос на една или повеќе валути на трети земји, како што е наведено во став 1, Советот, или по препорака од Комисијата и по консултации со Европската централна банка, или по препорака на Европската централна банка, може да формулира општи насоки за политиката на курсна размена во однос на тие валути. Овие општи насоки нема да бидат во спротивност со основната цел на ЕЦБ за одржување на стабилноста на цените.

3. По пат на отстапување од член 218, кога Унијата преговара со една или повеќе трети земји или меѓународни организации за спогодби за монетарни прашања или за режимот на девизна размена, Советот, по препорака на Комисијата и по консултации со Европската централна банка, одлучува за условите на преговарање и за склучувањето на таквите спогодби. Овие услови осигуруваат дека Унијата изразува единствена позиција. Комисијата е целосно вклучена во преговорите.

4. Без да е во спротивност со надлежностите на Унијата и спогодбите на Унијата поврзани со економската и монетарна унија, земјите-членки може да преговараат во меѓународни тела и да склучуваат меѓународни спогодби.

НАСЛОВ VI

**ОДНОСИТЕ НА УНИЈАТА СО
МЕЃУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ И ТРЕТИ ЗЕМЈИ И
ДЕЛЕГАЦИИ НА УНИЈАТА***Член 220*

(поранешни членови од 302 до 304 од ДЕЗ)

1. Унијата ги воспоставува сите соодветни форми на соработка со органите на Обединетите нации и нивните специјализирани агенции, Советот на Европа, Организацијата за европска безбедност и соработка и Организацијата за економска соработка и развој.

Исто така, Унијата одржува соодветни односи со останати меѓународни организации.

2. Овој член го спроведуваат Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика и Комисијата.

Член 221

1. Во трети земји и во меѓународни организации Унијата ја претставуваат делегациите на Унијата.

2. Делегациите на Унијата се под надлежност на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика. Тие постапуваат во тесна соработка со дипломатските и конзуларните мисии на земјите-членки.

НАСЛОВ VII

КЛАУЗУЛА ЗА СОЛИДАРНОСТ*Член 222*

1. Унијата и земјите-членки дејствуваат заеднички во духот на солидарноста ако одредена земја-членка е предмет на терористички напад или жртва на природни катастрофи или катастрофи предизвикани

од човечки фактор. Унијата ги мобилизира сите расположиви инструменти, вклучително и воените ресурси достапни на земјите-членки, со цел:

(а) да се спречи терористичката закана на територијата на земјите-членки;

- да се заштитат демократските институции и цивилното население од евентуални терористички напади;
- да ѝ се помогне на земјата-членка на нејзина територија, на барање на нејзините политички власти, во случај на терористички напад;

(б) да ѝ се помогне на земјата-членка на нејзина територија, на барање на нејзините политички власти, во случај на природни катастрофи, или катастрофи предизвикани од човечки фактор.

2. Доколку земја-членка е предмет на терористички напад или жртва на природни катастрофи или катастрофи предизвикани од човечки фактор, останатите земји-членки ѝ укажуваат помош на барање на политичките власти во таа земја. За таа цел, земјите-членки меѓусебно се координираат во Советот.

3. Деталните услови за спроведување на клаузулата за солидарност од страна на Унијата се дефинираат со одлука донесена од страна на Советот, постапувајќи по заеднички предлог на Комисијата и Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика. Советот постапува во согласност со член 31(1) од Договорот за Европската унија кога ваквата одлука има одбранбени импликации. Европскиот парламент е информиран.

За целите на овој став и без да е во спротивност со член 240, Советот има помош од Политичкиот и безбедносен комитет со поддршка на структурите развиени во контекст на заедничката безбедносна и одбранбена политика и од Комитетот наведен во член 71; двата комитета, доколку е потребно, поднесуваат заедничко мислење.

4. Европскиот совет редовно врши процена на заканите со кои се соочува Унијата за да може Унијата и земјите-членки да дејствуваат ефективно.

ДЕЛ VI

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И ФИНАНСИСКИ ОДРЕДБИ

НАСЛОВ I

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОДРЕДБИ

ПОГЛАВЈЕ 1

ИНСТИТУЦИИТЕ*ОДДЕЛ 1***ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ***Член 223*

(поранешен член 190(4) и (5) од ДЕЗ)

1. Европскиот парламент изготвува предлог за утврдување на одредбите потребни за избирање на неговите членови преку непосредни општи избори во согласност со еднообразна постапка во сите земји-членки или во согласност со начелата заеднички за сите земји-членки.

Советот, постапувајќи едногласно во согласност со посебна законодавна постапка и по добивањето согласност од Европскиот парламент, кој дејствува со мнозинство на неговите членови, ги утврдува потребните одредби. Овие одредби влегуваат во сила откако ќе бидат одобрени од земјите-членки во согласност со нивните соодветни уставни барања.

2. Европскиот парламент, постапувајќи преку регулативи на сопствена иницијатива во согласност со посебна законодавна постапка по барањето мислење од Комисијата и со согласност на Советот, ги утврдува регулативите и општите услови со кои се регулира извршувањето на должностите на неговите членови. За сите правила или услови кои се однесуваат на оданочувањето на членови или поранешни членови е потребна едногласност во рамките на Советот.

Член 224

(поранешен член 191, втор потстав од ДЕЗ)

Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, преку регулативи, ги утврдуваат прописите со кои се регулираат политичките партии на европско ниво наведени во член 10(4) од Договорот за Европската унија, а особено правилата за нивно финансирање.

Член 225

(поранешен член 192, втор потстав од ДЕЗ)

Европскиот парламент, постапувајќи со мнозинство на неговите членови, може да побара од Комисијата да достави соодветен предлог за прашања за кои смета дека е потребен акт на Унијата за спроведување на Договорите. Ако Комисијата не достави предлог, таа го информира Европскиот парламент за причините за тоа.

Член 226

(поранешен член 193 од ДЕЗ)

При извршувањето на своите должности, Европскиот парламент може, на барање на една четвртина од своите членови, да основа привремена Анкетна комисија за да испита, без тоа да биде во спротивност со овластувањата доделени со Договорите на други институции или тела, наводни повреди или лошо работење при спроведувањето на правото на Унијата, освен кога наводните факти се истражуваат пред суд и додека случајот е предмет на судска постапка.

Привремената Анкетна комисија престанува да постои по поднесувањето на својот извештај.

Европскиот парламент, постапувајќи преку регулативи на сопствена иницијатива во согласност со посебна законодавна постапка, по добиената согласност од Советот и од Комисијата, ги утврдува деталните одредби за регулирање на правото на испитување.

Член 227

(поранешен член 194 од ДЕЗ)

Секој граѓанин на Унијата и секое физичко и правно лице што престојува или има регистрирано седиште во земја-членка, има право да достави претставка до Европскиот парламент, индивидуално или здружено со други граѓани или лица, за прашања во рамките на полето на дејствување на Унијата и кои директно го засегаат.

Член 228

(поранешен член 195 од ДЕЗ)

1. Европскиот Омбудсман, избран од Европскиот парламент, е овластен да прима жалби од секој граѓанин на Унијата или секое физичко или правно лице со живеалиште или регистрирано седиште во земја-членка за случаи на лошо работење на институции на Унијата, тела, канцеларии или агенции, со исклучок на Судот на правдата на Европската унија во извршувањето на неговата судска улога. Омбудсманот ги испитува ваквите жалби и поднесува извештај за истите.

Во согласност со неговите должности, Омбудсманот спроведува истрага ако најде основа, или на сопствена иницијатива или врз основа на жалби поднесени директно до Омбудсманот, или преку член на Европскиот парламент, освен кога наводните факти се или биле предмет на судска постапка. Кога Омбудсманот утврдил случај на лошо работење, тогаш тој го проследува случајот до засегнатата институција, тело, канцеларија или агенција, а тие треба да го известат Омбудсманот за своите гледишта во рок од три месеци. Омбудсманот потоа доставува извештај до Европскиот парламент и до засегнатата институција, тело, канцеларија или агенција. Лицето кое ја поднело жалбата се известува за исходот од ваквата истрага.

Омбудсманот доставува годишен извештај до Европскиот парламент за исходот од неговите истраги.

2. Омбудсманот се избира по секои избори за Европскиот парламент за времетраењето на мандатот на парламентот. Омбудсманот може да биде повторно избран.

Судот на правдата може да го разреши Омбудсманот од должност на барање на Европскиот парламент доколку тој престане да ги исполнува условите потребни за извршување на неговите должности, или доколку е виновен за несовесно работење.

3. Омбудсманот има целосна независност во извршувањата на своите должности. При извршувањето на своите должности, Омбудсманот ниту бара ниту прифаќа инструкции од која било влада, институција, тело, канцеларија или субјект. Омбудсманот не смее, за време на својот мандат, да се занимава со друга платена или неплатена професионална дејност.

4. Европскиот парламент, постапувајќи преку регулативи на сопствена иницијатива во согласност со посебна законодавна постапка, по барањето на мислење од Комисијата и со согласност на Советот, ги утврдува прописите и општите услови со кои се регулира работењето на Омбудсманот.

Член 229

(поранешен член 196 од ДЕЗ)

Европскиот парламент одржува годишна седница. Парламентот по правило се состанува вториот вторник во март.

Европскиот парламент може да одржува вонредни седници на барање на мнозинството на неговите членови или на барање на Советот или на Комисијата.

Член 230

(поранешен член 197, втор, трет и четврт став од ДЕЗ)

Комисијата може да присуствува на сите заседанија и да биде ислушана на нејзино барање.

Комисијата одговара усно или писмено на прашањата поставени од Европскиот парламент или од неговите членови.

Европскиот совет и Советот може да се бидат ислушани пред Европскиот парламент во согласност со условите утврдени во Деловникот на Европскиот совет и на Советот.

Член 231

(поранешен член 198 од ДЕЗ)

Освен кога е предвидено поинаку во Договорите, Европскиот парламент постапува со мнозинство од дадените гласови.

Кворумот се утврдува со Деловникот.

Член 232

(поранешен член 199 од ДЕЗ)

Европскиот парламент го донесува сопствениот Деловник, постапувајќи со мнозинство на неговите членови.

Постапките на Европскиот парламент се објавуваат онака како што е утврдено во Договорите и Деловникот на Европскиот парламент.

Член 233

(поранешен член 200 од ДЕЗ)

Европскиот парламент на отворена седница расправа за годишниот општ извештај поднесен од Комисијата.

Член 234

(поранешен член 201 од ДЕЗ)

Доколку пред него се постави барање за гласање недоверба на работата на Комисијата, Европскиот парламент гласа за тоа не порано од три дена по доставувањето на барањето и само со јавно гласање.

Доколку барањето за гласање недоверба помине со двотретинско мнозинство од гласовите, што претставува мнозинство од членовите на Европскиот парламент, членовите на Комисијата даваат колективна оставка и Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика престанува да ги извршува должностите кои ги извршува во Комисијата. Тие остануваат на должност и продолжуваат да се занимаваат со тековните работи, сè додека не се заменети во согласност со член 17 од Договорот за Европската унија. Во таков случај, мандатот на членовите на Комисијата назначени како нивна замена истекува на датумот на истекување на мандатот на членовите на Комисијата кои биле задолжени да дадат колективна оставка.

ОДДЕЛ 2

ЕВРОПСКИОТ СОВЕТ

Член 235

1. При гласање, секој член на Европскиот совет може исто така да гласа во име на не повеќе од еден друг член.

Член 16(4) од Договорот за Европската унија и член 238(2) од овој Договор се применуваат за Европскиот совет кога тој постапува со квалификувано мнозинство. Кога Европскиот совет одлучува со гласање, неговиот претседател и претседателот на Комисијата не учествуваат во гласањето.

Воздржувањето од гласање на лично присутните или членовите кои се застапувани не го спречува донесувањето на акти од страна на Европскиот совет за кои е потребно едногласност.

2. Претседателот на Европскиот парламент може да биде поканет да биде ислушан од страна на Европскиот совет.

3. Европскиот совет постапува со просто мнозинство за процедурални прашања и за донесување на неговиот Деловник.

4. На Европскиот совет му помага Генералниот секретаријат на Советот.

Член 236

Европскиот совет со квалификувано мнозинство го донесува следново:

- (а) одлука за утврдување список за состави на Советот, освен за Советот за општи работи и Советот за надворешни работи, во согласност со член 16(6) од Договорот за Европската унија;
- (б) одлука за претседателството на составите на Советот, освен за Советот за надворешни работи, во согласност со член 16(9) од Договорот за Европската унија.

*ОДДЕЛ 3***СОВЕТОТ***Член 237*

(поранешен член 204 од ДЕЗ)

Советот се свикнува од страна на неговиот претседател на сопствена иницијатива или на барање на некој од неговите членови или членовите на Комисијата.

Член 238

(поранешен член 205(1) и (2) од ДЕЗ)

1. Кога е потребно постапување со просто мнозинство, Советот постапува со мнозинство на неговите членови.
2. По пат на отстапување од член 16(4) од Договорот за Европската унија, од 1 ноември 2014 година, и согласно со одредбите утврдени во Протоколот за преодни одредби, кога Советот не постапува по предлог на Комисијата или на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, квалификуваното мнозинство се дефинира како најмалку 72% од членовите на Советот кои претставуваат земји-членки со најмалку 65% од населението на Унијата.
3. Од 1 ноември 2014 година и во согласност со одредбите утврдени во Протоколот за преодни одредби, во случаите кога, според Договорите, сите членови на Советот не учествуваат во Советот, квалификувано мнозинство се дефинира според следново:

- (а) квалификувано мнозинство претставува најмалку 55% од членовите на Советот, кои се претставници на земјите-членки што учествуваат и кои сочинуваат најмалку 65% од населението на овие земји.

Блокирачкото малцинство мора да го вклучува најмалку минималниот број на членови на Советот кои претставуваат повеќе од 35% од населението на земјите-членки што учествуваат, плус еден член, во спротивно се смета дека е постигнато квалификувано мнозинство;

- (б) по пат на отстапување од точка (а), кога Советот не постапува по предлог на Комисијата или на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, квалификувано мнозинство претставува најмалку 72% од членовите на Советот кои претставуваат земји-членки што учествуваат и кои сочинуваат најмалку 65% од населението на тие земји.

4. Воздржувањето од гласање на лично присутните или членовите кои се застапувани не го спречува донесувањето на акти од страна на Совет за кои е потребно едногласност.

Член 239

(поранешен член 206 од ДЕЗ)

При гласање, секој член на Советот може, исто така, да гласа во име на не повеќе од еден друг член.

Член 240

(поранешен член 207 од ДЕЗ)

1. Комитетот составен од постојани претставници на владите на земјите-членки е одговорен за подготовката на работата на Советот и за спроведување на задачите кои Советот му ги доделил. Комитетот може да донесува процедурални одлуки во случаи предвидени во Деловникот на Советот.

2. На Советот му помага Генерален секретаријат, под надлежност на генерален секретар назначен од Советот.

Советот одлучува за организацијата на Генералниот секретаријат со просто мнозинство.

3. Советот постапува со просто мнозинство за процедурални прашања и за донесување на неговиот Деловник.

Член 241

(поранешен член 208 од ДЕЗ)

Советот, постапувајќи со просто мнозинство, може да побара од Комисијата да спроведе истражувања кои Советот смета дека се пожелни за постигнување на заедничките цели и да му достави соодветни предлози. Ако Комисијата не достави предлог, таа го информира Советот за причините за тоа.

Член 242

(поранешен член 209 од ДЕЗ)

Советот, постапувајќи со просто мнозинство, по консултациите со Комисијата, утврдува правила за регулирање на комитетите предвидени во Договорите.

Член 243

(поранешен член 210 од ДЕЗ)

Советот ги определува платите, надоместоците и пензиите на претседателот на Европскиот совет, претседателот на Комисијата, Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, членовите на Комисијата, претседателите, членовите и секретарите на Судот на правдата на Европската унија и генералниот секретар на Советот. Советот, исто така, ја определува секоја исплата како надоместок.

ОДДЕЛ 4**КОМИСИЈАТА***Член 244*

Во согласност со член 17(5) од Договорот за Европската унија, членовите на Комисијата се избираат според систем на ротација утврден едногласно од Европскиот совет и врз основа на следниве начела:

- (а) земјите-членки се третираат строго рамноправно во однос на утврдувањето на редоследот и времетраењето на учеството на нивни државјани како членови на Комисијата; оттука, разликата помеѓу вкупниот број мандати на државјани на кои било две земји-членки не може да биде повеќе од еден;

- (б) во согласност со точка (а), составот на секоја наредна Комисија задоволително го одразува демографскиот и географскиот опсег на сите земји-членки.

Член 245

(поранешен член 213 од ДЕЗ)

Членовите на Комисијата се воздржуваат од какво било дејство несоодветно за нивните должности. Земјите-членки ја почитуваат нивната независност и не влијаат врз нив при извршувањето на нивните задачи.

Членовите на Комисијата не смеат, за време на нивниот мандат, да се занимаваат со друга платена или неплатена професионална дејност. Пред да започнат со вршење на своите задачи, тие свечено се обврзуваат дека за време и по истекот на нивниот мандат ќе ги почитуваат обврските кои произлегуваат од истиот, а особено нивната обврска за однесување со честност и дискреција во однос на прифаќањето, по истекот на мандатот, на одредени функции или корист. Во случај на повреда на овие обврски, Судот на правдата може, на барање на Советот постапувајќи со просто мнозинство или на Комисијата, да одлучи засегнатиот член, во зависност од околностите, да биде разрешен од должност во согласност со член 247, или да биде лишен од правото на пензија или останати бенефиции.

Член 246

(поранешен член 215 од ДЕЗ)

Покрај редовната замена, или смрт, должностите на членот на Комисијата прекинуваат кога тој дава оставка или е разрешен од должност.

Местото ослободено во случај на оставка, разрешување од должност или смрт се пополнува за преостанатиот мандат на членот со нов член со исто државјанство назначен од Советот, со согласност на претседателот на Комисијата, по консултации со Европскиот парламент и во согласност со критериумите утврдени во вториот потстав на член 17(3) од Договорот за Европската унија.

Советот може, постапувајќи едногласно на предлог на претседателот на Комисијата, да одлучи дека таквото празно место не мора да се пополни, особено кога преостанатиот период од мандатот на членот е краток.

Во случај на давање оставка, разрешување од должност или смрт, претседателот се заменува за преостанатиот период од неговиот мандат. За заменување на претседателот се применува постапката утврдена во првиот потстав на член 17(7) од Договорот за Европската унија.

Во случај на давање оставка, разрешување од должност или смрт, Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика се заменува за преостанатиот период од неговиот мандат, во согласност со член 18(1) од Договорот за Европската унија.

Во случај на оставка на сите членови на Комисијата, тие остануваат на должност и продолжуваат да ги извршуваат тековните задачи сè до нивното заменување, за преостанатиот период од нивниот мандат, во согласност со член 17 од Договорот за Европската унија.

Член 247

(поранешен член 216 од ДЕЗ)

Доколку кој било член на Комисијата престане да ги исполнува условите потребни за извршување на неговите должности или е виновен за сериозно несовесно работење, Судот на правдата може, на барање на Советот, постапувајќи со просто мнозинство, или на Комисијата, да го разреши од должност.

Член 248

(поранешен член 217(2) од ДЕЗ)

Без да е во спротивност со член 18(4) од Договорот за Европската унија, одговорностите на Комисијата се структурираат и се распределуваат помеѓу членовите од страна на претседателот на Комисијата, во согласност со член 17(б) од тој Договор. Претседателот може да ги прераспредели овие одговорности за време на мандатот на Комисијата. Членовите на Комисијата ги спроведуваат должностите кои им се наложени од претседателот под негово раководство.

Член 249

(поранешни членови 218(2) и 212 од ДЕЗ)

1. Комисијата донесува Деловник за да се осигури дека и таа и нејзините оддели функционираат. Комисијата осигурува дека Деловникот е објавен.
2. Комисијата годишно објавува општ извештај за активностите на Унијата, не подоцна од еден месец пред започнувањето на заседавањето на Европскиот парламент.

Член 250

(поранешен член 219 од ДЕЗ)

Комисијата постапува со мнозинство на нејзините членови. Деловникот на Комисијата го утврдува кворумот.

ОДДЕЛ 5**СУДОТ НА ПРАВДАТА НА
ЕВРОПСКАТА УНИЈА***Член 251*

(поранешен член 221 од ДЕЗ)

Судот заседава во совети или во Голем совет, во согласност со правилата утврдени за таа цел во Статутот на Судот на правдата на Европската унија.

Судот на правдата може да заседава и во полн состав, кога тоа го предвидува Статутот.

Член 252

(поранешен член 222 од ДЕЗ)

Осум генерални адвокати му помагаат на Судот на правдата. На барање на Судот на правдата, Советот, постапувајќи едногласно, може да го зголеми бројот на генералните адвокати.

Должност на генералниот адвокат е, постапувајќи со целосна непристрасност и независност, јавно да поднесува образложени претставки за случаи кога, во согласност со Статутот на Судот на правдата на Европската унија, се бара неговото вклучување.

Член 253

(поранешен член 223 од ДЕЗ)

Судиите и генералните адвокати на Судот на правдата се избираат од лица во чијашто независност не постои сомнение и кои ги имаат потребните квалификации за назначување на највисоките судски должности во нивните земји или кои се признати правници; тие се назначуваат со заедничка согласност на владите на земјите-членки за шестгодишен мандат, по консултации со панелот предвиден во член 255.

Судиите и генералните адвокати делумно се заменуваат на секои три години, во согласност со условите утврдени во Статутот на Судот на правдата на Европската унија.

Судиите го избираат претседателот на Судот на правдата од своите редови за мандат од три години. Тој може да биде избран повторно.

Судиите и генералните адвокати чијшто мандат истекува може да бидат повторно назначени.

Судот на правдата назначува свој Секретар и ги утврдува правилата за регулирање на неговата функција.

Судот на правдата изготвува сопствен Деловник. Деловникот треба да биде одобрен од Советот.

Член 254

(поранешен член 224 од ДЕЗ)

Бројот на судии на Општиот суд се утврдува со Статутот на Судот на правдата на Европската унија. Во Статутот може да се предвиди Општиот суд да добива помош од генерални адвокати.

Членовите на Општиот суд се избираат помеѓу лица во чијашто независност не постои сомнение и кои ги имаат потребните квалификации за назначување на највисоките судски должности. Тие се назначуваат со заедничка согласност на владите на земјите-членки за шестгодишен мандат, по консултации со панелот предвиден во член 255. Членството делумно се обновува на секои три години. Членовите чијшто мандат истекува може да бидат повторно назначени.

Судиите го избираат претседателот на Општиот суд од своите редови за мандат од три години. Тој може да биде избран повторно.

Општиот суд назначува секретар и ги утврдува правилата за регулирање на неговата функција.

Општиот суд изготвува сопствен Деловник во согласност со Судот на правдата. Деловникот треба да биде одобрен од Советот.

Доколку со Статутот на Судот на правдата на Европската унија не се предвидува поинаку, за Општиот суд се применуваат одредбите од Договорите кои се однесуваат на Судот на правдата.

Член 255

Се формира панел за да даде мислење за соодветноста на кандидатите да ги извршуваат должностите на судија и генерален адвокат на Судот на правдата и Општиот суд пред владите на земјите-членки да го направат назначувањето наведено во членовите 253 и 254.

Панелот се состои од седум лица избрани помеѓу поранешни членови на Судот на правдата и Општиот суд, членови на националните врховни судови и признати правници, од кои еден го предлага Европскиот парламент. Советот донесува одлука за утврдување на правилата за работење на панелот и одлука за назначување на неговите членови. Тој постапува на иницијатива на претседателот на Судот на правдата.

Член 256

(поранешен член 225 од ДЕЗ)

1. Општиот суд е надлежен да разгледува и да одлучува како прва инстанција по тужбените барања или постапките наведени во членовите 263, 265, 268, 270 и 272, со исклучок на оние кои се доделени на специјализиран суд формиран според член 257 и оние кои во Статутот се резервирани за Судот на правдата. Во Статутот може да се предвиди Општиот суд да биде надлежен за други категории на тужбени барања или постапки.

Одлуките на Општиот суд од овој став може да бидат предмет на право на жалба пред Судот на правдата само за правни прашања, според условите и границите утврдени во Статутот.

2. Општиот суд е надлежен да разгледува и да одлучува за тужбени барања или постапки поведени против одлуки на специјализираните судови.

Одлуките на Општиот суд од овој став може во исклучителни случаи да бидат ревидирани од Судот на правдата само за правни прашања, според условите и границите утврдени во Статутот, кога постои сериозен ризик од нарушување на единството и конзистентноста на правото на Унијата.

3. Општиот суд е надлежен да разгледува и да одлучува за прашања упатени за прелиминарна одлука според член 267, во посебни области утврдени во Статутот.

Кога Општиот суд смета дека случајот бара одлука врз начело кое веројатно ќе влијае врз единството или конзистентноста на правото на Унијата, тој може да го упати предметот до Судот на правдата за донесување судска одлука.

Одлуките на Општиот суд за прашања упатени за прелиминарна пресуда може по исклучок да бидат ревидирани од Судот на правдата, според условите и границите утврдени во Статутот, кога постои сериозен ризик од нарушување на единството и конзистентноста на правото на Унијата.

Член 257

(поранешен член 225а од ДЕЗ)

Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, може да формираат специјализирани судови во рамките на Општиот суд за разгледување и одлучување како прва инстанција за одредени категории на тужбени барања или постапки во посебни области. Европскиот парламент и Советот дејствуваат преку регулативи или на предлог на Комисијата по консултации со Судот на правдата или на барање на Судот на правдата по консултации со Комисијата.

Регулативата за основање специјализиран суд ги утврдува правилата за организацијата на судот и степенот на неговата надлежност.

Против одлуките на специјализираните судови може да се поднесе жалба само по правни прашања, или, кога тоа се предвидува во регулативата за основање на специјализираниот суд, право на жалба по фактички прашања, пред Општиот суд.

Членовите на специјализираните судови се избираат помеѓу лица во чијашто независност не постои сомнение и кои ги имаат соодветните способности за назначување за судска должност. Членовите ги назначува Советот, постапувајќи едногласно.

Специјализираните судови изготвуваат сопствен Деловник во согласност со Судот на правдата. Деловникот треба да биде одобрен од Советот.

Одредбите од Договорите кои се однесуваат на Судот на правдата на Европската унија и одредбите од Статутот на Судот на правдата на Европската унија се применуваат за специјализираните судови, освен доколку не е предвидено поинаку со регулативата за основање на специјализираниот суд. Наслов I од Статутот и член 64 од истиот, во секој случај се применуваат за специјализираните судови.

Член 258

(поранешен член 226 од ДЕЗ)

Ако Комисијата смета дека земја-членка не ги исполнила обврските според Договорите, таа доставува образложено мислење за тоа откако ќе

й даде на засегнатата земја можност да ги достави своите образложенија. Ако засегнатата земја не дејствува во согласност со мислењето во рокот кој го утврдува Комисијата, Комисијата може прашањето да го изнесе пред Судот на правдата на Европската унија.

Член 259

(поранешен член 227 од ДЕЗ)

Земјата-членка која смета дека друга земја-членка не ги исполнила обврските според Договорите може да го изнесе прашањето пред Судот на правдата на Европската унија.

Пред земјата-членка да поднесе тужбено барање против друга земја-членка за наводна повреда на обврските според Договорите, таа го изнесува прашањето пред Комисијата.

Комисијата доставува образложено мислење, по кое секоја од засегнатите земји добива можност да ги достави својот случај и своите образложенија, писмено и усно.

Ако Комисијата не достави мислење во рок од три месеци од датумот на изнесување на прашањето, отсуството на таквото мислење не спречува тоа прашање да се постави пред Судот.

Член 260

(поранешен член 228 од ДЕЗ)

1. Ако Судот на правдата на Европската унија утврди дека земјата-членка не ги исполнила обврските според Договорите, земјата треба да ги преземе потребните мерки за усогласување со пресудата на Судот.

2. Ако Комисијата смета дека засегнатата земја-членка не ги презела потребните мерки за усогласување со пресудата на Судот, Комисијата може да го изнесе случајот пред Судот откако ќе ѝ даде можност на земјата да ги поднесе своите образложенија. Таа ја утврдува висината на паушалната сума или паричната казна за кои смета дека одговараат на околностите, а кои засегнатата земја-членка треба да ги исплати.

Ако Судот утврди дека засегнатата земја-членка не ја исполнила неговата пресуда, тој може да наметне паушална сума или парична казна кои таа земја треба да ги плати.

Таквата постапка не е во спротивност со член 259.

3. Кога Комисијата изложува случај пред Судот во согласност со член 258, бидејќи засегнатата земја-членка не ја исполнила обврската за

известување за мерките за транспонирање директиви донесени според законодавна постапка, Судот може, доколку смета дека е соодветно, да определи висина на пашална сума или парична казна кои треба да ги плати засегнатата земја-членка, и за кои смета дека одговараат на околностите.

Ако Судот утврди повреда, тој може да наметне пашална сума или парична казна за засегнатата земја-членка кој не го надминува износот утврден од Комисијата. Обврската за плаќање влегува во сила на датумот утврден од Судот во неговата пресуда.

Член 261

(поранешен член 229 од ДЕЗ)

Регулативите донесени заеднички од Европскиот парламент и Советот, и од Советот, во согласност со одредбите од Договорите, може да му дадат неограничена надлежност на Судот на правдата на Европската унија за казните предвидени во таквите регулативи.

Член 262

(поранешен член 229а од ДЕЗ)

Без да е во спротивност со останатите одредби од Договорите, Советот, постапувајќи едногласно во согласност со посебна законодавна постапка и по консултации со Европскиот парламент, може да донесе одредби за пренесување на надлежност, до степенот што тој го утврдува, на Судот на правдата на Европската унија за спорови кои се однесуваат на примената на акти донесени врз основа на Договорите за европските права за интелектуална сопственост. Овие одредби влегуваат во сила откако ќе бидат одобрени од земјите-членки во согласност со нивните соодветни уставни барања.

Член 263

(поранешен член 230 од ДЕЗ)

Судот на правдата на Европската унија ја разгледува законитоста на законодавните акти, актите на Советот, на Комисијата и на Европската централна банка, освен препораките и мислењата, и на актите на Европскиот парламент и на Европскиот совет кои имаат правни ефекти кон трети страни. Тој, исто така, ја разгледува законитоста на актите на телата, канцеларии или агенции на Унијата кои имаат правни ефекти кон трети страни.

За таа цел, Судот е надлежен во постапки поведени од земји-членки, Европскиот парламент, Советот или Комисијата врз основа на недостиг на надлежност, повреда на основните процедурални барања, повреда на Договорите или секакви правни норми за регулирање на нивната примена, или злоупотреба на овластувања.

Судот е надлежен според истите услови за тужбени барања поднесени од Судот на ревизори, Европската централна банка и Комитетот на регионите со цел да се заштитат нивните прерогативи.

Секое физичко или правно лице може, според условите утврдени во првиот и вториот став, да поведе постапка против акт насочен кон тоа лице или кој директно и лично го засега, и против регулаторен акт кој директно го засега, а не предвидува мерки за спроведување.

Актите за основање тела, канцеларии и агенции на Унијата може да утврдат посебни услови и договори за тужбени барања поднесени од физички или правни лица против актите на овие тела, канцеларии или агенции кои имаат правни ефекти врз нив.

Постапките предвидени во овој член може да се поведат во рок од два месеца по објавувањето на мерката, или по известувањето на тужителот, или, во недостиг на истото, од денот кога тужителот дознал за мерката, во зависност од случајот.

Член 264

(поранешен член 231 од ДЕЗ)

Ако тужбеното барање е основано, Судот на правдата на Европската унија објавува дека односниот акт е неважечки.

Меѓутоа, доколку смета дека е потребно, Судот објавува кои ефекти на актот кој го прогласил за неважечки се сметаат за конечни.

Член 265

(поранешен член 232 од ДЕЗ)

Доколку Европскиот парламент, Европскиот совет, Советот, Комисијата или Европската централна банка не дејствуваат во случај на повреда на Договорите, земјите-членки и останатите институции на Унијата можат да поднесат тужбено барање пред Судот на правдата на Европската унија за да се утврди таквата повреда. Овој член се применува за тела, канцеларии и агенции на Унијата кои нема да дејствуваат, под истите услови.

Тужбеното барање е прифатливо само ако засегнатата институција, тело, канцеларија или агенција биле први повикани да дејствуваат. Ако во период од два месеца по повикувањето, засегнатата институција, тело, канцеларија или агенција не ја дефинирале својата позиција, може да се поведе постапка во рок од понатамошен период од два месеца.

Секое физичко или правно лице може, според условите утврдени во претходните ставови, да поднесе претставка пред Судот ако институција, тело, канцеларија или агенција на Унијата не му доставиле на тоа лице друг акт, освен препорака или мислење.

Член 266

(поранешен член 233 од ДЕЗ)

Институцијата чијшто акт е прогласен за неважечки или чиешто недејствување е спротивно на Договорите треба да преземе соодветни мерки за исполнување на пресудата на Судот на правдата на Европската унија.

Оваа обврска не влијае врз обврските кои може да произлезат од примената на вториот став на член 340.

Член 267

(поранешен член 234 од ДЕЗ)

Судот на правдата на Европската унија е надлежен да донесува прелиминарни одлуки за следново:

- (а) толкувањето на Договорите;
- (б) валидноста и толкувањето на актите на институциите, телата, канцелариите или агенциите на Унијата.

Кога такво прашање е покренато пред кој било суд или трибунал на земја-членка, тој суд или трибунал може, доколку смета дека е потребна одлука по тоа прашање за да може да донесе пресуда, да побара од Судот да се произнесе за тоа.

Кога такво прашање е покренато во случај кој е во постапка пред суд или трибунал на земја-членка против чијашто одлука нема правен лек во националното право, тогаш тој суд или трибунал го покренува тоа прашање пред Судот.

Ако ваквото прашање е покренато во случај кој е во постапка пред суд или трибунал на земја-членка за лице кое е во притвор, Судот на правдата на Европската унија постапува без непотребно одлагање.

Член 268

(поранешен член 235 од ДЕЗ)

Судот на правдата на Европската унија е надлежен во спорови за обесштетување предвидени во вториот и третиот став на член 340.

Член 269

Судот на правдата е надлежен да одлучува за законитоста на акт донесен од Европскиот совет или од Советот во согласност со член 7 од Договорот за Европската унија единствено на барање на засегнатата земја-членка, којашто е предмет на констатација на Европскиот совет или на Советот и во однос единствено на процедуралните одредби од тој член.

Ваквото барање мора да биде во период од еден месец од датумот на таквата констатација. Судот одлучува во рок од еден месец од датумот на барањето.

Член 270

(поранешен член 236 од ДЕЗ)

Судот на правдата на Европската унија е надлежен во секој спор помеѓу Унијата и нејзините службеници во рамките на ограничувањата и под условите утврдени во Кадровските прописи за функционери и Условите на вработување на останатите службеници на Унијата.

Член 271

(поранешен член 237 од ДЕЗ)

Судот на правдата на Европската унија, во рамките на подолу утврдените граници, е надлежен во спорови кои се однесуваат на следново:

- (а) исполнувањето од страна на земјите-членки на обврските според Статутот на Европската инвестициска банка. Во тој контекст, Одборот на директори на банката има овластувања доделени на Комисијата според член 258;
- (б) мерки донесени од Одборот на гувернери на Европската инвестициска банка. Во тој контекст, секоја земја-членка, Комисијата или Одборот на директори на банката може да поведе постапка според условите утврдени во член 263;
- (в) мерки донесени од Одборот на директори на Европската инвестициска банка. Само земјите-членки или Комисијата може да поведуваат постапки против ваквите мерки, според условите

утврдени во член 263 и исклучиво врз основа на непочитување на постапката предвидена во член 19(2), (5), (6) и (7) од Статутот на банката;

- (г) исполнувањето од страна на националните централни банки на обврските според Договорите и Статутот на ЕЦБ и на ЕЦБ. Во тој контекст, овластувањата на Управниот совет на Европската централна банка во однос на националните централни банки се исти како и оние доделени на Комисијата во однос на земјите-членки, според член 258. Доколку Судот утврди дека националната централна банка не ги исполнила обврските според договорите, од таа банка се бара да преземе потребни мерки за исполнување на пресудата на Судот.

Член 272

(поранешен член 238 од ДЕЗ)

Судот на правдата на Европската унија е надлежен да донесува пресуда во согласност со секоја клаузула за арбитража содржана во договор склучен од или во име на Унијата, независно дали таквиот договор се уредува со јавното или приватното право.

Член 273

(поранешен член 239 од ДЕЗ)

Судот на правдата е надлежен во секаков спор помеѓу земјите-членки поврзан со предметот на Договорите, ако спорот е поднесен до Судот со посебна спогодба помеѓу страните.

Член 274

(поранешен член 240 од ДЕЗ)

Споровите во кои Унијата е една од страните не се исклучуваат од надлежноста на судовите или трибуналите на земјите-членки, освен кога надлежноста е доделена на Судот на правдата на Европската унија со Договорите.

Член 275

Судот на правдата на Европската унија не е надлежен за одредби во врска со заедничката надворешна и безбедносна политика, ниту во врска со актите донесени врз основа на тие одредби.

Меѓутоа, Судот е надлежен да го следи усогласувањето со член 40 од Договорот за Европската унија и да одлучува во постапки поведени во согласност со условите утврдени во четвртиот став на член 263 од овој Договор, да ја разгледува законитоста на одлуките кои предвидуваат рестриктивни мерки против физички или правни лица донесени од Советот врз основа на Поглавје 2 од Наслов V од Договорот за Европската унија.

Член 276

Кога Судот на правдата на Европската унија ги остварува своите овластувања во однос на одредбите на Поглавјата 4 и 5 од Наслов V од Дел 3 во областа на слободата, безбедноста и правдата, тој не е надлежен да ја разгледува валидноста или сразмерноста на операциите што ги спроведува полицијата или други служби за спроведување на законите на земја-членка или остварувањето на одговорностите кои ги имаат земјите-членки за одржување на законот и редот и зачувување на внатрешната безбедност.

Член 277

(поранешен член 241 од ДЕЗ)

Без оглед на истекувањето на периодот утврден во член 263 став 6, секоја страна може, во постапка за акт со општа примена донесен од институција, тело, канцеларија или агенција на Унијата, да се изјасни пред Судот на правдата на Европската унија, дека тој акт не е применлив поради причините наведени во член 263 став 2.

Член 278

(поранешен член 242 од ДЕЗ)

Тужбените барања поднесени пред Судот на правдата на Европската унија немаат суспензивно дејство. Судот, сепак, може да одлучи да ја одложи примената на оспорениот акт, ако смета дека околностите тоа го налагаат.

Член 279

(поранешен член 243 од ДЕЗ)

Судот на правдата на Европската унија може да пропише привремени мерки за секоја постапка пред него.

Член 280

(поранешен член 244 од ДЕЗ)

Пресудите на Судот на правдата на Европската унија се извршни според условите утврдени во член 299.

Член 281

(поранешен член 245 од ДЕЗ)

Статутот на Судот на правдата на Европската унија се уредува со посебен протокол.

Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, може да ги изменуваат одредбите на Статутот, со исклучок на Наслов I и член 64. Европскиот парламент и Советот постапуваат или на барање на Судот на правдата и по консултации со Комисијата, или на предлог на Комисијата и по консултации со Судот на правдата.

ОДДЕЛ 6**ЕВРОПСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА***Член 282*

1. Европската централна банка, заедно со националните централни банки, го сочинуваат Европскиот систем на централни банки (ЕСЦБ). Европската централна банка, заедно со националните централни банки на земјите-членки чијашто парична единица е еврото и кои го сочинуваат Евросистемот, ја спроведуваат монетарната политика на Унијата.

2. Со ЕСЦБ управуваат телата на Европската централна банка кои одлучуваат. Основната цел на ЕСЦБ е одржување на стабилноста на цените. Без да е во спротивност со таа цел, ги поддржува општите економски политики во Унијата со цел да придонесе кон исполнувањето на целите на Унијата.

3. Европската централна банка има својство на правно лице. Таа е единствена која е овластена за одобрување на издавање на еврото. Таа е независна во извршувањето на своите овластувања и во управувањето

со сопствените финансии. Институциите, телата, канцелариите или агенциите на Унијата и владите на земјите-членки ја почитуваат таа независност.

4. Европската централна банка донесува мерки потребни за спроведување на нејзините задачи во согласност со членовите 127 - 133, член 138 и со условите утврдени во Статутот на ЕЦБ и на ЕЦБ. Во согласност со истите членови, земјите-членки чијашто парична единица не е еврото и нивните централни банки ги задржуваат своите овластувања за монетарни прашања.

5. Во областите кои се во рамките на нејзините одговорности, со Европската централна банка се вршат консултации за сите предложени акти на Унијата и сите предлози за регулирање на национално ниво и може да даде свое мислење.

Член 283

(поранешен член 112 од ДЕЗ)

1. Управниот совет на Европската централна банка се состои од членовите на Извршниот одбор на Европската централна банка и гувернерите на националните централни банки на земјите-членки чијашто парична единица е еврото.

2. Извршниот одбор се состои од претседател, заменик на претседателот и четири други членови.

Претседателот, заменикот на претседателот и останатите членови на Извршниот одбор ги назначува Европскиот совет, постапувајќи со квалификувано мнозинство, од лицата со признаен углед и професионално искуство за монетарни или банкарски прашања, на препорака на Советот, по консултации со Европскиот парламент и Управниот совет на Европската централна банка.

Нивниот мандат е осум години и не може да се продолжи.

Само државјани на земји-членки може да бидат членови на Извршниот одбор.

Член 284

(поранешен член 113 од ДЕЗ)

1. Претседателот на Советот и член на Комисијата може да учествуваат, без право на гласање, на состаноците на Управниот совет на Европската централна банка.

Претседателот на Советот може да поднесе предлог за разгледување до Управниот совет на Европската централна банка.

2. Претседателот на Европската централна банка е поканет да учествува на состаноците на Советот, кога Советот разгледува прашања поврзани со целите и задачите на ЕСЦБ.

3. Европската централна банка доставува годишен извештај за активностите на ЕСЦБ и за монетарната политика за претходната и за тековната година до Европскиот парламент, Советот и Комисијата, како и до Европскиот совет. Претседателот на Европската централна банка го претставува тој извештај пред Советот и Европскиот парламент, кои може да одржат општа расправа за истиот.

Претседателот на Европската централна банка и останатите членови на Извршниот одбор можат, на барање на Европскиот парламент или на сопствена иницијатива, да бидат ислушани пред надлежните комитети на Европскиот парламент.

ОДДЕЛ 7

СУД НА РЕВИЗОРИ

Член 285

(поранешен член 246 од ДЕЗ)

Судот на ревизорите ја спроведува ревизијата на Унијата.

Тој се состои од еден државјанин на секоја земја-членка. Неговите членови се потполно независни во извршувањето на своите должности, во општ интерес на Унијата.

Член 286

(поранешен член 247 од ДЕЗ)

1. Членовите на Судот на ревизори се избираат од лица кои припаѓаат или припаѓале на надворешни ревизорски тела во нивните земји или лица кои се посебно квалификувани за таа должност. За нивната независност не смее да има сомнение.

2. Членовите на Судот на ревизорите се назначуваат за шестгодишен мандат. Советот, по консултациите со Европскиот парламент, го донесува

списокот на членови изготвен во согласност со предлозите на секоја земја-членка. Мандатот на членовите на Судот на ревизорите може да се продолжи.

Тие од своите редови го избираат претседателот на Судот на ревизори за мандат од три години. Претседателот може да биде избран повторно.

3. При извршувањето на своите должности, членовите на Судот на ревизори ниту бараат ниту прифаќаат упатства од која било влада или друго тело. Членовите на Судот на ревизори се воздржуваат од секакво дејство кое не е во согласност со нивните должности.

4. Членовите на Судот на ревизори не смеат, за време на нивниот мандат, да се занимаваат со друга платена или неплатена професионална дејност. Пред да започнат со вршење на своите должности, тие свечено се обврзуваат дека за време и по истекот на нивниот мандат тие ќе ги почитуваат обврските кои произлегуваат од истиот, а особено нивната обврска за однесување со честност и дискреција во однос на прифаќањето, по истекот на мандатот, на одредени функции или корист.

5. Покрај редовната замена, или смрт, должностите на членот на Судот на ревизори прекинуваат кога тој дава оставка или е разрешен од должност со одлука на Судот на правдата во согласност со став 6.

Така испразнетото место се пополнува за преостанатиот мандат на членот.

Освен во случај на разрешување од должност, членовите на Судот на ревизорите остануваат на должност сè до нивното заменување.

6. Член на Судот на ревизори може да биде разрешен од должност или да му се скрати правото на пензија или други бенефиции само ако Судот на правдата, на барање на Судот на ревизори, утврди дека тој повеќе не ги исполнува потребните услови или обврски кои произлегуваат од неговата должност.

7. Советот ги определува условите за вработување на претседателот и на членовите на Судот на ревизори, а особено нивните плати, надоместоци и пензии. Тој, исто така, ја утврдува секоја исплата како надоместок.

8. Одредбите на Протоколот на Европската унија за привилегии и имунитет кои се применуваат за судиите на Судот на правдата на Европската унија се применуваат и за членовите на Судот на ревизори.

Член 287
(поранешен член 248 од ДЕЗ)

1. Судот на ревизорите ги проверува сметките на сите приходи и расходи на Унијата.

Тој, исто така, ги проверува сметките на сите приходи и расходи на сите тела, канцеларии или агенции основани од Унијата до степен до кој релевантните составни инструменти не исклучуваат таква проверка.

Судот на ревизори до Европскиот парламент и до Советот доставува изјава за уверување за веродостојноста на сметките и на законитоста и регуларноста на трансакциите, кои се објавуваат во Службениот весник на Европската унија. Оваа изјава може да биде придружена со посебни процени за секоја поголема област на дејствување на Унијата.

2. Судот на ревизори проверува дали сите приходи се примени и дали сите расходи се направени на законски и регуларен начин и дали финансиското управување е стабилно. Притоа, тој доставува извештај, особено за евентуалните случаи на неправилности.

Ревизијата на приходите се спроведува врз основа на доспеаните сметки и на сметките платени на Унијата.

Ревизијата на расходите се спроведува врз основа на преземените обврски и на извршените исплати.

Ваквите ревизии може да се вршат пред затворањето на сметките за односната финансиска година.

3. Ревизијата се заснова врз документацијата, и доколку е потребно, се извршува на лице место во останатите институции на Унијата, во просториите на секое тело, канцеларија или агенција кои раководат со приходи и расходи во име на Унијата и во земјите-членки, вклучително и просториите на секое физичко или правно лице кое прима средства од буџетот. Во земјите-членки, ревизијата се спроведува во соработка со националните ревизорски тела, или ако тие немаат соодветни овластувања, со надлежните национални оддели. Судот на ревизори и националните ревизорски тела на земјите-членки соработуваат во духот на довербата, задржувајќи ја својата независност. Овие тела или оддели го информираат Судот на ревизори за нивната намера да учествуваат во ревизијата.

Останатите институции на Унијата, тела, канцеларии или агенции кои раководат со приходи и расходи во име на Унијата, секое физичко или правно лице кое прима средства од буџетот, и националните ревизорски тела, или ако тие немаат потребни овластувања, надлежните национални оддели, до Судот на ревизори, на негово барање, ја доставуваат

документацијата или информациите потребни за извршување на неговите задачи.

Во однос на активностите на Европската инвестициска банка за раководење на приходите и расходите на Унијата, правото на Судот на пристап до информациите на банката се уредува со спогодба помеѓу Судот, банката и Комисијата. Во отсуство на спогодба, Судот, секако, има пристап до информациите потребни за ревизија на приходите и расходите на Унијата кои ги управува банката.

4. Судот на ревизорите изготвува годишен извештај по затворањето на секоја финансиска година. Извештајот се доставува до останатите институции на Унијата и се објавува во Службениот весник на Европската унија, заедно со одговорите на тие институции за забелешките на Судот на ревизори.

Исто така, Судот на ревизори може, во кое било време, да достави забелешки, особено во форма на посебни извештаи, за одредени прашања и да даде мислење на барање на една од останатите институции на Унијата.

Тој ги донесува сопствените годишни извештаи, посебни извештаи или мислења со мнозинство на неговите членови. Сепак, Судот може да основа внатрешни совети за донесување на одредени категории извештаи или мислења според условите утврдени во неговиот Деловник.

Тој им помага на Европскиот парламент и на Советот во остварувањето на нивните овластувања за контрола на извршувањето на буџетот.

Судот на ревизорите изготвува сопствен Деловник. Деловникот треба да биде одобрен од Советот.

ПОГЛАВЈЕ 2

ПРАВНИ АКТИ НА УНИЈАТА, ПОСТАПКИ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ И ОСТАНАТИ ОДРЕДБИ

ОДДЕЛ 1

ПРАВНИ АКТИ НА УНИЈАТА

Член 288

(поранешен член 249 од ДЕЗ)

За спроведување на надлежностите на Унијата, институциите донесуваат регулативи, директиви, одлуки, препораки и мислења.

Регулативите имаат општа примена. Тие се целосно обврзувачки и директно применливи во сите земји-членки.

Директивите се обврзувачки за земјите-членки за кои се наменети, со цел постигнување на саканите резултати, а националните власти имаат право да ја изберат формата и методите.

Одлуките се целосно обврзувачки. Одлуката која точно определува за кои земји е наменета ги обврзува само тие земји.

Препораките и мислењата не се обврзувачки.

Член 289

1. Вообичаената законодавна постапка се состои од заедничко донесување регулативи, директиви или одлуки од страна на Европскиот парламент и Советот, на предлог на Комисијата. Оваа постапка се дефинира во член 294.

2. Во посебните случаи предвидени во Договорите, донесувањето регулативи, директиви или одлуки од страна на Европскиот парламент со учество на Советот, или од страна на Советот со учество на Европскиот парламент претставува посебна законодавна постапка.

3. Правните акти донесени со законодавна постапка претставуваат законодавни акти.

4. Во посебните случаи предвидени во Договорите, законодавните акти може да се донесат на иницијатива на група земји-членки или на Европскиот парламент, на препорака од Европската централна банка или на барање на Судот на правдата или на Европската инвестициска банка.

Член 290

1. Со законодавен акт на Комисијата може да ѝ се додели овластување за донесување незаконодавни акти со општа примена за дополнување или изменување одредени несуштински елементи на законодавниот акт.

Целите, содржината, опсегот и времетраењето на делегираното овластување експлицитно се дефинираат во законодавните акти. Суштинските елементи на една област се резервирани за законодавниот акт и во согласност со тоа, не може да бидат предмет на делегирање овластувања.

2. Законодавните акти експлицитно ги утврдуваат условите на делегирањето; тие услови може да бидат следниве:

- (а) Европскиот парламент или Советот може да одлучат да го отповикаат делегирањето;
- (б) делегираниот акт може да влезе во сила само ако Европскиот парламент или Советот немаат приговор во периодот утврден во законодавниот акт.

За целите на (а) и (б), Европскиот парламент постапува со мнозинство од членовите што го сочинуваат, а Советот со квалификувано мнозинство.

3. Придавката „делегирани“ се вметнува во насловот на делегираните акти.

Член 291

1. Земјите-членки ги донесуваат сите мерки на националното законодавство потребни за спроведување на законски обврзувачките акти на Унијата.

2. Кога се бараат еднообразни услови за спроведување на законски обврзувачките акти на Унијата, таквите акти доделуваат овластувања за спроведување на Комисијата, или во оправдани посебни случаи и во случаите предвидени со членовите 24 и 26 од Договорот за Европската унија, на Советот.

3. За целите на став 2, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи

преку регулативи во согласност со вообичаената законодавна постапка, однапред ги утврдуваат правилата и општите начела за контролните механизми на земјите-членки за спроведување на извршните овластувања на Комисијата.

4. Поимот „спроведување“ се вметнува во насловот на сите акти за спроведување.

Член 292

Советот донесува препораки. Тој постапува на предлог на Комисијата во сите случаи кога Договорите предвидуваат Советот да донесува акти на предлог на Комисијата. Советот постапува со едногласност во оние области каде што е потребна едногласност за донесување акти на Унијата. Комисијата, и Европската централна банка во посебните случаи предвидени во Договорите, донесуваат препораки.

ОДДЕЛ 2

ПОСТАПКИ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ АКТИ И ДРУГИ ОДРЕДБИ

Член 293

(поранешен член 250 од ДЕЗ)

1. Кога, во согласност со Договорите, Советот постапува по предлог на Комисијата, тој може да го изменува и дополнува предлогот само со едногласност, освен во случаите наведени во ставовите 10 и 13 од член 294, во членовите 310, 312 и 314 и во вториот став на член 315.

2. Сè додека Советот не дејствувал, Комисијата може да го измени својот предлог во секое време додека трае постапката што води кон донесување на акт на Унијата.

Член 294

(поранешен член 251 од ДЕЗ)

1. Следната постапка се применува кога во Договорите се прави упатување на вообичаената законодавна постапка за донесување акт.
2. Комисијата доставува предлог до Европскиот парламент и до Советот.

Прво читање

3. Европскиот парламент го донесува својот став при првото читање и го известува Советот за тоа.
4. Ако Советот го одобри ставот на Европскиот парламент, односниот акт се донесува со формулацијата која одговара на ставот на Европскиот парламент.
5. Ако Советот не го одобри ставот на Европскиот парламент, тој донесува свој став при првото читање и го известува Европскиот парламент за тоа.
6. Советот исцрпно го информира Европскиот парламент за причините кои довеле до донесувањето на неговиот став при првото читање. Комисијата исцрпно го известува Европскиот парламент за својата позиција.

Второ читање

7. Ако во рок од три месеци од таквото известување Европскиот парламент:
 - (а) ја одобри позицијата на Советот при првото читање или не одлучил, односниот акт се смета за донесен со формулацијата која одговара на позицијата на Советот;
 - (б) ја одбие, со мнозинство на членовите кои го сочинуваат, позицијата на Советот при првото читање, предложениот акт се смета дека не е донесен;
 - (в) предложи, со мнозинство на членовите кои го сочинуваат, измени на позицијата на Советот при првото читање, така изменетиот текст се проследува до Советот и до Комисијата, кои даваат мислење за таквите измени.
8. Ако во рок од три месеци од примањето на измените на Европскиот парламент, Советот, со квалификувано мнозинство:
 - (а) ги одобри сите тие измени, односниот акт се смета за донесен;
 - (б) не ги одобри сите измени, претседателот на Советот, во согласност со претседателот на Европскиот парламент, во рок од шест недели свикува средба на Комитетот за усогласување.

9. Советот постапува со едногласност за измените за кои Комисијата дала негативно мислење.

Усогласување

10. Комитетот за усогласување, кој се состои од членовите на Советот или нивни претставници и подеднаков број членови кои го претставуваат Европскиот парламент, има за задача да постигне договор за заеднички текст, со квалификувано мнозинство на членовите на Советот или нивните претставници и со мнозинство на членовите кои го претставуваат Европскиот парламент во рок од шест недели од неговото свикување, врз основа на позициите на Европскиот парламент и на Советот при второто читање.

11. Комисијата учествува во постапките на Комитетот за усогласување и ги презема сите потребни иницијативи за усогласување на позициите на Европскиот парламент и на Советот.

12. Ако во рок од шест недели од свикувањето Комитетот за усогласување не го одобри заедничкиот текст, предложениот акт се смета дека не е донесен.

Трето читање

13. Ако во рок од тој период Комитетот за усогласување одобри заеднички текст, Европскиот парламент, постапувајќи со мнозинство на гласовите, и Советот, постапувајќи со квалификувано мнозинство, имаат период од по шест недели од одобрувањето за донесување на односниот акт во согласност со заедничкиот текст. Доколку тие не постапат така, предложениот акт се смета дека не е донесен.

14. Периодите од три месеци и шест недели наведени во овој член може да се продолжат најмногу за еден месец и две недели, соодветно, на иницијатива на Европскиот парламент или Советот.

Посебни одредби

15. Кога, во случаите предвидени во Договорите, законодавен акт е предмет на вообичаената законодавна постапка на иницијатива на група земји-членки, на препорака на Европската централна банка, или на барање на Судот на правдата, не се применуваат став 2, втората реченица на став 6 и став 9.

Во таквите случаи, Европскиот парламент и Советот го доставуваат предложениот акт до Комисијата со нивните позиции при првото и второто читање. Европскиот парламент или Советот може да побараат

мислење од Комисијата во текот на целата постапка, а Комисијата, исто така, може да достави мислење на сопствена иницијатива. Доколку смета дека е потребно, таа може да земе учество во Комитетот за усогласување во согласност со став 11.

Член 295

Европскиот парламент, Советот и Комисијата се консултираат меѓу себе и заеднички се договараат за соработка. За таа цел, во согласност со Договорите, тие може да склучуваат меѓуинституционални спогодби кои може да имаат обврзувачки карактер.

Член 296

(поранешен член 253 од ДЕЗ)

Кога во Договорите не се прецизира каков вид акт треба да се донесе, институциите го избираат за секој случај посебно, во согласност со применливите постапки и со начелото на пропорционалност.

Правните акти ги наведуваат причините врз кои се засноваат и се повикуваат на секој предлог, иницијатива, препорака, барање или мислење кои се бараат со Договорите.

При разгледувањето предлог-законодавни акти, Европскиот парламент и Советот се воздржуваат од донесување акти кои не се предвидени со релевантната законодавна постапка во односната област.

Член 297

(поранешен член 254 од ДЕЗ)

1. Претседателот на Европскиот парламент и претседателот на Советот ги потпишуваат законодавните акти донесени со вообичаената законодавна постапка.

Законодавните акти донесени со посебна законодавна постапка ги потпишува претседателот на институцијата која ги донесува.

Законодавните акти се објавуваат во *Службениот весник на Европската унија*. Тие влегуваат во сила на денот наведен во нив, или доколку нема таков датум, на дваесеттиот ден по нивното објавување.

2. Незаконодавните акти донесени во форма на регулативи, директиви или одлуки, кога тие не наведуваат за кого се однесуваат, ги потпишува претседателот на институцијата која ги донесува.

Регулативите и директивите кои се однесуваат за сите земји-членки, како и одлуките во кои не се наведува на кого се однесуваат се објавуваат во Службениот весник на Европската унија. Тие влегуваат во сила на денот наведен во нив, или доколку нема таков датум, на дваесеттиот ден по нивното објавување.

За останатите директиви и одлуки кои наведуваат за кого се однесуваат, се известуваат оние на кого се однесуваат и влегуваат во сила со известувањето.

Член 298

1. При извршувањето на својата мисија, институциите, телата, канцелариите и агенциите на Унијата имаат поддршка од отворена, ефикасна и независна европска администрација.

2. Во согласност со Кадровските прописи и Условите за вработување донесени врз основа на член 336, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи преку регулативи во согласност со вообичаената законодавна постапка, утврдуваат одредби за таа цел.

Член 299

(поранешен член 256 од ДЕЗ)

Актите на Советот, на Комисијата или на Европската централна банка кои наметнуваат парични обврски за субјекти, а кои не се држави, имаат извршна сила.

Извршувањето се уредува со правилата на граѓанската постапка на сила во земјата на чијашто територија се спроведува. Наредбата за извршувањето се приложува со одлуката, без други формалности освен потврда за автентичноста на одлуката од националните власти кои владата на секоја земја-членка ги назначува за таа цел и за тоа се известува Комисијата и Судот на правдата на Европската унија.

Кога ќе завршат тие формалности на барање на односната страна, таа може да продолжи со извршувањето во согласност со националното законодавство, поставувајќи го прашањето директно пред надлежните органи.

Извршувањето може привремено да биде прекинато само со одлука на Судот. Меѓутоа, судовите на односните земји се надлежни за жалбите во однос на тоа дека спроведувањето се извршува на нерегуларен начин.

ПОГЛАВЈЕ 3

СОВЕТОДАВНИ ТЕЛА НА УНИЈАТА*Член 300*

1. Европскиот парламент, Советот и Комисијата имаат помош од Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите, кои имаат советодавна функција.
2. Економско-социјалниот комитет го сочинуваат претставници на организации на работодавачи, или на работници, и други претставници на граѓанското општество, особено во социо-економската, граѓанската, професионалната и културната област.
3. Комитетот на регионите го сочинуваат претставници на регионални и локални тела кои имаат избран мандат на регионални или локални власти, или кои имаат политичка одговорност пред избрано собрание.
4. Членовите на Економско-социјалниот комитет и на Комитетот на регионите не се обврзани со задолжителни инструкции. Тие се потполно независни во извршувањето на своите задачи, во општ интерес на Унијата.
5. Советот редовно ги разгледува правилата наведени во ставовите 2 и 3 со кои се уредува карактерот на составот на Комитетите, за да добие претстава за економскиот, социјалниот и демографскиот развој во рамките на Унијата. Советот, на предлог на Комисијата, може да донесе одлуки за таа цел.

*ОДДЕЛ 1***ЕКОНОМСКО-СОЦИЈАЛЕН КОМИТЕТ***Член 301*

(поранешен член 258 од ДЕЗ)

Бројот на членови на Економско-социјалниот комитет не може да биде поголем од 350.

Советот, постапувајќи едногласно на предлог на Комисијата, донесува одлука за утврдување на составот на Комитетот.

Советот го утврдува надоместокот за членовите на Комитетот.

Член 302

(поранешен член 259 од ДЕЗ)

1. Членовите на Комитетот се назначуваат за пет години. Советот го донесува списокот на членови изготвен во согласност со предлозите на секоја земја-членка. Членовите на Комитетот имаат право на повторен избор.

2. Советот постапува по извршените консултации со Комисијата. Тој може да побара мислење од европските тела кои претставуваат различни економски и социјални сектори и граѓанско општество за кои активностите на Унијата се од значење.

Член 303

(поранешен член 260 од ДЕЗ)

Комитетот го избира својот претседател и службените лица од сопствените членови за мандат од две и пол години.

Комитетот донесува сопствен Деловник.

Комитетот се свикнува од страна на претседателот на барање на Европскиот парламент, Советот или Комисијата. Комитетот може да се сретне и на сопствена иницијатива.

Член 304

(поранешен член 262 од ДЕЗ)

Европскиот парламент, Советот или Комисијата го консултираат Комитетот кога тоа е предвидено во Договорите. Овие институции може да го консултираат Комитетот секогаш кога сметаат дека е соодветно. Тој може да дава мислење на сопствена иницијатива во случаи кога смета дека таквото дејство е соодветно.

Европскиот парламент, Советот или Комисијата, доколку сметаат дека е потребно, утврдуваат временска рамка во која Комитетот треба да донесе мислење, и тој период не може да биде пократок од еден месец од датумот кога претседателот добил известување за такво барање. По истекот на тој рок, отсуството на мислење не го спречува понатамошното дејствување.

Мислењето на Комитетот, заедно со записник од постапката, се доставува до Европскиот парламент, до Советот и до Комисијата.

ОДДЕЛ 2

КОМИТЕТ НА РЕГИОНИТЕ

Член 305

(поранешен член 263, втор, трет и четврти став од ДЕЗ)

Бројот на членови на Комитетот на регионите не може да биде поголем од 350.

Советот, постапувајќи едногласно на предлог на Комисијата, донесува одлука за утврдување на составот на Комитетот.

Членовите на Комитетот и подеднаков број заменици се назначуваат за пет години. Тие имаат право на повторен избор. Советот го донесува списокот на членови и заменици изготвен во согласност со предлозите на секоја земја-членка. Кога мандатот од член 300(3) врз основа на кој тие биле предложени ќе истече, мандатот на членовите на Комитетот автоматски прекинува и тие тогаш за останатиот период на тој мандат се заменуваат во согласност со истата постапка. Членовите на Комитетот не смеат истовремено да бидат членови на Европскиот парламент.

Член 306

(поранешен член 264 од ДЕЗ)

Комитетот на регионите го избира својот претседател и службените лица од сопствените членови за мандат од две и пол години.

Комитетот донесува сопствен Деловник.

Комитетот се свикнува од страна на претседателот на барање на Европскиот парламент, Советот или Комисијата. Комитетот може да се сретне и на сопствена иницијатива.

Член 307

(поранешен член 265 од ДЕЗ)

Европскиот парламент, Советот и Комисијата го консултираат Комитетот на регионите кога тоа е предвидено со Договорите и во сите останати случаи, особено оние кои се однесуваат на прекуграничната соработка, кога некоја од овие институции смета дека е соодветно.

Европскиот парламент, Советот или Комисијата, доколку сметаат дека е потребно, утврдуваат временска рамка во која Комитетот треба да

донесе мислење, и тој период не може да биде пократок од еден месец од датумот кога претседателот добил известување за такво барање. По истекот на тој рок, отсуството на мислење не го спречува понатамошното дејствување.

Во случај на консултирање на Економско-социјалниот комитет во согласност со член 304, Европскиот парламент, Советот и Комисијата го известуваат Комитетот на регионите за барањето за мислење. Комитетот на регионите може да даде сопствено мислење кога смета дека се вклучени посебни регионални интереси.

Тој може да дава мислење на сопствена иницијатива во случаи кога смета дека таквото дејство е соодветно.

Мислењето на Комитетот, заедно со записник од постапката, се доставува до Европскиот парламент, до Советот и до Комисијата.

ПОГЛАВЈЕ 4

ЕВРОПСКА ИНВЕСТИЦСКА БАНКА

Член 308

(поранешен член 266 од ДЕЗ)

Европската инвестициска банка има својство на правно лице.

Членови на Европската централна банка се земјите-членки.

Статутот на Европската инвестициска банка се уредува во Протокол што доаѓа како анекс на Договорите. Советот, постапувајќи едногласно во согласност со посебна законодавна постапка, на барање на Европската инвестициска банка и по консултациите со Европскиот парламент и Комисијата, или на предлог на Комисијата и по консултациите со Европскиот парламент и Европската инвестициска банка, може да го измени и дополни Статутот на банката.

Член 309

(поранешен член 267 од ДЕЗ)

Задачата на Европската инвестициска банка е да придонесува, преку пристап до пазарот на капитал и со користење на сопствените средства, за урамнотежен и стабилен развој на внатрешниот пазар во интерес на Унијата. За таа цел Банката, работејќи врз непрофитна основа, доделува грантови и дава гаранции кои го олеснуваат финансирањето на следните проекти во сите економски сектори:

- (а) проекти за развој на помалку развиените региони;
- (б) проекти за модернизирање и преобразување на претпријатија или за развој на нови активности потребни за основање или функционирање на внатрешниот пазар, кога поради нивната големина или природа не можат да бидат целосно финансирани со разни средства расположиви во посебните земји-членки;
- (в) проекти од заеднички интерес за неколку земји-членки, кога поради нивната големина или природа тие не можат да бидат целосно финансирани со разни средства расположиви во посебните земји-членки.

При извршувањето на својата задача, Банката го олеснува финансирањето на инвестициски програми заедно со помошта на Структурните фондови и други финансиски инструменти на Унијата.

НАСЛОВ II

ФИНАНСИСКИ ОДРЕДБИ

Член 310

(поранешен член 268 од ДЕЗ)

1. Сите извори на приходи и расходи на Унијата се вклучени во пресметките кои се изготвуваат за секоја финансиска година и се прикажани во буџетот.

Европскиот парламент и Советот го утврдуваат годишниот буџет на Унијата, во согласност со член 314.

Треба да постои баланс помеѓу приходите и расходите прикажани во буџетот.

2. Трошоците прикажани во буџетот се одобрени за годишниот буџетски период во согласност со регулативата наведена во член 322.

3. За реализирање на расходи прикажани во буџетот потребно е претходно донесување на законски обврзувачки акт на Унијата кој предвидува правна основа за нејзиното дејство и за реализирање на соодветните расходи во согласност со регулативата наведена во член 322, освен во случаите предвидени во тој закон.

4. Со цел одржување буџетска дисциплина, Унијата не донесува акти кои може да имаат значајно влијание врз буџетот без да се осигури дека расходите од таквиот акт може да се финансираат во рамките на границите на сопствените средства на Унијата и во согласност со повеќегодишната финансиска рамка наведена во член 312.

5. Буџетот се извршува во согласност со начелото на добро финансиско управување. Земјите-членки соработуваат со Унијата за да се осигурат дека дотациите внесени во буџетот се користат во согласност со тоа начело.

6. Унијата и земјите-членки, во согласност со член 235, се борат против измама и останатите незаконски активности кои влијаат врз интересите на Унијата.

ПОГЛАВЈЕ 1

СОПСТВЕНИ СРЕДСТВА НА УНИЈАТА

Член 311

(поранешен член 269 од ДЕЗ)

Унијата си обезбедува средства неопходни за остварување на нејзините цели и за спроведување на нејзините политики.

Без тоа да биде во спротивност со останатите приходи, буџетот целосно се финансира од сопствени средства.

Советот, постапувајќи во согласност со посебна законодавна постапка, со едногласност и по консултациите со Европскиот парламент донесува одлука за утврдување на одредбите за системот на сопствени средства на Унијата. Во тој контекст, тој може да утврди нови категории на сопствени средства или да укине постоечка категорија. Таквата одлука нема да влезе во сила сè додека земјите-членки, во согласност со своите уставни барања, не ја одобрат.

Советот, постапувајќи преку регулативи во согласност со посебна законодавна постапка, утврдува мерки за спроведување за системот на сопствени средства на Унијата во согласност со предвиденото во одлуката донесена врз основа на третиот став. Советот постапува по добивањето согласност од Европскиот парламент.

ПОГЛАВЈЕ 2

ПОВЕЌЕГОДИШНА ФИНАНСИСКА РАМКА

Член 312

1. Со повеќегодишната финансиска рамка се осигурува дека расходите на Унијата се развиваат на уреден начин и во рамките на границите на сопствените средства.

Таа се утврдува за период од најмалку пет години.

Годишниот буџет на Унијата се усогласува со повеќегодишната финансиска рамка.

2. Советот, постапувајќи во согласност со посебна законодавна постапка, донесува регулатива за утврдување на повеќегодишната финансиска рамка. Советот постапува едногласно по добивањето согласност од Европскиот парламент, кое се дава со мнозинство од членовите што го сочинуваат.

Европскиот совет може, со едногласност, да донесе одлука за овластување на Советот да постапи со квалификувано мнозинство при донесувањето на регулативата наведена во првиот потстав.

3. Финансиската рамка ги утврдува износите на годишните горни граници за средства за обврски по категории на трошоци и годишната граница за средства за плаќање. Категориите на расходи, ограничени во број, одговараат на поголемите сектори на дејствување на Унијата.

Финансиската рамка утврдува други одредби потребни за непречено функционирање на годишната буџетска постапка.

4. Кога до крајот на претходната финансиска рамка не е донесена регулатива на Советот за утврдување нова финансиска рамка, тогаш горните граници и други одредби за претходната година се продолжуваат сè додека не се донесе таков акт.

5. Во текот на целата постапка за донесување на финансиската рамка, Европскиот парламент, Советот и Комисијата ги преземаат сите мерки потребни за олеснување на донесувањето.

ПОГЛАВЈЕ 3

ГОДИШЕН БУЏЕТ НА УНИЈАТА

Член 313

(поранешен член 272(1) од ДЕЗ)

Финансиската година трае од 1 јануари до 31 декември.

Член 314

(поранешен член 272(2) до(10) од ДЕЗ)

Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со посебна законодавна постапка, го утврдуваат годишниот буџет на Унијата во согласност со следните одредби.

1. Со исклучок на Европската централна банка, секоја институција, пред 1 јули, изготвува проценка за своите расходи за наредната финансиска година. Комисијата ги сосредоточува овие процени во предлог-буџет, кој може да содржи различни процени.

Предлог-буџетот содржи проценка за приходите и проценка за расходите.

2. Комисијата го доставува предлог-буџетот до Европскиот парламент и до Советот најдоцна до 1 септември од годината која ѝ претходи на годината на извршување на буџетот.

Комисијата може да го изменува предлог-буџетот во текот на постапката сè додека не се свика Комитетот за усогласување, наведен во став 5.

3. Советот го донесува својот став за предлог-буџетот и го проследува до Европскиот парламент најдоцна до 1 октомври од годината која ѝ претходи на годината на извршување на буџетот. Советот исцрпно го информира Европскиот парламент за причините кои довеле до донесувањето на неговиот став.

4. Ако во рок од четириесет и два дена од таквото известување Европскиот парламент:

(а) го одобри ставот на Советот, буџетот се донесува;

(б) не одлучи, буџетот се смета дека е донесен;

(в) донесе измени со мнозинство на неговите членови, изменетиот предлог се доставува до Советот и до Комисијата. Претседателот на Европскиот парламент, во договор со претседателот на

Советот, веднаш свикува средба на Комитетот за усогласување. Сепак, ако во рок од десет дена по доставувањето на предлогот Советот го информира Европскиот парламент дека ги одобрил сите измени, Комитетот за усогласување не се свикува.

5. Комитетот за усогласување, кој го сочинуваат членовите на Советот или нивни претставници и подеднаков број членови кои го претставуваат Европскиот парламент, има за задача да постигне договор за заеднички текст, со квалификувано мнозинство на членовите на Советот или нивните претставници и со мнозинство на претставниците на Европскиот парламент во рок од дваесет и еден ден од неговото свикување, врз основа на ставовите на Европскиот парламент и Советот.

Комисијата учествува во постапките на Комитетот за усогласување и ги презема сите потребни иницијативи за усогласување на ставовите на Европскиот парламент и на Советот.

6. Ако во рок од периодот од дваесет и еден ден наведен во став 5, Комитетот за усогласување одобри заеднички текст, Европскиот парламент и Советот имаат период од четиринаесет дена од таквото одобрение за донесување на заедничкиот текст.

7. Ако во периодот од четиринаесет дена наведен во став 6:

- (а) Европскиот парламент и Советот го одобрат заедничкиот текст или не донесат одлука, или ако една од тие институции го одобри заедничкиот текст или другата не донесе одлука, буџетот се смета за конечно донесен во согласност со заедничкиот текст; или
- (б) Европскиот парламент, постапувајќи со мнозинство на неговите членови, и Советот го одбијат заедничкиот текст, или ако една од тие институции го одбие заедничкиот текст, а другата не донесе одлука, нов предлог-буџет се доставува до Комисијата; или
- (в) Европскиот парламент, постапувајќи со мнозинство на неговите членови, го одбие заедничкиот текст, а Советот го одобри, нов предлог-буџет се доставува до Комисијата; или
- (г) Европскиот парламент го одобри заедничкиот текст, а Советот го одбие, Европскиот парламент, во рок од четиринаесет дена од датумот на одбивањето од страна на Советот и постапувајќи со мнозинство на неговите членови и три петтини од гласовите, може да донесе одлука да потврди некои или сите измени наведени во став 4(в). Кога измените на Европскиот парламент не се потврдени, се задржува договорената позиција во Комитетот за усогласување за буџетските ставки кои се предмет на измената. Буџетот се смета за дефинитивно одобрен врз таа основа.

8. Ако во рок од периодот од дваесет и еден ден наведен во став 5, Комитетот за усогласување не се договори за заеднички текст, Комисијата доставува нов предлог-буџет.

9. Кога постапката предвидена во овој член е завршена, претседателот на Европскиот парламент објавува дека буџетот конечно е донесен.

10. Секоја институција ги искористува овластувањата кои ѝ се доделени според овој член во согласност со Договорите и актите донесени во согласност со истите, со посебно внимание врз сопствените средства на Унијата и балансот помеѓу приходите и расходите.

Член 315

(поранешен член 273 од ДЕЗ)

Ако на почетокот на финансиската година буџетот сè уште не е конечно донесен, секој месец може да се потроши износ еднаков на не повеќе од една дванаесеттина од буџетските средства за претходната финансиска година за секое поглавје на буџетот во согласност со одредбите на регулативите според член 322; тој износ не смее да надмине една дванаесеттина од средствата предвидени за истото поглавје од предлог-буџетот.

Советот на предлог на Комисијата, доколку се почитуваат останатите услови од првиот став, може да дозволи расход поголем од една дванаесеттина во согласност со регулативите од член 322. Советот веднаш ја проследува таа одлука до Европскиот парламент.

Одлуката од став 2 ги утврдува потребните мерки за средствата за да се осигури примена на овој член, во согласност со актите наведени во член 311.

Таа влегува во сила по триесет денови од нејзиното донесување ако Европскиот парламент, постапувајќи со мнозинство на неговите членови, не одлучил да го намали тој расход во рамки на тој рок.

Член 316

(поранешен член 271 од ДЕЗ)

Во согласност со условите утврдени во согласност со член 322, сите резервирани средства, различни од оние кои се однесуваат на трошоци за персоналот, а кои се неочекувани на крајот на финансиската година може да се пренесат само за наредната финансиска година.

Резервираните средства се класифицираат во различни поглавја каде се групираат ставки според нивната природа или намена и потоа се делат во согласност со регулативите од член 322.

Расходите на Европскиот парламент, Европскиот совет и Советот, Комисијата и Судот на правдата на Европската унија се издвојуваат во посебни делови на буџетот, без тоа да биде во спротивност со посебните услови за одредени заеднички ставки на трошоци.

ПОГЛАВЈЕ 4

ИЗВРШУВАЊЕ НА БУЏЕТОТ И ОСЛОБОДУВАЊЕ ОД ОДГОВОРНОСТ

Член 317

(поранешен член 274 од ДЕЗ)

Комисијата го извршува буџетот во соработка со земјите-членки, во согласност со одредбите на регулативите според член 322, на сопствена одговорност и во рамките на границите на резервираните средства, имајќи ги предвид начелата на добро финансиско управување. Земјите-членки соработуваат со Комисијата за да се осигурат дека резервираните средства се користат во согласност со начелата на добро финансиско управување.

Регулативите ги уредуваат обврските на земјите-членки за контрола и ревизија на извршувањето на буџетот и одговорностите кои произлегуваат. Тие, исто така, ги утврдуваат одговорностите и деталните правила за секоја институција во делот на реализирање на сопствените расходи.

Во рамките на буџетот, Комисијата, во согласност со границите и условите утврдени во регулативите според член 322, може да пренесе дотации од едно поглавје во друго или од еден пододдел во друг.

Член 318

(поранешен член 275 од ДЕЗ)

Комисијата годишно до Европскиот парламент и до Советот ги доставува сметките за претходната финансиска година кои се однесуваат на извршувањето на буџетот. Комисијата, исто така, им доставува финансиски извештај за побарувањата и обврските на Унијата.

Исто така, Комисијата поднесува извештај до Европскиот парламент и до Советот за евалуација на финансиите на Унијата врз основа на

постигнатите резултати, особено во однос на показателите од Европскиот парламент и Советот во согласност со член 319.

Член 319

(поранешен член 276 од ДЕЗ)

1. Европскиот парламент, постапувајќи по препорака на Советот ја ослободува Комисијата од одговорност за извршувањето на буџетот. За таа цел, Советот, а потоа Европскиот парламент ги испитуваат сметките, финансискиот извештај и извештајот за евалуација од член 318, годишниот извештај на Судот на ревизори заедно со одговорите на институциите во кои се прави ревизија за забелешките на Судот на ревизори, изјавата за уверување од член 287(1), втор потстав и сите релевантни посебни извештаи на Судот на ревизори.

2. Пред да ја ослободи Комисијата од одговорност, или од која било причина поврзана со искористувањето на нејзините овластувања при извршувањето на буџетот, Европскиот парламент може да побара од Комисијата докази за реализирањето на расходите или работата на системите за финансиска контрола. Комисијата ги доставува сите потребни информации до Европскиот парламент, на негово барање.

3. Исто така, Комисијата ги презема сите соодветни чекори за дејствување по забелешките во одлуките за ослободување од одговорност и други забелешки на Европскиот парламент за реализирањето на расходите, како и придружните коментари на препораките за ослободување од одговорност донесени од Советот.

На барање на Европскиот парламент или Советот, Комисијата поднесува извештај за преземените мерки во врска со таквите забелешки и коментари, а особено упатствата на одделите кои се одговорни за извршување на буџетот. Тие извештаи се доставуваат и до Судот на ревизори.

ПОГЛАВЈЕ 5

ЗАЕДНИЧКИ ОДРЕДБИ

Член 320

(поранешен член 277 од ДЕЗ)

Повеќегодишната финансиска рамка и годишниот буџет се изготвуваат во евра.

Член 321

(поранешен член 278 од ДЕЗ)

Под услов да ги извести надлежните органи на односните земји-членки, Комисијата може да ги префрли своите средства во валутата на една од земјите-членки во валута на друга земја-членка, онолку колку што е потребно за тие да може да се искористат за намени во рамките на опсегот на Договорите. Комисијата, доколку е можно, избегнува да прави такви трансфери доколку поседува готовина или ликвидни средства во валутата која ѝ е потребна.

Комисијата контактира со секоја земја-членка преку органот назначен од односната земја. При спроведувањето финансиски операции Комисијата ги користи услугите на емисионата банка на односната земја-членка или друга финансиска институција одобрена од таа земја.

Член 322

(поранешен член 279 од ДЕЗ)

1. Европскиот парламент и Советот, во согласност со вообичаената законска постапка, и по консултациите со Судот на ревизори, преку регулативи, донесуваат:

- (а) финансиски правила кои ја одредуваат постапката што треба да се донесе за утврдување и извршување на буџетот и за претставување и ревизија на сметките;
- (б) правила за проверка на одговорноста на финансиските актери, особено службениците за овластување и сметководителите.

2. Советот, на предлог на Комисијата и по консултации со Европскиот парламент и Судот на ревизори, ги утврдува методите и постапката со

кои буџетските приходи обезбедени со уредувањата за сопствените средства на Унијата стануваат достапни за Комисијата и ги утврдува мерките што треба да се применат, доколку е потребно, за задоволување на паричните барања.

Член 323

Европскиот парламент, Советот и Комисијата се осигуруваат дека финансиските средства се достапни за да ѝ се овозможи на Унијата да ги исполни своите законски обврски кон трети страни.

Член 324

Помеѓу претседателите на Европскиот парламент, Советот и Комисијата се свикуваат редовни средби, на иницијатива на Комисијата, според буџетските постапки наведени во овој наслов. Претседателите ги преземаат сите потребни чекори за унапредување на консултациите и усогласување на ставовите на институциите со кои претседаваат за да се олесни извршувањето од овој наслов.

ПОГЛАВЈЕ 6

БОРБА ПРОТИВ ИЗМАМИ

Член 325

(поранешен член 280 од ДЕЗ)

1. Унијата и земјите-членки се борат против измамите и сите други незаконски активности кои влијаат врз финансиските интереси на Унијата преку мерки кои се преземаат во согласност со овој член, што дејствуваат како одвратувачки мерки и се такви за да се овозможи ефективна заштита во земјите-членки, и во сите институции, тела, канцеларии и агенции на Унијата.

2. Земјите-членки ги преземаат истите мерки за борба против измамите што влијаат врз финансиските интереси на Унијата како мерките што ги преземаат во борбата против измамите што влијаат врз нивните интереси.

3. Без тоа да биде во спротивност со други одредби на Договорите, земјите-членки ги координираат своите дејства насочени кон заштита на финансиските интереси на Унијата од измама. За таа цел, тие организираат, заедно со Комисијата, блиска и редовна соработка помеѓу надлежните органи.

4. Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, по консултациите со Судот на ревизори, ги донесуваат потребните мерки во полето на заштита од измами кои влијаат врз финансиските интереси на Унијата со цел овозможување ефективна и еквивалентна заштита во земјите-членки и во сите институции, тела, канцеларии и агенции на Унијата.

5. Комисијата, во соработка со земјите-членки, секоја година доставува извештај за мерките преземени за спроведување на овој член до Европскиот парламент и до Советот.

НАСЛОВ III

ЗАЈАКНАТА СОРАБОТКА

Член 326

(поранешни членови 27а - 27д, 40 - 40б и 43 - 45 од ДЕУ
и поранешни членови 11 и 11а од ДЕЗ)

Секоја зајакната соработка е во согласност со Договорите и законодавството на Унијата.

Таквата соработка не го нарушува внатрешниот пазар или економското, социјалното и територијално единство. Таа не претставува пречка или дискриминација на трговијата помеѓу земјите-членки, ниту ја нарушува конкурентноста помеѓу нив.

Член 327

(поранешни членови 27а - 27д, 40 - 40б и 43 - 45 од ДЕУ
и поранешни членови 11 и 11а од ДЕЗ)

Секоја зајакната соработка ги почитува надлежностите, правата и обврските на оние земји-членки кои не учествуваат во неа. Тие земји-членки не го спречуваат нејзиното спроведување од страна на земјите-членки кои учествуваат во неа.

Член 328

(поранешни членови 27а - 27д, 40 - 40б и 43 - 45 од ДЕУ
и поранешни членови 11 и 11а од ДЕЗ)

1. Кога се воспоставува зајакната соработка, таа е отворена за сите земји-членки, со усогласување на сите услови за учество утврдени во одлуката за овластување. Таа е отворена за нив во секое време, во согласност со веќе донесените акти во таа рамка, покрај условите.

Комисијата и земјите-членки кои учествуваат во зајакнатата соработка се осигуруваат дека промовираат учество на колку што е можно повеќе земји-членки.

2. Комисијата и, каде што е соодветно, Високиот претставник за надворешни работи и безбедносна политика на Унијата, редовно го известуваат Европскиот парламент и Советот за развојот на зајакнатата соработка.

Член 329

(поранешни членови 27а - 27д, 40 - 40б и 43 - 45 од ДЕУ
и поранешни членови 11 и 11а од ДЕЗ)

1. Земјите-членки кои сакаат да воспостават зајакната соработка помеѓу себе во една од областите покриени со Договорите, со исклучок на полињата со ексклузивна надлежност и заедничката надворешна и безбедносна политика, доставуваат барање до Комисијата, прецизирајќи го опсегот и целите на предложената зајакната соработка. Комисијата за тоа може да достави предлог до Советот. Во случај кога Комисијата нема да достави предлог, таа ги информира односните земји-членки за причините за тоа.

Советот, на предлог на Комисијата и по добиената согласност од Европскиот парламент дава овластување за продолжување на зајакнатата соработка од првиот потстав.

2. Барањето на земјите-членки кои сакаат да воспостават зајакната соработка помеѓу себе во рамките на заедничката надворешна и безбедносна политика се упатува до Советот. Тоа се проследува до Високиот претставник за надворешни работи и безбедносна политика на Унијата, кој дава мислење за тоа дали предложената зајакната соработка е во согласност со заедничката надворешна и безбедносна политика на Унијата, и до Комисијата, која дава мислење особено за тоа дали предложената зајакната соработка е во согласност со останатите политики на Унијата. Барањето, исто така, се доставува и до Европскиот парламент за негово информирање.

Овластувањето за продолжување со зајакнатата соработка се доделува со едногласна одлука на Советот.

Член 330

(поранешни членови 27а - 27д, 40 - 40б и 43 - 45 од ДЕУ
и поранешни членови 11 и 11а од ДЕЗ)

Сите членови на Советот може да учествуваат во расправите, но само членовите на Советот кои ги претставуваат земјите-членки што учествуваат во зајакнатата соработка имаат право да гласаат.

Едногласноста се постигнува со гласовите на претставниците само на земјите-учеснички.

Квалификувано мнозинство се дефинира во согласност со член 238(3).

Член 331

(поранешни членови 27а - 27д, 40 - 40б и 43 - 45 од ДЕУ
и поранешни членови 11 и 11а од ДЕЗ)

1. Секоја земја-членка која сака да учествува во тековна зајакната соработка во една од областите наведени во член 329(1) ги известува Советот и Комисијата за својата намера.

Комисијата, во рок од четири месеци од денот на примање на известувањето, го потврдува учеството на односната земја-членка. Таа забележува каде што е потребно дека условите за учество се исполнети и ги донесува сите преодни мерки потребни за примена на веќе донесените акти во рамките на зајакнатата соработка.

Сепак, ако Комисијата смета дека условите за учество не се исполнети, таа укажува што треба да се донесе за да се исполнат тие услови и утврдува краен рок за повторно разгледување на барањето. На истекот на тој рок, таа повторно го разгледува барањето, во согласност со постапката утврдена во вториот потстав. Ако Комисијата смета дека условите за учество сè уште не се исполнети, односната земја-членка може да го упати прашањето до Советот, кој одлучува за барањето. Советот постапува во согласност со член 330. Тој, исто така, може да ги донесе преодните мерки наведени во вториот потстав на предлог од Комисијата.

2. Секоја земја-членка која сака да учествува во тековна зајакната соработка во рамките на заедничката надворешна и безбедносна политика за својата намера ги известува Советот, Високиот претставник за надворешни работи и безбедносна политика на Унијата и Комисијата.

Советот го потврдува учеството на односната земја-членка, по консултациите со Високиот претставник за надворешни работи и безбедносна политика на Унијата и по забележувањето, онаму каде што е потребно, дека условите за учество се исполнети. Советот, на предлог од Високиот претставник, може да ги донесе сите преодни мерки потребни за примена на веќе донесените акти во рамките на зајакнатата соработка. Сепак, ако Советот смета дека условите за учество не се исполнети, тој укажува што треба да се донесе за да се исполнат тие услови и утврдува краен рок за повторно разгледување на барањето за учество.

За целите на овој став, Советот постапува едногласно и во согласност со член 330.

Член 332

(поранешни членови 27а - 27д, 40 - 40б и 43 - 45 од ДЕУ
и поранешни членови 11 и 11а од ДЕЗ)

Трошоците кои произлегуваат од спроведувањето на зајакната соработка, различни од административните трошоци предвидени за институциите, се на товар на земјите-членки кои учествуваат, освен кога сите земји-членки на Советот, по консултациите со Европскиот парламент, со едногласност ќе одлучат поинаку.

Член 333

(поранешни членови 27а - 27д, 40 - 40б и 43 - 45 од ДЕУ
и поранешни членови 11 и 11а од ДЕЗ)

1. Кога со одредба од Договорите која може да се примени во контекст на зајакната соработка се предвидува дека Советот треба да постапува со едногласност, Советот, постапувајќи едногласно во согласност со условите предвидени во член 330, може да донесе одлука со која се пропишува тој да постапува со квалификувано мнозинство.
2. Кога со одредба од Договорите која може да се примени во контекст на зајакната соработка се пропишува дека Советот донесува акти со посебна законодавна постапка, Советот, постапувајќи едногласно во согласност со условите предвидени во член 330, може да донесе одлука со која се пропишува тој да постапува според вообичаената законодавна постапка. Советот постапува по извршените консултации со Европскиот парламент.
3. Ставовите 1 и 2 не се однесуваат на одлуки кои имаат воени или одбранбени импликации.

Член 334

(поранешни членови 27а - 27д, 40 - 40б и 43 - 45 од ДЕУ
и поранешни членови 11 и 11а од ДЕЗ)

Советот и Комисијата ја осигуруваат усогласеноста на активностите преземени во контекст на зајакнатата соработка и усогласеноста на тие активности со политиките на Унијата и соработуваат за таа цел.

ДЕЛ VII

ОПШТИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ*Член 335*

(поранешен член 282 од ДЕЗ)

Во секоја земја-членка, Унијата има најшироко правно својство што им се признава на правните лица според нивните закони; таа, особено може да се здобие или да се ослободи од движен или недвижен имот и може да биде страна во судска постапка. За таа цел, Унијата е претставувана од Комисијата. Меѓутоа, Унијата е претставувана од секоја од институциите, преку нивната административна автономија, за прашања во врска со нивното работење.

Член 336

(поранешен член 283 од ДЕЗ)

Европскиот парламент и Советот, постапувајќи преку регулативи во согласност со вообичаената законодавна постапка и по консултациите со останатите засегнати институции, ги утврдуваат Кадровските прописи за функционерите на Европската унија и Условите за вработување на другите службеници на Унијата.

Член 337

(поранешен член 284 од ДЕЗ)

Комисијата, во рамки на границите и според условите утврдени од Советот постапувајќи со просто мнозинство во согласност со одредбите на Договорите, може да собере информации и да спроведе секакви потребни проверки за успешноста на извршувањето на доделените задачи.

Член 338

(поранешен член 285 од ДЕЗ)

1. Без тоа да биде во спротивност со член 5 од Протоколот за Статутот на Европскиот систем на централни банки и на Европската централна банка, Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, донесуваат мерки за изготвување статистички податоци онаму каде што е потребно за изведбата на активностите на Унијата.

2. Изготвувањето статистички податоци за Унијата е во согласност со независноста, веродостојноста, објективноста, научната независност, трошковната ефикасност и статистичката доверливост; тоа не предизвикува дополнителен товар за економските оператори.

Член 339

(поранешен член 287 од ДЕЗ)

Од членовите на институциите на Унијата, членовите на комитетите, функционерите и останатите службеници на Унијата се бара, дури и по престанувањето на нивните должности, да не откриваат информации од никаков вид според обврската за професионална тајност, особено информации за претпријатија, нивните деловни односи или нивните ценовни елементи.

Член 340

(поранешен член 288 од ДЕЗ)

Договорната одговорност на Унијата се уредува со законите што се применуваат за односниот Договор.

Во случај на вондоговорна одговорност, Унијата, во согласност со општите начела заеднички за законите на земјите-членки, ги надоместува сите штети кои ги предизвикале нејзините институции или службеници при извршувањето на нивните должности.

Без тоа да влијае врз вториот став, Европската централна банка, во согласност со општите начела заеднички за законите на земјите-членки, ги надоместува сите штети кои ги предизвикала банката или нејзините службеници при извршувањето на нивните должности.

Личната одговорност на нејзините службеници кон Унијата се уредува со одредбите утврдени во Кадровските прописи или во Условите за вработување кои важат за нив.

Член 341

(поранешен член 289 од ДЕЗ)

Седиштето на институциите на Унијата се утврдува со заеднички договор на владите на земјите-членки.

Член 342

(поранешен член 290 од ДЕЗ)

Советот, постапувајќи со едногласност преку регулативи, ги утврдува правилата со кои се уредуваат јазиците на институциите на Унијата, без тоа да биде во спротивност со одредбите во Статутот на Судот на правдата на Европската унија.

Член 343

(поранешен член 291 од ДЕЗ)

Унијата на териториите на земјите-членки ги ужива сите привилегии и имунитет потребни за извршување на нејзините задачи, според условите утврдени во Протоколот од 8 април 1965 година за привилегиите и имунитетот на Европската унија. Истото се однесува и на Европската централна банка и Европската инвестициска банка.

Член 344

(поранешен член 292 од ДЕЗ)

Земјите-членки се обврзуваат споровите во врска со толкувањето или примената на Договорите да ги решаваат само со методите за решавање предвидени во нив.

Член 345

(поранешен член 295 од ДЕЗ)

Договорите на никаков начин не влијаат врз правилата на земјите-членки со кои се уредува системот на сопственост на имот.

Член 346

(поранешен член 296 од ДЕЗ)

1.Одредбите на Договорите не ја спречуваат примената на следниве правила:

- (а) ниту една земја-членка не се обврзува да доставува информации чиешто откривање се смета за спротивно на основните интереси на нејзината безбедност;

(б) секоја земја-членка може да преземе такви мерки за кои смета дека се потребни за заштита на нејзините основни безбедносни интереси кои се поврзани со производството или трговијата со оружје, муниција и воени материјали; таквите мерки немаат негативен ефект врз условите на конкурентност на внатрешниот пазар во однос на производи кои не се наменети за исклучиво воени цели.

2. Советот, постапувајќи со едногласност по предлог на Комисијата, може да го измени списокот со производи за кои важат одредбите на став 1(б), изготвен на 15 април 1958 година.

Член 347

(поранешен член 297 од ДЕЗ)

Земјите-членки се консултираат помеѓу себе за заедничко преземање на чекорите потребни за да се спречи функционирањето на внатрешниот пазар да биде погодено од мерките кои земјите-членки ги преземаат во случај на сериозни внатрешни нарушувања кои влијаат врз законот и редот, во случај на војна, сериозни внатрешни тензии кои претставуваат закана за војна, или со цел да се спроведат обврските кои ги прифатиле за одржување на мирот и меѓународната безбедност.

Член 348

(поранешен член 298 од ДЕЗ)

Ако мерките преземени при околностите од членовите 346 и 347 имаат ефект на нарушување на конкуренцијата на внатрешниот пазар, Комисијата, заедно со односната земја, испитува како овие мерки може да се приспособат кон правилата утврдени во Договорите.

По пат на отстапување од постапката утврдена во членовите 258 и 259, Комисијата или која било земја-членка може да поведе постапка директно пред Судот на правдата, доколку смета дека друга земја-членка несоодветно ги користи овластувањата предвидени во членовите 346 и 347. Судот на правдата одлучува на затворена седница.

Член 349

(поранешен член 299(2), втор, трет и четврт потстав од ДЕЗ)

Имајќи ја предвид структурната општествено-економска ситуација во Гвадалупе, Француска Гвајана, Мартиник, Реинион, Свети Бартоломеј, Свети Мартин, Азорски Острови, Мадеира и Канарски Острови, која се усложнува поради нивната оддалеченост, островски карактер, мала големина, тешка топографија и клима, економска зависност од малку

производи, чијашто постојаност или комбинација го ограничува нивниот развој, Советот, по предлог на Комисијата и по консултациите со Европскиот парламент, донесува посебни мерки наменети, особено, за утврдување на условите на примената на Договорите во овие региони, вклучително и заедничките политики. Кога таквите посебни мерки ги донесува Советот според посебна законодавна постапка, тој постапува и по предлог на Комисијата и по извршените консултации со Европскиот парламент.

Мерките наведени во првиот став се однесуваат на посебни области како царинските и трговските политики, фискалната политика, слободните зони, политиката во областа на земјоделството и рибарството, условите за набавка на сировини и основни потрошувачки стоки, државната помош и услови за пристап до структурни фондови и хоризонтални програми на Унијата.

Советот ги донесува мерките наведени во првиот став имајќи ги предвид посебните карактеристики и ограничувања на најоддалечените региони без нарушување на интегритетот и единството на правниот поредок на Унијата, вклучувајќи го внатрешниот пазар и заедничките политики.

Член 350

(поранешен член 306 од ДЕЗ)

Одредбите на Договорите не го исклучуваат постоењето или формирањето регионални сојузи помеѓу Белгија и Луксембург, или помеѓу Белгија, Луксембург и Холандија, доколку целите на таквите регионални сојузи не се достигнати со примената на Договорите.

Член 351

(поранешен член 307 од ДЕЗ)

Одредбите на Договорите не влијаат на правата и обврските кои произлегуваат од Договорите склучени пред 1 јануари 1958 година, или, за земјите што пристапуваат, пред денот на нивното пристапување, помеѓу една или повеќе земји-членки, од една страна, и една или повеќе трети земји, од друга страна.

Доколку таквите договори не се во согласност со Договорите, земјите-членки или засегнатите земји ги преземаат сите соодветни чекори за отстранување на утврдената неусогласеност. Земјите-членки, онаму каде што е потребно, си помагаат помеѓу себе за таа цел и, онаму каде што е соодветно, донесуваат заеднички став.

При примената на Договорите наведени во првиот став, земјите-членки го имаат предвид фактот дека предностите постигнати со Договорите од страна на секоја земја-членка се составен дел од воспоставувањето на Унијата и оттука, тие се нераскинливо поврзани со создавањето заеднички институции, пренесувањето надлежности на нив и одобрувањето на истите предности од сите останати земји-членки.

Член 352

(поранешен член 308 од ДЕЗ)

1. Доколку дејствувањето на Унијата е неопходно, во рамките на политиките дефинирани во Договорите, за остварување на целите утврдени во Договорите, а со Договорите не се предвидуваат потребните овластувања, Советот, постапувајќи со едногласност по предлог на Комисијата и по добивањето одобрение од Европскиот парламент, ги донесува соодветните мерки. Кога таквите мерки ги донесува Советот според посебна законодавна постапка, тој постапува со едногласност по предлог на Комисијата и по добивањето согласност од Европскиот парламент.

2. Комисијата, со постапката за следење на начелото на супсидијарност наведено во член 5(3) од Договорот за Европската унија, го насочува вниманието на националните парламенти кон предлозите засновани врз овој член.

3. Мерките засновани врз овој член не предвидуваат усогласување на законите и прописите на земјите-членки во случаи кога Договорите исклучуваат такво усогласување.

4. Овој член не може да служи како основа за остварување на целите кои се однесуваат на заедничката надворешна и безбедносна политика и сите акти донесени во согласност со овој член ги почитуваат границите утврдени во член 40, втор став, од Договорот за Европската унија.

Член 353

Член 48(7) од Договорот за Европската унија не се применува за следните членови:

- член 311, трет и четврт став,
- член 312(2), прв потстав,
- член 352, и
- член 354.

Член 354

(поранешен член 309 од ДЕЗ)

За целите на член 7 од Договорот за Европската унија за привременото прекинување на одредени права кои произлегуваат од членството во Унијата, членот на Европскиот совет или на Советот кој ја претставува односната земја-членка не учествува во гласањето и односната земја-членка не се смета во пресметувањето на една третина или четири петтини од земјите-членки наведени во ставовите 1 и 2 од тој член. Воздржувањето од гласање на членовите кои се лично присутни или се застапувани не го спречува донесувањето на одлуките наведени во став 2 од тој член.

За донесување на одлуките наведени во ставовите 3 и 4 од член 7 од Договорот за Европската унија, квалификуваното мнозинство се дефинира во согласност со член 238(3)(б) од овој Договор.

Кога, по донесувањето одлука за прекинување на правата на гласање донесена во согласност со став 3 од член 7 од Договорот за Европската унија, Советот постапува со квалификувано мнозинство врз основа на одредба од Договорите, таквото квалификувано мнозинство се дефинира во согласност со член 238(3)(б) од овој Договор, или кога Советот постапува по предлог од Комисијата или од Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, во согласност со член 238(3)(а).

За целите на член 7 од Договорот за Европската унија, Европскиот парламент постапува со двотретинско мнозинство од дадените гласови, што претставува мнозинство од неговите членови.

Член 355

(поранешен член 299(2), прв потстав, и член 299(3) до (6) од ДЕЗ)

Покрај одредбите на член 52 од Договорот за Европската унија за територијалниот опсег на Договорите, се применуваат и следните одредби:

1. Одредбите од Договорите се применуваат за Гвадалупе, Француска Гвајана, Мартиник, Реинион, Свети Бартоломеј, Свети Мартин, Азорски Острови, Мадеира и Канарски Острови во согласност со член 349.
2. Посебните услови за здружување утврдени во Дел IV се применуваат за прекуокеанските земји и територии дадени во Анекс II.

Договорите не се применуваат за оние прекуокеански земји и територии кои имаат посебни односи со Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска и кои не се вклучени во горенаведениот список.

3. Одредбите на Договорите се однесуваат на европските територии за чиишто надворешни односи е задолжена земја-членка.
4. Одредбите на Договорите се применуваат на Аландските Острови во согласност со одредбите утврдени во Протокол 2 на Актот за условите за пристап на Република Австрија, Република Финска и Кралството Шведска.
5. И покрај член 52 од Договорот за Европската унија и ставовите 1 - 4 од овој член:
- (а) Договорите не се применуваат за Фарските Острови;
 - (б) Договорите не се применуваат за суверените зони Акротир и Декелиа на Обединетото Кралство на Кипар, освен до степенот потребен за осигурување на спроведувањето на условите утврдени во Протоколот за суверените зони на Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска на Кипар, додаден како анекс на Актот за условите за пристап на Република Чешка, Република Естонија, Република Кипар, Република Летонија, Република Литванија, Република Унгарија, Република Малта, Република Полска, Република Словенија и Република Словачка кон Европската унија и во согласност со условите на тој Протокол;
 - (в) Договорите се применуваат за Каналските Острови и островот Ман само до оној степен кој е неопходен за да се осигури спроведувањето на условите за тие острови утврдени во Договорот за пристап на нови земји-членки кон Европската економска заедница и Европската заедница за атомска енергија потпишан на 22 јануари 1972 година.

6. Европскиот совет, на иницијатива на односната земја-членка, може да донесе одлука за измена на статусот, во однос на Унијата, на данска, француска или холандска територија наведена во ставовите 1 и 2. Европскиот совет постапува со едногласност по извршените консултации со Комисијата.

Член 356

(поранешен член 312 од ДЕЗ)

Овој Договор се склучува не неодредено време.

Член 357

(поранешен член 313 од ДЕЗ)

Овој Договор се ратификува од страна на Високите договорни страни во согласност со нивните уставни барања. Инструментите за ратификација се депонираат во Владата на Република Италија.

Овој Договор влегува во сила на првиот ден од месецот по депонирањето на инструментот за ратификација од страна на последната земја-потписничка што ќе го стори тоа. Ако, сепак, депонирањето е помалку од 15 дена пред почетокот на наредниот месец, овој Договор не влегува на сила до првиот ден од вториот месец по денот на таквото депонирање.

Член 358

За овој Договор се применуваат одредбите на член 55 од Договорот за Европската унија.

КАКО ПОТВРДА НА ИСТОТО, долупотпишаните ополномоштени претставници го потпишаа овој Договор.

Во Рим, на дваесет и петтиот ден од март во илјада деветстотини педесет и седма година.

(Списокот на потписници не е репродуциран)

ПРОТОКОЛ (бр. 1)

ЗА УЛОГАТА НА НАЦИОНАЛНИТЕ ПАРЛАМЕНТИ ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

ПОТСЕТУВАЈЌИ дека начинот на кој националните парламенти вршат надзор врз своите влади во врска со дејностите на Унијата е предмет на конкретното уставно уредување и практика во секоја земја-членка,

САКАЈЌИ да поттикнат поголема вклученост на националните парламенти во дејностите на Европската унија и да ја зајакнат својата способност за изразување на ставовите за предлог-законодавните акти на Унијата, како и за други прашања што може да бидат од особен интерес за нив,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби што се приложени кон Договорот за Европската унија, кон Договорот за функционирањето на Европската унија и кон Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија:

НАСЛОВ I

**ИНФОРМАЦИИ ЗА НАЦИОНАЛНИТЕ
ПАРЛАМЕНТИ***Член 1*

Консултативните документи на Комисијата (зелени и бели книги и соопштенија) по нивното објавување се проследуваат директно од страна на Комисијата до националните парламенти. Комисијата, исто така, ја проследува годишната законодавна програма, како и сите останати инструменти за законодавно планирање или креирање политики, до националните парламенти, во исто време кога ги испраќа до Европскиот парламент и до Советот.

Член 2

Предлог-законодавните акти што им се испраќаат на Европскиот парламент и на Советот се проследуваат до националните парламенти.

За целите на овој протокол, „предлог- законодавни акти“ значи предлози од Комисијата, иницијативи од група земји-членки, иницијативи од Европскиот парламент, барања од Судот на правдата, препораки од Европската централна банка и барања од Европската инвестициска банка за донесување законодавен акт.

Предлог-законодавните акти што произлегуваат од Комисијата се проследуваат до националните парламенти директно од страна на Комисијата, во исто време кога се проследуваат до Европскиот парламент и до Советот.

Предлог-законодавните акти што произлегуваат од Европскиот парламент се проследуваат до националните парламенти директно од страна на Европскиот парламент.

Предлог-законодавните акти што произлегуваат од група земји-членки, од Судот на правдата, од Европската централна банка или од Европската инвестициска банка се проследуваат до националните парламенти од страна на Советот.

Член 3

Националните парламенти може да им испратат на претседателите на Европскиот парламент, на Советот и на Комисијата образложено

мислење за тоа дали некој предлог-законодавен акт е во согласност со начелото на супсидијарност, во согласност со постапката што е утврдена во Протоколот за примената на начелата на супсидијарност и пропорционалност.

Ако предлог-законодавниот акт произлегува од група земји-членки, Претседателот на Советот испраќа образложено мислење или мислења до владите на тие земји-членки.

Ако предлог-законодавниот акт произлегува од Судот на правдата, од Европската централна банка или од Европската инвестициска банка, Претседателот на Советот му го испраќа образложеното мислење или мислења на соодветната институција или орган.

Член 4

Од денот кога некој предлог-законодавен акт ќе стане достапен за националните парламенти на службените јазици на Унијата до денот кога актот се вклучува во привремениот дневен ред на Советот заради негово донесување или за донесување на став во согласност со законодавната постапка треба да помине рок од осум недели. Исклучоците се можни во итни случаи, при што соодветните причини за итноста се наведуваат во актот или во ставот на Советот. Освен во итните случаи за кои биле дадени соодветни образложенија, во текот на тие осум недели не може да се постигне никаква спогодба за предлог-законодавниот акт. Освен во итните случаи за кои биле дадени соодветни образложенија, треба да помине период од десет дена од денот на поставување на предлог-законодавниот акт на привремениот дневен ред на Советот и денот на донесувањето на ставот.

Член 5

Дневниот ред и резултатите од седниците на Советот, вклучително и записниците од седниците на кои Советот расправал за предлог-законодавните акти, се проследуваат директно до националните парламенти во исто време кога се испраќаат до владите на земјите-членки.

Член 6

Кога Европскиот совет има намера да ги употреби првиот или вториот потстав на член 48(7) од Договорот за Европската унија, националните парламенти се информираат за иницијативата на Европскиот совет најмалку шест месеци пред донесувањето на каква било одлука.

Член 7

Судот на ревизори го испраќа својот годишен извештај до националните парламенти во исто време кога им го испраќа на Европскиот парламент и на Советот.

Член 8

Ако националниот парламентарен систем не е еднодомен, членовите од 1 до 7 се применуваат за сите домови во состав на парламентот.

НАСЛОВ II

МЕЃУПАРЛАМЕНТАРНА СОРАБОТКА*Член 9*

Европскиот парламент и националните парламенти заеднички го утврдуваат начинот на организирање и унапредување на ефективната и редовната меѓупарламентарна соработка во рамките на Унијата.

Член 10

Конференцијата на парламентарните комисии за прашања поврзани со Унијата може да даде каков било придонес што смета дека е соодветен за разгледување од страна на Европскиот парламент, Советот и Комисијата. Покрај тоа, таквата конференција ја промовира размената на информации и најдобри практики меѓу националните парламенти и Европскиот парламент, вклучително и нивните специјализирани комисии. Конференцијата може, исто така, да организира меѓупарламентарни конференции на конкретни теми, особено за разгледување на прашања од заедничката надворешна и безбедносна политика, вклучително и заедничката безбедносна и одбранбена политика. Придонесите од конференцијата не се обврзувачки за националните парламенти и нема да ги прејудуираат нивните ставови.

ПРОТОКОЛ (бр. 2)

**ЗА ПРИМЕНАТА НА НАЧЕЛАТА НА
СУПСИДИЈАРНОСТ И ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ**

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

САКАЈЌИ да се осигурат дека одлуките се носат колку што е можно поблиску до граѓаните на Унијата,

РЕШЕНИ да ги воспостават условите за примената на начелата на супсидијарност и пропорционалност, како што е утврдено во член 5 од Договорот за Европската унија, и да воспостават систем за следење на примената на тие начела,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат на Договорот за Европската унија и на Договорот за функционирањето на Европската унија:

Член 1

Секоја институција го осигурува постојаното почитување на начелата на супсидијарност и пропорционалност, како што е утврдено во член 5 од Договорот за Европската унија.

Член 2

Пред да предложи некој законодавен акт, Комисијата спроведува широки консултации. Таквите консултации, кога тоа е соодветно, ги земаат предвид регионалните и локалните аспекти на предвидената активност. Во исклучително итните случаи Комисијата не спроведува такви консултации. Во предлогот таа дава образложенија за својата одлука.

Член 3

За целите на овој протокол, „предлог-законодавни акти“ значи предлози од Комисијата, иницијативи од група земји-членки, иницијативи од Европскиот парламент, барања од Судот на правдата, препораки од Европската централна банка и барања од Европската инвестициска банка за донесување законодавен акт.

Член 4

Комисијата ги испраќа своите предлог-законодавни акти и изменетите предлози до националните парламенти во исто време кога ги испраќа до законодавното тело на Унијата.

Европскиот парламент ги проследува своите предлог-законодавни акти и своите изменети предлози до националните парламенти.

Советот ги проследува предлог-законодавните акти што произлегуваат од група земји-членки, од Судот на правдата, од Европската централна банка или од Европската инвестициска банка, како и изменетите предлози, до националните парламенти.

По донесувањето, законодавните акти на Европскиот парламент и ставовите на Советот се испраќаат до националните парламенти.

Член 5

Предлог-законодавните акти се засновани на начелата на супсидијарност и пропорционалност. Секој предлог-законодавен акт треба да содржи детална изјава што го овозможува оценувањето на неговата усогласеност со начелата на супсидијарност и пропорционалност. Оваа изјава треба да содржи определена процена за финансиските импликации и, во случајот кога се работи за директива, за нејзините последици од аспект на правилата што треба да се воведат од страна на земјите-членки, вклучително регионалното законодавство каде што е потребно. Причините за донесувањето на заклучокот дека определена цел на Унијата може подобро да се постигне на ниво на Унијата се поткрепуваат со квалитативни и, кога тоа е можно, со квантитативни показатели. Предлог-законодавните акти ја земаат предвид потребата сите оптоварувања, без оглед дали се финансиски или административни, за Унијата, за националните влади, за регионалните или локалните власти, за економските оператори и за граѓаните, да бидат минимизирани и сразмерни на целта што треба да се постигне.

Член 6

Секој национален парламент, или секој дом на национален парламент, во рок од осум недели по денот на предавањето на предлог-законодавниот акт на службените јазици на Унијата, може да им испрати на претседателите на Европскиот парламент, на Советот и на Комисијата образложено мислење во кое наведува зошто смета дека односниот предлог не е во согласност со начелото на супсидијарност. Останува на секој национален

парламент, или на секој дом на национален парламент, да ги консултира регионалните парламенти што имаат законодавни овластувања, кога тоа е соодветно.

Ако предлог-законодавниот акт произлегува од група земји-членки, Претседателот на Советот го проследува мислењето до владите на тие земји-членки.

Ако предлог-законодавниот акт произлегува од Судот на правдата, од Европската централна банка или од Европската инвестициска банка, Претседателот на Советот го проследува мислењето до соодветната институција или орган.

Член 7

1. Европскиот парламент, Советот и Комисијата и, кога тоа е соодветно, групата земји-членки, Судот на правдата, Европската централна банка или Европската инвестициска банка, ако предлог-законодавниот акт произлегува од нив, ги земаат предвид образложените мислења на националните парламенти или домовите на националните парламенти.

Секој национален парламент располага со два гласа што се распределени врз основа на националниот парламентарен систем. Во случајот на дводомен парламентарен систем, секој дом располага со по еден глас.

2. Во случајот кога образложените мислења за неусогласеноста на некој предлог-законодавен акт со начелото на супсидијарност претставуваат најмалку една третина од вкупниот број гласови што се распределени на националните парламенти во согласност со вториот потстав на став 1, предлогот мора повторно да се разгледа. Овој праг изнесува една четвртина во случајот на предлог-законодавен акт што е поднесен врз основа на член 76 од Договорот за функционирањето на Европската унија во областа на слободата, безбедноста и правдата.

По таквото повторно разгледување, Комисијата или, кога тоа е соодветно, групата земји-членки, Европскиот парламент, Судот на правдата, Европската централна банка или Европската инвестициска банка, ако предлог-законодавниот акт произлегува од нив, може да одлучат да го задржат, да го изменат и да го повлечат предлогот. Ваквата одлука мора да се образложи.

3. Покрај тоа, во рамките на редовната законодавна постапка, во случајот кога образложените мислења за неусогласеноста на некој предлог-законодавен акт со начелото на супсидијарност претставуваат најмалку просто мнозинство од вкупниот број гласови што се распределени на националните парламенти во согласност со вториот потстав на став 1, предлогот мора да биде повторно разгледан. По таквото повторно

разгледување, Комисијата може да одлучи да го задржи, да го измени или да го повлече предлогот.

Ако избере да го задржи предлогот, Комисијата мора со образложено мислење да објасни зошто смета дека предлогот е во согласност со начелото на супсидијарност. Ова образложено мислење, како и образложените мислења на националните парламенти, се поднесуваат до законодавното тело на Унијата, со цел тоа да биде земено предвид во законодавната постапка:

- (а) пред затворањето на првото читање, законодавното тело (Европскиот парламент и Советот) разгледува дали законодавниот предлог е усогласен со начелото на супсидијарност, посебно земајќи ги предвид причините што биле изразени и споделени од мнозинството национални парламенти, како и образложеното мислење на Комисијата;
- (б) ако, со мнозинство од 55% од членовите на Советот, или мнозинство од дадените гласови во Европскиот парламент, законодавецот заземе став дека предлогот не е во согласност со начелото на супсидијарност, законодавниот предлог не се разгледува дополнително.

Член 8

Судот на правдата на Европската унија има надлежност за одлучување по тужбените барања поради повреда на начелото на супсидијарност од страна на некој законодавен акт, што се поднесени во согласност со правилата утврдени во член 263 на Договорот за функционирањето на Европската унија од страна на земјите-членки, или се доставени од нив во согласност со нивниот правен поредок, во име на нивните национални парламенти или на нивните составни домови.

Во согласност со правилата утврдени во горенаведениот член, Комитетот на регионите може, исто така, да поднесе такви тужбени барања против законодавните акти за чиешто донесување Договорот за функционирањето на Европската унија предвидува дека тој треба да биде консултиран.

Член 9

Комисијата секоја година на Европскиот совет, на Европскиот парламент, на Советот и на националните парламенти им поднесува извештај за примената на член 5 од Договорот за Европската унија. Овој годишен извештај, исто така, се проследува до Економско-социјалниот комитет и до Комитетот на регионите.

ПРОТОКОЛ (бр. 3)

**ЗА СТАТУТОТ НА СУДОТ НА ПРАВДАТА НА
ЕВРОПСКАТА УНИЈА**

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

САКАЈЌИ да го утврдат Статутот на Судот на правдата на Европската унија предвиден во член 281 од Договорот за функционирањето на Европската унија,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следниве одредби што се приложуваат кон Договорот за Европската унија, Договорот за функционирањето на Европската унија и кон Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија:

Член 1

Судот на правдата на Европската унија се основа и функционира во согласност со одредбите од Договорите, од Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија (Договор за ЕЗАЕ) и од овој Статут.

НАСЛОВ I

СУДИИ И ГЕНЕРАЛНИ АДВОКАТИ*Член 2*

Пред да ја преземе должноста, секој судија, пред Судот на правдата што заседава на отворена седница, дава заклетва дека ќе ја врши должноста непристрасно и совесно и ќе ја чува тајноста на судските расправи.

Член 3

Судиите уживаат имунитет од судски постапки. По завршувањето на нивниот мандат, тие продолжуваат да уживаат имунитет во врска со дејствата што ги извршиле додека ја вршеле својата службена должност, вклучувајќи ги изговорените или напишаните зборови.

Судот на правдата, заседавајќи во полн состав, може да го одземе таквиот имунитет. Ако одлуката се однесува на член на Општиот суд или на некој специјализиран суд, Судот одлучува по советување со засегнатиот суд.

Ако на некој судија му е одземен имунитетот и против него е поведена кривична постапка, на судијата му се суди во која било земја-членка, единствено од страна на суд што има надлежност за судење на членовите на највисоките национални судски инстанции.

Членовите од 11 до 14 и член 17 на Протоколот за привилегиите и имунитетите на Европската унија се применуваат за судиите, генералните адвокати, судските секретари и за помошниците судии известители на Судот на правдата на Европската унија, без да се во спротивност со одредбите што се однесуваат на имунитетот од судските постапки за судиите, што се утврдени во претходните ставови.

Член 4

Судиите не смеат да вршат какви било политички или административни функции.

Тие не смеат да вршат каква било друга дејност, без оглед на тоа дали е за надоместок или не, освен ако не бидат ослободени од оваа обврска по исклучок од страна на Советот, кој одлучува со просто мнозинство.

Кога ги преземаат своите должности, тие даваат свечена изјава дека во текот на својот мандат и по неговото завршување ќе ги почитуваат обврските што произлегуваат од истиот, особено должноста да се однесуваат чесно и дискретно во врска со прифаќањето, по истекувањето на нивниот мандат, на определени именувања или придобивки.

Сите сомневања во врска со ова се решаваат со одлука на Судот на правдата. Ако одлуката се однесува на член на Општиот суд или на некој специјализиран суд, Судот одлучува по советување со засегнатиот суд.

Член 5

Покрај случаите на редовно менување или смрт, должностите на судијата престануваат со неговата оставка.

Ако некој судија поднесе оставка, таа се адресира до претседателот на Судот на правдата, кој ја проследува до претседателот на Советот. По ваквото известување се смета дека се ослободило судиско место.

Освен во случаите кога се применува член 6, судијата продолжува да ја врши должноста сè додека неговиот наследник не ја преземе должноста.

Член 6

Судијата може да се разреши од служба или да му биде одземено правото на пензија или други придобивки во замена за неа единствено ако, според едногласното мислење на судиите и генералните адвокати на Судот на правдата, тој повеќе не ги исполнува неопходните услови или не ги исполнува своите службени обврски. Засегнатиот судија не учествува во таквото одлучување. Ако засегнатото лице е член на Општиот суд или на некој специјализиран суд, Судот одлучува по советување со засегнатиот суд.

Секретарот на Судот ја испраќа одлуката на Судот до претседателот на Европскиот парламент и до претседателот на Комисијата и за тоа го известува претседателот на Советот.

Во случајот на одлука за разрешување на судија од службата, судиското место се ослободува по ова последно известување.

Член 7

Судијата што треба да замени некој член на Судот чијшто мандат не е истечен се назначува за остатокот од мандатот на својот претходник.

Член 8

Одредбите од членовите од 2 до 7 се применуваат за генералните адвокати.

НАСЛОВ II

ОРГАНИЗАЦИЈА НА СУДОТ НА ПРАВДАТА

Член 9

Кога, на секои три години, се врши делумно менување на судскиот состав, 14 и 13 судии се заменуваат наизменично.

Кога, на секои три години, се врши делумно менување на генералните адвокати, секогаш се заменуваат по четири генерални адвокати.

Член 10

Секретарот на судот дава заклетва пред Судот на правдата дека ќе ја врши својата должност непристрасно и совесно и дека ќе ја чува тајноста на судските расправи на Судот на правдата.

Член 11

Судот на правдата се грижи за наоѓање замена за секретарот во случаите кога тој е спречен да присуствува во Судот на правдата.

Член 12

На Судот на правдата му се доделуваат службеници и други службени лица што го овозможуваат неговото функционирање. Тие одговараат пред секретарот на Судот, кој му е подреден на претседателот на Судот.

Член 13

На барање од Судот на правдата, Европскиот парламент и Советот можат, постапувајќи во согласност со редовната законодавна постапка, да предвидат именување на помошници судии-известители и да ги утврдат правилата што ја уредуваат нивната служба. Од помошниците судии-известители може да се бара, во согласност со условите што се утврдени во Деловникот, да учествуваат во подготвителните истражни постапки во тек пред Судот и да соработуваат со судијата-известител.

Помошниците судии-известители се избираат од лицата чијашто независност не може да биде доведена во прашање и кои ги поседуваат

потребните правни квалификации; тие се назначуваат од страна на Советот, кој одлучува со просто мнозинство. Помошниците судии-известители даваат заклетва пред Судот дека ќе ја вршат својата должност непристрасно и совесно и дека ќе ја чуваат тајноста на судските расправи.

Член 14

Од судиите, генералните адвокати и секретарот на Судот се бара да имаат постојано живеалиште во местото каде што Судот има седиште.

Член 15

Судот на правдата заседава постојано. Времетраењето на судските одмори се утврдува од страна на Судот, со должно почитување на потребите од неговото работење.

Член 16

Судот на правдата формира судски совети што се состојат од три и пет судии. Судиите избираат претседатели на советите од сопствените редови. Претседателите на советите од пет судии се избираат за временски период од три години. Тие може да бидат повторно избрани еднаш.

Големиот совет се состои од 13 судии. Со него претседава претседателот на Судот. Претседателите на советите од пет судии и останатите судии што се назначени во согласност со условите што се утврдени во Деловникот, исто така, претставуваат дел од Големиот совет.

Судот заседава како Голем совет кога тоа го бара некоја земја-членка или институција на Унијата што е странка во постапката.

Судот заседава во полн состав кога разгледува предмети што се поднесени пред него во согласност со член 228(2), член 245(2), член 247 или член 286(6) од Договорот за функционирањето на Европската унија.

Покрај тоа, кога Судот смета дека некој предмет што го разгледува е исклучително значаен, Судот може да одлучи, по сослушување на генералниот адвокат, да го упати предметот на разгледување во полн состав.

Член 17

Одлуките на Судот на правдата се важечки единствено кога на расправата присуствуваат непарен број членови.

Одлуките на советите што се состојат од три или пет судии се важечки единствено ако се донесени од тројца судии.

Одлуките на Големиот совет се важечки единствено ако заседаваат девет судии.

Одлуките на Судот во полн состав се важечки единствено ако заседаваат 15 судии.

Во случај ако еден од судиите во советот не може да присуствува, судија од друг совет може да се повика да заседава во составот на тој совет, во согласност со условите што се утврдени во Деловникот.

Член 18

Ниеден судија или генерален адвокат не може да учествува во разгледувањето на каков било предмет во кој тој претходно учествувал во својство на застапник или советник за една од страните, или за кој од него било побарано да се произнесе како член на суд или трибунал, на истражна комисија или во кое било друго својство.

Ако, поради некоја посебна причина, кој било судија или генерален адвокат смета дека не треба да учествува во одлучувањето или разгледувањето на определен предмет, тој го информира претседателот за тоа. Ако, поради некоја посебна причина, претседателот смета дека кој било судија или генерален адвокат не треба да заседава или да учествува во одлучувањето за определен предмет, тој го известува за тоа соодветно.

Сите потешкотии што произлегуваат во врска со примената на овој член се решаваат со одлука на Судот на правдата.

Страна во предметот не може да поднесе барање за промена на составот на Судот или на некој од неговите совети врз основа на државјанството на судијата или отсуството од Судот или од советот на определен судија што има исто државјанство како таа страна.

НАСЛОВ III

ПОСТАПКА ПРЕД СУДОТ НА ПРАВДАТА*Член 19*

Земјите-членки и институциите на Унијата се застапуваат пред Судот на правдата од страна на застапник што се назначува за секој посебен предмет; на застапникот може да му помага советник или адвокат.

Земјите што не се земји-членки, кои се страни во Спогодбата за Европската економска област, како и Надзорниот орган на ЕФТА наведен во таа спогодба, се застапуваат на истиот начин.

Останатите страни мора да се застапуваат од страна на адвокат.

Единствено адвокат овластен да постапува пред судот на некоја земја-членка или на некоја друга земја што е страна во Спогодбата за Европската економска област може да ја застапува или да ѝ помага на страната пред Судот.

Таквите застапници, советници и адвокати, кога се појавуваат пред Судот, ги уживаат правата и имунитетите што се неопходни за независното вршење на своите должности, под условите што се утврдени во Деловникот.

Во однос на адвокатите и советниците што се појавуваат пред него, Судот има овластувања што вообичаено им се доделуваат на судовите, под условите што се утврдени во Деловникот.

Универзитетските професори што се државјани на земја-членка чиешто законодавство им доделува право на застапување, ги имаат истите права пред Судот како оние што со овој член им се доделуваат на адвокатите.

Член 20

Постапката пред Судот на правдата се состои од два дела: писмен и устен.

Писмената постапка се состои од соопштување до страните и институциите на Унијата, чиишто одлуки се оспоруваат, на тужбените барања, изјави за предметот, одговори на тужба и забелешки и реплики, ако ги има, како и на сите докази и документи во поддршка на тоа, или заверени копии од нив.

Соопштенијата се вршат од страна на секретарот на Судот по редоследот и во временските рокови што се утврдени во Деловникот.

Усната постапка се состои од читање на извештајот што е поднесен од страна на судијата-известител, сослушување од страна на Судот на застапниците, советниците и адвокатите и на мислењето на генералниот адвокат, како и сослушувањето на сведоците и вештаците, ако ги има.

Ако Судот смета дека предметот не отвора некое ново правно прашање, тој може да реши, по сослушувањето на генералниот адвокат, дека за предметот ќе се одлучува без поднесок од страна на генералниот адвокат.

Член 21

Предметите пред Судот на правдата се поведуваат со писмено тужбено барање што се упатува до секретарот на Судот. Во тужбеното барање се наведува името на тужителот и неговата постојана адреса и опис на потписникот, името на страната или имињата на страните против кои се поднесува тужбеното барање, предметот на спорот, видот на решението што се бара и кратко излагање на правните аргументи врз кои се заснова тужбеното барање.

Барањето, кога тоа е соодветно, е придружено од мерката чиешто поништување се бара, или во околностите наведени во член 265 на Договорот за функционирањето на Европската унија, од писмените докази за датумот на кој било побарано од институцијата да постапи во согласност со тие членови. Ако документите не се поднесени со тужбеното барање, секретарот на Судот бара од засегнатата страна да ги поднесе таквите документи во разумен рок, но во таков случај правата на страната не застаруваат, дури и ако таквите документи се достават по временскиот рок за поведување на постапката.

Член 22

Предметите што се утврдени во член 18 од Договорот за ЕЗАЕ се поведуваат пред Судот на правдата со жалба што е упатена до секретарот на Судот. Во жалбата се наведува името на жалителот и неговата постојана адреса и опис на потписникот, упатување до одлуката против која се поднесува жалбата, имињата на тужените, предметот на спорот, барањата на страните и кратко образложение за основите на жалбата.

Жалбата треба да биде придружена од заверена копија на одлуката на Арбитражниот комитет што се оспорува.

Ако Судот ја одбие жалбата, одлуката на Арбитражниот комитет станува конечна.

Ако Судот ја поништи одлуката на Арбитражниот комитет, предметот може

повторно да се разгледува, кога тоа е соодветно, по иницијатива на една од страните во предметот, пред Арбитражниот комитет. Арбитражниот комитет ги почитува сите одлуки што се донесени од Судот во поглед на правните прашања.

Член 23

Во предметите што се утврдени со член 267 од Договорот за функционирањето на Европската унија, одлуката што е донесена од суд или од трибунал на земја-членка за запирање на постапката и за упатување на предметот до Судот на правдата се доставува до Судот од страна на засегнатиот суд или трибунал. Одлуката потоа се доставува од страна на секретарот на Судот до страните, до земјите-членки и до Комисијата, како и до институцијата, органот, службата или агенцијата на Унијата што го донела актот чијашто важност или толкување се оспоруваат.

Во рок од два месеца по ваквото известување, страните, земјите-членки, Комисијата и кога тоа е соодветно, институцијата, органот, службата или агенцијата на Унијата што го донела актот чијашто важност или толкување се оспоруваат, имаат право да поднесат изјави за предметот или писмени забелешки до Судот.

Во предметите што се утврдени со член 267 од Договорот за функционирањето на Европската унија, одлуката што е донесена од суд или од трибунал на земја-членка, покрај тоа, се доставува од страна на секретарот на Судот до земјите што не се земји-членки на ЕУ, кои се страни во Спогодбата за Европската економска област, како и Надзорниот орган на ЕФТА наведен во таа спогодба, кои може, во рок од два месеца по известувањето, ако тоа се однесува на некоја од областите на примена на таа спогодба, да поднесат изјави за предметот или писмени забелешки до Судот.

Ако некоја спогодба што се однесува на определена област, склучена од страна на Советот и една или повеќе земји што не се членки на ЕУ, предвидува дека тие земји имаат право да поднесуваат изјави за предметот или писмени забелешки во случаите кога суд или трибунал упатува до Судот на правдата за донесување прелиминарна одлука за прашање што е во полето на примена на спогодбата, одлуката на националниот суд или трибуналот што го содржи тоа прашање, исто така, се доставува до засегнатите земји што не се членки. Во рок од два месеца по таквото известување, тие земји може до Судот да поднесат изјави за предметот или писмени забелешки.

Член 23а ⁽⁵⁾

Деловникот може да предвидува експедитивна или забрзана постапка и за упатувањата за прелиминарна одлука во врска со областите на слободата, безбедноста и правдата, итна постапка.

Овие постапки може да предвидат, во врска со поднесувањето изјави за предметот или писмени забелешки, пократок рок од оној што е предвиден со член 23, и по пат на отстапување од четвртиот став на член 20, решавање на предметот без поднесок од страна на генералниот адвокат.

Покрај тоа, итната постапка може да предвиди ограничување на страните и останатите заинтересирани лица наведени во член 23, што се овластени да поднесуваат изјави за предметот или писмени забелешки, и во случаите на крајна итност, испуштање на писмената фаза на постапката.

Член 24

Судот на правдата може да бара од страните да ги достават сите документи и да ги обезбедат сите информации што Судот смета дека се неопходни. За секое одбивање се изготвува формална белешка.

Судот може, исто така, да бара од земјите-членки и од институциите, органите, службите и агенциите што не се страни во предметот да ги обезбедат сите информации што Судот смета дека се неопходни за постапката.

Член 25

Судот на правдата може во секое време на кое било лице, орган, комисија или друга организација да му ја довери задачата за давање стручно мислење.

Член 26

Сведоците може да се сослушуваат под условите што се утврдени во Деловникот.

Член 27

Во однос на непојавувањето на сведоците, Судот на правдата има овластувања што начелно им се доделуваат на судовите и трибуналите и може да изрече парични казни под условите што се утврдени во Деловникот.

⁵ Членот е внесен со Одлуката 2008/79/ЕЗ, Евроатом (Сл. весник L 24, 29.1.2008 година, стр. 42)

Член 28

Сведоците и вештаците може да се сослушуваат под заклетва што се дава во формата која е утврдена во Деловникот, или на начинот кој е утврден со законите на земјата од која доаѓа сведокот или експертот.

Член 29

Судот на правдата може да наложи сведокот или вештакот да биде сослушан од судски орган од местото на неговото постојано живеалиште.

Налогот се испраќа за спроведување до надлежниот судски орган под условите што се утврдени во Деловникот. Документите што се изготвени во согласност со замолницата за правна помош му се враќаат на Судот под истите услови.

Судот ги сноси трошоците, без тоа да биде во спротивност со неговото право да ги наплати, кога тоа е соодветно, од страните.

Член 30

Земјите-членки постапуваат по секоја повреда на заклетвата од страна на сведок или вештак на ист начин како со казниво дело што е сторено пред нивните судови со надлежност во граѓанските постапки. На барање од Судот на правдата, засегнатата земја-членка пред својот надлежен суд поведува судска постапка против сторителот.

Член 31

Судската расправа е јавна, освен ако Судот на правдата, на сопствен предлог или по барање од страните, не одлучи поинаку врз основа на сериозни причини.

Член 32

За време на расправите Судот на правдата може да ги испрашува вештаците, сведоците и самите страни. Меѓутоа, последно наведените може да му се обраќаат на Судот на правдата единствено преку своите застапници.

Член 33

За секоја расправа се води записник што се потпишува од страна на претседателот и секретарот на Судот.

Член 34

Претседателот го утврдува списокот на предметите што се разгледуваат.

Член 35

Одлучувањето на Судот на правдата е и останува тајно.

Член 36

Во пресудите се наведуваат причините врз кои тие се засновани. Тие ги содржат имињата на судиите што учествувале во одлучувањето.

Член 37

Пресудите се потпишуваат од претседателот и од секретарот на Судот. Пресудите се читаат на отворена седница.

Член 38

Судот на правдата одлучува за трошоците.

Член 39

Претседателот на Судот на правдата може, во скратена постапка, која може, доколку тоа е потребно, да се разликува од некои од правилата што се содржани во овој Статут и што се утврдени во Деловникот, да одлучува за барањата за одложување на извршувањето, како што е предвидено во член 278 од Договорот за функционирањето на Европската унија и член 157 од Договорот за ЕЗАЕ, или да пропише привремени мерки во согласност со член 279 од Договорот за функционирањето на Европската унија, или да го одложи извршувањето во согласност со четвртиот став на член 299 од Договорот за функционирањето на Европската унија, или третиот став на член 164 од Договорот за ЕЗАЕ.

Ако претседателот не може да присуствува, неговото место го зазема друг судија, под условите што се утврдени во Деловникот.

Одлуката на претседателот или судијата што го заменува е привремена и на никаков начин не влијае врз одлуката на Судот за суштината на предметот.

Член 40

Земјите-членки и институциите на Унијата може да се вклучат во предметите пред Судот на правдата.

Истото право е на располагање и на органите, службите и агенциите на Унијата и на кое било друго лице што може да докаже дека има интерес за резултатот на предметот што е поднесен до Судот. Физичките или правните лица не може да се вклучат во предметите што се водат меѓу земјите-членки, меѓу институциите на Унијата или меѓу земјите-членки и институциите на Унијата.

Без да се во спротивност со вториот став, земјите, што не се земји-членки, кои се страни во Спогодбата за Европската економска област, како и Надзорниот орган на ЕФТА наведен во таа спогодба, може да се вклучат во предметите пред Судот, во случаите кога предметот се однесува на некоја од областите на примена на таа спогодба.

Барањето за вклучување се ограничува на поддршка на видот на решението што го бара една од страните.

Член 41

Ако тужената страна, откако била уредно повикана, не поднесе писмен одговор на тужбеното барање, се донесува контумационна пресуда на штета на таа страна. Против пресудата може да се поднесе приговор во рок од еден месец по известувањето за неа. Приговорот не го одложува извршувањето на контумационата пресуда, освен ако Судот на правдата не одлучи поинаку.

Член 42

Земјите-членки, институциите, органите, службите и агенциите на Унијата и кои било други физички или правни лица може, во предмети и под услови што се утврдени во Деловникот, да поведуваат постапки од трети страни за оспорување на пресуда што е донесена без тие да бидат сослушани, во случај кога пресудата ги нарушува нивните права.

Член 43

Доколку постои сомневање во врска со значењето или полето на примена на некоја пресуда, Судот на правдата ја толкува пресудата по барање на која било страна или институција на Унијата што ќе докаже дека има интерес за тоа.

Член 44

Барање за ревизија на пресуда може да се достави до Судот на правдата единствено во случајот на откривање факти кои се со одлучувачко значење и кои, во времето на донесувањето на пресудата, не им биле познати на Судот и на страната што бара ревизија.

Постапката за ревизија започнува со одлука на Судот со која изрично се забележува постоењето на нови факти, признавајќи дека тие се со таков карактер што бараат повторно отворање на предметот за ревизија и со која барањето се прогласува за прифатливо по таа основа.

Не може да се бара ревизија по истекувањето на 10 години од датумот на пресудата.

Член 45

Роковите за исполнување на обврските, што ја земаат предвид оддалеченоста, се утврдуваат со Деловникот.

Ниедно право не се доведува во прашање како последица на истекувањето на временскиот рок, ако засегнатата страна докаже дека постоеле непредвидливи околности или случај на виша сила.

Член 46

Постапките против Унијата за прашања што произлегуваат од недоговорната одговорност се со рок на застарување од пет години по случувањето на настанот од кој произлегле. Рокот за застарување се прекинува ако се поведе постапка пред Судот на правдата, или ако пред поведувањето на таквата постапка оштетената страна поднесе барање до соодветната институција на Унијата. Во вториот случај постапката мора да се поведе во рок од два месеца што е предвиден во член 263 од Договорот за функционирањето на Европската унија; кога тоа е соодветно се применуваат одредбите од вториот став на член 265 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

Овој член се применува, исто така, за постапките против Европската централна банка во врска со недоговорната одговорност.

НАСЛОВ IV

ОПШТ СУД*Член 47*

Првиот став на член 9, членовите 14 и 15, првиот, вториот, четвртиот и петтиот став на член 17 и член 18 се применуваат за Општиот суд и за неговите членови.

Четвртиот став на член 3 и членовите 10, 11 и 14 се применуваат за секретарот на Општиот суд *мутатис мутандис*.

Член 48

Општиот суд се состои од 27 судии.

Член 49

Од членовите на Општиот суд може да се побара да ја вршат должноста на генерален адвокат.

Генералниот адвокат има должност, постапувајќи целосно непристрасно и независно, на отворена седница да претставува образложени заклучоци за определени предмети што се поведени пред Општиот суд за да му помогне на Општиот суд во вршењето на неговите задачи.

Критериумите за изборот на таквите предмети, како и постапките за назначување на генералните адвокати, се утврдуваат во Деловникот на Општиот суд.

Членот што е повикан да ја врши функцијата на генерален адвокат во некој предмет не може да учествува во донесувањето на пресудата за предметот.

Член 50

Општиот суд заседава во совети од три или пет судии. Судиите избираат претседатели на советите од сопствените редови. Претседателите на советите од пет судии се избираат за временски период од три години. Тие може да бидат повторно избрани еднаш.

Составот на советите и распределбата на предметите се уредува со Деловникот. Во определени случаи што се утврдени со Деловникот, Општиот суд може да заседава во полн состав или да биде составен од само еден судија.

Деловникот може, исто така, да предвидува дека Општиот суд може да заседава во Голем совет за предметите и под условите што се утврдени во него.

Член 51

По пат на отстапување од правилото што е утврдено во член 256(1) од Договорот за функционирањето на Европската унија, Судот на правдата ја задржува надлежноста за тужбите наведени во членовите 263 и 265 од Договорот за функционирањето на Европската унија, кога тие се поднесени од страна на земја-членка против:

(а) некое дејство или преземање на дејство на Европскиот парламент или на Советот, или од овие две институции заедно, со исклучок на:

- одлуки што се донесени од Советот согласно со третиот потстав на член 108(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија;
- акти на Советот што се донесени во согласност со Регулатива на Советот за мерките за заштита на трговијата во смисла на член 207 од Договорот за функционирањето на Европската унија;
- акти на Советот со кои Советот ги врши своите овластувања за спроведување во согласност со вториот став на член 291 од Договорот за функционирањето на Европската унија;

(б) против некое дејство или преземање на дејство од страна на Комисијата во согласност со првиот став на член 331 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

Судот на правдата, исто така, ја задржува надлежноста за тужбите што се наведени во истите членови кога тие се поднесени од институција на Унијата против некое дејство или преземање на дејство од страна на Европскиот парламент, Советот, или на двете институции што постапуваат заеднички, или Комисијата, или ако се поднесени од институција на Унијата против некое дејство или преземање на дејство од страна на Европската централна банка.

Член 52

Претседателот на Судот на правдата и претседателот на Општиот суд ги утврдуваат, со заемна согласност, условите под кои службените лица и другите службеници што му се доделени на Судот на правдата ги даваат своите услуги на Општиот суд за да го овозможат неговото функционирање. Определени службени лица или други службеници одговараат пред секретарот на Општиот суд, кој му е подреден на претседателот на Општиот суд.

Член 53

Постапката пред Општиот суд се уредува со Наслов III.

Сите неопходни дополнителни и подетални одредби се утврдуваат во неговиот Деловник. Деловникот може да отстапи од четвртиот став на член 40 и од член 41 за да ги земе предвид посебните карактеристики на парниците во областа на интелектуалната сопственост.

Без оглед на четвртиот став на член 20, генералниот адвокат може да поднесува образложени заклучоци во писмена форма.

Член 54

Ако некое барање или друг документ за постапката што е упатен до Општиот суд по грешка се поднесе до секретарот на Судот на правдата, тоа веднаш се пренесува од тој секретар до секретарот на Општиот суд; на ист начин, ако некое барање или друг документ за постапката што е упатен до Судот на правдата по грешка се поднесе до секретарот на Општиот суд, тоа веднаш се пренесува од тој секретар до секретарот на Судот на правдата.

Ако Општиот суд утврди дека тој нема надлежност за разгледување и решавање на тужба за која има надлежност Судот на правдата, тој ја упатува таа тужба до Судот на правдата; на ист начин, ако Судот на правдата утврди дека некоја тужба е во надлежноста на Општиот суд, тој ја упатува таа тужба до Општиот суд, при што Судот не може да одбие да ја прифати надлежноста.

Ако на Судот на правдата и на Општиот суд им се доверени предмети во кои се бара истиот правен лек, се поставува истото прашање во поглед на толкувањето или се оспорува важноста на еден ист акт, Општиот суд може, по сослушување на страните, да ја прекине постапката пред него сè додека Судот на правдата не донесе пресуда, или ако тужбата е поведена во согласност со член 263 од Договорот за функционирањето на

Европската унија, може да се изјасни како ненадлежен за да му допушти на Судот на правдата да одлучува по таквите тужби. Под истите околности, Судот на правдата може, исто така, да одлучи да ја прекине постапката пред него; во тој случај, постапката пред Општиот суд продолжува.

Ако некоја земја-членка и институција на Унијата оспоруваат ист акт, Општиот суд се изјаснува како ненадлежен, така што Судот на правдата ќе може да одлучува за таквите тужбени барања.

Член 55

Секретарот на Општиот суд ги соопштува конечните одлуки на Општиот суд и одлуките со кои делумно се решаваат материјално-правните прашања, или се решаваат процедуралните прашања во врска со приговорите за ненадлежност или неприфатливост, на сите страни, како и на сите земји-членки и институции на Унијата, дури и во случај кога тие не се вклучиле во предметот пред Општиот суд.

Член 56

Може да се поднесе жалба пред Судот на правдата, во рок од два месеца по известувањето на одлуката против која се поднесува жалба, против конечните одлуки на Општиот суд и одлуките на тој Суд со кои делумно се решаваат материјално-правните прашања, или се решаваат процедуралните прашања во врска со приговорите за ненадлежност или неприфатливост.

Таквата жалба може да ја поднесе која било страна чишто барања биле целосно или делумно отфрлени. Меѓутоа, оние што се вклучиле во постапката, освен земјите-членки и институциите на Унијата, може да поднесат таква жалба единствено ако одлуката на Општиот суд директно ги засега.

Со исклучок на предметите што се однесуваат на спорови меѓу Унијата и нејзините службеници, жалба може да поднесат и земјите-членки и институциите на Унијата што не се вклучиле во постапката пред Општиот суд. Таквите земји-членки и институции се во истата положба како и земјите-членки или институциите што се вклучиле во првостепената постапка.

Член 57

Кое било лице, чиешто барање за вклучување во постапката било отфрлено од страна на Општиот суд, може да поднесе жалба до Судот на правдата во рок од две недели по соопштувањето на одлуката за отфрлање на барањето.

Страните во постапката може да поднесат жалба до Судот на правдата против која било одлука на Општиот суд што е донесена во согласност со член 278 или член 279, или четвртиот став на член 299 од Договорот за функционирањето на Европската унија, или член 157 или третиот став на член 164 од Договорот за ЕЗАЕ во рок од два месеца по нивното соопштување.

Жалбата наведена во првите два става на овој член се разгледува и по неа се одлучува во согласност со постапката наведена во член 39.

Член 58

Жалбите до Судот на правдата се ограничуваат на правните прашања. Жалбата може да се поднесе врз основа на ненадлежност на Општиот суд, повреда на постапката пред тој суд на штета на интересите на подносителот на жалбата, како и повреда на правото на Унијата од страна на Општиот суд.

Ниедна жалба не смее да се заснова единствено врз износот на трошоците или страната на која ѝ е наложено да ги плати трошоците.

Член 59

Во случај кога се поднесува жалба против некоја одлука на Општиот суд, постапката пред Судот на правдата се состои од писмен дел и од устен дел. Во согласност со условите што се утврдени во Деловникот, Судот на правдата, по сослушувањето на генералниот адвокат и на страните, може да решава и без усната постапка.

Член 60

Без да е во спротивност со членовите 278 и 279 од Договорот за функционирањето на Европската унија, или на член 157 од Договорот за ЕЗАЕ, жалбата нема одложувачко дејство.

По пат на отстапување од член 280 од Договорот за функционирањето на Европската унија, одлуките на Општиот суд со кои некоја регулатива

се прогласува за ништовна влегуваат во сила единствено по датумот на истекување на рокот што е наведен во првиот став на член 56 од овој Статут или, ако во тој рок се поднесе жалба, од датумот на отфрлање на жалбата, без тоа да биде во спротивност, меѓутоа со правото на страната да поднесе барање до Судот на правдата, во согласност со членовите 278 и 279 од Договорот за функционирањето на Европската унија, или член 157 од Договорот за ЕЗАЕ, за одложување на дејството на регулативата што била прогласена за ништовна или за пропишување на каква било друга привремена мерка.

Член 61

Ако жалбата е основана, Судот на правдата ја поништува одлуката на Општиот суд. Судот може самиот да донесе конечна одлука за прашањето, кога постапката е во таква фаза што го дозволува тоа, или да го упати предметот назад до Општиот суд за донесување одлука.

Ако некој предмет се упати назад до Општиот суд, Судот е обврзан со одлуката на Судот на правдата во поглед на правните прашања.

Ако жалбата што ја поднела некоја земја-членка или институција на Унијата, кои не се вклучиле во постапката пред Општиот суд, е основана, Судот на правдата може, ако смета дека тоа е неопходно, да наведе кои дејства на одлуката на Општиот суд што била поништена се сметаат за конечни во поглед на страните во парничната постапка.

Член 62

Во случаите предвидени во член 256(2) и (3) од Договорот за функционирањето на Европската унија, кога првиот генерален адвокат смета дека постои сериозен ризик за загрозување на единството или доследноста на правото на Унијата, тој може да предложи Судот на правдата да ја преиспита одлуката на Општиот суд.

Предлогот мора да се поднесе во рок од еден месец по донесувањето на одлуката од страна на Општиот суд. Во рок од еден месец по приемот на предлогот што го дал првиот генерален адвокат, Судот на правдата одлучува дали одлуката треба да се преиспита или не.

Член 62а

Судот на правдата одлучува за прашањата што се предмет на преиспитување по итна постапка врз основа на предметот што му е испратен од страна на Општиот суд.

Заинтересираните страни, наведени во член 23 од овој Статут и во случаите што се предвидени во член 256(2) од Договорот за ЕЗ, во постапката пред Општиот суд имаат право да поднесуваат изјави или писмени забелешки до Судот на правдата во врска со прашањата што се предмет на преиспитувањето во рокот што е пропишан за таа цел.

Судот на правдата може да одлучи да спроведе усна постапка пред да донесе одлука.

Член 62б

Во случаите предвидени во член 256(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија, без да се во спротивност со членовите 278 и 279 од Договорот за функционирањето на Европската унија, предлозите за преиспитување и одлуките за поведување на постапката за преиспитување немаат одложувачко дејство. Ако Судот на правдата утврди дека одлуката на Општиот суд ги загрозува единството или доследноста на правото на Унијата, тој го упатува предметот назад до Општиот суд, кој ќе биде обврзан од правните прашања за кои одлучил Судот на правдата; Судот на правдата може да наведе кои дејствија на одлуката на Општиот суд треба да се сметаат за конечни во поглед на страните во парничната постапка. Доколку, со оглед на резултатот од преиспитувањето, исходот од постапката произлегува од фактичките наоди врз кои се засновала одлуката на Општиот суд, Судот на правдата донесува конечна пресуда.

Во случаите предвидени во член 256(3) од Договорот за функционирањето на Европската унија, во случај на отсуство на предлози за преиспитување или одлуки за поведување постапки за преиспитување, одговорот(-ите) што Општиот суд го(ги) дал за прашањата што му биле поставени влегува во сила по истекувањето на роковите што се пропишани за таа цел во вториот став на член 62. Ако се отвори постапка за преиспитување, одговорот(-ите) што е(се) предмет на преиспитување влегуваат во сила по таа постапка, освен ако Судот на правдата не одлучи поинаку. Ако Судот на правдата утврди дека одлуката на Општиот суд ги загрозува единството или доследноста на правото на Унијата, одговорот што Судот на правдата го дава на прашањата што се предмет на преиспитување го заменува одговорот на Општиот суд.

НАСЛОВ IVa

СПЕЦИЈАЛИЗИРАНИ СУДОВИ

Член 62в

Одредбите што се однесуваат на надлежноста, составот, организацијата и постапките на специјализираните судови што се воспоставени во согласност со член 257 од Договорот за функционирањето на Европската унија се утврдени во Анекс кон овој Статут.

НАСЛОВ V

ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 63

Деловниците на Судот на правдата и на Општиот суд ги содржат сите неопходни одредби за примената и по потреба за дополнување на овој Статут.

Член 64

Правилата со кои се уредуваат јазичните прашања што се применуваат за Судот на правдата на Европската унија се утврдуваат со регулатива на Советот што треба да се донесе едногласно. Оваа регулатива се донесува на барање од Судот на правдата и по консултирање на Комисијата и Европскиот парламент, или на предлог на Комисијата и по консултирање на Судот на правдата и Европскиот парламент.

До донесувањето на таквите правила, одредбите од Деловникот на Судот на правдата и Деловникот на Општиот суд, со кои се уредува прашањето за јазиците, продолжуваат да важат. По пат на отстапување од членовите

253 и 254 на Договорот за функционирањето на Европската унија, тие одредби може да се изменуваат или да се укинуваат само со едногласна согласност на Советот.

АНЕКС I

СУД ЗА ЈАВНАТА СЛУЖБА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

Член 1

Судот за јавната служба на Европската унија (во натамошниот текст „Судот за јавната служба“) е првостепено надлежен за решавање на спорите меѓу Унијата и нејзините службеници, како што е наведено во член 270 на Договорот за функционирањето на Европската унија, вклучително и спорите меѓу сите тела или агенции и нивните службеници за чиешто решавање надлежноста му е пренесена на Судот на правдата на Европската унија.

Член 2

Судот за јавната служба се состои од седум судии. Ако Судот на правдата го побара тоа, Советот, со квалификувано мнозинство, може да го зголеми бројот на судиите.

Судиите се именуваат за мандат од шест години. Судиите на кои им истекол мандатот можат повторно да бидат назначени. Секое испразнето место се пополнува со назначување на нов судија со мандат од шест години.

Член 3

1. Судиите се назначуваат од страна на Советот, кој постапува во согласност со четвртиот став од член 257 на Договорот за функционирањето на Европската унија, по консултирање на Комитетот предвиден со тој член. При назначувањето на судиите, Советот осигурува урамнотезен состав на Судот за јавната служба во што е можно поширока географска основа помеѓу државјаните на земјите-членки и во однос на застапените национални правни системи.

2 Секое лице што е граѓанин на Унијата и ги исполнува условите утврдени во четвртиот став на член 257 од Договорот за функционирањето на Европската унија може да поднесе кандидатура. Советот, постапувајќи по препораката од Судот на правдата, ги утврдува условите и деталите што го уредуваат поднесувањето и разгледувањето на таквите кандидатури.

3. Се составува Комитет што се состои од седум лица избрани од редовите на поранешните членови на Судот на правдата и на Општиот суд и од редовите на адвокатите со признаена компетентност. Членството и правилата за работење на Комитетот се утврдуваат од страна на Советот, кој постапува по препорака од претседателот на Судот на правдата.

4. Комитетот го дава своето мислење за соодветноста на кандидатите за вршење на должноста судија во Судот за јавната служба. Комитетот кон своето мислење приложува список со кандидатите што имаат најсоодветно искуство на високо ниво. Таквиот список содржи имиња на најмалку двапати повеќе кандидати од бројот на судии што треба да се назначат од страна на Советот.

Член 4

1. Судиите го избираат претседателот на Судот за јавната служба од своите редови за мандат од три години. Тој може да биде повторно избран.

2. Судот за јавната служба заседава во совети од три судии. Судот, во определени случаи утврдени со Деловникот, може да заседава во полн состав или во совет од пет судии или од еден судија.

3. Претседателот на Судот за јавната служба претседава со полниот состав и со советот од пет судии. Претседателите на советите од по три судии се определуваат како што е утврдено во став 1. Ако претседателот на Судот за јавната служба е распределен во совет од три судии, тој претседава со таквиот совет.

4. Надлежноста и кворумот на полниот состав, како и составот на советите и распределбата на предметите, се уредуваат со Деловникот.

Член 5

Членовите од 2 до 6, 14, 15, првиот, вториот и петтиот став од член 17 и член 18 од Статутот на Судот на правдата на Европската унија се применуваат за Судот за јавната служба и неговите членови.

Заклетвата што се спомнува во член 2 од Статутот се дава пред Судот на правдата, а одлуките што се спомнуваат во членовите 3, 4 и 6 од истиот се донесуваат од страна на Судот на правдата, по консултирање на Судот за јавната служба.

Член 6

1. Судот за јавната служба добива поддршка од службите на Судот на правдата и на Општиот суд. Претседателот на Судот на правдата или, во соодветните случаи, претседателот на Општиот суд, ги утврдуваат, во заемна согласност со претседателот на Судот за јавната служба, условите под кои службените лица и другите службеници што му се доделени на Судот на правдата или на Општиот суд ги даваат своите услуги на Судот за јавната служба за да го овозможат неговото функционирање. Определени службени лица или други службеници одговараат пред секретарот на Судот за јавната служба, кој му е подреден на претседателот на тој Суд.

2. Судот за јавната служба го именува својот секретар и ги утврдува правилата што ја уредуваат неговата служба. Четвртиот став од член 3 и членовите 10, 11 и 14 на Статутот на Судот на правдата на Европската унија се применуваат за секретарот на Судот.

Член 7

1. Постапката пред Судот за јавната служба се уредува со Наслов III од Статутот на Судот на правдата на Европската унија, со исклучок на членовите 22 и 23. Дополнителните и деталните одредби за тоа, по потреба, се утврдуваат во Деловникот.

2. Одредбите што се однесуваат на јазичните уредувања за Општиот суд се применуваат за Судот за јавната служба.

3. Писмениот дел од постапката се состои од поднесување на тужбеното барање и на одговорот на тужбата, освен ако Судот за јавната служба не одлучи дека е неопходна втора размена на писмени изјави. Во случајот кога постои таква втора размена, Судот за јавната служба, со согласност од страните, може да одлучи да решава без усна постапка.

4. Во сите фази од постапката, вклучително и времето кога е поднесено тужбеното барање, Судот за јавната служба може да ги разгледа можностите за спогодбено решавање на спорот и може да се обиде да го олесни таквото решавање.

5. Судот за јавната служба одлучува за трошоците на предметот. Во согласност со посебните одредби на Деловникот, на неуспешната страна ѝ се наредува да ги плати трошоците ако Судот одлучи така.

Член 8

1. Ако некое барање или друг процедурален документ што е упатен до Судот на јавната служба по грешка се поднесе до секретарот на Судот на правдата или на Општиот суд, тој веднаш се пренесува од тој секретар до секретарот на Судот за јавната служба. На ист начин, ако некое барање или друг процедурален документ што е упатен до Судот на правдата или до Општиот суд по грешка се поднесе до секретарот на Судот за јавната служба, тој веднаш се пренесува од тој секретар до секретарот на Судот на правдата или на Општиот суд.

2. Ако Судот за јавната служба утврди дека тој нема надлежност за разгледување и решавање на тужба за која има надлежност Судот на правдата или Општиот суд, тој ја упатува таа тужба до Судот на правдата или до Општиот суд. На ист начин, ако Судот на правдата или Општиот суд утврди дека некоја тужба е во надлежноста на Судот за јавната служба, судот на кој му е доверен предметот ја упатува таа тужба до Судот за јавната служба, при што Судот за јавната служба не може да одбие да ја прифати надлежноста.

3. Ако на Судот за јавната служба и на Општиот суд им се доверени предмети во кои се поставува истото прашање во поглед на толкувањето или се оспорува важноста на еден ист акт, Судот за јавната служба, по сослушување на страните, може да ја прекине постапката пред истиот сè додека Општиот суд не донесе пресуда.

Ако на Судот за јавната служба и на Општиот суд им се доверени случаи со ист предмет, Судот за јавната служба може да се изјасни како ненадлежен за да му допушти на Општиот суд да одлучува по таквите тужби.

Член 9

Може да се поднесе жалба пред Општиот суд, во рок од два месеца по известувањето за одлуката против која се поднесува жалба, против конечните одлуки на Судот за јавната служба и одлуките на тој Суд со кои делумно се решаваат материјално-правните прашања, или се решаваат процедуралните прашања во врска со приговорите за ненадлежност или неприфатливост.

Таквата жалба може да ја поднесе која било страна чиишто барања биле целосно или делумно отфрлени. Меѓутоа, оние што се вклучиле во постапката, освен земјите-членки и институциите на Унијата, може да поднесат таква жалба единствено ако одлуката на Судот за јавната служба директно ги засега.

Член 10

1. Кое било лице, чиешто барање за вклучување во постапката било отфрлено од страна на Судот за јавната служба, може да поднесе жалба до Општиот суд во рок од две недели по соопштувањето на одлуката за отфрлање на барањето.
2. Страните во постапката може да поднесат жалба до Општиот суд против која било одлука на Судот за јавната служба што е донесена во согласност со член 278 или член 279, или четвртиот став од член 299 од Договорот за функционирањето на Европската унија, или член 157, или третиот став од член 164 на Договорот за ЕЗАЕ, во рок од два месеца по нивното соопштување.
3. Претседателот на Општиот суд може да одлучува за жалбите што се поднесени во согласност со ставовите 1 и 2 во скратена постапка, која, доколку тоа е потребно, може да се разликува од некои од правилата што се содржани во овој Анекс и се утврдува во Деловникот на Општиот суд.

Член 11

1. Жалбите до Општиот суд се ограничуваат на правните прашања. Жалбата може да се поднесе врз основа на ненадлежноста на Судот за јавната служба, повреда на правилата на постапката пред тој суд на штета на интересите на подносителот на жалбата, како и повреда на законите на Унијата од страна на Судот за јавната служба.
2. Ниедна жалба не смее да се заснова единствено врз износот на трошоците или страната на која ѝ е наложено да ги плати трошоците.

Член 12

1. Без да е во спротивност со членовите 278 и 279 од Договорот за функционирањето на Европската унија или со член 157 од Договорот за ЕЗАЕ, жалбата пред Општиот суд нема одложувачко дејство.
2. Во случај кога се поднесува жалба против некоја одлука на Судот за јавната служба, постапката пред Општиот суд се состои од писмен дел и од устен дел. Во согласност со условите што се утврдени во Деловникот, Општиот суд, по сослушувањето на страните, може да решава и без усната постапка.

Член 13

1. Ако жалбата е основана, Општиот суд ја поништува одлуката на Судот за јавната служба и самиот пресудува по тоа прашање. Тој го упатува предметот назад до Судот за јавната служба на одлучување ако постапката е во таква фаза што не дозволува одлука на Општиот суд.
2. Кога некој предмет се упатува назад до Судот за јавната служба, Судот за јавната служба е обврзан од правните прашања за кои одлучил Општиот суд.

ПРОТОКОЛ (бр. 4)

**ЗА СТАТУТОТ НА ЕВРОПСКИОТ СИСТЕМ НА
ЦЕНТРАЛНИТЕ БАНКИ И НА ЕВРОПСКАТА
ЦЕНТРАЛНА БАНКА**

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

САКАЈЌИ да го утврдат Статутот на Европскиот систем на централни банки и на Европската централна банка, предвиден со вториот став на член 129 од Договорот за функционирањето на Европската унија,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат на Договорот за Европската унија и на Договорот за функционирањето на Европската унија:

ПОГЛАВЈЕ I

ЕВРОПСКИОТ СИСТЕМ НА ЦЕНТРАЛНИ БАНКИ

Член 1

Европски систем на централни банки

Во согласност со член 282(1) од Договорот за Европската унија, Европската централна банка (ЕЦБ) и националните централни банки го сочинуваат Европскиот систем на централни банки (ЕСЦБ). ЕЦБ и националните централни банки на оние земји-членки чијашто парична единица е еврото го сочинуваат Евросистемот.

ЕСЦБ и ЕЦБ ги вршат своите должности и дејности во согласност со одредбите на Договорите и на овој Статут.

ПОГЛАВЈЕ II

ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ЕСЦБ

Член 2

Цели

Во согласност со член 127(1) и член 282(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија, примарната цел на ЕСЦБ е одржување на стабилноста на цените. Без да е во спротивност со целта за стабилноста на цените, ЕСЦБ ги поддржува општите економски политики во Унијата за да придонесе кон постигнувањето на целите на Унијата што се утврдени во член 3 од Договорот за Европската унија. ЕСЦБ дејствува во согласност со начелото на отворена пазарна економија со слободна конкуренција, давајќи ѝ предност на ефикасната распределба на средствата, и во согласност со начелата одредени во член 119 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

*Член 3***Задачи**

3.1. Во согласност со член 127(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија, основните задачи што се вршат преку ЕСЦБ се:

- дефинирање и спроведување на монетарната политика на Унијата;
- спроведување на девизното работење во согласност со одредбите од член 219 од тој Договор;
- чување и управување со официјалните девизни резерви на земјите-членки;
- унапредување на нормалното функционирање на платежните системи.

3.2. Во согласност со член 127(3) од Договорот за функционирањето на Европската унија, третата алинеја на член 3.1 не е во спротивност со чувањето и управувањето на тековни девизни средства од страна на владите на земјите-членки.

3.3. Во согласност со член 127(5) од Договорот за функционирањето на Европската унија, ЕСЦБ дава придонес кон редовното спроведување на политиките што ги водат надлежните власти во однос на надзорот врз кредитните институции и стабилноста на финансискиот систем.

*Член 4***Советодавни функции**

Во согласност со член 127(4) од Договорот за функционирањето на Европската унија:

(а) ЕЦБ се консултира:

- за сите предложени акти на Унијата во нејзиното поле на надлежности;
- од страна на националните власти во врска со какви било предлог-законодавни одредби во нејзиното поле на надлежности, но во рамките и под условите одредени од Советот во согласност со постапката утврдена во член 41;

(б) ЕЦБ може да поднесува мислења до институциите, органите, службите или агенциите на Унијата или до националните власти за прашања во своето поле на надлежности.

*Член 5***Собирање статистички информации**

5.1. За да ги преземе задачите на ЕСЦБ, ЕЦБ, со помош од националните централни банки, ги собира неопходните статистички информации од надлежните национални власти, или непосредно од економските субјекти. За овие цели таа соработува со институциите, органите, службите или агенциите на Унијата и со надлежните власти на земјите-членки или на трети земји и со меѓународните организации.

5.2. Националните централни банки ги вршат, колку што тоа е можно, задачите што се опишани во член 5.1.

5.3. ЕЦБ придонесува, кога тоа е неопходно, кон усогласувањето на правилата и практиките што го уредуваат собирањето, составувањето и дистрибуирањето на статистичките податоци од областите во рамките на нејзиното поле на надлежности.

5.4. Советот, во согласност со постапката утврдена во член 41, ги дефинира физичките и правните лица што се предмет на барањата за поднесување извештаи, режимот за доверливост и соодветните одредби за извршување.

*Член 6***Меѓународна соработка**

6.1. Во областа на меѓународната соработка, вклучително и задачите што му се доверени на ЕСЦБ, ЕЦБ одлучува на кој начин ќе биде претставен ЕСЦБ.

6.2. ЕЦБ и, со нејзино одобрение, националните централни банки може да учествуваат во меѓународните монетарни институции.

6.3. Членовите 6.1 и 6.2 не се во спротивност со член 138 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

ПОГЛАВЈЕ III

ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЕЦСБ*Член 7***Независност**

Во согласност со член 130 од Договорот за функционирањето на Европската унија, кога ги вршат овластувањата и ги исполнуваат задачите и должностите што им се доделени во согласност со Договорите и овој статут, ЕЦБ, националните централни банки, или, пак, кој било член на нивните одлучувачки органи не смеат да бараат или да примаат насоки од институциите, органите, службите или агенциите на Унијата, од владите на земјите-членки, или од кои било други органи. Институциите, органите, службите или агенциите на Унијата и владите на земјите-членки се обврзуваат дека ќе го почитуваат ова начело и нема да се обидуваат да влијаат врз членовите на одлучувачките органи на ЕЦБ или на националните централни банки во извршувањето на нивните задачи.

*Член 8***Општо начело**

Со ЕЦСБ управуваат одлучувачките органи на ЕЦБ.

*Член 9***Европска централна банка**

9.1. ЕЦБ, што во согласност со член 282(3) од Договорот за функционирањето на Европската унија има својство на правно лице, во секоја земја-членка ја има најшироката можна правна способност што им се доделува на правните лица во согласност со националното законодавство; конкретно таа може да стекнува или да располага со движен и недвижен имот и може да настапува како страна во судските постапки.

9.2. ЕЦБ осигурува дека задачите што му се пренесени на ЕЦСБ според член 127(2), (3) и (5) од Договорот за функционирањето на Европската унија се спроведуваат преку нејзините активности во согласност со

овој статут, или преку националните централни банки во согласност со членовите 12.1 и 14.

9.3. Во согласност со член 129(1) од Договорот за функционирањето на Европската унија, одлучувачките органи на ЕЦБ се Управниот совет и Извршниот одбор.

Член 10

Управен совет

10.1. Во согласност со член 283(1) од Договорот за функционирањето на Европската унија, Управниот совет се состои од членовите на Извршниот одбор на ЕЦБ и гувернерите на националните централни банки на земјите-членки чијашто парична единица е еврото.

10.2. Секој член на Управниот совет има еден глас. Од датумот кога бројот на членовите на Управниот совет ќе го надмине бројот 21, секој член на Извршниот одбор има еден глас и бројот на гувернери со право на глас е 15. Овие права на глас се доделуваат и ротираат како што следува:

— почнувајќи од датумот кога бројот на гувернерите ќе надмине 15, сè додека не достигне 22, гувернерите се распределуваат во две групи, врз основа на големината на уделот на земјата-членка на нивната национална централна банка во вкупниот бруто домашен производ по пазарни цени и во вкупниот збиен биланс на состојбата на монетарните финансиски институции на земјите-членки чијашто парична единица е еврото. На уделите во вкупниот бруто домашен производ по пазарни цени и во вкупниот збиен биланс на состојбата на монетарните финансиски институции им се доделуваат пондери од 5/6 и 1/6, соодветно. Првата група се состои од пет гувернери, а втората група се состои од преостанатите гувернери. Зачестеноста на правата на глас на гувернерите што се распределени во првата група не смее да биде помала од зачестеноста на правата на глас на гувернерите од втората група. Во согласност со претходната реченица, на првата група ѝ се доделуваат четири права на глас, а на втората група ѝ се доделуваат единаесет права на глас,

— почнувајќи од датумот кога бројот на гувернерите ќе достигне 22, гувернерите се распределуваат во три групи во согласност со рангирање врз основа на горенаведените критериуми. Првата група се состои од пет гувернери и добива четири права на глас. Втората група се состои од половина од вкупниот број на гувернери, при што секој децимален број се заокружува на најблискиот цел број, и добива осум права на глас. Третата група се состои од преостанатите гувернери и добива три права на глас,

— во рамките на секоја група, гувернерите располагаат со правата на глас во еднакви временски периоди,

— за пресметување на уделите во вкупниот бруто домашен производ по пазарни цени се применува член 29.2. Вкупниот збирен биланс на состојбата на монетарните финансиски институции се пресметува во согласност со статистичката рамка што се применува во Унијата во времето на пресметките,

— секогаш кога вкупниот бруто домашен производ по пазарни цени се приспособува во согласност со член 29.3, или секогаш кога се зголемува бројот на гувернерите, големината и/или составот на групите се приспособува во согласност со горенаведените начела,

- Управниот совет, постапувајќи со двотретинско мнозинство од вкупниот број членови, со и без право на глас, ги презема неопходните мерки за спроведување на горенаведените начела и може да одлучи да го одложи почетокот на користењето на системот за ротација до датумот кога бројот на гувернерите ќе надмине 18.

Правото на глас се врши лично. По пат на отстапување од ова правило, во Деловникот наведен во член 12.3 може да се утврди дека членовите на Управниот совет може да гласаат преку телеконференциска врска. Овие правила предвидуваат, исто така, дека членот на Управниот совет што е спречен да присуствува на состаноците на Управниот совет во подолг временски период може да назначи свој заменик како член на Управниот совет.

Одредбите од претходните ставови не се во спротивност со правата на глас на сите членови на Управниот совет, со или без право на глас, според членовите 10.3, 40.2 и 40.3.

Освен во случаите кога овој статут предвидува поинаку, Управниот совет одлучува со просто мнозинство на членовите што имаат право на глас. Во случај на нерешен резултат, претседателот има решавачки глас.

За Управниот совет да може да спроведе гласање, треба да постои кворум од две третини од членовите што имаат право на глас. Ако не се исполни кворумот, претседателот може да свика вонредна седница на која може да се донесуваат одлуки без оглед на кворумот.

10.3. За сите одлуки што се донесуваат според членовите 28, 29, 30, 32 и 33, гласовите во Управниот совет се пондерираат во согласност со уделите на националните централни банки во запишаниот капитал на ЕЦБ. Пондерите на гласовите на членовите на Извршниот одбор се нула. Одлуките за кои е потребно квалификувано мнозинство се донесуваат ако дадените гласови „за“ претставуваат најмалку две третини од запишаниот капитал на ЕЦБ и претставуваат најмалку половина од акционерите.

Ако некој гувернер не може да присуствува, тој може да определи свој заменик што ќе го даде неговиот пондериран глас.

10.4. Записниците од седниците се доверливи. Управниот совет може да одлучи да ги објави резултатите од своите расправи.

10.5. Управниот совет заседава најмалку 10 пати годишно.

Член 11

Извршен одбор

11.1. Во согласност со првиот потстав на член 283(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија, Извршниот одбор се состои од претседател, заменик на претседателот и четири други членови.

Членовите ги вршат своите должности со полно работно време. Тие не смеат да вршат каква било друга дејност, без оглед на тоа дали е за надоместок или не, освен ако не бидат ослободени од оваа обврска по исклучок од страна на Управниот совет.

11.2. Во согласност со вториот потстав на член 283(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија, претседателот, заменикот на претседателот и останатите членови на Извршниот одбор се назначуваат од страна на Европскиот совет, со квалификувано мнозинство, од редовите на лицата со признаена компетентност и професионално искуство во монетарните или банкарските области, по препорака од Советот, кој претходно се консултирал со Европскиот парламент и Управниот совет.

Тие имаат мандат од осум години што не може да се обнови.

Единствено државјаните на земјите-членки може да бидат членови на Извршниот одбор.

11.3. Условите за вработување на членовите на Извршниот одбор, особено нивните плати, пензии и останатите придонеси за социјално осигурување се предмет на договори со ЕЦБ и се утврдуваат од страна на Управниот совет на предлог од Комитетот што се состои од три членови што се назначени од страна на Управниот совет и три членови назначени од страна на Советот. Членовите на Извршниот одбор немаат право да гласаат за прашањата што се наведени во овој став.

11.4. Ако некој член на Извршниот одбор повеќе не ги исполнува потребните услови за вршење на неговите должности, или ако извршил некоја сериозна злоупотреба, Судот на правдата може да го разреши од должноста на барање од Управниот совет или од Извршниот одбор.

11.5. Секој член на Извршниот одбор што е лично присутен има право да гласа и, за тие цели, располага со еден глас. Освен ако не е предвидено поинаку, Извршниот одбор одлучува со просто мнозинство од дадените гласови. Во случај на нерешен резултат, претседателот има решавачки глас. Начинот на гласање се утврдува во Деловникот што се споменува во член 12.3.

11.6. Извршниот одбор е одговорен за тековното работење на ЕЦБ.

11.7. Секое испразнето место во Извршниот одбор се пополнува со назначување нов член во согласност со член 11.2.

Член 12

Одговорности на одлучувачките органи

12.1. Управниот совет донесува упатства и одлуки што се неопходни за осигурување на извршувањето на задачите што му се доверени на ЕСЦБ во согласност со овие договори и овој статут. Управниот совет ја креира монетарната политика на Унијата, вклучително, кога тоа е соодветно, одлуките во врска со привремените монетарни цели, клучните каматни стапки и снабдувањето на резервите во ЕСЦБ, и ги утврдува неопходните упатства за нивното спроведување.

Извршниот одбор ја спроведува монетарната политика во согласност со упатствата и одлуките што се утврдени од страна на Управниот совет. Притоа, Извршниот одбор ги дава потребните насоки на националните централни банки. Покрај тоа, на Извршниот одбор може да му се делегираат определени овластувања ако Управниот совет одлучи така.

Колку што тоа е можно и соодветно и без да е во спротивност со одредбите на овој член, ЕЦБ може да им наложи на националните централни банки да вршат работи што претставуваат дел од задачите на ЕСЦБ.

12.2. Извршниот одбор е одговорен за подготвувањето на седниците на Управниот совет.

12.3. Управниот совет донесува Деловник во кој се утврдува внатрешната организација на ЕЦБ и нејзините одлучувачки органи.

12.4. Управниот совет ги врши советодавните функции наведени во член 4.

12.5. Управниот совет ги носи одлуките наведени во член 6.

*Член 13***Претседател**

13.1. Претседателот, или, во негово отсуство, заменикот на претседателот, претседава со Управниот совет и со Извршниот одбор на ЕЦБ.

13.2. Без тоа да биде во спротивност со член 38, претседателот или лицето назначено од него ја застапуваат ЕЦБ надворешно.

*Член 14***Национални централни банки**

14.1. Во согласност со член 131 од Договорот за функционирањето на Европската унија, секоја земја-членка се осигурува дека нејзиното национално законодавство, вклучително и статутите на нејзината национална централна банка, е усогласено со овие договори и со овој статут.

14.2. Статутите на националните централни банки конкретно треба да предвидат дека мандатот на гувернерот на националната централна банка не е помал од пет години.

Гувернерот може да се разреши од должноста единствено ако повеќе не ги исполнува потребните услови за вршење на неговата должност или ако се прогласи за виновен за сериозна злоупотреба на должност. Таквата одлука може да се упати до Судот на правдата од страна на засегнатиот гувернер или од Управниот совет врз основа на повреда на овие договори или на кое било правило од законот што се однесува на нивната примена. Таквите постапки се поведуваат во рок од два месеца по објавувањето на одлуката или по известувањето на тужителот за неа, или, во отсуство на тоа, по денот на којшто тужителот дознал за одлуката, во зависност од случајот.

14.3. Националните централни банки претставуваат составен дел на ЕСЦБ и постапуваат во согласност со упатствата и насоките на ЕЦБ. Управниот совет ги презема неопходните мерки за осигурување на усогласеноста со упатствата и насоките на ЕЦБ и бара да му бидат доставени сите неопходни информации.

14.4. Националните централни банки може да вршат и други функции покрај оние што се наведени во овој статут, освен ако Управниот совет не утврди, со двотретинско мнозинство од дадените гласови, дека таквите функции се спротивни на целите и задачите на ЕСЦБ. Таквите функции се вршат од страна на националните централни банки за нивна сметка и под нивна одговорност и не се сметаат за дел од функциите на ЕСЦБ.

*Член 15***Обврски за известување**

15.1. ЕЦБ изготвува и објавува извештаи за дејноста на ЕЦБ најмалку на секое тримесечје.

15.2. Консолидираниот финансиски извештај на ЕЦБ се објавува секоја недела.

15.3. Во согласност со член 284(3) од Договорот за функционирањето на Европската унија, ЕЦБ поднесува годишен извештај за дејностите на ЕЦБ и за монетарната политика како за претходната, така и за тековната година, до Европскиот парламент, до Советот и до Комисијата, како и до Европскиот совет.

15.4. Извештаите и финансиските извештаи наведени во овој член бесплатно им се ставаат на располагање на заинтересираните страни.

*Член 16***Банкноти**

Во согласност со член 128(1) од Договорот за функционирањето на Европската унија, Управниот совет има исклучиво право за овластување на емисијата на евро банкнотите во рамките на Унијата. ЕЦБ и националните централни банки може да вршат емисија на такви банкноти. Банкнотите што се емитувани од страна на ЕЦБ и националните централни банки се единствените такви банкноти што имаат статус на законско платежно средство во Унијата.

ЕЦБ, во најголема можна мера, ги почитува постоечките практики во врска со емисијата и дизајнот на банкнотите.

ПОГЛАВЈЕ IV

**МОНЕТАРНИ ФУНКЦИИ
И ОПЕРАЦИИ НА ЕЦБ***Член 17***Сметки во ЕЦБ и во националните централни банки**

За целите на спроведувањето на своите операции, ЕЦБ и националните централни банки може да отвораат сметки за кредитни институции, јавни субјекти и други учесници на пазарот, и да прифаќаат средства, вклучително нематеријални хартии од вредност, како залог.

*Член 18***Работење на отворениот пазар и кредитни операции**

18.1. За постигнување на целите на ЕЦБ и за вршење на неговите задачи, ЕЦБ и националните централни банки може:

— да работат на финансиските пазари преку целосно купување или продажба (спот и термински) или согласно со договори за повратно купување и преку позајмување, на други и од други, побарувања и краткорочни инструменти, во евра или други парични единици, како и благородни метали;

— да спроведуваат кредитни операции со кредитните институции и другите учесници на пазарот, при што позајмувањето се заснова врз соодветен залог.

18.2. ЕЦБ ги утврдува општите начела за работењето на отворениот пазар и за кредитните операции што ги врши истата или националните централни банки, вклучително и начелата за објавувањето на условите под кои тие се подготвени да склучуваат такви трансакции.

*Член 19***Минимални резерви**

19.1. Во согласност со член 2, ЕЦБ може да бара од кредитните институции што се регистрирани во земјите-членки да чуваат минимални резерви на

сметките во ЕЦБ и во националните централни банки во согласност со целите на монетарната политика. Управниот совет може да ги утврдува прописите за пресметувањето и одредувањето на потребните минимални резерви. Во случаите на неусогласеност, ЕЦБ има право да засметува казнена камата и да изрекува други санкции со споредливо дејство.

19.2. За примената на овој член, Советот, во согласност со постапката утврдена во член 41, ја дефинира основицата за минималните резерви и максималните дозволени соодноси меѓу таквите резерви и нивната основица, како и соодветните санкции во случај на непочитување.

Член 20

Други инструменти за монетарна контрола

Управниот совет може, со двотретинско мнозинство од дадените гласови, да одлучува за употребата на други оперативни методи за монетарна контрола што смета дека се соодветни, почитувајќи го член 2.

Советот, во согласност со постапката утврдена во член 41, го дефинира опсегот на таквите методи, ако истите воведуваат обврски за трети страни.

Член 21

Работење со јавните субјекти

21.1. Во согласност со член 123 од Договорот за функционирањето на Европската унија, забранети се пречекорувањата на сметката или какви било други видови кредитни погодности од ЕЦБ или од националните централни банки во полза на институциите, органите, службите или агенциите на Унијата, централните, регионалните, локалните или другите јавни власти, останатите органи чиешто работење е уредено со јавното право, или јавните претпријатија на земјите-членки, како што е забрането и директното купување должнички инструменти од нив од страна на ЕЦБ или од националните централни банки.

21.2. ЕЦБ и националните централни банки може да дејствуваат како фискални агенти за субјектите што се наведени во член 21.1.

21.3. Одредбите на овој член не се применуваат на кредитните институции во јавна сопственост со коишто, во врска со обезбедувањето на резервите од страна на централните банки, националните централни банки и ЕЦБ постапуваат на ист начин како со приватните кредитни институции.

*Член 22***Клириншки и платни системи**

ЕЦБ и националните централни банки може да обезбедуваат олеснувања, и ЕЦБ може да донесува прописи за гарантирање на ефикасни и стабилни клириншки и платни системи во рамките на Унијата и со другите земји.

*Член 23***Надворешно работење**

ЕЦБ и националните централни банки може:

- да воспоставуваат односи со централните банки и финансиските институции во други земји и, кога тоа е соодветно, со меѓународните организации;
- да стекнуваат и да продаваат, спот или термински, секакви видови девизни средства и благородни метали; изразот „девизни средства“ ги вклучува хартиите од вредност и сите останати средства во паричната единица на која било земја, или пресметковни единици што се чуваат во каква било форма;
- да ги поседуваат и да управуваат со средствата наведени во овој член;
- да ги вршат сите видови банкарски трансакции во односите со трети земји и меѓународни организации, вклучително и операциите за задолжување и давање заеми.

*Член 24***Други операции**

Покрај операциите што произлегуваат од нивните задачи, ЕЦБ и националните централни банки може да вршат операции за нивните административни цели или за нивните вработени.

ПОГЛАВЈЕ V

РАЗУМЕН НАДЗОР*Член 25***Разумен надзор**

25.1. ЕЦБ може да дава совети и да се советува со Советот, Комисијата и надлежните власти на земјите-членки за опсегот и спроведувањето на законодавството на Унијата што се однесува на разумниот надзор врз кредитните институции и стабилноста на финансискиот систем.

25.2. Во согласност со која било регулатива на Советот од член 127(6) од Договорот за функционирањето на Европската унија, ЕЦБ може да врши посебни задачи во врска со политиките за разумниот надзор врз кредитните институции и останатите финансиски институции, со исклучок на осигурителните претпријатија.

ПОГЛАВЈЕ VI

ФИНАНСИСКИ ОДРЕДБИ НА ЕСЦБ*Член 26***Финансиски извештаи**

26.1. Финансиската година на ЕЦБ и на националните централни банки започнува на првиот ден од јануари и завршува на последниот ден од декември.

26.2. Годишните извештаи на ЕЦБ се изготвуваат од страна на Извршниот одбор, во согласност со начелата утврдени од страна на Управниот совет. Извештаите се одобруваат од страна на Управниот совет и потоа се објавуваат.

26.3. За аналитички и оперативни цели, Извршниот одбор изготвува консолидиран биланс на состојбата на ЕСЦБ, што се состои од средствата и обврските на националните централни банки што се вклучени во ЕСЦБ.

26.4. За примената на овој член, Управниот совет ги утврдува неопходните правила за стандардизирање на сметководството и известувањето за работењето на националните централни банки.

*Член 27***Ревизија**

27.1. Сметководствените извештаи на ЕЦБ и на националните централни банки се ревидираат од страна на независни надворешни ревизори што се препорачани од Управниот совет и одобрени од Советот. Ревизорите имаат целосни овластувања да ги прегледуваат сите книги и сметки на ЕЦБ и на националните централни банки и да добиваат целосни информации за нивните трансакции.

27.2. Одредбите од член 287 од Договорот за функционирањето на Европската унија се применуваат единствено за проверка на оперативната ефикасност на раководството на ЕЦБ.

*Член 28***Капитал на ЕЦБ**

28.1. Капиталот на ЕЦБ е 5 милијарди евра. Капиталот може да се зголеми за износи за кои одлучува Управниот совет со квалификувано мнозинство предвидено во член 10.3, во рамки на ограничувањата и под условите утврдени од страна на Советот во согласност со постапката од член 41.

28.2. Националните централни банки се единствените претплатници и сопственици на капиталот на ЕЦБ. Запишувањето на капиталот се врши врз основа на клучот што е утврден во согласност со член 29.

28.3. Управниот совет, одлучувајќи со квалификувано мнозинство предвидено во член 10.3, утврдува до кој степен и во која форма се уплатува капиталот.

28.4. Во согласност со член 28.5, уделите на националните централни банки во запишаниот капитал на ЕЦБ не може да се пренесуваат, заложуваат или заплenuваат.

28.5. Ако клучот што е наведен во член 29 се промени, националните централни банки вршат меѓусебен пренос на капиталните удели во потребниот обем за гарантирање дека распределбата на капиталните удели соодветствува на изменетиот клуч. Управниот совет ги утврдува условите за вршењето на таквите преноси.

*Член 29***Клуч за запишување на капиталот**

29.1. Клучот за запишувањето на капиталот на ЕЦБ, што беше утврден за првпат во 1998 година при основањето на ЕСЦБ, се утврдува така што на секоја национална банка ѝ се доделува пондер во овој клуч што е еднаков на износот на:

- 50 % од уделот на соодветната земја-членка во населението на Унијата во претпоследната година пред основањето на ЕСЦБ;
- 50 % од уделот на соодветната земја-членка во бруто домашниот производ по пазарни цени на Унијата што бил регистриран во последните пет години што ѝ претходеле на претпоследната година пред основањето на ЕСЦБ.

Процентите се заокружуваат нагоре или надолу на најблискиот множител на 0,0001 процентуални поени.

29.2. Статистичките податоци што се користат за примената на овој член се предвидуваат од страна на Комисијата во согласност со правилата донесени од Советот во согласност со постапката од член 41.

29.3. Пондерите што им се доделуваат на националните централни банки се приспособуваат на секои пет години по основањето на ЕСЦБ по аналогија на одредбите што се утврдени во член 29.1. Приспособениот клуч се применува од првиот ден на следната година.

29.4. Управниот совет ги презема сите останати потребни мерки за примената на овој член.

*Член 30***Пренос на девизните резерви на ЕЦБ**

30.1. Без тоа да биде во спротивност со член 28, националните централни банки ѝ обезбедуваат на ЕЦБ девизни резерви, што се различни од паричните единици на земјите-членки, еврото, резервните позиции и специјалните права на влечење (СПВ) на ММФ, до износ што е еквивалентен на 50 милијарди евра. Управниот совет одлучува за уделот што го бара ЕЦБ по нејзиното основање и износите што се бараат дополнително. ЕЦБ има целосно право да ги чува и да управува со девизните резерви што ѝ се пренесени и да ги користи за целите утврдени во овој статут.

30.2. Придонесите од секоја национална централна банка се утврдуваат сразмерно на нејзиниот удел во запишаниот капитал на ЕЦБ.

30.3. ЕЦБ одобрува побарувања на секоја национална централна банка во износ што е еквивалентен на нејзиниот придонес. Управниот совет ги утврдува деноминацијата и начинот на исплата на таквите побарувања.

30.4. ЕЦБ може да бара дополнителни девизни резерви над ограничувањето утврдено во член 30.1, во согласност со член 30.2, во рамките на ограничувањата и под условите одредени од Советот во согласност со постапката што е утврдена во член 41.

30.5. ЕЦБ може да поседува и да управува со резервните позиции и СПВ на ММФ и да овозможи здружување на таквите средства.

30.6. Управниот совет ги презема сите останати потребни мерки за примената на овој член.

Член 31

Девизни резерви што се чуваат од страна на националните централни банки

31.1. Националните централни банки имаат право да вршат трансакции заради исполнување на своите обврски кон меѓународните организации во согласност со член 23.

31.2. Сите останати операции со средствата од девизните резерви што остануваат во националните централни банки по вршењето на преносите што се спомнуваат во член 30, и трансакциите што земјите-членки ги вршат со своите тековни девизни средства, над определено ограничување што е утврдено во рамките на член 31.3, се предмет на одобрување од страна на ЕЦБ заради гарантирање на усогласеноста со девизниот курс и монетарните политики на Унијата.

31.3. Управниот совет дава насоки за олеснување на таквото работење.

Член 32

Распределба на паричните приходи на националните централни банки

32.1. Приходите што националните централни банки ги остваруваат при вршењето на своите функции во рамките на монетарната политика на ЕСЦБ (во натамошниот текст „парични приходи“) се распределуваат на крајот на секоја финансиска година во согласност со одредбите од овој член.

32.2. Износот на паричните приходи на секоја национална централна банка е еднаков на нејзиниот годишен приход што произлегува од

средствата што ги чува во однос на банкнотите што се пуштени во промет и обврските од депозитите во кредитните институции. Овие средства се резервираат наменски од страна на националните централни банки во согласност со насоките што ги утврдува Управниот совет.

32.3. Ако, по воведувањето на еврото, структурите на билансите на состојбата на националните централни банки не ја допуштаат примената на член 32.2, според мислењето на Управниот совет, Управниот совет може да одлучи, со квалификувано мнозинство, дека, по пат на отстапување од член 32.2, паричните приходи се мерат во согласност со некој алтернативен метод за период што не е подолг од пет години.

32.4. Износот на паричните приходи на секоја национална централна банка се намалува за износот што е еднаков на сите камати платени од таа централна банка за нејзините обврски по депозитите во кредитните институции, во согласност со член 19.

Управниот совет може да одлучи дека националните централни банки се обесштетуваат за трошоците што се направени со емисијата на банкнотите или, во исклучителни околности, за специфичните загуби што произлегуваат од спроведувањето на монетарната политика за ЕЦБ. Обесштетувањето се врши во форма што се смета за соодветна според мислењето на Управниот совет; овие износи може да се порамнат со паричните приходи на националните централни банки.

32.5. Износот на паричните приходи на националните централни банки се распределува на националните централни банки сразмерно на нивните уплатени удели во капиталот на ЕЦБ, во согласност со одлуката што ја донесува Управниот совет во согласност со член 33.2.

32.6. Клирингот и порамнувањето на салдата што произлегуваат од распределбата на паричните приходи се вршат од страна на ЕЦБ во согласност со насоките што ги донесува Управниот совет.

32.7. Управниот совет ги презема сите останати потребни мерки за примената на овој член.

Член 33

Распределба на нето-добивките и загубите на ЕЦБ

33.1. Нето-добивката на ЕЦБ се пренесува по следниот редослед:

- (а) износот што го утврдува Управниот совет, што не може да надминува 20 % од нето-добивката, се пренесува во општиот резервен фонд, со ограничување што е еднакво на 100 % од капиталот;

(б) преостанатата нето-добивка се распределува помеѓу акционерите на ЕЦБ, сразмерно на нивните уплатени удели.

33.2. Во случај на загуби направени од ЕЦБ, недостигот може да се порамни со општиот резервен фонд на ЕЦБ и, по потреба, со одлука на Управниот совет, со паричните приходи од соодветната финансиска година, сразмерно и најмногу до износите што се распределени на националните централни банки во согласност со член 32.5.

ПОГЛАВЈЕ VII

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 34

Правни акти

34.1. Во согласност со член 132 од Договорот за функционирањето на Европската унија, ЕЦБ:

- донесува прописи во потребниот обем за спроведување на задачите што се дефинирани во првата алинеја на член 3.1 и во членовите 19.1, 22 или 25.2, и во случаите што се утврдуваат во актите на Советот наведени во член 41;
- ги донесува неопходните одлуки за спроведување на задачите што му се доверени на ЕЦБ во согласност со овие договори и овој статут;
- дава препораки и мислења.

34.2. ЕЦБ може да одлучи да ги објави своите одлуки, препораки и мислења.

34.3. Во рамките на ограничувањата и под условите донесени од страна на Советот во согласност со постапката утврдена во член 41, ЕЦБ има право да изрекува парични казни или периодични казнени плаќања на претпријатијата поради неусогласеност со обврските од нејзините регулативи и одлуки.

Член 35

Судска контрола и сродни прашања

35.1. Дејствата или непостапувањето на ЕЦБ се предмет на прегледување или толкување од страна на Судот на правдата на Европската унија во случаите и под условите утврдени во Договорот за функционирањето на Европската унија. ЕЦБ може да поведува постапки во случаите и под условите утврдени во Договорите.

35.2. Споровите меѓу ЕЦБ, од една страна, и нејзините доверители, должници или кои било други лица, од друга страна, се решаваат од надлежните национални судови, освен во случаите кога надлежноста му е пренесена на Судот на правдата на Европската унија.

35.3. За ЕЦБ се применува режимот на одговорноста предвиден во член 340 од Договорот за функционирањето на Европската унија. Националните централни банки се одговорни во согласност со нивните соодветни национални закони.

35.4. Судот на правдата на Европската унија е надлежен за донесување пресуди во согласност со која било арбитражна клаузула содржана во договор што се склучува од, или во име на ЕЦБ, без оглед дали таквиот договор се уредува со јавното или со приватното право.

35.5. Одлуката на ЕЦБ за поведување постапка пред Судот на правдата на Европската унија ја донесува Управниот совет.

35.6. Судот на правдата на Европската унија има надлежност за споровите во врска со исполнувањето од страна на националните централни банки на обврските што произлегуваат од Договорите и од овој статут. Ако ЕЦБ смета дека некоја национална централна банка не исполнила определена обврска од Договорите и од овој статут, таа дава образложено мислење за прашањето, откако ќе ѝ даде можност на соодветната национална централна банка да ги поднесе своите забелешки. Ако соодветната национална централна банка не се усогласи со мислењето во рокот утврден од страна на ЕЦБ, последно наведената може да го изнесе тоа прашање пред Судот на правдата на Европската унија.

Член 36

Персонал

36.1. Управниот совет, на предлог од Извршниот одбор, ги утврдува условите за вработување на персоналот на ЕЦБ.

36.2. Судот на правдата на Европската унија има надлежност во споровите меѓу ЕЦБ и нејзините службеници во рамки на ограничувањата и под условите утврдени во условите за вработување.

Член 37 (поранешен член 38)

Деловна тајна

37.1. Членовите на управните органи и персоналот на ЕЦБ и националните централни банки се обврзани, дури и по истекувањето на нивниот мандат, да не откриваат информации од каков било вид што се предмет на обврските за деловна тајна.

37.2. Лицата што имаат пристап до податоци опфатени со законодавството на Унијата со кое се воведува обврската за чување на тајноста, се предмет на таквото законодавство.

Член 38 (поранешен член 39)

Потписници

ЕЦБ правно се обврзува кон трети страни од страна на претседателот или два члена на Извршниот одбор, или од потписите на два члена на персоналот на ЕЦБ што се уредно овластени од страна на претседателот да се потпишуваат во име на ЕЦБ.

Член 39 (поранешен член 40)

Привилегии и имунитети

На територијата на земјите-членки ЕЦБ ужива привилегии и имунитети што се неопходни за вршењето на нејзините задачи, под условите утврдени во Протоколот за привилегиите и имунитетите на Европската унија.

ПОГЛАВЈЕ VIII

**ИЗМЕНИ НА СТАТУТОТ И ДОПОЛНИТЕЛНО
ЗАКОНОДАВСТВО**

Член 40 (поранешен член 41)

Поедноставена постапка за изменување

40.1. Во согласност со член 129(3) од Договорот за функционирањето на Европската унија, членовите 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, 33.1(а) и 36 од овој статут може да се изменат од страна на Европскиот парламент и од Советот, кои постапуваат во согласност со редовната законодавна постапка по препорака од ЕЦБ или по консултирање со Комисијата, или, пак, на предлог од Комисијата и по консултирање со ЕЦБ.

40.2. Членот 10.2 може да се измени со одлука на Европскиот совет, донесена едногласно, по препорака од Европската централна банка и по консултирање со Европскиот парламент и Комисијата, или по препорака од Комисијата и по консултирање со Европскиот парламент и Европската централна банка. Овие измени не влегуваат во сила пред да бидат одобрени од земјите-членки во согласност со нивните соодветни уставни барања.

40.3. За препораката што ја дава ЕЦБ во согласност со овој член е потребна едногласна одлука на Управниот совет.

Член 41 (поранешен член 42)

Дополнително законодавство

Во согласност со член 129(4) од Договорот за функционирањето на Европската унија, Советот, на предлог од Комисијата и по консултирање со Европскиот парламент и ЕЦБ, или по препорака од ЕЦБ и по консултирање со Европскиот парламент и Комисијата, ги донесува одредбите што се наведени во членовите 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 и 34.3 од овој статут.

ПОГЛАВЈЕ IX

ПРЕОДНИ И ДРУГИ ОДРЕДБИ ЗА ЕСЦБ

Член 42 (поранешен член 43)

Општи одредби

42.1. Отстапувањето наведено во член 139 од Договорот за функционирањето на Европската унија повлекува дека со следните членови на Статутот не се пренесуваат никакви права и не се воведуваат никакви обврски за соодветните земји-членки: 3, 6, 9.2, 12.1, 14.3, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 26.2, 27, 30, 31, 32, 33, 34, и 49.

42.2. Централните банки на земјите-членки што се предмет на отстапувањето наведено во член 139(1) од Договорот за функционирањето на Европската унија ги задржуваат своите овластувања во областа на монетарната политика во согласност со националното законодавство.

42.3. Во согласност со член 139 од Договорот за функционирањето на Европската унија, изразот „земјите-членки“ се чита како „земјите-членки чијашто парична единица е еврото“ во следните членови на Статутот: 3, 11.2 и 19.

42.4. Изразот „националните централни банки“ се чита како „централните банки на земјите-членки чијашто парична единица е еврото“ во следните членови на Статутот: 9.2, 10.2, 10.3, 12.1, 16, 17, 18, 22, 23, 27, 30, 31, 32, 33.2 и 49.

42.5. Изразот „акционери“ се чита како „централни банки на земјите-членки чијашто парична единица е еврото“ во членовите 10.3 и 33.1.

42.6. Изразот „запишан капитал на ЕЦБ“ се чита како „капитал на ЕЦБ запишан од централните банки на земјите-членки чијашто парична единица е еврото“ во членовите 10.3 и 30.2.

Член 43 (поранешен член 44)

Преодни задачи на ЕЦБ

ЕЦБ ги презема претходните задачи на ЕМИ што се спомнуваат во член 141(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија, кои, поради отстапувањата на една или повеќе земји-членки, сè уште треба да се извршуваат по воведувањето на еврото.

ЕЦБ дава совети во подготовките за укинување на отстапувањата што се наведени во член 140 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

*Член 44 (поранешен член 45)***Генерален совет на ЕЦБ**

44.1 Без тоа да биде во спротивност со член 129(3) од Договорот за функционирањето на Европската унија, се основа Генералниот совет како трет одлучувачки орган на ЕЦБ.

44.2. Генералниот совет е составен од претседателот и заменикот на претседателот на ЕЦБ и гувернерите на националните централни банки. Останатите членови на Извршниот одбор може да учествуваат, без право на глас, на седниците на Генералниот совет.

44.3. Одговорностите на Генералниот совет се целосно наведени во член 46 од овој статут.

*Член 45 (поранешен член 46)***Деловник на Генералниот совет**

45.1. Претседателот, или, во негово отсуство, заменикот на претседателот на ЕЦБ, претседава со Генералниот совет на ЕЦБ.

45.2. Претседателот на Советот и еден член на Комисијата може да учествуваат на седниците на Генералниот совет, без право на глас.

45.3. Претседателот ги подготвува седниците на Генералниот совет.

45.4. По пат на отстапување од член 12.3, Генералниот совет го донесува својот Деловник.

45.5. Секретаријатот на Генералниот совет се обезбедува од страна на ЕЦБ.

*Член 46 (поранешен член 47)***Одговорности на Генералниот совет**

46.1. Генералниот совет:

- ги врши задачите што се наведени во член 43;
- придонесува кон советодавните функции што се наведени во членовите 4 и 25.1.

46.2. Генералниот совет придонесува за:

- собирањето на статистичките информации што се наведени во член 5;
- активностите за поднесување извештаи на ЕЦБ што се наведени во член 15;

- воспоставувањето на неопходните правила за примена на член 26 како што е наведено во член 26.4;
- преземањето на сите останати неопходни мерки за примена на член 29 како што е наведено во член 29.4;
- утврдување на условите за вработување на персоналот на ЕЦБ како што е наведено во член 36.

46.3. Генералниот совет придонесува кон неопходните подготовки за неотповикливото утврдување на девизните курсеви за валутите на земјите-членки што користат отстапување од еврото, како што е наведено во член 140(3) од Договорот за функционирањето на Европската унија.

46.4. Претседателот на ЕЦБ го информира Генералниот совет за одлуките на Управниот совет.

Член 47 (поранешен член 48)

Преодни одредби за капиталот на ЕЦБ

Во согласност со член 29.1, на секоја национална централна банка ѝ се доделува пондер во клучот за запишувањето на капиталот на ЕЦБ. По пат на отстапување од член 28.3, централните банки на земјите-членки што користат отстапување не вршат уплата на својот запишан капитал, освен ако Генералниот совет не одлучи со мнозинство што претставува најмалку две третини од запишаниот капитал на ЕЦБ и најмалку една половина од нејзините акционери, дека определен минимален процент треба да се уплати како придонес за оперативните трошоци на ЕЦБ.

Член 48 (поранешен член 49)

Одложено плаќање на капиталот, резервите и резервирањата на ЕЦБ

48.1. Централната банка на земјата-членка чиешто отстапување било поништено го уплаќа својот запишан удел во капиталот на ЕЦБ во еднаква висина како и централните банки на останатите земји-членки чијашто парична единица е еврото, и ги пренесува на ЕЦБ девизните резерви во согласност со член 30.1. 1. Износот што треба да се пренесе се утврдува преку множење на вредноста изразена во евра на тековните девизни курсеви на девизните резерви, што веќе ѝ биле пренесени на ЕЦБ во согласност со член 30.1, со количникот на бројот на запишаните удели од страна на соодветната национална централна банка и бројот на удели што веќе биле уплатени од останатите национални централни банки.

48.2. Покрај плаќањето што треба да се изврши во согласност со член 48.1, соодветната централна банка придонесува кон резервите на ЕЦБ, кон оние резервирања што се еквивалентни на резервите, и кон износот што треба да се вклучи во резервите и резервирањата што соодветствува на салдото на билансот на успех на 31 декември од годината што му претходела на укинувањето на отстапувањето. Износот на придонесот се утврдува преку множење на износот на резервите, како што е дефиниран горе и е наведен во одобриениот биланс на состојба на ЕЦБ, со количникот на бројот на запишаните удели од страна на соодветната национална централна банка и бројот на удели што веќе биле уплатени од останатите национални централни банки.

48.3. Ако една или повеќе земји станат земји-членки, и нивните соодветни национални централни банки станат дел од ЕСЦБ, запишаниот капитал на ЕЦБ и ограничувањето на износот на девизните резерви што може да се пренесат на ЕЦБ се зголемуваат по автоматизам. Зголемувањето се утврдува со множење на соодветните износи што преовладуваат во тој момент со количникот, во рамките на проширениот клуч за капиталот, на пондерите на националните централни банки што се вклучуваат во системот и пондерите на националните централни банки што се веќе членки на ЕСЦБ. Пондерот во клучот за капиталот на секоја национална централна банка се пресметува по аналогија со член 29.1 и во согласност со член 29.2. Референтните периоди што се употребуваат за статистичките податоци се еднакви на периодите што се применувале за последната петгодишна корекција на пондерите во согласност со член 29.3.

Член 49 (поранешен член 52)

Менување на банкнотите во валутите на земјите-членки

По неотповикливото утврдување на девизните курсеви во согласност со член 140 од Договорот за функционирањето на Европската унија, Управниот совет ги презема неопходните мерки за гарантирање дека банкнотите што се изразени во валутите со неотповикливо утврдени девизни курсеви се разменуваат од страна на националните централни банки по нивната номинална вредност.

Член 50 (поранешен член 53)

Применливост на преодните одредби

Членовите 42 и 47 се применуваат доколку и сè додека постојат земји-членки што користат отстапување.

ПРОТОКОЛ (бр. 5)

**ЗА СТАТУТОТ НА ЕВРОПСКАТА
ИНВЕСТИЦИСКА БАНКА**

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

САКАЈЌИ да го утврдат Статутот на Европската инвестициска банка што е предвиден во член 308 од Договорот за функционирањето на Европската унија,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат на Договорот за Европската унија и на Договорот за функционирањето на Европската унија:

Член 1

Се основа Европската инвестициска банка, што е воспоставена со член 308 од Договорот за функционирањето на Европската унија; таа ги извршува своите функции и ги спроведува своите активности во согласност со одредбите на Договорите и на овој статут.

Член 2

Задачата на Банката е дефинирана во член 309 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

Член 3

Во согласност со член 308 од Договорот за функционирањето на Европската унија, членови на Банката се земјите-членки.

Член 4

1. Капиталот на Банката изнесува 232 392 989 000 евра, запишан од страна на земјите-членки како што следува:

Германија	37 578 019 000
Франција	37 578 019 000
Италија	37 578 019 000
Обединетото Кралство	37 578 019 000
Шпанија	22 546 811 500
Белгија	10 416 365 500
Холандија	10 416 365 500
Шведска	6 910 226 000
Данска	5 274 105 000
Австрија	5 170 732 500
Полска	4 810 160 500
Финска	2 970 783 000
Грција	2 825 416 500
Португалија	1 820 820 000
Република Чешка	1 774 990 500
Унгарија	1 679 222 000
Ирска	1 318 525 000
Романија	1 217 626 000
Словачка	604 206 500
Словенија	560 951 500
Бугарија	410 217 500
Литванија	351 981 000
Луксембург	263 707 000
Кипар	258 583 500
Летонија	214 805 000
Естонија	165 882 000
Малта	98 429 500

1. Земјите-членки се одговорни единствено до висината на својот запишан и неплатен удел во капиталот.
2. Приемот на нова членка повлекува зголемување на запишаниот капитал што е соодветно на капиталот што го внесува новата членка.
3. Одборот на гувернерите може да одлучи едногласно да го зголеми запишаниот капитал.
4. Уделот на членките во запишаниот капитал не може да се пренесе, да се заложува или да се заплени.

Член 5

1. Запишаниот капитал се уплатува од страна на земјите-членки во висина од просечно 5 % од износите што се утврдени во член 4(1).
2. Во случај на зголемување на запишаниот капитал, Одборот на гувернерите едногласно го утврдува процентот што треба да се уплати и условите за плаќање. Готовинските плаќања се вршат исклучиво во евра.
3. Одборот на директори може да бара плаќање на остатокот од запишаниот капитал во износот што ѝ е неопходен на Банката за исполнување на нејзините обврски.

Секоја земја-членка го врши ова плаќање сразмерно на својот удел во запишаниот капитал.

Член 6 (поранешен член 8)

Банката е раководена и управувана од Одбор на гувернери, Одбор на директори и Управен комитет.

Член 7 (поранешен член 9)

1. Одборот на гувернерите се состои од министрите назначени од земјите-членки.
2. Одборот на гувернерите ги утврдува општите насоки за кредитната политика на Банката, во согласност со целите на Унијата. Одборот на гувернерите го осигурува спроведувањето на овие насоки.
3. Покрај тоа, Одборот на гувернерите:
 - (а) одлучува дали да се зголеми запишаниот капитал во согласност со член 4(3) и член 5(2);
 - (б) за целите на член 9(1), ги утврдува начелата што се применуваат за операциите за финансирање, што се преземаат во рамките на задачата на Банката;
 - (в) ги врши овластувањата што се предвидени во членовите 9 и 11 во врска со назначувањето и разрешувањето од должноста на членовите на Одборот на директори и на Управниот комитет, како и овластувањата што се предвидени во вториот потстав на член 11(1);
 - (г) донесува одлуки за одобрување на финансирањето на инвестициски операции што се вршат, целосно или делумно, надвор од териториите на земјите-членки во согласност со член 16(1);

- (д) го одобрува годишниот извештај на Одборот на директори;
- (ѓ) го одобрува билансот на состојбата и билансот на успехот;
- (е) ги врши останатите овластувања и функции што му се пренесени со овој статут;
- (ж) го одобрува Деловникот на Банката.

4. Во рамките на Договорот и на овој статут, Одборот на директори е надлежен за донесување едногласни одлуки во врска со прекинувањето на работењето на Банката и, доколку тоа е потребно, нејзината ликвидација.

Член 8 (поранешен член 10)

Освен ако не е предвидено поинаку во овој статут, одлуките на Одборот на директори се донесуваат со мнозинство од неговите членови. Ова мнозинство мора да претставува најмалку 50 % од запишаниот капитал.

За квалификувано мнозинство се потребни осумнаесет гласови „за“ и 68 % од запишаниот капитал.

Воздржаните гласови на членовите што се присутни лично, или се застапувани од друго лице, не го спречуваат донесувањето на одлуките за кои се бара едногласност.

Член 9 (поранешен член 11)

1. Одборот на директори донесува одлуки во врска со одобрувањето финансии, особено во форма на заеми и гаранции, и земањето заеми; тој ги утврдува каматните стапки за дадените заеми, како и провизијата и останатите давачки. Одборот, врз основа на одлука донесена со квалификувано мнозинство, може да делегира дел од своите функции на Управниот комитет. Тој ги утврдува условите за таквото делегирање и го нагледува неговото извршување.

Одборот на директори се грижи за правилното раководење со Банката; тој се уверува дека со Банката се управува во согласност со одредбите на Договорите и на овој статут и со општите насоки утврдени од страна на Одборот на гувернерите.

На крајот на финансиската година Одборот на директори му поднесува извештај на Одборот на гувернерите и го објавува извештајот по неговото одобрување.

2. Одборот на директори се состои од дваесет и осум директори и осумнаесет заменици на директорите.

Директорите се назначуваат од страна на Одборот на гувернери со мандат од пет години, при што по еден член номинира секоја земја-членка, а Комисијата номинира еден член.

Замениците на директорите се назначуваат од страна на Одборот на гувернерите за мандат од пет години, како што е прикажано подолу:

- два заменика се номинираат од Сојузна Република Германија,
- два заменика се номинираат од Република Франција,
- два заменика се номинираат од Република Италија,
- два заменика се номинираат од Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска,
- еден заменик се номинира со заемна согласност на Кралството Шпанија и Република Португалија,
- еден заменик се номинира со заемна согласност на Кралството Белгија, Големото Војводство Луксембург и Кралството Холандија,
- два заменика се номинираат со заемна согласност на Кралството Данска, Република Грција, Ирска и Романија,
- два заменика се номинираат со заемна согласност на Република Естонија, Република Летонија, Република Литванија, Република Австрија, Република Финска и Кралството Шведска,
- три заменици се номинираат со заемна согласност на Република Бугарија, Република Чешка, Република Кипар, Република Унгарија, Република Малта, Република Полска, Република Словенија и Република Словачка,
- еден заменик се номинира од страна на Комисијата.

Одборот на директори избира шест експерти без право на глас: три во својство на членови и три во својство на заменици.

Директорите и замениците може повторно да се назначуваат.

Деловникот ги утврдува условите за учество на седниците на Одборот на директори и одредбите што се применуваат за замениците и избраните експерти.

Претседателот на Управниот комитет, или, во негово отсуство, еден од замениците на претседателот, претседаваат со седниците на Одборот на директори, но без право на глас.

Членовите на Одборот на директори се избираат од редот на лицата чијашто независност и компетентност не може да се доведе во прашање; тие се одговорни единствено пред Банката.

3. Директорот може да биде разрешен од должноста од страна на Одборот на гувернерите само ако повеќе не ги исполнува условите што се потребни за вршење на неговите должности; Одборот мора да ја донесе таквата одлука со квалификувано мнозинство.

Ако не се одобри годишниот извештај, Одборот на директори поднесува оставка.

4. Секое испразнето место што се јавува како резултат на смрт, доброволно поднесување оставка, разрешување од должноста или колективна оставка се пополнува во согласност со став 2. Членот се заменува за остатокот од неговиот мандат, освен во случајот кога се заменува целиот состав на Одборот на директори.

5. Одборот на гувернери го утврдува надоместокот за членовите на Одборот на директори. Одборот на гувернерите утврдува кои дејности се неспоиви со должностите на директорот или заменикот.

Член 10 (поранешен член 12)

1. Секој директор има по еден глас во Одборот на директори. Тој може да го пренесе своето право на глас во сите случаи, во согласност со постапката што е утврдена во Деловникот на Банката.

2. Освен ако не е предвидено поинаку во овој статут, одлуките на Одборот на директори се носат од страна на најмалку една третина од членовите со право на глас, што претставуваат најмалку педесет проценти од запишаниот капитал. За квалификувано мнозинство се потребни осумнаесет гласа „за“ и шеесет и осум проценти од запишаниот капитал. Деловникот го утврдува кворумот што е неопходен за одлуките на Одборот на директори да бидат полноважни.

Член 11 (поранешен член 13)

1. Управниот комитет се состои од претседател и осум заменици на претседателот, назначени за мандат од шест години од страна на Одборот на гувернери, на предлог од Одборот на директори.

Нивните мандати може да се продолжат. Одборот на гувернерите, со едногласна одлука, може да го промени бројот на членовите на Управниот комитет.

2. На предлог од Одборот на директори, донесен со квалификувано мнозинство, Одборот на гувернери може, исто така со квалификувано мнозинство, да разреши од должноста член на Управниот комитет.

3. Управниот комитет е одговорен за тековното работење на Банката, под раководството на претседателот и под надзор од страна на Одборот на директори.

Тој ги подготвува одлуките на Одборот на директори, особено одлуките во врска со земањето заеми и одобрувањето финансии, особено во форма на заеми и гаранции; тој се уверува дека овие одлуки се спроведуваат.

4. Управниот комитет ги донесува со мнозинство мислењата за предлозите за земање заеми или одобрување финансии, особено во форма на заеми и гаранции.

5. Одборот на гувернерите го определува надоместокот за работата на членовите на Управниот комитет и утврдува кои дејности се неспоиви со нивната должноста.

6. Претседателот, или, доколку тој е спречен, заменикот на претседателот ја застапува Банката во судските и другите прашања.

7. Вработените во Банката му се подредени на претседателот. Тој ги вработува и ги отпушта вработените. При вршењето на изборот на вработените, треба да се земат предвид не само личните способности и квалификации, туку и правичната застапеност на државјаните на земјите-членки. Со Деловникот се утврдува кое тело е надлежно за донесување на одредбите што се применуваат за вработените.

8. Управниот комитет и вработените во Банката ѝ поднесуваат одговорност единствено на Банката и се целосно независни во вршењето на своите должности.

Член 12 (поранешен член 14)

1. Комитет што е составен од шест члена, назначени врз основа на нивната компетентност од страна на Одборот на гувернерите, проверува дали дејностите на Банката се сообразни со најдобрите практики за банкарското работење и е одговорен за ревидирање на сметководствените извештаи на Банката.

2. Комитетот наведен во став 1 утврдува на годишно ниво дали Банката работела и водела книговодствена евиденција на правилен начин. За оваа цел, Комитетот проверува дали дејностите на Банката биле вршени во согласност со формалностите и постапките што се утврдени во овој статут и во Деловникот.

3. Комитетот наведен во став 1 потврдува дека финансиските извештаи, како и сите останати финансиски информации што се содржани во годишните извештаи што ги изготвува Одборот на директори, даваат точен и правилен преглед за финансиската состојба на Банката во однос на средствата и обврските и на резултатите од работењето на Банката и нејзините готовински текови во соодветната финансиска година.

4. Во Деловникот се наведуваат квалификациите што треба да ги поседуваат членовите на Комитетот и се утврдуваат условите за дејноста на Комитетот.

Член 13 (поранешен член 15)

Банката соработува со секоја земја-членка преку властите назначени од таа земја. При вршењето на финансиските операции Банката користи помош од националната централна банка на соодветната земја-членка или од другите финансиските институции што се одобрени од таа земја.

Член 14 (поранешен член 16)

1. Банката соработува со сите меѓународни организации што се активни во слични области на дејствување.

2. Банката се стреми да ги воспостави сите соодветни контакти во интерес на соработката со банкарските и финансиските институции во земјите во кои таа работи.

Член 15 (поранешен член 17)

На барање од некоја земја-членка или од Комисијата, или, пак, по сопствена иницијатива, Одборот на гувернерите, во согласност со истите одредби што го уредуваат нивното донесување, ги толкува или ги дополнува насоките што се утврдени од него во согласност со член 7 од овој статут.

Член 16 (поранешен член 18)

1. Во рамките на задачата што е утврдена во член 309 од Договорот за функционирањето на Европската унија, Банката одобрува финансии, особено во форма на заеми и гаранции, на своите членови, или на приватни или јавни претпријатија, за инвестиции што се вршат на териториите на земјите-членки, доколку таквите средства не може да се обезбедат од други извори под разумни услови.

Меѓутоа, со одлука на Одборот на гувернерите, донесена со квалификувано мнозинство на предлог од Одборот на директори, Банката може да одобри финансирање на инвестиции што се вршат, целосно или делумно, надвор од териториите на земјите-членки.

2. Доколку тоа е можно, заемите се одобруваат единствено под услов ако се користат и други извори за финансирање.

3. Кога одобрува заем на некое претпријатие или на тело, различно од земја-членка, Банката го условува одобрувањето на заемот со гаранција од земјата-членка на чијашто територија се спроведува инвестицијата, или со други соодветни гаранции, или, пак, со финансиската стабилност на должникот.

Покрај тоа, во согласност со начелата утврдени од страна на Одборот на гувернерите во согласност со член 7(3)(б), и кога тоа е потребно за спроведувањето на проектите предвидени во член 309 од Договорот за функционирањето на Европската унија, Одборот на директори, со квалификувано мнозинство, ги утврдува условите за секое финансирање што претставува ризик од посебен профил и, според тоа, се смета за специјална дејност.

4. Банката може да гарантира заеми што се обезбедени од страна на јавните или приватните претпријатија или други тела за целите на спроведувањето проекти предвидени со член 309 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

5. Збирниот износ на побарувањата на Банката врз основа на одобрени заеми и гаранции во кое било време не смее да надмине 250 % од нејзиниот запишан капитал, резерви, нераспределени резервирања и вишокот од билансот на успехот. Горенаведениот збирен износ се намалува за износ еднаков на износот што Банката го запишала како капитален влог (без оглед на тоа дали е уплатен или не).

Износот на платените капитални влогови на Банката не смее да го надмине, во кое било време, износот што соодветствува на вкупниот збир од нејзиниот уплатен запишан капитал, резервите, нераспределените резервирања и вишокот од билансот на успехот.

Како исклучок, за специјалните дејности на Банката, во согласност со одлуката на Одборот на гувернерите и Одборот на директори во согласност со став 3, се распределуваат посебни резерви.

Овој став се применува и за консолидираните сметководствени извештаи на Банката.

6. Банката се заштитува против ризиците од курсните разлики преку вклучување во договорите за заеми и гаранции такви клаузули што смета дека се соодветни.

Член 17 (поранешен член 19)

1. Каматните стапки на заемите што ги одобрува Банката и провизијата и останатите давачки се приспособуваат кон условите што преовладуваат на пазарот на капитал и се пресметуваат на таков начин што приходите од нив ѝ овозможуваат на Банката да ги исполни своите обврски, да ги покрие своите трошоци и ризик и да создаде резервен фонд, како што е предвидено во член 22.

2. Банката не одобрува никакви намалувања на каматните стапки. Ако намалувањето на каматната стапка изгледа пожелно, со оглед на природата на инвестицијата што се финансира, соодветната земја-членка или некоја трета страна може да одобри помош за плаќање на каматата под услов тоа да е во согласност со член 107 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

Член 18 (поранешен член 20)

Во своите операции за финансирање, Банката ги почитува следните начела:

1. Банката гарантира дека нејзините средства се употребуваат колку што е можно порационално во интерес на Унијата.

Таа може да одобрува заеми или гаранции единствено:

(а) кога, во случајот на инвестиции од страна на претпријатија во производствениот сектор, плаќањата на каматата и амортизацијата се покриваат од приходите од дејноста, или, во случајот на другите инвестиции, со договор за преземање на обврските склучен со земјата во која се спроведува инвестицијата, или на некој друг начин; и

(б) кога извршувањето на инвестицијата придонесува кон зголемување на економската продуктивност воопшто и го унапредува постигнувањето на внатрешниот пазар.

2. Банката не стекнува удели во кое било претпријатие и не презема никаква одговорност во неговото управување, освен ако тоа не е неопходно за заштита на нејзините интереси во обезбедувањето на враќањето на позајмените средства.

Меѓутоа, во согласност со начелата утврдени од страна на Одборот на гувернерите во согласност со член 7(3)(б), и кога тоа е потребно за спроведувањето на операциите предвидени со член 309 од Договорот за функционирањето на Европската унија, Одборот на директори, со квалификувано мнозинство, ги утврдува условите за земањето удел

во капиталот на некое комерцијално претпријатие, вообичаено како дополнување на заем или на гаранција, доколку тоа е потребно за финансирање определена инвестиција или програма.

3. Банката може да ги отстапи своите побарувања на пазарот на капитал и може, за таа цел, да бара од своите должници да издадат обврзници или други хартии од вредност.

4. Банката и земјите-членки не може да поставуваат услови со кои се бара средствата што се дадени на заем од страна на Банката да се потрошат во определена земја-членка.

5. Банката може да ги услови своите заеми со организирање меѓународни тендерски постапки.

6. Банката не може да финансира, целосно или делумно, каква било инвестиција на која ѝ се спротивставува земјата-членка на чијашто територија треба да се реализира инвестицијата.

7. Како надополнување на своите кредитни дејности, Банката може да дава услуги за техничка поддршка во согласност со условите што се утврдени од страна на Одборот на гувернерите, со квалификувано мнозинство, и во согласност со овој статут.

Член 19 (поранешен член 21)

1. Секое претпријатие, или јавен или приватен субјект, може да поднесе барање за финансирање директно до Банката. Барањата до Банката може да се поднесат преку Комисијата или преку земјата-членка на чијашто територија ќе се спроведува инвестицијата.

2. Барањата што се вршат преку Комисијата се поднесуваат за добивање мислење до земјата-членка на чијашто територија ќе се спроведува инвестицијата. Барањата што се вршат преку земја-членка се поднесуваат до Комисијата за добивање мислење. Барањата што се вршат директно од страна на претпријатието се поднесуваат до соодветната земја-членка и до Комисијата.

Соодветната земја-членка и Комисијата ги даваат своите мислења во рок од два месеца. Ако не се добие никаков одговор во тој рок, Банката може да претпостави дека нема никакви приговори за соодветната инвестиција.

3. Одборот на директори одлучува за финансиските операции што му се поднесени од страна на Управниот комитет.

4. Управниот комитет проверува дали финансиските операции што му се поднесени се во согласност со одредбите на овој статут, особено со членовите 16 и 18. Кога Управниот комитет ја поддржува финансиската

операција, тој му поднесува соодветен предлог на Одборот на директори; Комитетот може да го услови своето позитивно мислење со услови што смета дека се суштински. Ако Управниот комитет е против одобрувањето на финансирањето, тој му ги поднесува соодветните документи заедно со своето мислење на Одборот на директори.

5. Ако Управниот комитет даде негативно мислење, Одборот на директори не може да го одобри соодветното финансирање, освен ако не донесе едногласна одлука за тоа.

6. Ако Комисијата даде негативно мислење, Одборот на директори не може да го одобри соодветното финансирање, освен ако не донесе едногласна одлука за тоа, при што директорот што е именуван од страна на Комисијата се воздржува од гласање.

7. Ако и Управниот комитет и Комисијата дадат негативно мислење, Одборот на директори не може да го одобри финансирањето.

8. Во случајот кога определена операција за финансирање во врска со одобрена инвестиција треба да се реструктурира заради заштита на правата и интересите на Банката, Управниот комитет ги презема, без одлагање, вонредните мерки што смета дека се неопходни, за што треба веднаш да го извести Одборот на директори.

Член 20 (поранешен член 22)

1. Банката ги позајмува на пазарите на капиталот потребните средства за вршење на своите задачи.

2. Банката може да зема заеми на пазарите на капиталот во земјите-членки во согласност со законските одредби што се применуваат на тие пазари.

Надлежните власти на земјата-членка што користи отстапување во смисла на член 139(1) од Договорот за функционирањето на Европската унија може да се спротивстават на ова единствено ако постои причина да се верува дека тоа ќе предизвика сериозни нарушувања на пазарот на капиталот во таа земја.

Член 21 (поранешен член 23)

1. Банката може да ги искористи сите достапни средства што не ѝ се нужно неопходни за исполнување на нејзините обврски на следните начини:

- (а) таа може да инвестира на пазарите на пари;
- (б) таа може, во согласност со одредбите на член 18(2), да купува и да продава хартии од вредност;
- (в) таа може да врши какви било други финансиски операции што се поврзани со нејзините цели.

2. Без тоа да е во спротивност со член 23, Банката, при управувањето со своите инвестиции, не смее да се впушта во каква било валутна арбитража што не е директно неопходна за вршење на нејзините кредитни дејности или за исполнување на обврските што произлегуваат од земените заеми или од гаранциите што ги одобрила.

3. Во областите што се опфатени со овој член Банката дејствува во договор со надлежните власти или со националната централна банка на соодветната земја-членка.

Член 22 (поранешен член 24)

1. Постепено се создава резервен фонд во висина до 10 % од запишаниот капитал. Ако состојбата на обврските на банката го оправдува тоа, Одборот на директори може да одлучи да оддели и дополнителни резерви. Сè додека целосно не се создаде резервниот фонд, тој се полни преку:

- (а) добиената камата од заемите што се одобрени од страна на Банката од износите што се плаќаат од страна на земјите-членки во согласност со член 5;
- (б) добиена камата од заемите што се одобрени од банката од средствата што произлегуваат од враќањето на заемите што се спомнуваат во (а);

под услов овој приход да не е неопходен за исполнување на обврските на Банката или за покривање на нејзините расходи.

2. Средствата од резервниот фонд се инвестираат на таков начин што ќе бидат достапни во секое време за исполнување на целта на фондот.

Член 23 (поранешен член 25)

1. Банката во секое време има право да ги префрла своите средства во паричната единица на некоја земја-членка чијашто парична единица не е еврото, со цел да врши финансиски операции што се соодветни на задачата утврдена во член 309 од Договорот за функционирањето на Европската унија, земајќи ги предвид одредбите од член 21 од овој статут. Доколку тоа е можно, Банката го избегнува вршењето на таквите

префрлања ако поседува готови пари или ликвидни средства во бараната парична единица.

2. Банката не може да ги претвори своите средства во паричната единица на земјата-членка чијашто парична единица не е еврото во паричната единица на некоја трета земја без согласност од соодветната земја-членка.

3. Банката може слободно да располага со оној дел од својот капитал што е уплатен со какви било девизни средства што се земени на заем на пазарите надвор од Унијата.

4. Земјите-членки се обврзуваат да им ја стават на располагање на должниците на Банката потребната парична единица за враќањето на капиталот и за плаќање на каматата по заемите или провизијата на гаранциите што се одобрени од страна на Банката за инвестициите што се вршат на нивната територија.

Член 24 (поранешен член 26)

Ако некоја земја-членка не ги исполнува обврските од членството што произлегуваат од овој статут, особено обврската за плаќање на својот удел во запишаниот капитал или за отплаќањето на своите долгови, одобрувањето на заемите или гаранциите за таа земја-членка или за нејзините државјани може да се запре привремено со одлука на Одборот на гувернери што се донесува со квалификувано мнозинство.

Таквата одлука не ја ослободува земјата или нејзините државјани од обврските кон Банката.

Член 25 (поранешен член 27)

1. Ако Одборот на гувернери одлучи привремено да ги прекине операциите на Банката, сите нејзини дејности запираат веднаш, со исклучок на дејностите што се неопходни за гарантирање на навремената реализација, заштита и зачувување на нејзините средства и за плаќање на нејзините обврски.

2. Во случај на ликвидација, Одборот на гувернери ги назначува ликвидаторите и им дава упатства за вршење на ликвидацијата. Тој гарантира дека правата на членовите на персоналот се заштитени.

Член 26 (поранешен член 28)

1. Во секоја земја-членка, Банката ја има најшироката можна правна способност што им се доделува на правните лица во согласност со нејзините закони; конкретно, таа може да стекнува или да располага со движен и недвижен имот и може да настапува како страна во судските постапки.
2. Имотот на Банката се ослободува од сите форми на реквизиција или експропријација.

Член 27 (поранешен член 29)

Споровите меѓу Банката, од една страна, и нејзините доверители, должници или кои било други лица, од друга страна, се решаваат од надлежните национални судови, освен во случаите кога надлежноста му е пренесена на Судот на правдата на Европската унија. Банката може да предвиди арбитража во секој договор.

Банката има службена адреса во секоја земја-членка. Сепак, таа може во секој договор да наведе посебна службена адреса.

Имотот и средствата на Банката не може да бидат предмет на заплenuвање или конфискација за потребите на присилно извршување, освен ако за тоа не постои судска одлука.

Член 28 (поранешен член 30)

1. Одборот на гувернерите може едногласно да одлучи да основа подружници или други субјекти, што имаат статус на правно лице и финансиска самостојност.
2. Одборот на гувернерите ги донесува статутите на телата што се наведени во став 1. Конкретно, статутите ги дефинираат нивните цели, структура, капитал, членство, местоположба на седиштето, финансиски ресурси, начини за интервенција и правила за ревизија, како и нивниот однос со органите на Банката.
3. Банката има право да учествува во управувањето со тие тела и да придонесува кон нивниот запишан капитал најмногу до износот што е утврден од страна на Одборот на гувернерите, со едногласна одлука.
4. Протоколот за привилегиите и имунитетите на Европската унија се применува за телата што се спомнуваат во став 1, под услов ако тие се основани во согласност со правото на Унијата, за членовите на нивните органи при вршењето на нивните службени должности и на нивните

вработени, под истите услови како оние што се применуваат за Банката. Дивидендите, капиталните добивки и сите останати форми на приходи што произлегуваат од таквите тела, на кои имаат право членовите, различни од Европската унија и Банката, сепак, остануваат предмет на фискалните одредби од применливото законодавство.

5. Судот на правдата на Европската унија, во рамките на ограничувањата што се наведени во продолжение, има надлежност во споровите што се однесуваат на мерките што се донесени од страна на органите и телата инкорпорирани во правото на Унијата. Постапка против таквите мерки може да поведе кој било член на такво тело, во тоа својство, или земјите-членки под условите што се утврдени во член 263 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

6. Одборот на гувернерите може да донесе едногласна одлука за вклучување на вработените во телата инкорпорирани со правото на Унијата во заедничките шеми на Банката, во согласност со соодветните внатрешни постапки.

ПРОТОКОЛ (бр. 6)

ЗА МЕСТОПОЛОЖБАТА НА СЕДИШТАТА НА ИНСТИТУЦИИТЕ И НА ОПРЕДЕЛЕНИ ТЕЛА, КАНЦЕЛАРИИ, АГЕНЦИИ И СЛУЖБИ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

ПРЕТСТАВНИЦИТЕ НА ВЛАДИТЕ НА ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ,

ИМАЈЌИ ГО ПРЕДВИД член 341 од Договорот за функционирањето на Европската унија и член 189 од Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија,

ПОТСЕТУВАЈЌИ НА И ПОТВРДУВАЈЌИ ја Одлуката од 8 април 1965 година, и без тоа да биде во спротивност со одлуките во врска со седиштата на идните институции, тела, канцеларии, агенции и служби,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби што се приложени кон Договорот за Европската унија и Договорот за функционирањето на Европската

унија, и кон Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија:

Единствен член

- (а) Европскиот парламент има седиште во Стразбур, каде што се одржуваат 12 пленарни седници на месечно ниво, вклучително и седницата за буџетот. Дополнителните пленарни седници се одржуваат во Брисел. Комисиите на Европскиот парламент заседаваат во Брисел. Генералниот секретаријат на Европскиот парламент и неговите служби остануваат во Луксембург.
- (б) Советот има седиште во Брисел. Во текот на месеците април, јуни и октомври, Советот ги одржува своите седници во Луксембург.
- (в) Комисијата има седиште во Брисел. Службите што се наведени во членовите 7, 8 и 9 на Одлуката од 8 април 1965 година имаат седиште во Луксембург.
- (г) Судот на правдата на Европската унија има седиште во Луксембург.
- (д) Судот на ревизорите има седиште во Луксембург.
- (ѓ) Економско-социјалниот комитет има седиште во Брисел.
- (е) Комитетот на регионите има седиште во Брисел.
- (ж) Европската инвестициска банка има седиште во Луксембург.
- (з) Европската централна банка има седиште во Франкфурт.
- (с) Европската полициска агенција (Европол) има седиште во Хаг.

ПРОТОКОЛ (бр. 7)

**ЗА ПРИВИЛЕГИИТЕ И ИМУНИТЕТИТЕ
НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА**

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО, во согласност со член 343 од Договорот за функционирањето на Европската унија и член 191 од Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија (ЕЗАЕ), Европската унија и ЕЗАЕ на териториите на земјите-членки имаат привилегии и имунитети што им се неопходни за вршење на нивните задачи,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби што се приложуваат кон Договорот за Европската унија, Договорот за функционирањето на Европската унија и кон Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија:

ПОГЛАВЈЕ I

ИМОТ, ФОНДОВИ, СРЕДСТВА И ОПЕРАЦИИ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

Член 1

Просториите и зградите на Унијата се неповредливи. Тие не може да бидат предмет на претрес, реквизиција, конфискација или експропријација. Имотот и средствата на Унијата не може да бидат предмет на какви било административни или правни мерки за ограничување без овластување од Судот на правдата.

Член 2

Архивите на Унијата се неповредливи.

Член 3

Унијата, нејзините средства, приходи и другиот имот се ослободени од сите директни даноци.

Владите на земјите-членки, секогаш кога тоа е можно, преземаат соодветни мерки за дозначување или враќање на износот на индиректните даноци или даноците на прометот што се вклучени во цената на движниот или недвижниот имот, кога Унијата, за своите службени потреби, врши значителни набавки чијашто цена вклучува даноци од таков вид. Меѓутоа, овие одредби не се применуваат така што ќе предизвикаат нарушување на конкуренцијата во рамките на Унијата.

Не се одобрува никакво ослободување во врска со даноците и давачките што се сведуваат единствено на плаќања за јавните комунални услуги.

Член 4

Унијата е ослободена од сите царински давачки, забрани и ограничувања на увозот и извозот во врска со предметите што се наменети за нејзината службена употреба: предметите што се увезуваат на таков начин не се отстапуваат, без оглед дали е тоа за или без паричен надоместок, на територијата на земјата во која биле увезени, освен под условите што се одобрени од владата на таа земја.

Унијата, исто така, е ослободена од какви било царински давачки и какви било забрани и ограничувања на увозот и извозот во врска со своите публикации.

ПОГЛАВЈЕ II

**КОМУНИКАЦИИ И ПРОПУСНИЦИ
(LAISSEZ-PASSER)***Член 5 (поранешен член 6)*

За службената комуникација и за преносот на сите свои документи, институциите на Унијата на територијата на секоја земја-членка уживаат ист третман како третманот што таа земја им го дава на дипломатските мисии.

Службената кореспонденција и останатите службени соопштенија на институциите на Унијата не може да бидат предмет на цензура.

Член 6 (поранешен член 7)

На членовите и на службениците на институциите на Унијата може да им се издаваат пропусници од страна на претседателите на тие институции, во форма што е пропишана од страна на Советот со просто мнозинство, што се признаваат како важечки патни документи од властите на земјите-членки. Овие пропусници се издаваат на службените лица и на другите службеници под условите што се утврдени во Кадровските прописи за службените лица и во Условите за вработување на останатите службеници на Унијата.

Комисијата може да склучува договори за признавање на ваквите пропусници како важечки патни документи на територијата на трети земји.

ПОГЛАВЈЕ III

ЧЛЕНОВИ НА ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ*Член 7 (поранешен член 8)*

Не може да се воведуваат какви било административни или други видови ограничувања на слободното движење на членовите на Европскиот парламент што патуваат од или до местото на одржување на седниците на Европскиот парламент.

На членовите на Европскиот парламент, во однос на царинскиот и девизниот надзор, им се доделуваат:

- (а) од сопствената влада, истите олеснувања како тие што им се доделуваат на високите функционери што патуваат во странство на привремени службени мисии;
- (б) од владите на останатите земји-членки, истите олеснувања како тие што им се доделуваат на претставниците на странските влади што се на привремени службени мисии.

Член 8 (поранешен член 9)

Членовите на Европскиот парламент не може да бидат предмет на каква било форма на истрага, притворање или законски постапки во врска со изразените мислења или дадените гласови во вршењето на нивните должности.

Член 9 (поранешен член 10)

За време на седниците на Европскиот парламент, пратениците:

- (а) на територијата на сопствената земја, ги уживаат имунитетите што им се дадени на пратениците во националниот парламент;
- (б) на територијата на која било друга земја-членка, уживаат имунитет од секаква форма на притворање и од законски постапки.

Имунитетот на ист начин се применува за пратениците кога тие патуваат до или од местото на одржување на седниците на Европскиот парламент.

Пратеникот не може да се повикува на имунитетот доколку е затекнат на лице место во извршување на казниво дело и тоа не претставува пречка за Европскиот парламент да го искористи своето право за одземање на имунитетот на некој од своите пратеници.

ПОГЛАВЈЕ IV

**ПРЕТСТАВНИЦИ НА ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ
ШТО УЧЕСТВУВААТ ВО РАБОТЕЊЕТО НА
ИНСТИТУЦИИТЕ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА***Член 10 (поранешен член 11)*

Претставниците на земјите-членки што учествуваат во работењето на институциите на Унијата, нивните советници и техничките експерти, при вршењето на своите должности и за време на патувањето до и од местото на состаноците, ги уживаат вообичаените привилегии, имунитети и олеснувања.

Овој член се применува и за членовите на советодавните тела на Унијата.

ПОГЛАВЈЕ V

**СЛУЖБЕНИ ЛИЦА И ДРУГИ СЛУЖБЕНИЦИ НА
ЕВРОПСКАТА УНИЈА***Член 11 (поранешен член 12)*

На територијата на секоја земја-членка и без оглед на нивното државјанство, службените лица и другите службеници на Унијата:

- (а) во согласност со одредбите од Договорите што се однесуваат, од една страна, на правилата за одговорноста на службените лица и останатите службеници кон Унијата и, од друга страна, на надлежноста на Судот на правдата на Европската унија во споровите меѓу Унијата и нејзините службени лица и други службеници, уживаат имунитет од законски постапки во однос на дејствијата преземени од нив при вршењето на службената должност, вклучително нивните напишани или изговорени зборови. Тие продолжуваат да го уживаат таквиот имунитет по завршувањето на мандатот;

- (б) заедно со своите сопружници и членовите на семејството што се издржувани од нив, не се предмет на какви било имиграциски ограничувања или формалности за регистрирање на странци;
- (в) во однос на монетарните или девизните прописи, ги уживаат истите олеснувања што вообичаено им се даваат на функционерите на меѓународните организации;
- (г) го користат правото за бесцарински увоз на мебелот и останатите предмети за лична употреба во времето кога за првпат ја преземаат должноста во соодветната земја, и правото за бесцарински повторен извоз на својот мебел и останатите предмети за лична употреба, по завршувањето на службата во таа земја, во двата случаи во согласност со условите што владата на земјата во која се користи ова право смета дека се неопходни;
- (д) имаат право да увезат без царина моторно возило за своја лична употреба, набавено или во земјата на своето последно живеалиште или во земјата на нивното државјанство, под условите што важат на домашниот пазар во таа земја, и да извршат повторен извоз на таквото возило, во двата случаи во согласност со условите што владата на земјата во која се користи ова право смета дека се неопходни.

Член 12 (поранешен член 13)

Службените лица и останатите службеници на Унијата се должни да ги плаќаат даночните обврски во полза на Унијата за платите, надниците и дополнителните приходи што им ги исплаќа Унијата, во согласност со условите и постапката што се утврдени од страна на Европскиот парламент и Советот, постапувајќи преку регулативи во согласност со редовната законодавна постапка и по консултирање на соодветните институции.

Тие се ослободени од националните даноци на платите, надниците и дополнителните приходи што ги исплаќа Унијата.

Член 13 (поранешен член 14)

При примената на данокот на приход, данокот на имот и данокот на наследство, и при примената на конвенциите за избегнување на двојното оданочување, склучени меѓу земјите-членки на Унијата, за службените лица и другите службеници на Унијата кои, исклучиво за целите на вршењето на своите должности во служба на Унијата, регистрирале живеалиште на територијата на некоја земја-членка што не е земјата на нивното постојано живеалиште за даночни цели во времето на

започнувањето на службата во Унијата, се смета, како во земјата на своето моментално живеалиште, така и во земјата на постојаното живеалиште за даночните цели, дека го задржале своето постојано живеалиште во второнаведената земја, под услов ако таа е земја-членка на Унијата. Оваа одредба, исто така, се применува за нивните сопружници, под услов ако тие не вршат некоја посебна дејност за надоместок, и за децата што се зависни и се издржуваат од лицата што се наведени во овој член.

Движниот имот во сопственост на лицата што се наведени во претходниот став и што се наоѓа на територијата на земјата во која тие престојуваат е ослободен од данокот на наследство во таа земја; таквиот имот, за целите на утврдувањето на данокот, се смета дека се наоѓа во земјата на постојаното живеалиште за даночните цели, во согласност со правата на третите земји и можната примена на одредбите од меѓународните конвенции за двојно оданочување.

Секое постојано живеалиште што е добиено исклучиво поради вршење на должностите во служба на други меѓународни организации не се зема предвид во примената на одредбите на овој член.

Член 14 (поранешен член 15)

Европскиот парламент и Советот, постапувајќи преку регулативи во согласност со редовната законодавна постапка и по консултирање на соодветните институции, ја утврдува шемата за социјалното осигурување за службените лица и останатите службеници на Унијата.

Член 15 (поранешен член 16)

Европскиот парламент и Советот, постапувајќи преку регулативи во согласност со редовната законодавна постапка и по консултирање на соодветните институции, ги утврдува категориите службени лица и други службеници на Унијата за коишто се применуваат, целосно или делумно, одредбите од член 11, вториот став на член 12 и од член 13.

Имињата, службената положба и адресите на службените лица и другите службеници што се опфатени со таквите категории се соопштуваат периодично на владите на земјите-членки.

ПОГЛАВЈЕ VI

ПРИВИЛЕГИИ И ИМУНИТЕТИ НА МИСИИТЕ НА ТРЕТИТЕ ЗЕМЈИ ШТО СЕ АКРЕДИТИРАНИ ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА

Член 16 (поранешен член 17)

Земјата-членка на чијашто територија се наоѓа седиштето на Унијата ги доделува вообичаените дипломатски имунитети и привилегии на мисиите на третите земји што се акредитирани во Унијата.

ПОГЛАВЈЕ VII

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 17 (поранешен член 18)

Привилегиите, имунитетите и олеснувањата се даваат на службените лица и на останатите службеници на Унијата исклучиво во интерес на Унијата.

Секоја институција на Унијата е обврзана да го одземе имунитетот што му е даден на определено службено лице или друг службеник секогаш кога таа институција смета дека одземањето на имунитетот не е спротивно на интересите на Унијата.

Член 18 (поранешен член 19)

Институциите на Унијата, за целите на примената на овој протокол, соработуваат со надлежните власти на соодветните земји-членки.

Член 19 (поранешен член 20)

Членовите од 11 до 14 и член 17 се применуваат за претседателот на Европскиот совет.

Тие, исто така, се применуваат за членовите на Комисијата.

Член 20 (поранешен член 21)

Членовите од 11 до 14 и член 17 се применуваат за судиите, генералните адвокати, секретари и за помошници-судии известители на Судот на правдата на Европската унија, без тоа да биде во спротивност со одредбите на член 3 од Протоколот за Статутот на Судот на правдата на Европската унија што се однесуваат на имунитетот од судските постапки за судиите и генералните адвокати.

Член 21 (поранешен член 22)

Протоколот, исто така, се применува за Европската инвестициска банка, за членовите на нејзините тела, за нејзините вработени и за претставниците на земјите-членки што учествуваат во нејзините активности, без тоа да е во спротивност со одредбите на Протоколот за Статутот на Банката.

Покрај тоа, Европската инвестициска банка е ослободена од каква било форма на оданочување или давачки со слична природа поврзани со зголемувањето на нејзиниот капитал, како и од различните формалности што може да се поврзани со тоа во земјата каде што Банката има седиште. Слично на тоа, распуштањето или ликвидацијата на Банката не предизвикува какви било оптоварувања. Конечно, дејноста на Банката и на нејзините тела што се врши во согласност со Статутот не подлежи на плаќање каков било данок на промет.

Член 22 (поранешен член 23)

Овој протокол, исто така, се применува за Европската централна банка, за членовите на нејзините тела и за нејзините вработени, без тоа да е во спротивност со одредбите на Протоколот за Статутот на Европскиот систем на централни банки и на Европската централна банка.

Покрај тоа, Европската централна банка е ослободена од каква било форма на оданочување или давачки со слична природа поврзани со зголемувањето на нејзиниот капитал, како и од различните формалности што може да се поврзани со тоа во земјата каде што Банката има седиште. Дејноста на Банката и на нејзините тела што се врши во согласност со Статутот на Европскиот систем на централни банки и на Европската централна банка не подлежи на плаќање каков било данок на промет.

ПРОТОКОЛ (бр. 8)

**ВО ВРСКА СО ЧЛЕН 6(2) ОД ДОГОВОРОТ ЗА
ЕВРОПСКАТА УНИЈА ЗА ПРИСТАПУВАЊЕТО
НА УНИЈАТА КОН ЕВРОПСКАТА КОНВЕНЦИЈА
ЗА ЗАШТИТА НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА И НА
ФУНДАМЕНТАЛНИТЕ СЛОБОДИ**

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следниве одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Член 1

Спогодбата во врска со пристапувањето на Унијата кон Европската конвенција за заштита на човековите права и на фундаменталните слободи (во натамошниот текст наведена како „Европската конвенција“), предвидена со член 6(2) од Договорот за Европската унија содржи одредби за зачувување на специфичните карактеристики на Унијата и на правото на Унијата, особено во однос на:

- (а) посебните услови за можното учество на Унијата во контролните тела на Европската конвенција;
- (б) неопходните механизми за обезбедување дека постапките што ги поведуваат земјите што не се членки на Унијата и индивидуалните поднесоци се правилно упатени до земјите-членки и(или) до Унијата, соодветно.

Член 2

Спогодбата наведена во член 1 обезбедува дека пристапувањето на Унијата не влијае врз надлежностите на Унијата или врз овластувањата на нејзините институции. Спогодбата обезбедува дека ништо од она што е содржано во неа не влијае врз положбата на земјите-членки во однос на Европската конвенција, особено во однос на нејзините протоколи, мерките што ги преземале земјите-членки по пат на отстапување од Европската конвенција во согласност со член 15 од истата и резервираноста кон

Европската конвенција што ја изразиле земјите-членки во согласност со член 57 од истата.

Член 3

Ниедна одредба на спогодбата наведена во член 1 не влијае врз членот 344 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

ПРОТОКОЛ (бр. 9)

**ЗА ОДЛУКАТА НА СОВЕТОТ ВО
ВРСКА СО СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЧЛЕН 16(4)
ОД ДОГОВОРОТ ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА
И ЧЛЕН 238(2) ОД ДОГОВОРОТ ЗА
ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА
ОД 1 НОЕМВРИ 2014 ГОДИНА ДО 31 МАРТ 2017
ГОДИНА, ОД ЕДНА СТРАНА, И ОД 1 АПРИЛ 2017,
ОД ДРУГАТА СТРАНА**

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

ЗЕМАЈЌИ ГО ПРЕДВИД суштинското значење што постигнувањето на договорот за Одлуката на Советот во врска со спроведувањето на член 16(4) од Договорот за Европската унија и член 238(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија од 1 ноември 2014 година до 31 март 2017 година, од една страна, и од 1 април 2017, од другата страна (во натамошниот текст „Одлуката“) го имаше при одобрувањето на Договорот од Лисабон,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следниве одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Единствен член

Пред разгледувањето од страна на Советот на каков било предлог што е наменет за изменување или укинување на Одлуката или на која било

од нејзините одредби, или, пак, за посредно менување на нејзиниот делокруг или на нејзиното значење преку менување некој друг правен акт на Унијата, Европскиот совет спроведува прелиминарна расправа за претходно наведениот предлог, постапувајќи со консензус во согласност со член 15(4) од Договорот за Европската унија.

ПРОТОКОЛ (бр. 10)

ЗА ПОСТОЈАНА СТРУКТУРИРАНА СОРАБОТКА ШТО Е ВОСПОСТАВЕНА СО ЧЛЕН 42 ОД ДОГОВОРОТ ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

ИМАЈЌИ ГО ПРЕДВИД членот 42(б) и членот 46 од Договорот за Европската унија,

ПОТСЕТУВАЈЌИ дека Унијата води заедничка надворешна и безбедносна политика што се заснова врз постигнувањето на сè поголемо приближување на дејствијата на земјите-членки,

ПОТСЕТУВАЈЌИ дека заедничката безбедносна и одбранбена политика претставува составен дел на заедничката надворешна и безбедносна политика; дека таа ѝ го обезбедува оперативниот капацитет на Унијата што се заснова врз цивилни и воени средства; дека Унијата може да ги употребува таквите средства за задачите што се наведени во членот 43 од Договорот за Европската унија надвор од Унијата за одржување на мирот, спречување на конфликтите и зајакнување на меѓународната безбедност во согласност со начелата од Повелбата на Обединетите нации; дека вршењето на овие задачи треба да се спроведува со употреба на капацитетите што ги обезбедуваат земјите-членки во согласност со начелото на единствените воени сили,

ПОТСЕТУВАЈЌИ дека заедничката безбедносна и одбранбена политика на Унијата не е во спротивност со посебниот карактер на безбедносната и одбранбената политика на определени земји-членки,

ПОТСЕТУВАЈЌИ дека заедничката безбедносна и одбранбена политика на Унијата ги почитува обврските од Северноатлантскиот договор на земјите-членки кои реализацијата на својата заедничка одбрана ја

гледаат во рамките на Северноатлантскиот сојуз, што и понатаму останува основа за колективната одбрана на неговите членки и е усогласена со заедничката безбедносна и одбранбена политика што е воспоставена во таа рамка,

УБЕДЕНИ дека порешителната улога на Унијата во безбедносните и одбранбените прашања ќе придонесе кон виталноста на обновената Атлантска алијанса, во согласност со договорот познат како „Берлин плус“,

ОДЛУЧЕНИ да осигурат дека Унијата е способна целосно да ги преземе своите одговорности во рамките на меѓународната заедница,

ПРИЗНАВАЈЌИ дека Организацијата на Обединетите нации може да побара помош од Унијата за итно спроведување на мисиите што се преземаат во согласност со Поглавјата VI и VII од Повелбата на Обединетите нации,

ПРИЗНАВАЈЌИ дека за зајакнувањето на безбедносната и одбранбената политика се потребни напори на земјите-членки во областа на капацитетите,

СВЕСНИ дека навлегувањето во нова фаза од развојот на Европската безбедносна и одбранбена политика подразбира решителни напори од соодветните земји-членки,

ПОТСЕТУВАЈЌИ на важноста на целосното вклучување на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика во постапките во врска со постојаната структурирана соработка,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Член 1

Постојаната структурирана соработка наведена во член 42(6) од Договорот за Европската унија е отворена за секоја земја-членка која се обврзува, од датумот на влегување во сила на Договорот од Лисабон, :

- (а) да пристапи кон поинтензивно развивање на своите одбранбени капацитети преку развојот на своите национални придонеси и учеството, кога тоа е соодветно, во мултинационалните сили, во главните европски програми за опремување и во активностите на Агенцијата во областа на развојот на одбранбените способности, истражувањето, набавката и вооружувањето (Европска одбранбена агенција), и

- (б) дека ќе има капацитет да обезбеди, најдоцна до 2010 година, на национално ниво или во состав на мултинационални групни сили, наменски воени единици за планираните мисии, структурирани на тактичко ниво како борбени групации, со елементи за поддршка што вклучува транспорт и логистика, способни за вршење на задачите што се наведени во член 43 од Договорот за Европската унија, во рок од пет до 30 дена, особено како одговор на барањата од Организацијата на Обединетите нации, и што може да се одржуваат за првичен период од 30 дена, со можност за негово продолжување на најмалку 120 дена.

Член 2

За постигнување на целите утврдени во член 1, земјите-членки што учествуваат во постојаната структурирана соработка се обврзуваат:

- (а) да соработуваат, од влегувањето во сила на Договорот од Лисабон, заради постигнување на одобрените цели во врска со нивото на инвестициските расходи за одбранбена опрема и редовно да ги ревидираат таквите цели, со оглед на безбедносното опкружување и на меѓународните одговорности на Унијата;
- (б) да ги усогласат меѓусебно, колку што тоа е можно, своите одбранбени системи, особено преку усогласување на идентификацијата на своите воени потреби, преку здружување и кога тоа е соодветно, специјализирање на своите одбранбени средства и капацитети, и преку поттикнување на соработката во областите на обуката и логистиката;
- (в) да преземаат мерки за зголемување на достапноста, интероперабилноста, флексибилноста и способноста за распоредување на своите сили, особено преку идентификација на заедничките цели во врска со ангажирањето на силите, вклучувајќи ја и можноста за преразгледување на своите национални постапки за донесување одлуки;
- (г) да работат заеднички за да се осигурат дека ги преземаат неопходните мерки, вклучување преку мултинационалните пристапи, и без да е во спротивност со преземените обврски во оваа смисла во рамките на Северноатлантскиот сојуз, за поправање на утврдените недостатоци во рамката на „Механизмот за развој на оперативните способности“;
- (д) да учествуваат, кога тоа е соодветно, во развојот на главните заеднички или европски програми за опремување во рамките на Европската одбранбена агенција.

Член 3

Европската одбранбена агенција придонесува кон редовната проценка на придонесите на земјите-членки што учествуваат во однос на капацитетите, особено на придонесите што се даваат во согласност со критериумите што треба да се утврдат, *inter alia*, врз основа на член 2 и за тоа поднесуваат извештај најмалку еднаш годишно. Процената може да послужи како основа за препораки и одлуки на Советот што се донесуваат во согласност со член 46 од Договорот за Европската унија.

ПРОТОКОЛ (бр. 11)

ЗА ЧЛЕН 42 ОД ДОГОВОРОТ ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

ИМАЈЌИ ЈА ПРЕДВИД потребата за целосно спроведување на одредбите од член 42(2) од Договорот за европската унија,

ИМАЈЌИ ПРЕДВИД дека политиката на Унијата во согласност со член 42 не е во спротивност со посебниот карактер на безбедносната и одбранбената политика на определени земји-членки и дека ги почитува обврските на определени земји-членки што реализацијата на својата заедничка одбрана ја гледаат во рамките на НАТО, во согласност со Северноатлантскиот договор и е усогласена со заедничката безбедносна и одбранбена политика што е воспоставена во таа рамка,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следнава одредба, што се додава како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Европската унија заедно со Западноевропската унија изготвува мерки за подобрување на нивната меѓусебна соработка.

ПРОТОКОЛ (бр. 12)

**ЗА ПОСТАПКАТА ВО СЛУЧАЈ
НА ПРЕКУМЕРЕН ДЕФИЦИТ**

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

САКАЈЌИ да ги утврдат деталите на постапката во случај на прекумерен дефицит, наведена во член 126 од Договорот за функционирањето на Европската унија,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Член 1

Референтните вредности наведени во член 126(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија се:

- 3 % за соодносот меѓу планираниот или фактичкиот владин дефицит и бруто домашниот производ по пазарни цени;
- 60 % за соодносот меѓу државниот долг и бруто домашниот производ по пазарни цени.

Член 2

Во член 126 на претходно наведениот Договор и во овој Протокол:

- „влада“ е владата во поширока смисла, односно централната влада, регионалните или локалните власти и фондовите за социјално осигурување, со исклучок на комерцијалните дејности, како што е дефинирано во Европскиот систем на интегрирани економски сметки;
- „дефицит“ е нето-задолжување, како што е дефинирано во Европскиот систем на интегрирани економски сметки;
- „инвестиција“ е бруто-зголемување на основниот капитал, како што е дефинирано во Европскиот систем на интегрирани економски сметки;

— „долг“ значи вкупниот бруто-долг по номинална вредност што е неплатен на крајот на годината и е консолидиран помеѓу и во рамките на секторите на владата во поширока смисла, како што е дефинирано во првата алинеја.

Член 3

За осигурување на ефективност на постапката во случај на прекумерен дефицит, владите на земјите-членки се одговорни, согласно со оваа постапка, за дефицитите на владата во поширока смисла, како што е дефинирано во првата алинеја на член 2. Земјите-членки осигуруваат дека националните постапки во областа на буџетирањето им овозможуваат да ги исполнат своите обврски во оваа област што произлегуваат од овие Договори. Земјите-членки навремено и редовно ја известуваат Комисијата за своите планирани и фактички дефицити и за нивоата на своите долгови.

Член 4

Статистичките податоци што се употребуваат за примената на овој Протокол се обезбедуваат од страна на Комисијата.

ПРОТОКОЛ (бр. 13)

ЗА КРИТЕРИУМИТЕ ЗА КОНВЕРГЕНЦИЈА

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

САКАЈЌИ да ги утврдат деталите во врска со критериумите за конвергенција според кои Унијата се раководи при донесувањето на одлуките за завршувањето на отстапувањата на земјите-членки со отстапување што е наведено во член 140 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

СЕ ДОГОВОРИЈА за следниве одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Член 1

Критериумот за стабилноста на цените наведен во првата алинеја на член 140(1) од Договорот за функционирањето на Европската унија значи дека земјата-членка има одржлива стабилност на цените и просечна стапка на инфлација, забележана во периодот од една година пред проверката, што не ја надминува за повеќе од 1,5 процентни поени стапката на инфлацијата на, најмногу, трите земји-членки со најдобрите резултати во однос на стабилноста на цените. Инфлацијата се мери преку индексот на потрошувачките цени врз споредлива основа, земајќи ги предвид разликите на националните дефиниции.

Член 2

Критериумот за буџетската состојба на државата наведен во втората алинеја на член 140(1) од претходно наведениот Договор значи дека во времето на вршење на проверката земјата-членка не е предмет на одлука на Советот, согласно со член 126(б) од претходно наведениот договор според која постои прекумерен дефицит.

Член 3

Критериумот за учеството во механизмот за девизните курсеви на Европскиот монетарен систем наведен во третата алинеја на член 140(1) од горенаведениот Договор, значи дека земјата-членка ги почитувала нормалните ограничувања на флукуацијата што се предвидени во механизмот за девизните курсеви на Европскиот монетарен систем без силни отстапувања најмалку во текот на последните две години пред проверката. Особено, земјата-членка во истиот период не извршила девалвација на сопствена иницијатива на двостраниот централен курс на размена на својата парична единица во однос на еврото.

Член 4

Критериумот за конвергенцијата на каматните стапки наведен во четвртата алинеја на член 140(1) од горенаведениот Договор значи дека во периодот од една година пред проверката земјата-членка имала просечна номинална долгорочна каматна стапка што не ја надминувала за повеќе од два процентни поени номиналната долгорочна каматна стапка на, најмногу, трите земји-членки со најдобрите резултати во однос на стабилноста на цените. Каматните стапки се мерат врз основа на долгорочните државни обврзници или споредливи хартии од вредност, земајќи ги предвид разликите на националните дефиниции.

Член 5

Статистичките податоци што се употребуваат за примената на овој Протокол се обезбедуваат од страна на Комисијата.

Член 6

Советот, на предлог од Комисијата и по консултации со Европскиот парламент, ЕЦБ и во зависност од случајот, со Економско-финансискиот комитет, едногласно донесува соодветни одредби за утврдување на деталите за критериумите за конвергенцијата наведени во член 140(1) од горенаведениот Договор, што потоа го заменуваат овој Протокол.

ПРОТОКОЛ (бр. 14)

ЗА ЕВРОГРУПАТА

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

САКАЈЌИ да ги унапредат условите за посилен економски раст во Европската унија и за таа цел да развијат поблиска координација на економските политики во еврозоната,

СВЕСНИ за потребата за утврдување посебни одредби за засилен дијалог меѓу земјите-членки чијашто парична единица е еврото, во исчекување на моментот кога еврото ќе стане парична единица на сите земји-членки на Унијата,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Член 1

Министрите од земјите-членки чијашто парична единица е еврото одржуваат неформални состаноци. Таквите состаноци се одржуваат, кога тоа е неопходно, за разгледување на прашања што се поврзани со нивните заеднички специфични одговорности во однос на единствената парична единица. Комисијата учествува на состаноците. Европската

централна банка се повикува да учествува на таквите состаноци, кои се подготвуваат од претставниците на Министерите што се одговорни за финансиите на земјите-членки чијашто парична единица е еврото и претставници на Комисијата.

Член 2

Министерите на земјите-членки чијашто парична единица е еврото избираат претседател со мандат од две и пол години, со мнозинство од тие земји-членки.

ПРОТОКОЛ (бр. 15)

ЗА ОПРЕДЕЛЕНИ ОДРЕДБИ ШТО СЕ ОДНЕСУВААТ НА ОБЕДИНЕТОТО КРАЛСТВО НА ВЕЛИКА БРИТАНИЈА И СЕВЕРНА ИРСКА

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

ПРИЗНАВАЈЌИ дека Обединетото Кралство не е должно или обврзано да го усвои еврото без посебна одлука за тоа донесена од страна на неговата влада и парламентот,

СО ОГЛЕД НА ТОА што на 16 октомври 1996 година и на 30 октомври 1997 година владата на Обединетото Кралство го извести Советот за својата намера да не учествува во третата фаза на економската и монетарната унија,

ИСТАКНУВАЈЌИ ја практиката на владата на Обединетото Кралство за финансирање на своите задолжувања преку продажба на долгот на приватниот сектор,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

1. Освен ако Обединетото Кралство не го извести Советот дека има намера да го усвои еврото, тоа не е обврзано да го стори тоа.
2. Со оглед на известувањето испратено од страна на владата на Обединетото Кралство до Советот на 16 октомври 1996 година и на 30

октомври 1997 година, ставовите од 3 до 8 и ставот 10 се применуваат за Обединетото Кралство.

3. Обединетото Кралство ги задржува своите овластувања во областа на монетарната политика во согласност со националното право.

4. Членовите 119, став 2, 126(1), (9) и (11), 127(1) - (5), 128,130,131,132,133,138, 140(3), 219, 282(2), со исклучок на првата и последната реченица во истиот, 282(5) и член 283 од Договорот за функционирањето на Европската унија не се применуваат за Обединетото Кралство. Истото важи и за член 121(2) од овој Договор во однос на донесувањето на деловите од пошироките насоки на економските политики што се однесуваат на еврозоната во целина. Во овие одредби, упатувањата до Унијата или земјите-членки не го вклучуваат Обединетото Кралство, а упатувањата до националните централни банки не ја вклучуваат Банката на Англија (Bank of England).

5. Обединетото Кралство настојува да избегне прекумерен државен дефицит.

Членовите 143 и 144 од Договорот за функционирањето на Европската унија и понатаму се применуваат за Обединетото Кралство. Членовите 134(4) и 142 се применуваат за Обединетото Кралство исто како да користи отстапување.

6. Правата на глас на Обединетото Кралство се суспендираат во однос на актите на Советот наведени во членовите од став 4 и во случаите наведени во првиот потстав на член 139(4) од Договорот за функционирањето на Европската унија. За овие цели се применува вториот потстав на член 139(4) од Договорот.

Обединетото Кралство, исто така, нема право да учествува во назначувањето на претседателот, заменикот на претседателот и останатите членови на Извршниот одбор на ЕЦБ, согласно со вториот потстав на член 283(2) од горенаведениот Договор.

7. Членовите 3, 4, 6, 7, 9.2,10.1,10.3,11.2,12.1,14,16,18 до 20, 22, 23, 26, 27, 30 до 34 и 49 од Протоколот за Статутот на Европскиот систем на централни банки и на Европската централна банка („Статутот“) не се применуваат за Обединетото Кралство.

Во овие членови, упатувањата до Унијата или земјите-членки не го вклучуваат Обединетото Кралство, а упатувањата до националните централни банки или акционери не ја вклучуваат Банката на Англија (Bank of England).

Упатувањата во членовите 10.3 и 30.2 од Статутот до „запишаниот капитал на ЕЦБ“ не го вклучуваат капиталот што е запишан од страна на Банката на Англија (Bank of England).

8. Член 141(1) од Договорот за функционирањето на Европската унија и членовите од 43 до 47 од Статутот важат, без оглед на тоа дали има или не земја-членка со отстапување, во согласност со следниве измени:

- (а) Упатувањата во членот 43 до задачите на ЕЦБ и ЕМИ ги вклучуваат задачите што преостанува да се извршат во третата фаза поради која било одлука на Обединетото Кралство да не го усвои еврото.
- (б) Покрај задачите наведени во член 46, ЕЦБ, исто така, дава совети во однос на и придонесува кон изготвувањето на сите одлуки на Советот во однос на Обединетото Кралство што се носат во согласност со ставовите 9(а) и 9(в).
- (в) Банката на Англија (Bank of England) го уплаќа својот удел во запишаниот капитал на ЕЦБ како придонес за нејзините оперативни расходи врз иста основа како националните централни банки на земјите-членки со отстапување.

9. Обединетото Кралство може да го извести Советот во секое време за својата намера да го усвои еврото. Во таков случај:

- (а) Обединетото Кралство има право да го усвои еврото ако ги исполнува потребните услови. Советот, постапувајќи по барање на Обединетото Кралство и под условите и во согласност со постапката утврдена во член 140(1) и (2) од Договорот за функционирањето на Европската унија, донесува одлука дали тоа ги исполнува потребните услови.
- (б) Банката на Англија (Bank of England) го уплаќа својот дел од запишаниот капитал, преносот до девизните резерви на ЕЦБ и придонесот за нејзините резерви врз иста основа како националната централна банка на земјата-членка чиешто отстапување било повлечено.
- (в) Советот, постапувајќи според условите и во согласност со постапката утврдена во член 140(3) од горенаведениот Договор, ги донесува сите останати неопходни одлуки за да му овозможи на Обединетото Кралство да го усвои еврото.

Ако Обединетото Кралство го усвои еврото согласно со одредбите на овој Протокол, ставовите од 3 до 8 престануваат да важат.

10. Без оглед на член 123 од Договорот за функционирањето на Европската унија и член 21.1 од Статутот, Владата на Обединетото Кралство може да ја задржи својата кредитна линија „средства и методи“ во Банката на Англија (Bank of England) ако и сè додека Обединетото Кралство не го усвои еврото.

ПРОТОКОЛ (бр. 16)

**ЗА ОПРЕДЕЛЕНИ ОДРЕДБИ
ШТО СЕ ОДНЕСУВААТ НА ДАНСКА**

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

ЗЕМАЈЌИ ГО ПРЕДВИД тоа што данскиот Устав содржи одредби што може да подразбираат спроведување референдум во Данска пред таа да се откаже од своето отстапување,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО на 3 октомври 1993 година Владата на Данска го извести Советот за својата намера да не учествува во третата фаза на економската и монетарната унија,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

1. Со оглед на известувањето испратено од страна на владата на Данска до Советот на 3 ноември 1993 година, Данска користи отстапување. Како резултат на отстапувањето, сите членови и одредби на Договорите и на Статут на ЕСЦБ што содржат упатување до отстапување се применуваат за Данска.
2. Што се однесува до укинувањето на отстапувањето, постапката наведена во член 140 се поведува единствено на барање на Данска.
3. Во случајот на укинување на отстапувањето, одредбите на овој Протокол престануваат да се применуваат.

ПРОТОКОЛ (бр. 17)

ЗА ДАНСКА

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

САКАЈЌИ да решат определени посебни проблеми што се однесуваат на Данска,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Одредбите на член 14 од Протоколот за Статутот на Европскиот систем на централни банки и на Европската централна банка не влијаат врз правото на Националната банка на Данска да ги врши своите постоечки задачи во врска со оние делови од Кралството Данска што не се дел од Унијата.

ПРОТОКОЛ (бр. 18)

ЗА ФРАНЦИЈА

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

САКАЈЌИ да ја земат предвид посебноста, што се однесува на Франција,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Франција ќе ја задржи привилегијата да врши емисија на пари во Нова Каледонија, Француска Полинезија и на островите Волис и Футуна во согласност со условите утврдени со своите национални закони и има исклучиво право да го утврдува паритетот на франкот на ЦФП.

ПРОТОКОЛ (бр. 19)

ЗА ПРАВОТО ОД ШЕНГЕН ШТО Е ИНТЕГРИРАНО ВО РАМКИТЕ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

ЗАБЕЛЕЖУВАЈЌИ дека Спогодбите за постепено укинување на проверките на заедничките граници, потпишани од некои од земјите-членки на Европската унија во Шенген, на 14 јуни 1985 година и на 19 јуни 1990 година, како и поврзаните спогодби и правилата донесени врз основа на овие спогодби, се интегрирани во рамката на Европската унија со Договорот од Амстердам од 2 октомври 1997 година,

САКАЈЌИ да го зачуваат правото од Шенген, како што било надградено по влегувањето во сила на Договорот од Амстердам и да го надградат ова право за да придонесат кон постигнувањето на целта да им се понуди на граѓаните на Унијата област на слобода, безбедност и правда без внатрешни граници,

ЗЕМАЈЌИ ГО ПРЕДВИД посебниот став на Данска,

ЗЕМАЈЌИ ГО ПРЕДВИД фактот што Ирска и Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска не учествуваат во сите одредби од правото од Шенген; дека, сепак, треба да се предвиди одредба што ќе им овозможи на тие земји-членки да прифатат, целосно или делумно, други одредби од ова право,

ПРИЗНАВАЈЌИ дека, како последица на тоа, е неопходно да се употребат одредбите на Договорите што се однесуваат на потесната соработка меѓу определени земји-членки,

ЗЕМАЈЌИ ЈА ПРЕДВИД потребата за одржувањето на посебните односи со Република Исланд и Кралството Норвешка, при што двете земји се обврзани со одредбите на Нордиската пасошка унија, заедно со нордиските земји што се членки на Европската унија,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат као анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Член 1

Кралството Белгија, Република Бугарија, Република Чешка, Кралството Данска, Сојузна Република Германија, Република Естонија, Република Грција, Кралството Шпанија, Република Франција, Република Италија, Република Кипар, Република Летонија, Република Литванија, Големото Војводство Луксембург, Република Унгарија, Малта, Кралството Холандија, Република Австрија, Република Полска, Република Португалија, Романија, Република Словенија, Република Словачка, Република Финска и Кралството Шведска се овластени да воспоставуваат потесна меѓусебна соработка во областите што се опфатени со одредбите дефинирани од Советот што го сочинуваат правото од Шенген. Оваа соработка се спроведува во рамките на институционалната и правната рамка на Европската унија и со почитување на соодветните одредби од Договорите.

Член 2

Правото од Шенген се применува за земјите-членки наведени во член 1, без да е во спротивност со член 3 од Актот за пристапување од 16 април 2003 година, или со член 4 од Актот за пристапување од 25 април 2005 година. Советот се заменува од Извршниот комитет воспоставен со спогодбите од Шенген.

Член 3

Учеството на Данска во донесувањето мерки што претставуваат надградба на правото од Шенген, како и спроведувањето на тие мерки и нивната примена за Данска, се уредуваат со соодветните одредби од Протоколот за ставот на Данска.

Член 4

Ирска и Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска може во секое време да побараат да учествуваат во некои или во сите одредби од правото од Шенген.

Советот одлучува за барањето со едногласност на своите членови наведени во член 1 и на претставникот на Владата на засегнатата земја.

Член 5

1. Предлозите и иницијативите за надградба на правото од Шенген се предмет на соодветните одредби од Договорите.

Во оваа смисла, ако Ирска или Обединетото Кралство не го известиле Советот во писмена форма и во разумен рок дека сакаат да учествуваат, овластувањето наведено во член 329 од Договорот за функционирањето на Европската унија се смета дека е дадено на земјите-членки наведени во член 1 и на Ирска или на Обединетото Кралство кога која било од нив сака да земе учество во односните области на соработка.

2. Кога се смета дека Ирска или Обединетото Кралство дале известување во согласност со одлуката од член 4, тие може, сепак, да го известат Советот во писмена форма, во рок од три месеци, дека не сакаат да учествуваат во таквиот предлог или иницијатива. Во тој случај, Ирска или Обединетото Кралство не учествуваат во донесување на истите. По последно наведеното известување, постапката за донесување на мерката со која се надградува правото од Шенген се суспендира до завршувањето на постапката утврдена во став 3 или став 4, или сè додека известувањето не се повлече во кој било момент во текот на таа постапка.

3. За земјата-членка што го испратила известувањето наведено во став 2, каква било одлука донесена од Советот во согласност со член 4, од денот на влегувањето во сила на предложената мерка, престанува да се применува до степен што Советот смета дека е неопходен и под условите што ги утврдува Советот со одлука што се носи со квалификувано мнозинство на предлог од Комисијата. Таа одлука се донесува во согласност со следниве критериуми: Советот се стреми да го задржи најголемиот можен степен на учество на засегнатата земја-членка без

тоа сериозно да влијае врз практичното дејство на различни делови на правото од Шенген и почитувајќи ја нивната поврзаност. Комисијата го поднесува својот предлог во најскоро можно време по известувањето наведено во став 2. Советот, ако е потребно, по свикувањето на две последователни седници дејствува во рок од четири месеци по предлогот од Комисијата.

4. Ако до крајот на четиримесечниот период Советот не донесе одлука, земјата-членка може, без одлагање, да побара прашањето да се упати до Европскиот совет. Во тој случај, Европскиот совет, на својата следна седница, постапувајќи со квалификувано мнозинство и на предлог од Комисијата, донесува одлука во согласност со критериумите наведени во став 3.

5. Ако до крајот на постапката утврдена во став 3 или став 4 Советот или, во зависност од случајот, Европскиот совет не ја донесе својата одлука, суспендирањето на постапката за донесување на мерката со која се надградува правото од Шенген се прекинува. Ако наведената мерка се донесе последователно, сите одлуки донесени од Советот во согласност со член 4, од денот на влегувањето во сила на таа мерка, престануваат да се применуваат за засегнатата земја-членка до степен и под условите што ги утврдува Комисијата, освен ако наведената земја-членка не го повлекла своето известување од став 2 пред донесувањето на мерката. Комисијата одлучува до денот на ова донесување. При донесувањето на одлуката, Комисијата ги почитува критериумите наведени во став 3.

Член 6

Република Исланд и Кралството Норвешка се приклучуваат на спроведувањето на правото од Шенген и на неговиот дополнителен развој. За таа цел се договараат соодветни постапки во спогодба што тие земји треба да ја склучат со Советот, кој постапува со едногласност на своите членови наведени во член 1. Таквата спогодба содржи одредби за придонесот на Исланд и Норвешка во сите финансиски последици што произлегуваат од спроведувањето на овој Протокол.

Советот, постапувајќи едногласно, склучува посебна спогодба со Исланд и Норвешка за утврдување на правата и обврските меѓу Ирска и Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска, од една страна, и Исланд и Норвешка, од друга страна, во областите на правото од Шенген што се применуваат за овие земји.

Член 7

За целите на преговорите за прием на нови земји-членки во Европската унија, правото од Шенген и дополнителните мерки што ги преземаат институциите во неговиот опсег се смета за право што мора да биде прифатено во целост од сите земји-кандидатки за членство.

ПРОТОКОЛ (бр. 20)

**ЗА ПРИМЕНАТА НА ОПРЕДЕЛЕНИ
АСПЕКТИ ОД ЧЛЕН 26 ОД ДОГОВОРОТ ЗА
ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ЗА
ОБЕДИНЕТОТО КРАЛСТВО И ЗА ИРСКА**

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

САКАЈЌИ да решат определени прашања што се однесуваат на Обединетото Кралство и Ирска,

ИМАЈЌИ ГО ПРЕДВИД долгогодишното постоење на посебни договори за патување меѓу Обединетото Кралство и Ирска,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Член 1

Обединетото Кралство има право, без оглед на членовите 26 и 77 од Договорот за функционирањето на Европската унија, која било друга одредба од тој Договор или од Договорот за Европската унија, која било мерка донесена во согласност со тие Договори, или која било меѓународна спогодба склучена од Унијата или од Унијата и нејзините земји-членки со една или повеќе трети земји, на своите граници со останатите земји-членки да врши проверки на лицата што сакаат да влезат во Обединетото Кралство што може да ги смета за неопходни за целите на:

- (а) потврдување на правото на влез во Обединетото Кралство на државјаните на земјите-членки и членовите на нивните семејства зависни од нив, што ги остваруваат своите права што им се доделени со правото на Унијата, како и државјаните на други

земји на кои таквите права им се доделени со спогодба што е обврзувачка за Обединетото Кралство; и

- (б) утврдување дали на другите лица треба да им се даде или не дозвола за влез во Обединетото Кралство.

Ништо од она што е содржано во член 26 и член 27 од Договорот за функционирањето на Европската унија или во која било друга одредба од тој Договор или од Договорот за Европската унија, или во која било мерка донесена во согласност со тие Договори, не е во спротивност со правото на Обединетото Кралство да воведува или да врши такви проверки. Упатувањата до Обединетото Кралство во овој член ги опфаќаат териториите за чиешто надворешни односи е одговорно Обединетото Кралство.

Член 2

Обединетото Кралство и Ирска може да продолжат да постигнуваат меѓусебни договори во врска со движењето на лицата меѓу нивните територии („заеднички простор за патување“), при што во целост ги почитуваат правата на лицата наведени во член 1, став 1, точка (а) од овој Протокол. Според тоа, сè додека тие ги одржуваат таквите договори, одредбите од член 1 на овој Протокол се применуваат за Ирска под истите услови како и за Обединетото Кралство. Ништо од она што е содржано во член 26 и член 77 од Договорот за функционирањето на Европската унија или во која било друга одредба од тој Договор или од Договорот за Европската унија, или во која било мерка донесена во согласност со тие Договори, не влијае врз таквите договори.

Член 3

Останатите земји-членки имаат право, на своите граници или во која било точка на влез во нивната територија, да вршат проверки на лицата што сакаат да влезат на нивната територија од Обединетото Кралство или кои било други територии за чиешто надворешни односи е одговорно Обединетото Кралство, за истите цели што се наведени во член 1 од овој Протокол, или од Ирска, сè додека одредбите од член 1 од овој Протокол се применуваат за Ирска.

Ништо од она што е содржано во член 26 и член 77 од Договорот за функционирањето на Европската унија или во која било друга одредба од тој Договор или од Договорот за Европската унија, или во која било мерка донесена во согласност со тие Договори, не е во спротивност со правото на останатите земји-членки да воведуваат или да вршат такви проверки.

ПРОТОКОЛ (бр. 21)

**ЗА ПОЛОЖБАТА НА ОБЕДИНЕТОТО КРАЛСТВО
И ИРСКА ВО ОДНОС НА ОБЛАСТА НА СЛОБОДА,
БЕЗБЕДНОСТ И ПРАВДА**

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

САКАЈЌИ да решат определени прашања што се однесуваат на Обединетото Кралство и Ирска,

ИМАЈЌИ ГО ПРЕДВИД Протоколот за примената на определени аспекти од член 26 од Договорот за функционирањето на Европската Унија за Обединетото Кралство и за Ирска,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Член 1

Во согласност со член 3, Обединетото Кралство и Ирска не учествуваат во донесувањето од страна на Советот на предложените мерки во согласност со Наслов V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија. Едногласноста на членовите на Советот, со исклучок на претставниците на Владите на Обединетото Кралство и Ирска, е неопходна за одлуките на Советот што мора да се донесат едногласно.

За целите на овој член, квалификуваното мнозинство се дефинира во согласност со член 238(3) од Договорот за функционирањето на Европската унија.

Член 2

Како последица на член 1 и во согласност со членовите 3, 4 и 6, ниедна одредба од Наслов V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија, ниедна мерка донесена во согласност со тој наслов, ниедна одредба од која било меѓународна спогодба склучена од Унијата во согласност со тој наслов и ниедна одлука на Судот на правдата со која се толкува дека таквата одредба или мерка е обврзувачка за, или применлива во Обединетото Кралство или во Ирска; ниедна таква одредба, мерка или одлука не влијае на каков било начин врз надлежностите,

правата и обврските на тие земји; ни една таква одредба, мерка или одлука не влијае на каков било начин врз правото на Заедницата или на Унијата, ниту, пак, да претставува дел од правото на Унијата, како што се применуваат за Обединетото Кралство и за Ирска.

Член 3

1. Обединетото Кралство или Ирска може да го извести Претседателот на Советот во писмена форма, во рок од три месеци по доставувањето на предлогот или иницијативата до Советот во согласност со Наслов V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија, дека сака да учествува во донесувањето и примената на сите такви предложени мерки, по што таа земја може да го искористи тоа право.

Едногласноста на членовите на Советот, со исклучок на член што не дал такво известување, е неопходна за одлуките на Советот што мора да се донесат едногласно. Донесената мерка во согласност со овој став е обврзувачка за сите земји-членки што учествувале во нејзиното донесување.

Донесените мерки во согласност со член 70 од Договорот за функционирањето на Европската унија ги утврдуваат условите за учеството на Обединетото Кралство и Ирска во оценките што се однесуваат на областите што спаѓаат во опсегот на Наслов V од Дел III од тој Договор.

За целите на овој член, квалификуваното мнозинство се дефинира во согласност со член 238(3) од Договорот за функционирањето на Европската унија.

2. Ако по разумен временски период, мерка наведена во став 1 не може да се донесе со учество на Обединетото Кралство или Ирска, Советот може да ја донесе таквата мерка во согласност со член 1 без учество на Обединетото Кралство или Ирска. Во таков случај се применува член 2.

Член 4

Обединетото Кралство и Ирска може во кое било време по донесувањето на мерка од страна на Советот во согласност со Наслов V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија да ги известат Советот и Комисијата за својата намера да ја прифатат таа мерка. Во тој случај, постапката предвидена во член 331(1) од Договорот за функционирањето на Европската унија се применува *мутатис мутандис*.

Член 4а

1. Одредбите од овој Протокол се применуваат за Обединетото Кралство и Ирска и мерките што се предложени или донесени во согласност со Наслов V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија со кои се изменува некоја постоечка мерка што е обврзувачка за нив.

2. Меѓутоа, во случаите кога Советот, постапувајќи на предлог од Комисијата, утврди дека неучеството на Обединетото Кралство или Ирска во изменетата верзија на некоја постоечка мерка ја прави примената на таквата мерка неизведлива за останатите земји-членки или за Унијата, тој може да ги повика да го направат известувањето од член 3 или 4. За целите на член 3, дополнителен период од два месеца започнува да тече од датумот на таквата одлука на Советот.

Ако по истекувањето на тој период од два месеца по одлуката на Советот, Обединетото Кралство или Ирска не го испратат известувањето од член 3 или 4, постоечката мерка повеќе не е обврзувачка или применлива за нив, освен ако засегнатата земја-членка не испатила известување според член 4 пред да влезе во сила изменетата мерка. Ова добива правно дејство од датумот на влегување во сила на изменетата мерка или по истекувањето на двомесечниот период, во зависност од тоа кој датум е подоцна.

За целите на овој став, Советот, по целосно разгледување на прашањето, постапува со квалификувано мнозинство од своите членови што ги претставуваат земјите-членки кои учествуваат или учествувале во донесувањето на изменетата мерка. Квалификуваното мнозинство на Советот се дефинира во согласност со член 238(3) од Договорот за функционирањето на Европската унија.

3. Советот, постапувајќи со квалификувано мнозинство и на предлог од Комисијата, може да одлучи дека Обединетото Кралство или Ирска ги понесуваат директните финансиски последици, доколку постојат, што неопходно и неизбежно произлегуваат како резултат на престанокот на нивното учество во постоечката мерка.

4. Овој член не е во спротивност со член 4.

Член 5

Земја-членка што не е обврзана со мерка донесена во согласност со Наслов V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија не поднесува никакви финансиски последици на таа мерка, освен административните трошоци за институциите, освен ако сите членови

на Советот, постапувајќи едногласно и по консултации со Европскиот парламент, не одлучат поинаку.

Член 6

Кога, во случаите наведени во овој Протокол, Обединетото Кралство или Ирска се обврзани со мерка донесена од Советот во согласност со Наслов V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија, соодветните одредби на Договорите се применуваат за таа земја во однос на таа мерка.

Член 6а

Обединетото Кралство и Ирска не се обврзани со правилата утврдени врз основа на член 16 од Договорот за функционирањето на Европската унија, што се однесуваат на обработката на личните податоци од страна на земјите-членки при вршењето на дејностите што спаѓаат во полето на примена на поглавјето 4 или поглавјето 5 од Наслов V од Дел III од тој Договор кога Обединетото Кралство и Ирска не се обврзани со правилата што ги уредуваат формите на судската соработка во областа на кривичното право или полициската соработка, за кои е потребна усогласеност со одредбите што се утврдени врз основа на член 16.

Член 7

Членовите 3, 4 и 4а не се во спротивност со Протоколот за правото од Шенген што е интегрирано во рамките на Европската унија.

Член 8

Ирска може да го извести Советот во писмена форма дека повеќе не сака да биде опфатена со условите од овој Протокол. Во тој случај, редовните одредби на Договорот се применуваат за Ирска.

Член 9

Во однос на Ирска, овој Протокол не се применува за член 75 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

ПРОТОКОЛ (бр. 22)

ЗА СТАВОТ НА ДАНСКА

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

ПОТСЕТУВАЈЌИ на Одлуката на шефовите на држави или влади, на состанокот во рамките на Европскиот совет во Единбург на 12 декември 1992 година, за определени проблеми претставени од Данска во врска со Договорот за Европската унија,

ИМАЈЌИ ГО ПРЕДВИД ставот на Данска во однос на државјанството, економската и монетарната унија, одбранбената политика и правдата и внатрешните работи, како што се утврдени во Одлуката од Единбург,

СВЕСНИ за фактот дека продолжувањето, во согласност со Договорите, на правниот режим што произлегува од Одлуката од Единбург значително ќе го ограничи учеството на Данска во важните области на соработка на Унијата и дека е во најдобар интерес на Унијата да го гарантира интегритетот на правото во областа на слободата, безбедноста и правдата,

САКАЈЌИ, според тоа, да воспостават правна рамка што ќе обезбеди можност за Данска да учествува во донесувањето на предложените мерки врз основа на Наслов V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија и поздравувајќи ја намерата на Данска да ја искористи оваа можност кога тоа е можно, во согласност со своите уставни барања,

ЗАБЕЛЕЖУВАЈЌИ дека Данска нема да ги спречува останатите земји-членки во натамошниот развој на нивната соработка во врска со мерките што не се обврзувачки за Данска,

ИМАЈЌИ ГО ПРЕДВИД член 3 од Протоколот за правото од Шенген што е интегрирано во рамките на Европската унија,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

ДЕЛ I

Член 1

Данска не учествува во донесувањето на предложените мерки од страна на Советот во согласност со Наслов V од Дел III од Договорот

за функционирањето на Европската унија. Едногласноста на членовите на Советот, со исклучок на претставниците на Владата на Данска, е неопходна за одлуките на Советот што мора да се донесат едногласно.

За целите на овој член, квалификуваното мнозинство се дефинира во согласност со член 238(3) од Договорот за функционирањето на Европската унија.

Член 2

Ниедна одредба од Наслов V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија, ниедна мерка донесена во согласност со тој наслов, ниедна одредба од која било меѓународна спогодба склучена од Унијата во согласност со тој наслов и ниедна одлука на Судот на правдата на Европската унија со која се толкува таква одредба или мерка, или која било мерка што е изменета или може да се измени во согласност со тој наслов, не е обврзувачка за, или применлива во Данска; ниедна таква одредба, мерка или одлука не влијае на каков било начин врз надлежностите, правата и обврските на Данска; ниедна таква одредба, мерка или одлука не влијае на каков било начин врз правото на Заедницата или на Унијата, ниту, пак, претставува дел од правото на Унијата, како што се применува за Данска. Особено, изменетите акти на Унијата во областа на полициската соработка и судската соработка во областа на кривичното право, што се донесени пред да влезе во сила Договорот од Лисабон, продолжуваат да бидат обврзувачки и применливи за Данска во неизменета форма.

Член 2а

Член 2 од овој Протокол се применува, исто така, во однос на правилата утврдени врз основа на член 16 од Договорот за функционирањето на Европската унија, што се однесуваат на обработката на личните податоци од страна на земјите-членки при вршењето на дејностите што спаѓаат во полето на примена на поглавје 4 или поглавје 6 од Наслов V од Дел III од тој Договор.

Член 3

Данска не понесува никакви финансиски последици од мерките наведени во член 1, со исклучок на административните трошоци за институциите.

Член 4

1. Данска одлучува, во рок од шест месеци по одлуката на Советот за определен предлог или иницијатива за надградба на правото од Шенген опфатено со овој дел, дали ќе ја спроведе таквата мерка во своето национално право. Ако одлучи да го стори тоа, оваа мерка создава обврска во согласност со меѓународното право меѓу Данска и останатите земји-членки што се обврзани со мерката.

2. Ако Данска одлучи да не спроведува мерка на Советот како што е наведено во став 1, земјите-членки што се обврзани со таа мерка и Данска ги разгледуваат соодветните мерки што треба да ги преземат.

ДЕЛ II

Член 5

Во однос на мерките што се донесени од Советот во согласност со член 26(1), член 42 и членовите од 43 до 46 од Договорот за Европската унија, Данска не учествува во изготвувањето и спроведувањето на одлуките и дејствијата на Унијата што имаат импликации во одбраната. Според тоа, Данска не учествува во нивното донесување. Данска нема да ги спречува останатите земји-членки во натамошниот развој на нивната соработка во оваа област. Данска не е обврзана да придонесува во финансирањето на оперативните расходи што произлегуваат од таквите мерки, ниту, пак, да ги става своите воени капацитети на располагање на Унијата.

Едногласноста на членовите на Советот, со исклучок на претставникот на Владата на Данска, е неопходна за актите на Советот што мора да се донесат едногласно.

За целите на овој член, квалификуваното мнозинство се дефинира во согласност со член 238(3) од Договорот за функционирањето на Европската унија.

ДЕЛ III

Член 6

Членовите 1, 2 и 3 не се применуваат за мерки со кои се определуваат третите земји чиешто државјани мора да поседуваат виза кога ги преминуваат надворешните граници на земјите-членки, или мерките што се однесуваат на еднообразниот образец за визите.

ДЕЛ IV

Член 7

Данска може, во секое време, во согласност со своите уставни барања, да ги информира останатите земји-членки дека повеќе не сака целосно или делумно да го користи овој Протокол. Во тој случај, Данска во целост ги применува сите соодветни мерки донесени во рамките на Европската унија што се во сила во тоа време.

Член 8

1. Во секое време и без да е во спротивност со член 7, Данска може, во согласност со своите уставни барања, да ги извести останатите земји-членки дека од првиот ден на следниот месец по известувањето, Дел I се состои од одредбите во анексот. Во тој случај членовите од 5 до 8 се пренумерираат соодветно.

2. Шест месеци по датумот на кој влегува во сила известувањето од став 1, целосното право од Шенген и донесените мерки за надградба на ова право, што до тоа време биле обврзувачки за Данска како обврски од меѓународното право, се обврзувачки за Данска како право на Унијата.

АНЕКС

Член 1

Во согласност со член 3, Данска не учествува во донесувањето на мерки од страна на Советот, предложени во согласност со Наслов V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија. Едногласноста на членовите на Советот, со исклучок на претставникот на Владата на Данска, е неопходна за актите на Советот што мора да се донесат едногласно.

За целите на овој член, квалификуваното мнозинство се дефинира во согласност со член 238(3) од Договорот за функционирањето на Европската унија.

Член 2

Согласно со член 1 и во согласност со членовите 3, 4 и 8, ниедна одредба од Наслов V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија, ниедна мерка донесена во согласност со тој наслов, ниедна одредба од кои било меѓународни спогодби склучени од Унијата во согласност со тој наслов и ниедна одлука на Судот на правдата на Европската унија со која се толкува таква одредба или мерка не е обврзувачка за, или применлива во Данска; ниедна таква одредба, мерка или одлука не влијае на каков било начин врз надлежностите, правата и обврските на Данска; ниедна таква одредба, мерка или одлука не влијае на каков било начин врз правото на Заедницата или на Унијата, ниту, пак, претставува дел од правото на Унијата, како што се применува за Данска.

Член 3

1. Данска може да го извести Претседателот на Советот во писмена форма, во рок од три месеци по доставувањето на предлогот или иницијативата до Советот во согласност со Наслов V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија, дека сака да учествува во донесувањето и примената на сите такви предложени мерки, по што Данска може да го искористи тоа право.

2. Ако по разумен временски период мерката наведена во став 1 не може да се донесе со учество на Данска, Советот може да ја донесе мерката наведена во став 1 во согласност со член 1 без учество на Данска. Во тој случај се применува член 2.

Член 4

Данска може во кое било време по донесувањето на мерката од страна на Советот во согласност со Наслов V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија да ги извести Советот и Комисијата за својата намера да ја прифати таа мерка. Во тој случај, постапката предвидена во член 331(1) од Договорот се применува *мутатис мутандис*.

Член 5

1. Одредбите од овој протокол се применуваат за Данска, исто така, и мерките што се предложени или донесени во согласност со Наслов V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија со кои се изменува некоја постоечка мерка што е обврзувачка за неа.

2. Меѓутоа, во случаите кога Советот, постапувајќи на предлог од Комисијата, ќе утврди дека неучеството на Данска во изменетата

верзија на некоја постоечка мерка ја прави примената на таквата мерка неизведлива за останатите земји-членки или за Унијата, тој може да ја повика да направи известување според член 3 или член 4. За целите на член 3, дополнителен период од два месеца започнува да тече од датумот на таквата одлука на Советот.

Ако по истекувањето на тој период од два месеца по одлуката на Советот, Данска не го испрати известувањето од член 3 или член 4, постоечката мерка повеќе не е обврзувачка или применлива за неа, освен ако односната земја-членка не испратила известување од член 4 пред да влезе во сила изменетата мерка. Ова добива правно дејство од датумот на влегување во сила на изменетата мерка или по истекувањето на двомесечниот период, во зависност од тоа кој датум е подоцна.

За целите на овој став, Советот, по целосно разгледување на прашањето, постапува со квалификувано мнозинство од своите членови што ги претставуваат земјите-членки кои учествуваат или учествувале во донесувањето на изменетата мерка. Квалификуваното мнозинство на Советот се дефинира во согласност со член 238(3) од Договорот за функционирањето на Европската унија.

3. Советот, постапувајќи со квалификувано мнозинство и на предлог од Комисијата, може да одлучи дека Данска ги понесува можните директни финансиски последици, доколку ги има, што неопходно и неизбежно произлегуваат како резултат на престанокот на нејзиното учество во постоечката мерка.

4. Овој член не е во спротивност со член 4.

Член 6

1. Известувањето во согласност со член 4 се поднесува најдоцна шест месеци по конечното донесување на мерка, ако таа мерка го надградува правото од Шенген.

Ако Данска не поднесе известување во согласност со член 3 или член 4 во врска со определена мерка што го надградува правото од Шенген, земјите-членки што се обврзани со таа мерка и Данска ги разгледуваат соодветните мерки што треба да ги преземат.

2. Известувањето во согласност со член 3, во врска со мерка со која се надградува правото од Шенген, се смета неотповикливо како известување во согласност со член 3 во врска со кој било иден предлог или иницијатива наменета за надградба на таа мерка, под услов ако таквата мерка или иницијатива го надградува правото од Шенген.

Член 7

Данска не е обврзана со правилата утврдени врз основа на член 16 од Договорот за функционирањето на Европската унија, што се однесуваат на обработката на личните податоци од страна на земјите-членки при вршењето на дејностите што спаѓаат во полето на примена на поглавје 5 или поглавје 6 од Наслов V од Дел III од тој договор кога Данска не е обврзана со правилата што ги уредуваат формите на судската соработка во областа на кривичното право или полициската соработка, за кои е потребна усогласеност со одредбите што се утврдени врз основа на член 16.

Член 8

Кога, во случаите наведени во овој дел, Данска е обврзана со мерка донесена од Советот во согласност со Наслов V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија, соодветните одредби од Договорите се применуваат за Данска во однос на таа мерка.

Член 9

Кога Данска не е обврзана со мерка донесена во согласност со Наслов V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија, таа не понесува никакви финансиски последици за таа мерка, освен административните трошоци за институциите, освен ако сите членови на Советот, постапувајќи едногласно и по консултации со Европскиот парламент, не одлучат поинаку.

ПРОТОКОЛ (бр. 23)

**ЗА НАДВОРЕШНИТЕ ОДНОСИ НА
ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ ВО ОДНОС НА ПРЕМИНУВАЊЕТО
НА НАДВОРЕШНИТЕ ГРАНИЦИ**

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

ЗЕМАЈЌИ ЈА ПРЕДВИД потребата на земјите-членки за обезбедување

ефективни контроли на своите надворешни граници, во соработка со трети земји, кога тоа е соодветно,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Одредбите за мерките за преминување на надворешните граници што се вклучени во член 77(2)(б) од Договорот за функционирањето на Европската унија не се во спротивност со надлежностите на земјите-членки за договарање или склучување спогодби со трети земји, под услов ако тие го почитуваат правото на Унијата и останатите соодветни меѓународни спогодби.

ПРОТОКОЛ (бр. 24)

ЗА АЗИЛ ЗА ДРЖАВЈАНИ НА ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО, во согласност со член 6(1) од Договорот за Европската унија, Унијата ги признава правата, слободите и начелата што се утврдени во Повелбата за фундаменталните права,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО, во согласност со член 6(3) од Договорот за Европската унија, фундаменталните права што се гарантираат со Европската конвенција за заштита на човековите права и фундаменталните слободи сочинуваат дел од правото на Унијата како општи начела,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО Судот на правдата на Европската унија има надлежност да гарантира дека при толкувањето и примената на член 6, ставови (1) и (3) од Договорот за Европската унија, Европската унија го почитува правото,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО во согласност со член 49 од Договорот за Европската унија, која било европска земја, кога поднесува барање за членство во Унијата, мора да ги почитува вредностите утврдени во член 2 од Договорот за Европската унија,

ИМАЈЌИ ПРЕДВИД дека член 7 од Договорот за Европската унија

воспоставува механизам за суспендирање на определени права во случајот на сериозна и трајна повреда на тие вредности од страна на определена земја-членка,

ПОТСЕТУВАЈЌИ дека секој државјанин на земја-членка, како граѓанин на Унијата, ужива посебен статус и заштита што се гарантираат од земјите-членки во согласност со одредбите од Дел II од Договорот за функционирањето на Европската унија,

ИМАЈЌИ ПРЕДВИД дека Договорите воспоставуваат простор без внатрешни граници и на секој граѓанин на Унијата му даваат право да се движи и да престојува слободно на територијата на земјите-членки,

САКАЈЌИ да го спречат користењето на азилот како институт за цели што се поинакви од предвидените,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО овој Протокол ги почитува конечноста и целите на Женевската конвенција од 28 јули 1951 година за статусот на бегалците,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Единствен член

Со оглед на нивото на заштитата на фундаменталните права и слободи од страна на земјите-членки на Европската унија, се смета дека земјите-членки за сите правни и практични цели во однос на прашањата поврзани со азилот меѓусебно претставуваат безбедни земји на потекло. Според тоа, секое барање за азил поднесено од државјанин на земја-членка може да се земе предвид или да се прогласи за прифатливо за обработка од друга земја-членка единствено во следните случаи:

- (а) ако земјата-членка чијшто државјанин е барателот, по влегувањето во сила на Договорот од Амстердам, користејќи ги одредбите од член 15 од Европската конвенција за заштита на човековите права и фундаменталните слободи, преземе мерки кои отстапуваат на нејзината територија од нејзините обврски во согласност со таа конвенција;
- (б) ако е поведена постапката наведена во член 7(1) од Договорот за Европската унија и сè додека Советот, или кога тоа е соодветно, Европскиот совет, не донесе одлука за неа во однос на земјата-членка чијшто државјанин е барателот;
- (в) ако Советот донел одлука во согласност со член 7(1) од Договорот за Европската унија во однос на земјата-членка чијшто државјанин е барателот, или ако Европскиот совет донел одлука во согласност

со член 7(2) од тој Договор во однос на земјата-членка чијшто државјанин е барателот;

- (г) ако земјата-членка донесе таква еднострана одлука во однос на барањето на државјанин на некоја друга земја-членка; во тој случај Советот веднаш се информира; барањето се разгледува врз основа на претпоставката дека тоа е очигледно неосновано без притоа да влијае на каков било начин, без оглед на конкретниот случај, врз овластувањата за одлучување на земјата-членка.

ПРОТОКОЛ (бр. 25)

ЗА ВРШЕЊЕТО НА ПОДЕЛЕНИТЕ НАДЛЕЖНОСТИ

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Единствен член

Со упатување до член 2(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија за поделената надлежност, кога Унијата презема дејствија во определена област, опсегот на ова вршење на надлежностите ги опфаќа единствено оние елементи што се уредуваат со односниот акт на Унијата и според тоа не ја опфаќа целата област.

ПРОТОКОЛ (бр. 26)

ЗА УСЛУГИ ОД ОПШТ ИНТЕРЕС

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

САКАЈЌИ да ја нагласат важноста на услугите од општ интерес,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби за толкување, што се додаваат како прилог кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Член 1

Заедничките вредности на Унијата во однос на услугите од општ економски интерес во смисла на член 14 од Договорот за функционирањето на Европската унија ги вклучуваат, особено:

- суштинската улога и широките дискрециски овластувања на националните, регионалните и локалните власти во давањето, нарачувањето и организирањето на услуги од општ економски интерес колку што е можно поблиску до потребите на корисниците;
- разновидноста на услугите од општ економски интерес и разликите на потребите и приоритетите на корисниците што може да произлезат од различните географски, социјални или културни услови;
- високо ниво на квалитет, безбедност и достапност, еднаквиот третман и унапредувањето на универзалниот пристап и на правата на корисниците.

Член 2

Одредбите од Договорите не влијаат на каков било начин врз надлежноста на земјите-членки за обезбедување, нарачување и организирање на некономски услуги од општ интерес.

ПРОТОКОЛ (бр. 27)

ЗА ВНАТРЕШНИОТ ПАЗАР И КОНКУРЕНЦИЈАТА

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО внатрешниот пазар, како што е утврден во член 3 од Договорот за Европската унија, вклучува систем што гарантира дека нема нарушување на конкуренцијата,

СЕ ДОГОВОРИЈА дека:

За оваа цел, Унијата, доколку е потребно, презема дејствија во согласност со одредбите од Договорите, вклучително во согласност со член 352 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

Овој протокол се додава како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија.

ПРОТОКОЛ (бр. 28)

**ЗА ЕКОНОМСКА, СОЦИЈАЛНА
И ТЕРИТОРИЈАЛНА КОХЕЗИЈА**

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

ПОТСЕТУВАЈЌИ дека член 3 од Договорот за Европската унија ја вклучува целта за унапредување на економска, социјална и територијална кохезија и солидарноста меѓу земјите-членки и дека таквата кохезија е една од областите на споделените надлежности на Унијата што се наведени во член 4(2)(в) од Договорот за функционирањето на Европската унија,

ПОТСЕТУВАЈЌИ дека одредбите од Дел III, Наслов XVIII, за економска, социјална и територијална кохезија во целост даваат правна основа за консолидирање и дополнителен развој на дејствата на Унијата во областа на економската, социјалната и територијалната кохезија, вклучително и создавањето на нов фонд,

ПОТСЕТУВАЈЌИ дека одредбите од член 177 од Договорот за функционирањето на Европската унија предвидуваат основање на Кохезивен фонд,

ЗАБЕЛЕЖУВАЈЌИ дека Европската инвестициска банка дава на заем големи и растечки износи во полза на посиромашните региони,

ЗАБЕЛЕЖУВАЈЌИ ја желбата за поголема флексибилност во уредбите за распределба на средства од Структурните фондови,

ЗАБЕЛЕЖУВАЈЌИ ја желбата за менување на степенот на учество на Унијата во програмите и проектите во определени земји,

ЗАБЕЛЕЖУВАЈЌИ го предлогот за земањето предвид во поголема мера на релативниот просперитет на земјите-членки во системот на сопствените ресурси,

ПОТВРДУВААТ дека унапредувањето на економската, социјалната и територијалната кохезија е од суштинско значење за целосниот развој и трајниот успех на Унијата,

ГО ПОТВРДУВААТ своето уверување дека Структурните фондови треба да продолжат да играат значајна улога во постигнувањето на целите на Унијата во областа на кохезијата,

ГО ПОТВРДУВААТ своето уверување дека Европската инвестициска банка треба да продолжи да посветува поголем дел од своите средства за

унапредување на економската, социјалната и територијалната кохезија и ја искажуваат нивната подготвеност повторно да ги разгледаат потребите за капитал на Европската инвестициска банка веднаш штом тоа ќе стане неопходно за таквата цел,

СЕ СОГЛАСУВААТ дека Кохезивниот фонд ќе обезбеди финансиски придонеси од Унијата за проекти од областа на животната средина и трансевропските мрежи во земјите-членки со БНП по глава на жител што е помал од 90 % од просекот во Унијата и што имаат програма која води кон исполнувањето на условите за економското приближување, како што е утврдено во член 126,

ЈА ИСКАЖУВААТ својата намера да дозволат поголема флексибилност при распределбата на финансиските средства од Структурните фондови за специфичните потреби што не се опфатени во сегашните регулативи за Структурните фондови,

ЈА ИСКАЖУВААТ својата подготвеност да ги изменат нивоата на учество на Унијата во смисла на програмите и проектите од Структурните фондови, заради избегнување на прекумерните зголемувања на буџетските расходи во послабо развиените земји-членки,

ЈА ПРИЗНАВААТ потребата за редовно следење на постигнатиот напредок во поглед на остварувањето на економската, социјалната и територијалната кохезија и ја искажуваат својата подготвеност да ги проучат сите неопходни мерки во оваа смисла,

ЈА ИСКАЖУВААТ својата намера за земање предвид во поголема мера на капацитетите за придонесување на поединечните земји-членки во системот на сопствените ресурси и за разгледување на средствата за коригирање, за послабо развиените земји-членки, на регресивните елементи што постојат во сегашните системи за сопствени ресурси,

СЕ СОГЛАСУВААТ да го додадат овој Протокол како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија.

ПРОТОКОЛ (бр. 29)

**ЗА СИСТЕМОТ ЗА ЈАВНА РАДИОДИФУЗИЈА
ВО ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ**

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО системот за јавната радиодифузија во земјите-членки е директно поврзан со демократските, социјалните и културните потреби на секое општество и со потребата за зачувување на плурализмот на медиумите,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби за толкување, што се додават како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Одредбите од Договорите не се во спротивност со надлежноста на земјите-членки за обезбедување на финансирањето на јавен радиодифузен сервис и доколку таквото финансирање се одобрува за радиодифузните организации заради остварување на целите на јавната услуга, како што е дефинирано и организирано од секоја земја-членка и ако таквото финансирање не влијае врз условите за тргување и врз конкуренцијата во Унијата во толкава мера што би било спротивно на заедничкиот интерес, при што се зема предвид како се исполнуваат целите на таа јавна услуга.

ПРОТОКОЛ (бр. 30)

**ЗА ПРИМЕНАТА НА ПОВЕЛБАТА
ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИТЕ ПРАВА НА
ЕВРОПСКАТА УНИЈА ЗА ПОЛСКА И ЗА
ОБЕДИНЕТОТО КРАЛСТВО**

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО во член 6 од Договорот за Европската унија, Унијата ги признава правата, слободите и начелата што се наведени во Повелбата за фундаменталните права на Европската унија,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО Повелбата треба да се применува стриктно во согласност со одредбите од горенаведениот член 6 и од Насловот VII на самата Повелба,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО со горенаведениот член 6 се бара Повелбата да се применува и да се толкува од судовите на Полска и на Обединетото Кралство стриктно во согласност со објаснувањата наведени во тој член,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО Повелбата содржи и права и начела,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО Повелбата содржи како одредби што се граѓански и политички според својата природа, така и одредби што се економски и социјални според својата природа,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО Повелбата ги потврдува правата, слободите и начелата што се признаени во Унијата и ги прави таквите права повидливи, но не создава нови права или начела,

ПОТСЕТУВАЈЌИ на обврските на Полска и Обединетото Кралство што произлегуваат од Договорот за Европската унија, Договорот за функционирањето на Европската унија и правото на Унијата воопшто,

ЗАБЕЛЕЖУВАЈЌИ ја желбата на Полска и на Обединетото Кралство за разјаснување на определени аспекти на примената на Повелбата,

САКАЈЌИ, според тоа, да се разјасни примената на Повелбата во врска со законите и административните дејствија на Полска и на Обединетото Кралство и нејзината оправданост во Полска и во Обединетото Кралство,

ПОТВРДУВАЈЌИ дека упатувањата во овој Протокол до функционирањето на специфични одредби од Повелбата стриктно не се во спротивност со функционирањето на останатите одредби на Повелбата,

ПОТВРДУВАЈЌИ дека овој Протокол не е во спротивност со примената на Повелбата за останатите земји-членки,

ПОТВРДУВАЈЌИ дека овој Протокол не е во спротивност со останатите обврски на Полска и Обединетото Кралство што произлегуваат од Договорот за Европската унија, Договорот за функционирањето на Европската унија и правото на Унијата воопшто,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Член 1

1. Повелбата не ја проширува можноста на Судот на правдата на Европската унија, или на кој било суд или трибунал во Полска или во Обединетото

Кралство, да оценува дека законите, прописите или административните одредби, практики или дејствија на Полска или на Обединетото Кралство не се доследни со фундаменталните права, слободи и начела што таа ги потврдува.

2. Особено, и заради избегнување на сомневањата, ништо од она што е содржано во Наслов IV од Повелбата не создава права за кои може да одлучува судот и кои се применливи за Полска или за Обединетото Кралство, освен ако Полска или Обединетото Кралство не предвиделе такви права во своите национални права.

Член 2

Под услов ако некоја одредба од Повелбата упатува на националните права и практики, таа се применува за Полска или за Обединетото Кралство во опсегот во кој правата и начелата што ги содржи се признаени во правата или практиките на Полска или на Обединетото Кралство.

ПРОТОКОЛ (бр. 31)

ЗА УВОЗ ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА НА НАФТЕНИ ПРОИЗВОДИ ШТО СЕ РАФИНИРАНИ ВО ХОЛАНДСКИТЕ АНТИЛИ

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

САКАЈЌИ да обезбедат целосни детали за системот на трговија што се применува за увозот во Европската унија на нафтени производи што се рафинирани во Холандските Антили,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Член 1

Овој Протокол се применува за нафтени производи што потпаѓаат под броевите 27.10, 27.11, 27.12, ex 27.13 (парафински восок, нафтен восок или восок од шкрилци и остатоци од парафин) и 27.14 од Бриселската номенклатурата, увезени за употреба во земјите-членки.

Член 2

Земјите-членки се обврзуваат за нафтените производи што се рафинирани во Холандските Антили да ги одобрат царинските поволности што произлегуваат од асоцијацијата на Холандските Антили со Унијата, под условите предвидени во овој Протокол. Овие одредби се применуваат независно од правилата за потекло што ги применуваат земјите-членки.

Член 3

1. Кога Комисијата, на барање од некоја земја-членка или на сопствена иницијатива утврди дека увозите во Унијата на нафтените производи што се рафинирани во Холандските Антили, во согласност со системот што е предвиден во член 2 погоре, предизвикуваат реални потешкотии на пазарот на една или повеќе земји-членки, таа донесува одлука дека за претходно наведените увози односните земји-членки воведуваат, ги зголемуваат или повторно воведуваат царински давачки во опсегот и со времетраење што се неопходни за надминување на таквата состојба. Стапките на царинските давачки што се воведени, зголемени или повторно воведени на таков начин не може да се поголеми од царинските давачки што се применуваат за третите земји за истите производи.

2. Одредбите од став 1 може, во секој случај, да се применат кога увозот во Унијата на нафтените производи што се рафинирани во Холандските Антили ќе достигне два милиона метрички тони годишно.

3. Советот е информиран за одлуките донесени од Комисијата во согласност со ставовите 1 и 2, вклучително и за одлуките со кои се отфрла барањето на определена земја-членка. Советот, на барање од која било земја-членка, ја презема одговорноста за прашањето и може во секое време да ги измени или да ги поништи таквите одлуки.

Член 4

1. Ако некоја земја-членка смета дека увозот на нафтени производи што се рафинирани во Холандските Антили, извршен директно или преку друга земја-членка во рамките на системот предвиден во член 2 погоре, предизвикува реални потешкотии на нејзиниот пазар и дека е неопходно итно дејствување за справување со нив, таа може на сопствена иницијатива да одлучи да применува царински давачки за таквиот увоз, со стапка што не може да биде поголема од стапката на царинските давачки што се применуваат за третите земји во однос на истите производи. Таа за својата одлука ја известува Комисијата, која одлучува во рок од еден месец дали мерките преземени од земјата треба да се одржат или мора да се изменат или да се поништат. Одредбите на член 3(3) се применуваат за таквата одлука на Комисијата.

2. Кога количествата на нафтените производи, што се рафинирани во Холандските Антили, увезени директно или преку друга земја-членка, во согласност со системот што е предвиден во член 2 погоре, во некоја земја-членка или во земји-членки на Европската унија ја надминат, во текот на календарската година, тонажата што е наведена во анексот кон овој Протокол, мерките преземени од таа земја-членка или тие земји-членки во согласност со став 1 во тековната година се сметаат за оправдани; Комисијата, откако ќе се увери дека е постигната утврдената тонажа, формално ги регистрира преземените мерки. Во тој случај останатите земји-членки се воздржуваат од формалното поставување на прашањето пред Советот.

Член 5

Ако Унијата одлучи да применува квантитативни ограничувања за нафтените производи, без оглед на тоа од каде се увезуваат, таквите ограничувања може да се применуваат и за увозите на таквите производи од Холандските Антили. Во тој случај на Холандските Антили им се дава повластен третман во споредба со третите земји.

Член 6

1. Одредбите од членовите од 2 до 5 се ревидираат од страна на Советот, со едногласна одлука, по консултации со Европскиот парламент и со Комисијата, кога се донесува заедничка дефиниција за потеклото на нафтените производи од трети земји и поврзаните земји, или кога се донесуваат одлуки во рамките на заедничката трговска политика за засегнатите производи, или кога се утврдува заедничката енергетска политика.

2. Кога се врши таква ревизија мора, сепак, во секој случај да се задржат еквивалентни поволности во полза на Холандските Антили во соодветна форма и за минимум количество од 21,5 милиони метрички тони нафтени деривати.

3. Обврските на Унијата во однос на еквивалентните поволности, како што се спомнуваат во ставот 2 на овој член, може, по потреба, да се распределат земја по земја, земајќи ја предвид тонажата наведена во анексот кон овој Протокол.

Член 7

За спроведувањето на овој Протокол, Комисијата е одговорна за следење на моделот на увозите во земјите-членки на нафтени производи што се

рафинирани во Холандските Антили. Земјите-членки ѝ ги доставуваат на Комисијата сите корисни информации за таа цел во согласност со административните услови препорачани од неа, а таа се грижи таквите информации да се проследат до сите.

АНЕКС КОН ПРОТОКОЛОТ

За спроведувањето на член 4(2) на Протоколот за увозот во Европската унија на нафтени производи што се рафинирани во Холандските Антили, Високите договорни страни одлучија дека количеството од 2 милиони метрички тони нафтени производи од Антилите се распределува меѓу земјите-членки на следниот начин:

Германија	625 000 метрички тони
Белгиско-луксембуршка економска унија	200 000 метрички тони
Франција	75 000 метрички тони
Италија	100 000 метрички тони
Холандија	1 000 000 метрички тони

ПРОТОКОЛ (Бр. 32)

ЗА СТЕКНУВАЊЕТО НЕДВИЖЕН ИМОТ ВО ДАНСКА

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

САКАЈЌИ да решат определени посебни проблеми што се однесуваат на Данска,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Без оглед на одредбите од Договорите, Данска може да го задржи постоечкото законодавство за стекнување второ живеалиште.

ПРОТОКОЛ (бр. 33)

**ЗА ЧЛЕН 157 ОД ДОГОВОРОТ ЗА
ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА**

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следната одредба, што се додава како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

За целите на член 157 од Договорот за функционирањето на Европската унија, додатоките од професионалните шеми за социјално осигурување не се сметаат за лични приходи ако и доколку тие се однесуваат на периоди на вработувањето пред 17 мај 1990 година, со исклучок на случаите на работниците, или оние што ги бараат додатоките во нивно име, кои пред тој датум повеле законски постапки или поднеле еквивалентни барања во согласност со применливото национално право.

ПРОТОКОЛ (бр. 34)

ЗА СПЕЦИЈАЛНИОТ РЕЖИМ ЗА ГРЕНЛАНД*Единствен член*

1. Третманот на увозот во Унијата на производите што се предмет на заедничката организација на пазарот за рибните производи со потекло од Гренланд, почитувајќи ги механизмите на организацијата на внатрешниот пазар, вклучува ослободување од царинските давачки и давачките со еквивалентно дејство и непостоење на квантитативни ограничувања или мерки со еквивалентно дејство, ако можностите за пристап до риболовните зони на Гренланд што ѝ се одобрени на Унијата во согласност со спогодба меѓу Унијата и надлежните власти од Гренланд се задоволувачки за Унијата.

2. Сите мерки во врска со увозниот режим за таквите производи, вклучително и тие што се однесуваат на донесувањето на таквите мерки, се донесуваат во согласност со постапката утврдена во член 43 од Договорот за основање на Европската унија.

ПРОТОКОЛ (бр. 35)

ЗА ЧЛЕН 40.3.3 ОД УСТАВОТ НА ИРСКА

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следната одредба, што се додава како анекс кон Договорот за Европската унија, кон Договорот за функционирањето на Европската унија и кон Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија:

Ништо од содржаното во Договорите, или во Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија, или во Договорите или актите за изменување или дополнување на тие Договори, не влијае врз примената во Ирска на член 40.3.3 од Уставот на Ирска.

ПРОТОКОЛ (бр. 36)

ЗА ПРЕОДНИ ОДРЕДБИ

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО, заради организирање на преоѓањето од институционалните одредби од Договорите што биле применливи пред влегувањето во сила на Договорот од Лисабон на одредбите содржани во тој Договор, неопходно е да се утврдат преодни одредби,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додадени како анекс кон Договорот за Европската унија, Договорот за функционирањето на Европската унија и кон Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија:

Член 1

Во овој протокол, зборот „Договорите“ значи Договорот за Европската унија, Договорот за функционирањето на Европската унија и Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија.

НАСЛОВ I

ОДРЕДБИ ЗА ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ*Член 2*

Во согласност со вториот потстав на член 14(2) од Договорот за Европската унија, Европскиот совет донесува одлука со која се утврдува составот на Европскиот парламент во соодветен временски рок пред одржувањето на изборите за Европскиот парламент во 2009 година.

До крајот на парламентарниот мандат 2004-2009 година, составот и бројот на избраните пратеници во Европскиот парламент останува ист како на датумот на влегувањето во сила на Договорот од Лисабон.

НАСЛОВ II

**ОДРЕДБИ ЗА
КВАЛИФИКУВАНОТО МНОЗИНСТВО***Член 3*

1. Во согласност со член 16(4) од Договорот за Европската унија, одредбите од тој став и од член 238(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија, што се однесуваат на дефиницијата на квалификуваното мнозинство во Европскиот совет и во Советот, влегуваат во сила на 1 ноември 2014 година.

2. Во периодот меѓу 1 ноември 2014 година и 31 март 2017 година, кога определен акт треба да биде донесен со квалификувано мнозинство, член на Советот може да побара актот да се донесе во согласност со квалификуваното мнозинство како што е дефинирано во став 3. Во тој случај, се применуваат ставовите 3 и 4.

3. До 31 октомври 2014 година, следните одредби остануваат во сила, без да е во спротивност со вториот потстав од член 235(1) од Договорот за функционирањето на Европската унија.

За актите на Европскиот совет и на Советот за кои е потребно квалификувано мнозинство, гласовите на членовите се пондерираат на следниов начин:

Белгија	12	Луксембург	4
Бугарија	10	Унгарија	12
Република Чешка	12	Малта	3
Данска	7	Холандија	13
Германија	29	Австрија	10
Естонија	4	Полска	27
Ирска	7	Португалија	12
Грција	12	Романија	14
Шпанија	27	Словенија	4
Франција	29	Словачка	7
Италија	29	Финска	7
Кипар	4	Шведска	10
Летонија	4	Обединетото Кралство	29
Литванија	7		

За донесување на актите се потребни најмалку 255 гласови „за“, што претставува мнозинство од членовите кога, во согласност со Договорите, актите мора да се донесат на предлог од Комисијата. Во останатите случаи, одлуките се донесуваат ако има најмалку 255 гласови „за“, што претставува најмалку две третини од членовите.

Член на Европскиот совет или на Советот може да побара, кога некој акт се донесува од страна на Европскиот совет или од Советот со квалификувано мнозинство, да се провери дали земјите-членки што го сочинуваат квалификуваното мнозинство претставуваат најмалку 62% од вкупното население на Унијата. Ако се утврди дека овој услов не е исполнет, актот не се донесува.

4. До 31 октомври 2014 година, во случаите кога, во согласност со Договорите, сите членови на Советот не учествуваат во гласање, т.е. во случаите кога се прави упатување на квалификуваното мнозинство како што е дефинирано во член 238(3) од Договорот за функционирањето на Европската унија, квалификуваното мнозинство се дефинира како истиот сооднос на пондерираните гласови и истиот сооднос на бројот на членовите на Советот и кога тоа е соодветно, истиот процент на населението на засегнатите земји-членки како што е утврдено во став 3 на овој член.

НАСЛОВ III

ОДРЕДБИ ЗА СОСТАВИТЕ НА СОВЕТОТ*Член 4*

До влегувањето во сила на одлуката наведена во првиот потстав на член 16(6) од Договорот за Европската унија, Советот може да заседава во составите утврдени во вториот и третиот потстав на тој став и во другите состави од списокот што се утврдува со одлука на Советот за општи прашања, кој одлучува со просто мнозинство.

НАСЛОВ IV

**ОДРЕДБИ ЗА КОМИСИЈАТА,
ВКЛУЧИТЕЛНО И ЗА ВИСОКИОТ ПРЕТСТАВНИК
НА УНИЈАТА ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ И
БЕЗБЕДНОСНА ПОЛИТИКА***Член 5*

Членовите на Комисијата што се на должност на денот на влегување во сила на Договорот од Лисабон остануваат во служба до крајот на својот мандат. Меѓутоа, на денот на назначувањето на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, завршува мандатот на членот што има исто државјанство како Високиот претставник.

НАСЛОВ V

**ОДРЕДБИ ЗА ГЕНЕРАЛНИОТ СЕКРЕТАР НА
СОВЕТОТ, ВИСОКИОТ ПРЕТСТАВНИК ЗА
ЗАЕДНИЧКАТА НАДВОРЕШНА И БЕЗБЕДНОСНА
ПОЛИТИКА И ЗА ЗАМЕНИКОТ НА ГЕНЕРАЛНИОТ
СЕКРЕТАР НА СОВЕТОТ**

Член 6

Мандатите на генералниот секретар на Советот, Високиот претставник за заедничка надворешна и безбедносна политика и на заменикот на генералниот секретар на Советот завршуваат на денот на влегување во сила на Договорот од Лисабон. Советот назначува генерален секретар во согласност со член 240(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија.

НАСЛОВ VI

ОДРЕДБИ ЗА СОВЕТОДАВНИТЕ ТЕЛА

Член 7

До влегувањето во сила на одлуката наведена во член 301 од Договорот за функционирањето на Европската унија, распределбата на членовите на Економско-социјалниот комитет е како што следува:

Белгија	12	Словенија	7
Бугарија	12	Шпанија	21
Република Чешка	12	Франција	24
Данска	9	Италија	24
Германија	24	Кипар	6
Естонија	7	Летонија	7
Ирска	9	Литванија	9
Грција	12	Луксембург	6
Малта	5	Унгарија	12
Холандија	12	Словачка	9
Австрија	12	Финска	9
Полска	21	Шведска	12
Португалија	12	Обединетото Кралство	24
Романија	15		

Член 8

До влегувањето во сила на одлуката наведена во член 305 од Договорот за функционирањето на Европската унија, распределбата на членовите на Комитетот на регионите е како што следува:

Белгија	12	Унгарија	12
Бугарија	12	Малта	5
Република Чешка	12	Холандија	12
Данска	9	Австрија	12
Германија	24	Полска	21
Естонија	7	Португалија	12
Ирска	9		
Грција	12	Романија	15
Шпанија	21	Словенија	7
Франција	24	Словачка	9
Италија	24	Финска	9
Кипар	6	Шведска	12
Летонија	7	Обединетото Кралство	24
Литванија	9		
Луксембург	6		

НАСЛОВ VII

ПРЕОДНИ ОДРЕДБИ ЗА АКТИТЕ ДОНЕСЕНИ ВРЗ ОСНОВА НА НАСЛОВИТЕ V И VI ОД ДОГОВОРОТ ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ПРЕД ВЛЕГУВАЊЕТО ВО СИЛА НА ДОГОВОРОТ ОД ЛИСАБОН

Член 9

Актите на институциите, органите, службите и агенциите на Унијата, донесени врз основа на Договорот за Европската унија пред влегувањето во сила на Договорот од Лисабон, го задржуваат своето правно дејство сè додека не бидат укинати, поништени или изменети заради спроведување на Договорите. Истото важи за спогодбите склучени меѓу земјите-членки врз основа на Договорот за Европската унија.

Член 10

1. Како преодна мерка и во врска со актите на Унијата во областа на полициската соработка и судската соработка во областа на кривичното право, што се донесени пред да влезе во сила Договорот од Лисабон, институциите ги имаат следните овластувања на датумот на влегување

во сила на тој Договор: овластувањата на Комисијата според член 258 од Договорот за функционирањето на Европската унија не се применуваат, а овластувањата на Судот на правдата на Европската унија од Наслов VI од Договорот за Европската унија, во верзијата што е во сила пред влегувањето во сила на Договорот од Лисабон, остануваат исти, вклучително и кога тие биле прифатени во согласност со член 35(2) од Договорот за Европската унија.

2. Изменувањето на некој од актите наведени во став 1 повлекува применливост на овластувањата на институциите наведени во тој став како што е утврдено во Договорите, во однос на изменетиот акт за оние земји-членки за кои се применува таквиот изменет акт.

3. Во секој случај, преодната мерка што се спомнува во став 1 престанува да важи пет години по датумот на влегување во сила на Договорот од Лисабон.

Најдоцна шест месеци пред истекувањето на преодниот период наведен во став 3, Обединетото Кралство може да го извести Советот дека не ги прифаќа, во однос на актите наведени во став 1, овластувањата на институциите од став 1, како што е утврдено во Договорите. Ако Обединетото Кралство испрати такво известување, сите акти наведени во став 1 престануваат да се применуваат за него од датумот на истекување на преодниот период што е наведен во став 3. Овој потстав не се применува во врска со изменетите акти што се применливи за Обединетото Кралство, како што е наведено во став 2.

4. Советот, постапувајќи со квалификувано мнозинство на предлог од Комисијата, ги утврдува неопходните последователни и преодни одредби. Обединетото Кралство не учествува во донесувањето на оваа одлука. Квалификуваното мнозинство на Советот се дефинира во согласност со член 238(3)(а) од Договорот за функционирањето на Европската унија.

Советот, постапувајќи со квалификувано мнозинство и на предлог од Комисијата, може, исто така, да донесе одлука со која се утврдува дека Обединетото Кралство ги понесува можните директни финансиски последици, што неопходно и неизбежно настанале како резултат на престанокот на неговото учество во тие акти.

5. Обединетото Кралство може, во кое било време потоа, да го извести Советот за својата желба да учествува во актите што престанале да се применуваат за него во согласност со првиот потстав на став 4. Во тој случај, се применуваат соодветните одредби на Протоколот за правото од Шенген што е интегрирано во рамките на Европската унија или на Протоколот за ставот на Обединетото Кралство и Ирска во однос на областа на слобода, безбедност и правда, во зависност од случајот. Овластувањата на институциите во врска со тие акти се овластувањата

што се утврдени во Договорите. Кога постапуваат во согласност со соодветните протоколи, институциите на Унијата и Обединетото Кралство се стремат повторно да го воспостават најголемиот можен степен на учество на Обединетото Кралство во правото на Унијата во областа на слободата, безбедноста и правдата без тоа сериозно да влијае врз практичната применливост на различните делови од него, почитувајќи ја нивната кохерентност.

ПРОТОКОЛ (бр. 37)

ЗА ФИНАНСИСКИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОД ИСТЕКУВАЊЕТО НА ДОГОВОРОТ ЗА ЕЗЈЧ И ЗА ИСТРАЖУВАЧКИОТ ФОНД ЗА ЈАГЛЕН И ЧЕЛИК

ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

ПОТСЕТУВАЈЌИ дека сите средства и обврски на Европската заедница за јаглен и челик, според нивната состојба на 23 јули 2002 година, биле пренесени на Европската заедница на 24 јули 2002 година,

ЗЕМАЈЌИ ЈА ПРЕДВИД желбата за употреба на овие средства за истражување во секторите поврзани со индустријата за јаглен и челик и според тоа, потребата за предвидување определени посебни правила во оваа смисла,

СЕ ДОГОВОРИЈА за следните одредби, што се додаваат како анекс кон Договорот за Европската унија и кон Договорот за функционирањето на Европската унија:

Член 1

1. Нето-вредноста на овие средства и обврски, во согласност со билансот на состојбата на ЕЗЈЧ на 23 јули 2002 година, во согласност со сите зголемувања или намалувања што може да се случат како последица на активностите за ликвидација, се сметаат за средства наменети за истражување во секторите поврзани со индустријата за јаглен и челик, наведени како „ЕЗЈЧ во ликвидација“. По завршувањето на ликвидацијата, тие се наведуваат како „средства на Истражувачкиот фонд за јаглен и челик“.

2. Приходите од овие средства, наведени како „Истражувачкиот фонд за јаглен и челик“, се користат исклучиво за истражување, надвор од рамковната програма за истражување, во секторите поврзани со индустријата за јаглен и челик, во согласност со одредбите од овој Протокол и со актите донесени врз основа на истиот.

Член 2

Советот, постапувајќи во согласност со посебна законодавна постапка и по добивање на согласноста од Европскиот парламент, ги донесува сите неопходни одредби за спроведувањето на овој протокол, вклучително и суштинските начела.

Советот донесува, на предлог од Комисијата и по консултации со Европскиот парламент, мерки за воспоставување повеќегодишни финансиски насоки за управување со средствата на Истражувачкиот фонд за јаглен и челик и технички упатства за истражувачката програма на Истражувачкиот фонд за јаглен и челик.

Член 3

Освен ако не е поинаку предвидено во овој Протокол и во актите донесени врз основа на истиот, се применуваат одредбите од Договорите.

АНЕКСИ

АНЕКС I

**СПИСОК НАВЕДЕН ВО ЧЛЕН 38 ОД ДОГОВОРОТ
ЗА ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА**

(1)	(2)
Бр. во Бриселската номенклатура	Опис на производите
Поглавје 1	Живи животни
Поглавје 2	Месо и производи од кланици за јадење
Поглавје 3	Риби, фамилија ракови и мекотели
Поглавје 4	Млечни производи; птичји јајца; природен мед
Поглавје 5	
05.04	Внатрешни органи, мочни меури и желудници на животни (различни од риби) цели и делови од истите
05.15	Животински производи што не се наведени или вклучени на друго место; мртви животни од поглавјето 1 или поглавјето 3, кои не се за човекова исхрана.
Поглавје 6	Дрва и други растенија; цветови, корења и слично; режано цвеќе и орнаментни лисја
Поглавје 7	Зеленчук за јадење и одредени корења и тубери
Поглавје 8	Овошје и јаткасти плодови за јадење; кора од лубеници и дињи или цитрусно овошје
Поглавје 9	Кафе, чај и зачини, без мате (наслов бр. 09.03)
Поглавје 10	Житарки
Поглавје 11	Производи од мелничката индустрија; слад и скроб; глутен, инулин
Поглавје 12	Маслодајни семиња и плодови; разни семки, зрна и плодови; индустриски и медицински растенија; слама и сточна храна
Поглавје 13	
Пр. 13.03	Пектин

Поглавје 15	
15.01	Лој и други обработени свински масти; обработени живински масти
15.02	Необработени масти од говеда, овци или кози; лој (вклучително и 'premier jus') произведен од истите масти
15.03	Стеарин од свинска маст, олеостеарин и стеарин од лој, масло од свинска маст, олеомасло и масло од лој, неемулзифирано или измешано или на каков било начин подготвено
15.04	Масти и масло од риби и морски цицачи, рафинирани и нерафинирани
15.07	Основни зеленчукови масла, течни или цврсти, сурови, рафинирани или прочистени
15.12	Животински или растителни масти и масла, хидрогенизирани, рафинирани или нерафинирани, но без понатамошна обработка
15.13	Маргарин, имитација на свинска маст и други обработени масти за јадење
15.17	Остатоци од третирање на масни супстанции или животински или растителен восок
Поглавје 16	Препарати од месо, риба, ракови или мекотели
Поглавје 17	
17.01	Шеќерна репка и трска, во цврста форма
17.02	Други шеќери; шеќерни сирупи; вештачки мед (без разлика дали е мешан со природен мед); карамела
17.03	Меласа, без разлика дали е одбоена или не
17.05 (*)	Шеќери со додадена арома или боја, сирупи и меласа (вклучително ванилин шеќер или ванилин), со исклучок на овошните сокови кои содржат додатоци на шеќер без разлика во кој процент
Поглавје 18	
18.01	Какао зрна, цели или во делови, сурови или печени
18.02	Какао луспи, кора и отпадоци
Поглавје 20	Подготовки од зеленчуци, плодови или другите делови од растенијата
Поглавје 22	
22.04	Гроздова шира, во процес на ферментација или со прекинатата ферментација на друг начин, без додавање алкохол
22.05	Вино од свежо грозје; гроздова шира со прекинатата ферментација преку додавање алкохол

22.07	Други ферментирани пијалаци (на пример, алкохол од јаболка, круши или направен од ферментиран мед и вода)
Пор. 22.08 (*) пор. 22.09 (*)	Етил алкохол или неутрални алкохоли, без разлика дали се денатуризирани, со која било јачина, кои се добиени од земјоделските производи кои се наведени во Анекс 1, со исклучок на ликерите и другите алкохолни пијалаци и сложени алкохолни производи (познати како „концентрирани екстракти“) за производство на пијалаци
22.10 (*)	Оцет и замена за оцет
Поглавје 23	Остаточи и отпад од прехранбената индустрија; подготвена добиточна храна
Поглавје 24	
24.01	Необработен тутун, отпадоци од тутун
Поглавје 45	
45.01	Природна плута, необработена, кршена, гранулирана или иситнета; отпадна плута
Поглавје 54	
54.01	Лен, суров или обработен, но не преден; ленени влакна (вклучително предива)
Поглавје 57	
57.01	Коноп (<i>Cannabis sativa</i>), суров и обработен, но не преден, предиво од коноп и отпадоци (вклучително предива и јажиња)

(*) Податокот внесен со членот 1 од Регулативата бр. 7а на Советот на Европската економска заедница, од 18 декември 1959 година (Сл. весник бр. 7, 30.1.1961 година, стр. 71/61).

АНЕКС II

ПРЕКУОКЕАНСКИ ЗЕМЈИ И ТЕРИТОРИИ НА КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ ОДРЕДБИТЕ ОД ДЕЛОТ 4 ОД ДОГОВОРОТ ЗА ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

- Гренланд,
- Нова Каледонија и нејзините територии,
- Француска Полинезија,

4001

- Француските Јужни и Антарктички територии,
- островите Валис и Футуна,
- Мајоте,
- Сент Пјер и Микелон,
- Аруба,
- Холандски Антили:
- Бонер,
- Курасао,
- Саба,
- Сент Еустатиус,
- Сент Маартен,
- Ангила,
- Кајманските Острови,
- Фолкландски Острови,
- Јужна Џорџија и Јужните Сендвич Острови,
- Монтсерат,
- Питкерн,
- Сент Хелена и нејзините територии,
- Британска антарктичка територија,
- Британска територија во Индискиот Океан,
- островите Туркс и Кејкос,
- Британските Девствени Острови,
- Бермуди.

ДЕКЛАРАЦИИ

ВО ПРИЛОГ НА КОНЕЧНИОТ АКТ НА
МЕЃУВЛАДИНАТА КОНФЕРЕНЦИЈА НА КОЈА СЕ
ДОНЕСЕ ДОГОВОРОТ ОД ЛИСАБОН,

потпишан на 13 декември 2007 година

А. ДЕКЛАРАЦИИ ВО ВРСКА СО ОДРЕДБИ ОД ДОГОВОРИТЕ

1. Декларација во врска со Повелбата за фундаменталните права на Европската унија

Повелбата за основните права на Европската унија, која е правно обврзувачка, ги потврдува основните права што се гарантирани со Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи и како што произлегуваат од уставните традиции карактеристични за земјите-членки.

Повелбата не го проширува полето на примена на правото на Унијата над надлежностите на Унијата и не воспоставува ново овластување или задача за Унијата, ниту, пак, ги изменува надлежностите и задачите што се дефинирани со договорите.

2. Декларација во врска со членот 6(2) од Договорот за Европската унија

Конференцијата се согласува дека пристапувањето на Унијата кон Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи треба да се случи на начин со кој ќе бидат зачувани одредени карактеристики на правото на Унијата. Во овој контекст, Конференцијата го нагласува постоењето на редовна комуникација меѓу Судот на правдата и Европската унија и Европскиот суд за човекови права; ваквиот дијалог би можел да се зајакне кога Унијата ќе пристапи кон Конвенцијата.

3. Декларација во врска со членот 8 од Договорот за Европската унија

Унијата ќе ја земе предвид состојбата на малите земји кои одржуваат посебни блиски врски со Унијата.

4. Декларација за составот на Европскиот парламент

Дополнително место во Европскиот парламент ќе биде наменето за Италија.

5. Декларација за политичката согласност од Европскиот совет, во врска со нацрт-одлуката за составот на Европскиот парламент

Европскиот совет ќе ја даде својата политичка согласност за ревидираната нацрт-одлука за составот на Европскиот парламент, за законодавниот период од 2009 до 2014 година, врз основа на предлогот од Европскиот парламент.

6. Декларација за членот 15(5) и (6), членот 17(6) и (7) и членот 18 од Договорот за Европската унија

При изборот на лица кои ќе се повикаат за преземање на функциите Претседател на Европскиот совет, претседател на Комисијата и Висок претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, треба да се земе предвид потребата да се почитува географската и демографската разновидност на Унијата и нејзините земји-членки.

7. Декларација за членот 16(4) од Договорот за Европската унија и членот 238(2) од Договорот за функционирање на Европската унија

Конференцијата објавува дека одлуката во врска со спроведувањето на членот 16(4) од Договорот за Европската унија и членот 238(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија ќе биде донесена од Советот на денот на потпишување на Договорот од Лисабон и ќе влезе во сила на денот кога ќе влезе во сила Договорот. Подолу е дадена нацрт-одлуката:

Нацрт-одлука на Советот

во врска со спроведувањето на членот 16(4) од Договорот за Европската унија и членот 238(2) од Договорот за функционирањето на Европската

унија, во периодот меѓу 1 ноември 2014 и 31 март 2017 година, од една страна, и од 1 април 2017, од друга страна

СОВЕТОТ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА,

со оглед на тоа што:

(1) Одредбите треба да се донесат овозможувајќи постепено префрлување од системот на одлучување во Советот, со квалификувано мнозинство, како што е дефинирано во членот 3(3) од Протоколот за преодни одредби, кој ќе продолжи да се применува до 31 октомври 2014 година, кон систем на гласање, предвиден во членот 16(4) од Договорот за Европската унија и членот 238(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија, кој ќе се применува од 1 ноември 2014 година, вклучително, за време на преодниот период, до 31 март 2017 година, со посебните одредби утврдени во членот 3(2) од тој протокол.

(2) Се нагласува дека практиката на Советот е да врши напори за јакнење на демократската легитимност на одлуките што се донесуваат со квалификувано мнозинство,

ОДЛУЧИ КАКО ШТО СЛЕДУВА:

Дел 1

Одредби што ќе се применуваат од 1 ноември 2014 година до 31 март 2017 година

Член 1

Од 1 ноември 2014 година до 31 март 2017 година, во случај кога членовите на Советот, претставуваат:

- (а) најмалку три четвртини од популацијата, или
- (б) најмалку три четвртини од бројот на земјите-членки

неопходни за да претставуваат блокирачко малцинство, како резултат на примена на членот 16(4), првиот потстав, од Договорот за Европската унија или членот 238(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија и го изразуваат својот спротивен став Советот да донесе акт со квалификувано мнозинство, тогаш Советот го разгледува тоа прашање.

Член 2

Советот, во текот на овие дискусии, вложува напори, во разумна временска рамка и без тоа да влијае врз определените временски ограничувања утврдени со правото на Унијата, да постигне задоволително решение за решавање на прашањето покренато од членовите на Советот наведени во членот 1.

Член 3

За оваа цел, Претседателот на Советот, со помош на Комисијата и во согласност со Деловникот на Советот, презема иницијатива за да овозможи поширока основа за договор во Советот. Членовите на Советот ја даваат својата поддршка.

Дел 2

Одредби што ќе се применуваат од 1 април 2017 година

Член 4

Од 1 април 2017 година, во случај кога членовите на Советот претставуваат:

- (а) најмалку 55% од популацијата, или
- (б) најмалку 55% од бројот на земјите-членки

неопходни за да претставуваат блокирачко малцинство, како резултат на примена на членот 16(4), првиот потстав, од Договорот за Европската унија или членот 238(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија, и го изразуваат својот спротивен став Советот да донесе акт со квалификувано мнозинство, тогаш Советот го разгледува тоа прашање.

Член 5

Советот, во текот на овие дискусии, ќе вложи напори, во разумна временска рамка и без тоа да влијае врз определените временски ограничувања утврдени со правото на Унијата, да постигне задоволително решение за решавање на прашањето покренато од членовите на Советот наведени во членот 4.

Член 6

За оваа цел, Претседателот на Советот, со помош на Комисијата и во согласност со Деловникот на Советот, презема иницијатива за да овозможи поширока основа за договор во Советот. Членовите на Советот ја даваат својата поддршка.

Дел 3

Влегување во сила

Член 7

Оваа одлука влегува во сила на датумот на влегување во сила на Договорот од Лисабон.

8. Декларација за практичните мерки што треба да се преземат по влегувањето во сила на Договорот од Лисабон, во врска со Претседателството со Европскиот совет и Советот за надворешни работи

Во случај Договорот од Лисабон да влезе во сила подоцна од 1 јануари 2009 година, Конференцијата бара, од една страна, од надлежните тела од земјите- членки што имаат шестмесечно претседателство со Советот во тој период и од лицето на функцијата Претседател на Европскиот совет и лицето назначено како Висок претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, од друга страна, да преземат мерки, во консултација со наредното претседателство од шест месеци, со цел ефикасно предавање на материјалните и организациски аспекти од Претседателството со Европскиот совет и Советот за надворешни работи.

9. Декларација за членот 16(9) од Договорот за Европската унија во врска со одлуката на Европскиот совет за вршење на Претседателството со Советот

Конференцијата објавува дека Советот треба да започне со подготовка на одлуката за воспоставување постапки за спроведување на одлуката за вршење на Претседателството со Советот, веднаш по потпишувањето на Договорот од Лисабон и треба да даде политичко одобрување во рок од шест месеци. Подолу е дадена нацрт-одлуката на Европскиот совет, која ќе биде донесена на датумот на влегување во сила на горенаведениот договор:

Нацрт-одлука на Европскиот совет за вршење на Претседателството со Советот

Член 1

1. Претседателството со Советот, со исклучок на составот за надворешни работи, ќе се одвива според претходно определени групи од три земји-членки, во период од 18 месеци. Групите се составени врз основа на еднаква ротација меѓу земјите-членки, имајќи ја предвид нивната разноликост и географската рамнотежа во рамките на Унијата.

2. Секоја членка на групата има мандат од шест месеци за сите состави на Советот, со исклучок на составот за надворешни работи. Другите членки на групата му помагаат на претседавачот во сите негови обврски, врз основа на заедничка програма. Членките на тимот може меѓусебно да се договорат за друго алтернативно решение.

Член 2

Со Комитетот на постојани претставници на владите на земјите-членки претседава претставник на земјата-членка што претседава со Советот за општи работи.

Претседавањето со Политичкиот и безбедносен комитет се врши од страна на претставник на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика.

Претседавањето со подготвителните тела на различни состави на Советот, со исклучок на составот за надворешни работи, ѝ припаѓа на групата што претседава со соодветниот состав, освен ако не се одлучи поинаку, во согласност со членот 4.

Член 3

Советот за општи работи во соработка со Комисијата, обезбедува доследност и континуитет во работата на различните состави на Советот, во рамки на повеќегодишните програми. Земјите-членки кои го имаат претседателството ги преземаат сите неопходни мерки за организација и непречена работа на Советот, со помош на Генералниот секретаријат на Советот.

Член 4

Советот донесува одлука за утврдување на мерките за спроведување на оваа одлука.

10. Декларација во врска со членот 17 од Договорот за Европската унија

Конференцијата смета дека кога Комисијата нема веќе да вклучува државјани на сите земји-членки, Комисијата би требало да посвети особено внимание на потребата да се обезбеди целосна транспарентност во односите со сите земји-членки. Според тоа, Комисијата треба тесно да се поврзе со сите земји-членки, без разлика дали имаат свој државјанин што е член на Комисијата и во овој контекст, да посвети посебно внимание на потребата од споделување информации и консултации со сите земји-членки.

Конференцијата, исто така, смета дека Комисијата треба да ги преземе сите неопходни мерки за да обезбеди целосно земање предвид на политичките, социјалните и економските состојби во сите земји-членки, вклучително и оние што немаат свој државјанин како член на Комисијата. Овие мерки треба да обезбедат соодветни организациски планови за справување со состојбата на тие земји-членки.

11. Декларација во врска со членот 17(6) и (7) од Договорот за Европската унија

Конференцијата смета, во согласност со одредбите од договорите, дека Европскиот парламент и Европскиот совет заеднички се одговорни за непреченото функционирање на процесот за избор на претседател на Европската комисија. Пред донесување на одлука на Европскиот совет, претставниците на Европскиот парламент и на Европскиот совет ќе ги одржат потребните консултации во рамки кои тие сметаат дека се најсоодветни. Ваквите консултации ќе се фокусираат на минатиот труд на кандидатите за претседател на Комисијата, земајќи ги предвид изборите за Европскиот парламент, во согласност со првиот потстав од членот 17(7). Организацијата за таквите консултации може да се определи, навремено, со заедничка согласност меѓу Европскиот парламент и Европскиот совет.

12. Декларација во врска со членот 18 од Договорот за Европската унија

1. Конференцијата изјавува дека ќе оствари соодветни контакти со Европскиот парламент во текот на подготвителната работа пред назначувањето на Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, кое треба да се одржи на датумот на влегување во сила на Договорот од Лисабон, во согласност со членот 18 од Договорот за Европската унија и членот 5 од Протоколот за преодни одредби и чиј мандат ќе биде од тој датум до крајот на мандатот на Комисијата, која е на должност до тој датум.

2. Понатаму, Конференцијата нагласува дека во врска со Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика, чиј мандат ќе започне во ноември 2009 година, во исто време и за исто времетраење како и наредната Комисија, тој или таа ќе биде назначен/а во согласност со одредбите од членовите 17 и 18 од Договорот за Европската унија.

13. Декларација за заедничка надворешна и безбедносна политика

Конференцијата нагласува дека одредбите од Договорот за Европската унија кои ја опфаќаат заедничката надворешна и безбедносна политика, вклучително и дефинирањето на функцијата Висок претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика и воспоставувањето на Служба за надворешно дејствување, не влијае врз обврските на земјите-членки, какви што се во моментот, во однос на дефинирањето и спроведувањето на нивната надворешна политика, ниту врз нивното национално претставување во трети земји и меѓународни организации.

Конференцијата, исто така, нагласува дека одредбите во врска со заедничката безбедносна и одбранбена политика не влијаат на специфичниот карактер на безбедносната и одбранбена политика на земјите-членки.

Нагласува дека Европската унија и нејзините земји-членки ќе останат обврзани со одредбите од Повелбата на Обединетите нации, а особено со основната обврска од Советот за безбедност и неговите членки за одржување на меѓународниот мир и безбедност.

14. Декларација за заедничката надворешна и безбедносна политика

Дополнително на специфичните правила и постапки наведени во ставот 1 од членот 24 од Договорот за Европската унија, Конференцијата нагласува дека одредбите во врска со заедничката надворешна и безбедносна политика, вклучително во врска со Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика и Службата за надворешно дејствување нема да влијаат врз постоечката правна основа, обврските и надлежностите на секоја земја-членка во врска со дефинирањето и спроведувањето на надворешната политика, нивната дипломатска служба, односите со трети земји и учеството во меѓународни организации, вклучително членството на земјите-членки во Советот за безбедност на Обединетите нации.

Конференцијата, исто така, забележува дека одредбите во врска со заедничката надворешна и безбедносна политика не предвидуваат нови овластувања за Комисијата за иницирање донесување одлуки, ниту, пак, ја зголемуваат улогата на Европскиот парламент.

Конференцијата, исто така, нагласува дека одредбите во врска со заедничката безбедносна и одбранбена политика не влијаат на специфичниот карактер на безбедносната и одбранбена политика на земјите-членки.

15. Декларација во врска со членот 27 од Договорот за Европската унија

Конференцијата изјавува дека веднаш по потпишувањето на Договорот од Лисабон, генералниот секретар на Советот, Високиот претставник за заедничка надворешна и безбедносна политика, Комисијата и земјите-членки треба да започнат со подготвителната работа за Европската служба за надворешно дејствување.

16. Декларација во врска со членот 55(2) од Договорот за Европската унија

Конференцијата смета дека можноста да се обезбеди превод на договорите на јазиците наведени во членот 55(2) придонесува кон исполнување на целта за почитување на богатата културна и лингвистичка разновидност на Унијата, како што е предвидено со четвртиот потстав на членот 3(3). Во овој контекст, Конференцијата ја потврдува заложбата на Унијата кон културната разновидност на Европа и посебното внимание што ќе продолжи да го посветува на овие и други јазици.

Конференцијата препорачува дека оние земји-членки кои сакаат да ја искористат можноста од членот 55(2) да го информираат Советот, во рок од шест месеци од денот на потпишување на Договорот од Лисабон, за јазикот или јазиците на кои ќе се направат преводите на договорите.

17. Декларација во врска со примарноста

Во согласност со воспоставената судска пракса на Судот на правдата на Европската унија, Конференцијата утврдува дека договорите и законодавството донесено од Унијата врз основа на договорите имаат примарност во однос на законодавството на земјите-членки, според условите утврдени од наведената судска пракса.

Конференцијата, исто така, одлучи како прилог на овој конечен акт да го додаде Мислењето на правната служба на Советот во врска со

примарноста на законодавството на ЕУ, како што е утврдено во 11197/07 (JUR 260):

*„Мислење на правната служба на Советот
од 22 јуни 2007 година*

Од судската пракса на Судот на правдата произлегува дека примарноста на законодавството на ЕЗ е клучното начело на законодавството на Заедницата. Според Судот, ова начело е вградено во самата природа на Европската заедница. При донесување на првата одлука од воспоставената судска пракса (Коста/ЕНЕЛ, од 15 јули 1964 година, случај 6/6416) не се споменува примарност во договорот. Тоа сè уште е случај и денес. Фактот што начелото на примарност нема да биде вклучено во идниот договор нема на никој начин да го промени постоењето на начелото и постоечката судска пракса на Судот на правдата.

18. Декларација во врска со поделбата на надлежностите

Конференцијата нагласува дека, според системот на поделба на надлежностите меѓу Унијата и земјите-членки, како што е предвидено во Договорот за Европската унија и Договорот за функционирањето на Европската унија, надлежностите што не ѝ се доделени на Унијата во договорите, остануваат да бидат надлежности на земјите-членки.

Кога според договорите на Унијата ќе ѝ биде пренесена надлежност во одредена област што ја дели заедно со земјите-членки, земјите-членки ја спроведуваат својата надлежност до оној степен до кој Унијата не ја спроведува таа надлежност, или одлучила да престане да ја спроведува таа надлежност. Втората ситуација произлегува кога соодветните институции на ЕУ одлучуваат да го отповикаат законодавниот акт, особено, со цел да обезбедат почитување на принципите на супсидијарност и пропорционалност. Советот, на иницијатива на една или неколку од своите членки (претставници на земјите-членки) и во согласност со членот 241 од Договорот за функционирањето на Европската унија, може да побара од Комисијата да поднесе предлози за отповикување на законодавен акт. Конференцијата ја поздравува декларацијата на Комисијата дека ќе посвети особено внимание на ваквите барања.

На исто ниво, претставниците на владите на земјите-членки, кои се состануваат на Меѓувладината конференција, во согласност со вообичаената

6 „Следува(...) дека правото што произлегува од договорот, независен извор на право, не би можело, поради својата специјална и оригинална природа, да биде преовладано со домашните правни одредби, без разлика на нивната рамка, без да биде лишено од својата природа како право на Заедницата и без правна основа да се доведе во прашање Заедницата.“

постапка за ревизија предвидена во членот 48(2) до (5) од Договорот за Европската унија, може да одлучат да ги изменат договорите врз чија основа е основана Европската Унија, вклучително да ги зголемат или да ги намалат надлежностите што се пренесуваат на Унијата со тие договори.

19. Декларација во врска со членот 8 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата се согласува дека во своите напори за елиминација на нееднаквостите меѓу мажите и жените, Унијата ќе има за цел, во своите различни политики да се бори против различните видови на семејно насилство. Земјите-членки треба да ги преземат сите неопходни мерки за спречување и казнување на таквите кривични дела и да обезбедат поддршка и заштита на жртвите.

20. Декларација во врска со членот 16 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата изјавува дека секогаш кога правилата за заштита на личните податоци што се донесени врз основа на членот 16 имаат директно влијание врз националната безбедност, ќе се внимава на специфичните карактеристики на таа ситуација. Наведува дека тековното применливо законодавство (види особено Директивата 95/46/EЗ) вклучува посебни отстапки за ваквиот случај.

21. Декларација за заштитата на личните податоци во областите на судската соработка за кривични предмети и соработка со полицијата

Конференцијата прифаќа дека може да бидат неопходни посебни правила за заштита на личните податоци и слободното движење на тие податоци во областите на судската соработка за кривичните предмети и соработката со полицијата, врз основа на членот 16 од Договорот за функционирањето на Европската унија, поради природата на тие области.

22. Декларација во врска со членовите 48 и 79 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата смета дека во случај ако нацрт-законодавен акт, врз основа на членот 79(2), влијае врз важни аспекти на системот на социјална безбедност на земја-членка, вклучително и опсегот, цената

или финансиската структура или влијае врз финансиската рамнотежа на тој систем, како што е утврдено во вториот став од членот 48, соодветно ќе се земат предвид интересите на таа земја-членка.

23. Декларација во врска со вториот став од членот 48 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата нагласува дека во таков случај, во согласност со членот 15(4) од Договорот за Европската унија, Европскиот совет постапува со консензус.

24. Декларација во врска со правниот карактер на Европската унија

Конференцијата потврдува дека фактот што Европската унија има правен карактер нема на кој било начин да ја овластува Унијата да донесува законодавство или да дејствува надвор од своите надлежности кои ѝ се пренесени од страна на земјите-членки во договорите.

25. Декларација во врска со членовите 75 и 215 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата нагласува дека почитувањето на основните права и слободи особено значи соодветно внимание за заштитата и почитувањето на соодветните процесни права на засегнатите поединци или субјекти. За оваа цел и со цел да се гарантира темелно правно разгледување на одлуките што го обврзуваат поединецот или субјектот на рестриктивни мерки, таквите одлуки мора да се засноваат на јасни и разграничени критериуми. Овие критериуми треба да се дефинирани врз основа на спецификите на секоја рестриктивна мерка.

26. Декларација за неучеството на земја-членка во мерка заснована на Насловот V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата изјавува дека онаму каде што земја-членка ќе одлучи да не учествува во мерка заснована на Насловот V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија, Советот ќе одржи сеопфатна дискусија за можните импликации и ефекти од неучеството на таа земја-членка во мерката.

Дополнително, секоја земја-членка може да побара од Комисијата да ја разгледа ситуацијата, врз основа на членот 116 од Договорот за функционирање на Европската унија.

Горенаведените ставови не влијаат врз правото на земјата-членка да го упати прашањето до Европскиот совет.

27. Декларација во врска со членот 85(1), вториот потстав од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата смета дека регулативите наведени во вториот потстав од членот 85(1) од Договорот за функционирањето на Европската унија треба да ги земат предвид националните правила и практики поврзани со покренување на кривичните истраги.

28. Декларација во врска со членот 98 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата истакнува дека одредбите од членот 98 се применуваат во согласност со тековната практика. Текстот „такви мерки се потребни со цел да се компензираат економските тешкотии предизвикани со поделбата на Германија за економијата на одредени области на Сојузната Република како последица од таа поделба“ се толкуваат во согласност со постоечката судска пракса на Судот на правдата на Европската унија.

29. Декларација во врска со членот 107(2) (в) од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата забележува дека членот 107(2)(в) ќе се толкува во согласност со постоечката судска пракса на Судот на правдата на Европската унија, во врска со применливоста на одредбите за помош за одредени области на Сојузна Република Германија, под влијание на претходната поделба на Германија.

30. Декларација во врска со членот 126 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Во врска со членот 126, Конференцијата потврдува дека подигнувањето на потенцијалот за раст и обезбедувањето сигурна буџетска позиција се двата столба на економската и фискалната политика на Унијата и на земјите-членки. Пактот за стабилност и развој е важна алатка за постигнување на овие цели.

Конференцијата ја потврдува својата посветеност на одредбите во врска со Пактот за стабилност и развој, како рамка за координација на буџетските политики на земјите-членки.

Конференцијата потврдува дека систем врз основа на правила е најдобрата гаранција за спроведување на заложбите и за еднаков третман на сите земји- членки.

Во оваа рамка, Конференцијата, исто така, ја потврдува својата заложба за целите на Лисабонската стратегија: создавање работни места, структурни реформи и социјална кохезија.

Унијата има за цел постигнување урамнотежен економски развој и ценовна стабилност. Затоа, економските и буџетските политики треба да ги утврдуваат вистинските приоритети кон економските реформи, иновациите, конкурентноста и јакнењето на приватните инвестиции и потрошувачката во фази на слаб економски развој. Ова треба да се одрази во насоките на буџетските одлуки на национално и на ниво на Унијата, особено преку реструктурирање на јавните приходи и расходи, почитувајќи ја буџетската дисциплина, во согласност со договорите и Пактот за стабилност и развој.

Буџетските и економските предизвици со кои се соочуваат земјите-членки ја нагласуваат важноста од постоењето на сигурна буџетска политика во целиот економски циклус.

Конференцијата се согласува дека земјите-членки треба да користат периоди на економско заздравување за активно да ги стабилизираат јавните финансии и да ги подобрат сопствените буџетски позиции. Целта е постепено да се постигне буџетски суфицит во добри услови, што создава неопходен простор за справување со економските промени и со тоа придонесува за долгорочна одржливост на јавните финансии.

Земјите-членки очекуваат можни предлози од Комисијата, како и понатамошен придонес од земјите-членки, во однос на јакнењето и појаснувањето на спроведувањето на Пактот за стабилност и развој. Земјите-членки ќе ги преземат сите неопходни мерки за подигнување на потенцијалот за развој на сопствените економии. Подобрената координација на економската политика би можело да придонесе за оваа цел. Оваа декларација не влијае на понатамошното разгледување на Пактот за стабилност и развој.

31. Декларација во врска со членот 156 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата потврдува дека политиките што се предвидени со членот 156 главно припаѓаат во рамки на надлежностите на земјите-членки. Дополнително, во согласност со овој член, треба да се преземат мерки за поттикнување и унапредување на координацијата на ниво на Унијата. Тие ќе послужат за јакнење на соработката меѓу земјите-членки, а не

за усогласување на националните системи. Нема да има влијание врз гаранциите и практиките што постојат во секоја земја-членка, во однос на одговорноста на социјалните партнери.

Оваа декларација не е во спротивност со одредбите од договорите што пренесуваат надлежност на Унијата, вклучително иза социјалните прашања.

32. Декларација во врска со членот 168(4)(в) од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата изјавува дека мерките што треба да се донесат во согласност со членот 168(4)(в) мора да бидат во согласност со општите безбедносни прашања и да имаат за цел да постават високи стандарди на квалитет и безбедност, каде што, во спротивност, националните стандарди што влијаат врз внатрешниот пазар би спречиле постигнување висок степен на здравствена заштита.

33. Декларација во врска со членот 174 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата смета дека упатувањето во членот 174 за островските региони може да ги вклучува и островските држави во целост, кои се предмет на исполнување на неопходните критериуми.

34. Декларација во врска со членот 179 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата се согласува дека активностите на Унијата во областа на истражувањата и технолошкиот развој ќе ги имаат предвид основните насоки и избор на истражувачките политики на земјите-членки.

35. Декларација во врска со членот 194 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата верува дека членот 194 не влијае врз правото на земјите-членки да ги преземат неопходните мерки за да го обезбедат сопственото снабдување со енергија според условите предвидени во членот 347.

36. Декларација во врска со членот 218 од Договорот за функционирањето на Европската унија, во врска со преговорите и склучувањето меѓународни договори

од страна на земјите-членки поврзани со областите на слобода, безбедност и правда

Конференцијата потврдува дека земјите-членки може да преговараат и да склучуваат договори со трети земји или меѓународни организации, во областите опфатени со поглавјата 3, 4 и 5 од Насловот V од Дел III, сè додека таквите договори се во согласност со законодавството на Унијата.

37. Декларација во врска со членот 222 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Без да е во спротивност со мерките донесени од Унијата за усогласување со обврската за солидарност кон земја-членка која е предмет на терористички напад или жртва на природна катастрофа или несреќа предизвикана од човек, ниту една од одредбите од членот 222 нема да влијае врз правото на друга земја-членка да ги избере најсоодветните средства за да ја исполни обврската за солидарност кон друга земја-членка.

38. Декларација во врска со членот 252 од Договорот за функционирањето на Европската унија во врска со бројот на генерални адвокати во Судот на правдата

Конференцијата изјавува дека ако, во согласност со членот 252, првиот став, од Договорот за функционирањето на Европската унија, Судот на правдата побара бројот на генерални адвокати да се зголеми за три (единаесет наместо осум), Советот, постапувајќи едногласно, ќе даде одобрување за таквото зголемување.

Во ваков случај, Конференцијата се согласува дека Полска, како што до сега е случај со Германија, Франција, Италија, Шпанија и Обединетото Кралство, ќе има постојан генерален адвокат и нема веќе да учествува во ротацискиот систем, додека тековниот ротациски систем ќе вклучува ротација на пет генерални адвокати наместо три.

39. Декларација во врска со членот 290 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата ја има предвид намерата на Комисијата да продолжи да консултира експерти назначени од земјите-членки, при подготовката на нацрт- делегираните акти во областа на финансиските услуги, во согласност со воспоставената практика.

40. Декларација во врска со членот 329 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата изјавува дека земјите-членки може да укажат, кога бараат воспоставување на поголема соработка, дали во таа фаза имаат намера да го применат членот 333, кој предвидува проширување на гласањето со квалификувано мнозинство или ќе ја применуваат вообичаената законодавна постапка.

41. Декларација во врска со членот 352 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата изјавува дека упатувањето од членот 352(1) од Договорот за функционирањето на Европската унија кон целите на Унијата, се однесува на целите утврдени во членот 3(2) и (3) од Договорот за Европската унија и на целите од членот 3(5) од истиот Договор, имајќи ги предвид надворешните активности од Дел V од Договорот за функционирањето на Европската унија. Затоа се исклучува дека активностите врз основа на членот 352 од Договорот за функционирањето на Европската унија единствено би ги вклучувале целите утврдени во членот 3(1) од Договорот за Европската унија. Во овој контекст, Конференцијата забележува дека во согласност со членот 31(1) од Договорот за Европската унија, законодавните акти не може да се донесуваат во областа на заедничката надворешна и безбедносна политика.

42. Декларација во врска со членот 352 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Конференцијата нагласува дека во согласност со утврдената судска пракса на Судот на правдата на Европската унија, членот 352 од Договорот за функционирањето на Европската унија, кој е интегрален дел од институционалниот систем основан врз принципот на делегирани надлежности, не може да послужи како основа за проширување на опсегот на надлежностите на Унијата надвор од општата рамка предвидена со одредбите од договорите во целост и особено оние што ги дефинираат задачите и активностите на Унијата. Во секој случај, овој член не може да се користи како основа за донесување на одредбите чиј ефект во суштина би бил изменување на договорите, без следење на постапката што тие ја предвидуваат за таа цел.

43. Декларација во врска со членот 355(6) од Договорот за функционирањето на Европската унија

Во согласност со членот 355(6), Високите договорни страни се согласуваат Европскиот совет да донесе одлука за изменување на статусот на Мајоте во однос на Унијата, со цел оваа територија да се смета како краен регион во смисла на членот 355(1) и членот 349, кога француските власти ќе го известат Европскиот совет и Комисијата дека тоа го дозволува тековната еволуција на внатрешниот статус на островот.

Б. ДЕКЛАРАЦИИ ВО ВРСКА СО ПРОТОКОЛИТЕ ВО ПРИЛОГ НА ДОГОВОРИТЕ

44. Декларација во врска со членот 5 од Протоколот за законодавството за Шенген, интегрирано во рамката на Европската унија

Конференцијата забележува дека кога земја-членка ќе достави известување според членот 5(2) од Протоколот за законодавството за Шенген интегрирано во рамката на Европската унија дека не сака да учествува во предлог или иницијатива, таквото известување може да биде повлечено во секој момент пред донесувањето на мерка врз основа на Шенген законодавството.

45. Декларација во врска со членот 5(2) од Протоколот за законодавството за Шенген, интегрирано во рамката на Европската унија

Конференцијата изјавува дека секогаш кога Обединетото Кралство или Ирска ќе му укажат намера на Советот да не учествуваат во мерка врз дел од законодавството за Шенген каде што учествуваат, Советот ќе спроведе сеопфатна дискусија за можните ефекти од таквото неучество на таа земја-членка во мерката. Дискусијата во рамките на Советот треба да се спроведе имајќи ги предвид укажувањата дадени од Комисијата во врска со врската меѓу предлогот и законодавството за Шенген.

46. Декларација во врска со членот 5(3) од Протоколот за законодавството за Шенген, интегрирано во рамката на Европската унија

Конференцијата нагласува дека доколку Советот не донесе одлука по првата дискусија за прашањето, Комисијата може во рок од четири месеци да достави изменет предлог за понатамошно повторно разгледување од страна на Советот.

47. Декларација во врска со членот 5(3), (4) и (5) од Протоколот за законодавството за Шенген, интегрирано во рамката на Европската унија

Конференцијата забележува дека условите што треба да бидат определени со одлуката наведена во ставовите 3, 4 или 5 од членот 5 од Протоколот за законодавството за Шенген интегрирано во рамката на Европската унија може да дефинираат дека засегнатата земја-членка ги сноси директните финансиски последици, ако има такви, кои неизбежно се појавуваат како резултат на прекинет на учеството во дел или во целокупното законодавство наведено во која било одлука донесена од Советот, во согласност со членот 4 од наведениот Протокол.

48. Декларација во врска со Протоколот за позицијата на Данска

Конференцијата забележува дека во однос на правните акти што треба самостојно да ги донесе Советот или заеднички да бидат донесени од Советот и Европскиот парламент и кои содржат одредби што се однесуваат на Данска, како и одредби што не се однесуваат на Данска бидејќи имаат правна основа на која се однесува Делот 1 од Протоколот за ставот на Данска, Данска изјавува дека нема да го користи своето право на глас за да спречи донесување на одредбите што не се однесуваат на Данска.

Понатаму, Конференцијата забележува дека врз основа на Декларацијата од Конференцијата во врска со членот 222, Данска изјавува дека нејзиното учество во активностите или правните акти врз основа на членот 222 ќе бидат во согласност со Дел 1 и Дел 2 од Протоколот за позицијата на Данска.

49. Декларација за Италија

Конференцијата забележува дека Протоколот за Италија, даден во прилог кон Договорот за основање на Европската економска заедница, во 1957

година, како што е изменет по донесувањето на Договорот за Европската унија, го наведува следното:

„ВИСОКИТЕ ДОГОВОРНИ СТРАНИ,

СО ЖЕЛБА за решавање на одредени проблеми поврзани со Италија,

СЕ СОГЛАСИЈА за следните одредби, кои ќе бидат дадени во прилог кон овој Договор:

ЗЕМЈИТЕ–ЧЛЕНКИ НА ЗАЕДНИЦАТА

ГО ИМААТ ПРЕДВИД фактот дека италијанската влада спроведува десетгодишна програма за економски развој, наменета за исправање на нерамнотежата во структурата на италијанската економија, особено преку обезбедување на инфраструктура за помалку развиените области во јужна Италија и италијанските острови и преку создавање нови работни места, со цел елиминирање на невработеноста;

НАГЛАСУВААТ дека начелата и целите на оваа програма на италијанската влада ги разгледале и ги одобриле организациите за меѓународна соработка, каде што членуваат земјите-членки;

ПРИФАЌААТ дека во заеднички интерес е постигнување на целите од италијанската програма;

СЕ СОГЛАСУВААТ, со цел да ја олеснат реализација на оваа задача од страна на италијанската влада, да препорачаат на институциите на Заедницата да ги применат сите методи и постапки што ги предвидува овој Договор, а особено, соодветна примена на ресурсите на Европската инвестициска банка и Европскиот социјален фонд;

СМЕТААТ ДЕКА институциите на Заедницата, при примена на овој Договор, треба да го земат предвид напорот што треба да го преземе италијанската економија во наредниот период, со цел избегнување опасни притисоци, особено во рамнотежата на исплати или степенот на вработеност, кои може да ја попречат примената на овој Договор во Италија;

ИМААТ ПРЕДВИД дека во случај на примена на членовите 109 Ж и 109 З, ќе биде неопходно мерките што ги бара италијанската влада да не влијаат врз реализацијата на програмата за економски развој и подигнување на стандардот на живеење на населението.“

50. Декларација во врска со членот 10 од Протоколот за преодни одредби

Конференцијата го повикува Европскиот парламент, Советот и Комисијата, во рамките на нивните надлежности, во соодветните случаи и колку што тоа е можно во петгодишниот период наведен во членот 10(3) од Протоколот за преодни одредби, да донесат правни акти што ќе ги изменат или заменат актите наведени во членот 10(1) од тој Протокол.

В. ДЕКЛАРАЦИИ ОД ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ

51. Декларација од Кралството Белгија за националните парламенти

Белгија сака да појасни дека во согласност со сопственото уставно право, не само што Претставничкиот дом и Сенатот на Сојузниот парламент, туку и парламентарните собранија на Заедниците и Регионите дејствуваат како компоненти на националниот парламентарен систем или домовите на националниот парламент, во смисла на надлежностите на Унијата.

52. Декларација од Кралството Белгија, Република Бугарија, Сојузна Република Германија, Република Грција, Кралството Шпанија, Република Италија, Република Кипар, Република Литванија, Големото Војводство Луксембург, Република Унгарија, Република Малта, Република Австрија, Република Португалија, Романија, Република Словенија и Република Словачка за симболите на Европската унија

Белгија, Бугарија, Германија, Грција, Шпанија, Италија, Кипар, Литванија, Луксембург, Унгарија, Малта, Австрија, Португалија, Романија, Словенија и Република Словачка, изјавуваат дека знамето со круг од дванаесет златни ѕвезди на сина заднина, химната врз основа на „Ода на радоста“ од деветтата симфонија на Лудвиг ван Бетовен, мотото „Обединети во различноста“, еврото како валута на Европската унија и Денот на Европа 9 мај, за нив ќе претставуваат симболи што го изразуваат заедништвото на народи во Европската унија и нивната припадност кон неа.

53. Декларација на Република Чешка за Повелбата за фундаменталните права на Европската унија

1. Република Чешка нагласува дека одредбите од Повелбата за фундаменталните права на ЕУ се однесуваат на институциите и телата на Европската унија, имајќи го предвид начелото на супсидијарност и поделба на надлежностите меѓу Европската унија и нејзините земји-членки, како што се потврдува со Декларацијата (бр. 18) во врска со разграничувањето на надлежностите. Република Чешка нагласува дека одредбите се однесуваат на земјите-членки само кога го спроведуваат европското право, а не кога донесуваат и спроведуваат национално право независно од правото на Унијата.

2. Република Чешка, исто така, нагласува дека Повелбата не го проширува полето на примена на правото на Унијата и не дефинира нови надлежности за Унијата. Не го намалува полето на примена на националното право и не ограничува ниту една од тековните надлежности на националните власти во ова поле.

3. Република Чешка нагласува дека, до оној степен до кој Повелбата ги препознава основните права и начела, кои резултираат од уставните традиции заеднички за земјите-членки, тие права и начела треба да се толкуваат во согласност со тие традиции.

4. Понатаму, Република Чешка нагласува дека ништо што е содржано во Повелбата не може да се толкува како ограничувачко или со негативен ефект врз човековите права и основните слободи онакви какви што се признаваат, во соодветното поле на примена, од страна на правото на Унијата и со меѓународните договори на кои Унијата и сите земји-членки се потписници, вклучително и Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи и од уставите на земјите-членки.

54. Декларација од Сојузна Република Германија, Ирска, Република Унгарија, Република Австрија и Кралството Шведска

Германија, Ирска, Унгарија, Австрија и Шведска забележуваат дека суштинските одредби од Договорот за основање на Европската енергетска заедница не се значајно изменети од неговото влегување во сила и истите треба да се ажурираат. Затоа, ја поддржуваат идејата за Конференција на претставници на владите на земјите-членки, која треба да се свика колку што е можно побргу.

55. Декларација од Кралството Шпанија и Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска

Договорите се применуваат на Гибралтар како европска територија за чии надворешни односи е одговорна земја-членка. Ова нема да значи промени во позициите на засегнатите земји-членки.

56. Декларација од Ирска за членот 3 од Протоколот за позицијата на Обединетото Кралство и Ирска во областите на слободата, безбедноста и правдата

Ирска ја потврдува својата заложба кон Унијата како област на слобода, безбедност и правда, почитувајќи ги основните права и различните правни системи и традиции на земјите-членки, во кои државјаните имаат висок степен на безбедност.

Според тоа, Ирска ја потврдува својата цврста заложба за остварување на своето право според членот 3 од Протоколот за позицијата на Обединетото Кралство и Ирска во областа на слободата, безбедноста и правдата, да учествува во донесувањето на мерки во согласност со Насловот V од Дел III од Договорот за функционирањето на Европската унија, до оној степен до кој тоа е возможно.

Ирска, особено, колку што е возможно, ќе учествува во мерките во областа на полициската соработка.

Понатаму, Ирска потврдува дека во согласност со членот 8 од Протоколот, може да го извести Советот, во писмена форма, дека веќе не сака да биде опфатена со условите од Протоколот. Ирска има намера да го разгледа функционирањето на ваквите договори во период од три години од влегувањето во сила на Договорот од Лисабон.

57. Декларација од Република Италија за составот на Европскиот парламент

Италија забележува дека според членовите 10 и 14 од Договорот за Европската унија, Европскиот парламент треба да биде составен од претставници на државјаните на Унијата; претставувањето треба да биде пропорционално.

Италија, исто така, забележува дека врз основа на членот 9 од Договорот за Европската унија и членот 20 од Договорот за функционирањето на Европската унија, секој државјанин на земја-членка е граѓанин на Унијата.

Оттука, Италија смета дека, без да е во спротивност со одлуката за законодавниот период од 2009 до 2014 година, секоја одлука што ја донесува Европскиот совет, на иницијатива на Европскиот парламент и со негова согласност, за составот на Европскиот парламент, мора да биде во согласност со начелата утврдени во првиот потстав од членот 14.

58. Декларација од Република Латвија, Република Унгарија и Република Малта, за пишувањето на името на единствената валута во договорите

Без да е во спротивност со унифицираното пишување на името на единствената валута на Европската унија, наведена во договорите, како што е прикажано на банкнотите и на монетите, Латвија, Унгарија и Малта изјавуваат дека пишувањето на името на единствената валута, вклучително изведените поими, во латвискиот, унгарскиот и малтешкиот текст од договорите, нема да влијае врз постоечките правила на латвискиот, унгарскиот и малтешкиот јазик.

59. Декларација од Кралството Холандија во врска со членот 312 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Кралството Холандија се согласува на одлука, како што е наведено во вториот потстав од членот 312(2) од Договорот за функционирањето на Европската унија, откако ревизијата на одлуката наведена во третиот потстав од членот 311 од тој Договор ќе утврди неопходно решение за Холандија во врска со преголемата негативна нето-исплата во однос на буџетот на Унијата.

60. Декларација од Кралството Холандија во врска со членот 355 од Договорот за функционирањето на Европската унија

Кралството Холандија изјавува дека ќе поднесе иницијатива за донесување одлука, како што е наведено во членот 355(6), за изменување на статусот на Холандските Антили и/или Аруба во однос на Унијата, врз основа на одлука донесена во согласност со Повелбата за Кралството Холандија.

61. Декларација на Република Полска за Повелбата за фундаменталните права на Европската унија

Повелбата нема, на никој начин, да влијае врз правото на земјите-членки да донесуваат законски акти во областа на јавниот морал, семејното право, како и заштитата на човековото достоинство и почитувањето на човековиот физички и морален интегритет.

62. Декларација на Република Полска во врска со Протоколот за примена на Повелбата за фундаменталните права на Европската унија, во врска со Полска и Обединетото Кралство

Полска потврдува дека имајќи ја предвид традицијата на социјалното движење „Солидарност“ и нивниот значаен придонес кон борбата за социјални и работнички права, целосно ги почитува социјалните и работничките права, како што се утврдени со правото на Европската унија, а особено, оние потврдени во Насловот IV од Повелбата за фундаменталните права на Европската унија.

63. Декларација од Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска за дефиницијата на поимот „државјани“

Имајќи ги предвид договорите и Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија, како и кој било акт што произлегува од овие договори или продолжил да се применува со овие договори, Обединетото Кралство ја потврдува Декларацијата од 31 декември 1982 година, за дефинирањето на терминот „државјани“, со исклучок дека упатувањето за „граѓаните на британските зависни територии“ се чита со значење „граѓани на британските прекуокеански територии“.

64. Декларација од Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска во однос на правото на глас за избори во Европскиот парламент

Обединетото Кралство забележува дека членот 14 од Договорот за Европската унија и другите одредби од договорите не се наменети да ја променат основата за правото на глас за избори во Европскиот парламент.

65. Декларација од Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска во врска со членот 75 од

Договорот за функционирањето на Европската унија

Обединетото Кралство целосно ја поддржува сеопфатната активност во врска со донесувањето на финансиски санкции, со цел спречување и борба против тероризмот и слични активности. Според тоа, Обединетото Кралство ја потврдува својата заложба за остварување на своето право според членот 3 од Протоколот за позицијата на Обединетото Кралство и Ирска во областа на слободата, безбедноста и правдата, да учествува во донесувањето на сите предлози во согласност со членот 75 од Договорот за функционирањето на Европската унија.

КОРЕСПОДЕНТНИ ТАБЕЛИ(*)

Договор за Европската унија

Стариот редослед на Договорот за Европската унија	Нов редослед на Договорот за Европската унија
НАСЛОВ I – ЗАЕДНИЧКИ ОДРЕДБИ	НАСЛОВ I – ЗАЕДНИЧКИ ОДРЕДБИ
Член 1	Член 1
Член 2	Член 2
Член 3 (укинат) ¹	Член 3
	Член 4
	Член 5 ²
Член 4 (укинат) ³	
Член 5 (укинат) ⁴	
Член 6	Член 6
Член 7	Член 7
	Член 8
НАСЛОВ II – ОДРЕДБИ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ДОГОВОРОТ ЗА ОСНОВАЊЕ НА ЕВРОПСКАТА ЕКОНОМСКА ЗАЕДНИЦА, ВО ПОГЛЕД НА	НАСЛОВ II – ОДРЕДБИ ЗА ДЕМОКРАТСКИТЕ НАЧЕЛА
ОСНОВАЊЕ НА ЕВРОПСКАТА ЗАЕДНИЦА	
Член 8 (отповикан) ⁵	Член 9
	Член 10 ⁶
	Член 11
	Член 12
НАСЛОВ III – ОДРЕДБИ ШТО ГО ИЗМЕНУВААТ ДОГОВОРОТ ЗА ОСНОВАЊЕ НА ЕВРОПСКАТА ЗАЕДНИЦА ЗА ЈАГЛЕН И ЧЕЛИК	НАСЛОВ III – ОДРЕДБИ ЗА ИНСТИТУЦИИТЕ
Член 9 (укинат) ⁷	Член 13
	Член 14 ⁸

1 Заменет, во својата суштина, со членот 7 од Договорот за функционирањето на Европската унија (ДФЕУ) и со членовите 13(1) и 21, став 3, вториот потстав од Договорот за Европската унија (ДЕУ).

2 Го заменува членот 5 од Договорот за основање на Европската заедница (ДЕЗ)

3 Заменет, во својата суштина, со членот 15.

4 Заменет, во својата суштина, со членот 13, став 2.

5 Членот 8 од Договорот за Европската унија кој беше во сила до влегување во сила на Договорот од Лисабон (во понатамошниот текст „тековен“) изменет и дополнет со ДЕЗ. Тие измени се вметнати во подоцнежниот Договор и членот 8 е укинат. Тој број е искористен за внесување нова одредба.

6 Ставот 4 суштински го заменува првиот потстав од членот 191од ДЕЗ.

(*) Коресподентните табели наведени во членот 5 од Договорот од Лисабон. Оригиналната централна колона, која го дефинираше средниот број како што е во Договорот, е испуштена.

Тековниот член 9 од ДЕУ го измени и го дополни Договорот за основање на Европската заедница за јаглен и челик. Вториот престана да важи на 23 јули 2002 година. Членот 9 е укинат и бројот од истиот е искористен да се вметне нова одредба.

	Член 15 ⁹
	Член 16 ¹⁰
	Член 17
	Член 18
	Член 19 ¹¹
НАСЛОВ IV – ОДРЕДБИ ШТО ГО ИЗМЕНУВААТ ДОГОВОРОТ ЗА ОСНОВАЊЕ НА ЕВРОПСКАТА ЗАЕДНИЦА ЗА АТОМСКА ЕНЕРГИЈА	НАСЛОВ IV – ОДРЕДБИ ЗА ЗАЈАКНАТА СОРАБОТКА
Член 10 (укинат) ¹² , членови 27а - 27д (заменет), членови 40 - 40б(заменети) членови 43 - 45 (заменети)	Член 20 ¹³
НАСЛОВ V – ОДРЕДБИ ЗА ЗАЕДНИЧКА НАДВОРЕШНА И БЕЗБЕДНОСНА ПОЛИТИКА	НАСЛОВ V – ОПШТИ ОДРЕДБИ ЗА НАДВОРЕШНИТЕ АКТИВНОСТИ НА УНИЈАТА И КОНКРЕТНИ ОДРЕДБИ ЗА ЗАЕДНИЧКАТА НАДВОРЕШНА И БЕЗБЕДНОСНА ПОЛИТИКА
	Поглавје 1 – Општи одредби за надворешните активности на Унијата
	Член 21
	Член 22
	Поглавје 2 – Посебни одредби за заедничката надворешна и безбедносна политика
	Оддел 1 – Заеднички одредби
	Член 23
Член 11	Член 24
Член 12	Член 25
Член 13	Член 26
	Член 27
Член 14	Член 28
Член 15	Член 29
Член 22 (поместен)	Член 30
Член 23 (поместен)	Член 31
Член 16	Член 32
Член 17 (поместен)	Член 42

8 Ставовите 1 и 2 суштински го заменуваат членот 189 од ДЕЗ - ставови 1 - 3 суштински ги заменуваат ставовите од 1 до 3 од членот 190 ДЕЗ; ставот 1 суштински го заменува првиот потстав од членот 192 од ДЕЗ; став 4 суштински го заменува првиот потстав од членот 197 од ДЕЗ.

9 Го заменува членот 4.

10 Ставот 1 суштински го заменува првиот и вториот ред од членот 202 од ДЕЗ; ставовите 2 и 9 суштински го заменуваат членот 203 од ДЕЗ; ставовите 4 и 5 суштински ги заменуваат ставовите 2 и 4 од членот 205 ДЕЗ.

11 Ставот 1 суштински го заменува членот 211 од ДЕЗ; ставовите 3 и 7 суштински го заменуваат членот 214 од ДЕЗ; ставот 6 суштински ги заменува ставовите 1, 3 и 4 од членот 217 ДЕЗ.

12 Го заменува, во суштината, членот 220 ДЕЗ.

Првиот потстав од ставот 2 суштински го заменува првиот потстав од членот 221 ДЕЗ..

13 Тековниот член 10 од ДЕУ го измени Договорот за основање на Европската заедница за атомска енергија. Тие измени и дополнувања се вметнати во подоцнежниот Договор од Лисабон. Членот 10 се укинува и бројот од истиот е искористен да се вметне нова одредба.

Член 18	Член 33
Член 19	Член 34
Член 20	Член 35
Член 21	Член 36
Член 22 (поместен)	Член 30
Член 23 (поместен)	Член 31
Член 24	Член 37
Член 25	Член 38
	Член 39
<i>Член 47 (поместен)</i>	Член 40
Член 26 (укинат)	
Член 27 (укинат)	
Член 27а (заменет) ¹⁴	Член 20
Член 27б (заменет) ¹⁵	Член 20
Член 27в (заменет) ¹⁶	Член 20
Член 27г (заменет) ¹⁷	Член 20
Член 27д (заменет) ¹⁸	Член 20
Член 28	Член 41
	Дел 2 – Одредби за заедничката безбедносна и одбранбена политика
<i>Член 17 (поместен)</i>	Член 42
	Член 43
	Член 44
	Член 45
	Член 46
НАСЛОВ VI – ОДРЕДБИ ЗА ПОЛИЦИСКАТА И СУДСКАТА СОРАБОТКА ЗА КРИВИЧНИ ПРАШАЊА (укинат) ¹⁹	
Член 29 (заменет) ²⁰	
Член 30 (заменет) ²¹	
Член 31 (заменет) ²²	
Член 32 (заменет) ²³	
Член 33 (заменет) ²⁴	
Член 34 (укинат)	
Член 35 (укинат)	
Член 36 (заменет) ²⁵	
Член 37 (укинат)	
Член 38 (укинат)	

14 Исто така, ги заменува членовите 11 и 11а од ДЕЗ.

15 Исто така, ги заменува членовите 11 и 11а од ДЕЗ.

16 Исто така, ги заменува членовите 11 и 11а од ДЕЗ.

17 Исто така, ги заменува членовите 11 и 11а од ДЕЗ.

18 Исто така, ги заменува членовите 11 и 11а од ДЕЗ.

19 Тековните одредби од Насловот VI од ДЕУ, за полициска и судска соработка во кривичните предмети, се заменуваат со одредбите од поглавјата 1, 4 и 5 од Наслов IV (сега V) од третиот дел од Договорот за функционирање на ЕУ.

20 Заменет со член 67 од Договорот за функционирање на ЕУ.

21 Заменет до членовите 87 и 88 од Договорот за функционирање на ЕУ.

22 Заменет со членовите 82, 83 и 85 од Договорот за функционирање на ЕУ.

23 Заменет со член 80 од Договорот за функционирање на ЕУ.

24 Заменет со член 72 од Договорот за функционирање на ЕУ.

Член 39 (укинат)	
Член 40 (заменет) ²⁶	Член 20
Член 40 А (заменет) ²⁷	Член 20
Член 40 Б (заменет) ²⁸	Член 20
Член 41 (укинат)	
Член 42 (укинат)	
НАСЛОВ VII – ОДРЕДБИ ЗА ЗАЈАКНАТА СОРАБОТКА (заменет) ²⁹	НАСЛОВ IV – ОДРЕДБИ ЗА ЗАЈАКНАТА СОРАБОТКА
Член 43 (заменет) ³⁰	Член 20
Член 43 А (заменет) ³¹	Член 20
Член 43 Б (заменет) ³²	Член 20
Член 44 (заменет) ³³	Член 20
Член 44 А (заменет) ³⁴	Член 20
Член 45 (заменет) ³⁵	Член 20
НАСЛОВ VIII – ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ	НАСЛОВ VI – ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ
Член 46 (укинат)	
	Член 47
Член 47 (заменет)	Член 40
Член 48	Член 48
Член 49	Член 49
	Член 50
	Член 51
	Член 52
Член 50 (укинат)	
Член 51	Член 53
Член 52	Член 54
Член 53	Член 55

25 Заменет со ллен 71 од Договорот за функционирање на ЕУ.

26 Тековниот член 40 и 40Б од ДЕУ, за зајакната соработка, исто така, се заменуваат со членовите 326 - 334 од Договорот за функционирање на ЕУ.

27 Тековниот член 40 и 40Б од ДЕУ, за зајакната соработка, исто така, се заменуваат со членовите 326 - 334 од Договорот за функционирање на ЕУ.

28 Тековниот член 40 и 40Б од ДЕУ, за зајакната соработка, исто така, се заменуваат со членовите 326 - 334 од Договорот за функционирање на ЕУ.

29 Тековните членови од 43 до 45 и Насловот VII од ДЕУ, за зајакната соработка, исто така, се заменуваат со членовите 326 - 334 од Договорот за функционирање на ЕУ.

30 Тековните членови од 43 до 45 и Насловот VII од ДЕУ, за зајакната соработка, исто така, се заменуваат со членовите 326 - 334 од Договорот за функционирање на ЕУ.

31 Тековните членови од 43 до 45 и Насловот VII од ДЕУ, за зајакната соработка, исто така, се заменуваат со членовите 326 - 334 од Договорот за функционирање на ЕУ.

32 Тековните членови од 43 до 45 и Насловот VII од ДЕУ, за зајакната соработка, исто така, се заменуваат со членовите 326 - 334 од Договорот за функционирање на ЕУ.

33 Тековните членови од 43 до 45 и Насловот VII од ДЕУ, за зајакната соработка, исто така, се заменуваат со членовите 326 - 334 од Договорот за функционирање на ЕУ.

34 Тековните членови од 43 до 45 и Насловот VII од ДЕУ, за зајакната соработка, исто така, се заменуваат со членовите 326 - 334 од Договорот за функционирање на ЕУ.

35 Тековните членови од 43 до 45 и Насловот VII од ДЕУ, за зајакната соработка, исто така, се заменуваат со членовите 326 - 334 од Договорот за функционирање на ЕУ.

Договорот за функционирањето на Европската унија

Стар редослед на Договорот за основање на Европската заедница	Нов редослед на Договорот за функционирање на Европската унија
ДЕЛ 1 – НАЧЕЛА	ДЕЛ 1 - НАЧЕЛА
Член 1 (укинат)	
	Член 1
Член 2 (укинат) ³⁶	
	Наслов I – Категории и области во надлежност на Унијата
	Член 2
	Член 3
	Член 4
	Член 5
	Член 6
	Наслов II – Одредби за општа примена
	Член 7
Член 3, став 1 (укинат) ³⁷	
Член 3, став 2	Член 8
Член 4 (поместен)	Член 119
Член 5 (заменет) ³⁸	
	Член 9
	Член 10
Член 6	Член 11
Член 153, став 2 (поместен)	Член 12
	Член 13 ³⁹
Член 7 (укинат) ⁴⁰	
Член 8 (укинат) ⁴¹	
Член 9 (укинат)	
Член 10 (укинат) ⁴²	
Член 11 (заменет) ⁴³	Член 326 - 334
Член 11 а (заменет) ⁴⁴	Член 326 - 334
Член 12 (поместен)	Член 18
Член 13 (поместен)	Член 19
Член 14 (поместен)	Член 26
Член 15 (поместен)	Член 27

36 Заменет, во својата суштина, со членот 3 ДЕУ.

37 Заменет, во својата суштина, со членовите од 3 до 6 од Договорот за функционирање на ЕУ.

38 Заменет со членот 5 ДЕУ.

39 Вметнување на оперативниот дел од протоколот за заштита на животните.

40 Заменет, во својата суштина, со членот 13 ДЕУ.

41 Заменет, во својата суштина, со членот 13 ДЕУ и членот 282, став 1 од Договорот за функционирање на ЕУ.

42 Заменет, во својата суштина, со членот 4, став 3 ДЕУ.

43 Исто така, заменет со член 20 ДЕУ.

44 Исто така, заменет со член 20 ДЕУ.

Член 16	Член 14
Член 255 (поместен)	Член 15
Член 286 (поместен)	Член 16
	Член 17
ДЕЛ 2 – ДРЖАВЈАНСТВО НА УНИЈАТА	ДЕЛ 2 – НЕДИСКРИМИНАЦИЈА И ДРЖАВЈАНСТВО НА УНИЈАТА
Член 12 (поместен)	Член 18
Член 13 (поместен)	Член 19
Член 17	Член 20
Член 18	Член 21
Член 19	Член 22
Член 20	Член 23
Член 21	Член 24
Член 22	Член 25
ДЕЛ 3 – ПОЛИТИКИ НА ЗАЕДНИЦАТА	ДЕЛ 3 – ПОЛИТИКИ И ВНАТРЕШНИ АКТИВНОСТИ НА УНИЈАТА
	Наслов I – Внатрешен пазар
Член 14 (поместен)	Член 26
Член 15 (поместен)	Член 27
Наслов I – Слободно движење на стоки	Наслов II – Слободно движење на стоки
Член 23	Член 28
Член 24	Член 29
Поглавје 1 – Царинска унија	Поглавје 1 – Царинска унија
Член 25	Член 30
Член 26	Член 31
Член 27	Член 32
Дел 3, Наслов X, Царинска соработка (поместен)	Поглавје 2 – Царинска соработка
Член 135 (поместен)	Член 33
Поглавје 2 – Забрана за квантитативни ограничувања меѓу земјите-членки	Поглавје 3 – Забрана за квантитативни ограничувања меѓу земјите-членки
Член 28	Член 34
Член 29	Член 35
Член 30	Член 36
Член 31	Член 37
Наслов II – Земјоделство	Наслов III – Земјоделство и рибарство
Член 32	Член 38
Член 33	Член 39
Член 34	Член 40
Член 35	Член 41
Член 36	Член 42
Член 37	Член 43
Член 38	Член 44
Наслов III – Слободно движење на лица, услуги и капитал	Наслов IV – Слободно движење на лица, услуги и капитал
Поглавје 1 – Работници	Поглавје 1 – Работници
Член 39	Член 45

Член 40	Член 46
Член 41	Член 47
Член 42	Член 48
Поглавје 2 – Право на основање	Поглавје 2 – Право на основање
Член 43	Член 49
Член 44	Член 50
Член 45	Член 51
Член 46	Член 52
Член 47	Член 53
Член 48	Член 54
Член 294 (поместен)	Член 55
Поглавје 3 - Услуги	Поглавје 3 - Услуги
Член 49	Член 56
Член 50	Член 57
Член 51	Член 58
Член 52	Член 59
Член 53	Член 60
Член 54	Член 61
Член 55	Член 62
Поглавје 4 – Капитал и плаќање	Поглавје 4 – Капитал и плаќање
Член 56	Член 63
Член 57	Член 64
Член 58	Член 65
Член 59	Член 66
Член 60 (поместен)	Член 75
Наслов IV – Визи, азил, имиграција и други политики поврзани со слободно движење на лица	Наслов V – Област на слобода, безбедност и правда
	Поглавје 1 – Општи одредби
Член 61	Член 67 ⁴⁵
	Член 68
	Член 69
	Член 70
	Член 71 ⁴⁶
Член 64, став 1 (заменет)	Член 72 ⁴⁷
	Член 73
Член 66 (заменет)	Член 74
Член 60 (поместен)	Член 75
	Член 76
	Поглавје 2 – Политики за гранични проверки, азил и имиграција
Член 62	Член 77

45 Исто така, го заменува членот 29 ДЕУ.

46 Исто така, го заменува тековниот член 36 од ДЕУ.

47 Исто така, го заменува членот 33 од ДЕУ.

Член 63, точки 1 и 2 и член 64, став 2 ⁴⁸	Член 78
Член 63, точки 3 и 4	Член 79
	Член 80
Член 64, став 1 (заменет)	Член 72
	Поглавје 3 – Судска соработка за граѓански прашања
Член 65	Член 81
Член 66 (заменет)	Член 74
Член 67 (укинат)	
Член 68 (укинат)	
Член 69 (укинат)	
	Поглавје 4 – Судска соработка за кривични прашања
	Член 82 ⁴⁹
	Член 83 ⁵⁰
	Член 84
	Член 85 ⁵¹
	Член 86
	Поглавје 5 – Полициска соработка
	Член 87 ⁵²
	Член 88 ⁵³
	Член 89 ⁵⁴

48 Точките 1 и 2 од членот 63 ЕК се заменуваат со ставовите 1 и 2 од членот 78 од Договорот за функционирање на ЕУ и ставот 2 од членот 64 се заменува со ставот 3 од членот 78 од Договорот за функционирање на ЕУ.

49 Го заменува тековниот член 31 од ДЕУ.

50 Исто така, го заменува тековниот член 31 од ДЕУ.

51 Исто така, го заменува тековниот член 31 од ДЕУ.

52 Исто така, го заменува тековниот член 30 од ДЕУ.

53 Исто така, го заменува тековниот член 30 од ДЕУ.

54 Исто така, го заменува тековниот член 32 од ДЕУ.

Наслов V - Транспорт	Наслов VI - Транспорт
Член 70	Член 90
Член 71	Член 91
Член 72	Член 92
Член 73	Член 93
Член 74	Член 94
Член 75	Член 95
Член 76	Член 96
Член 77	Член 97
Член 78	Член 98
Член 79	Член 99
Член 80	Член 100
Наслов VI – Заеднички правила за конкуренцијата, оданочувањето и приближувањето на законодавството	Наслов VII – Општи правила за конкуренцијата, оданочувањето и приближувањето на законодавството
Поглавје 1 – Правила за конкуренцијата	Поглавје 1 – Правила за конкуренцијата
Дел 1 – Правила што се однесуваат на претпријатијата	Дел 1 – Правила што се однесуваат на претпријатијата
Член 81	Член 101
Член 82	Член 102
Член 83	Член 103
Член 84	Член 104
Член 85	Член 105
Член 86	Член 106
Дел 2 – Државна помош	Дел 2 – Државна помош
Член 87	Член 107
Член 88	Член 108
Член 89	Член 109
Поглавје 2 – Даночни одредби	Поглавје 2 – Даночни одредби
Член 90	Член 110
Член 91	Член 111
Член 92	Член 112
Член 93	Член 113
Поглавје 3 – Приближување на законодавството	Поглавје 3 – Приближување на законодавството
Член 95 (поместен)	Член 114
Член 94 (поместен)	Член 115
Член 96	Член 116
Член 97	Член 117
	Член 118
Наслов VII – Економска и монетарна политика	Наслов VII – Економска и монетарна политика
Член 4 (поместен)	Член 119
Поглавје 1 – Економска политика	Поглавје 1 – Економска политика
Член 98	Член 120
Член 99	Член 121

Член 100	Член 122
Член 101	Член 123
Член 102	Член 124
Член 103	Член 125
Член 104	Член 126
Поглавје 2 – Монетарна политика	Поглавје 2 – Монетарна политика
Член 105	Член 127
Член 106	Член 128
Член 107	Член 129
Член 108	Член 130
Член 109	Член 131
Член 110	Член 132
Член 111, ставови 1 до 3 и 5 (поместени)	Член 219
Член 111, став 4 (поместен)	Член 138
	Член 133
Поглавје 3 – Институционални одредби	Поглавје 3 – Институционални одредби
Член 112 (поместен)	Член 283
Член 113 (поместен)	Член 284
Член 114	Член 134
Член 115	Член 135
	Поглавје 4 – Одредби карактеристични за земјите-членки чија валута е еврото
	Член 136
	Член 137
Член 111, став 4 (поместен)	Член 138
Поглавје 4 – Преодни одредби	Поглавје 5 – Преодни одредби
Член 116 (укинат)	
	Член 139
Член 117, ставови 1, 2, шеста алинеја и 3 - 9 (укинати)	
Член 117, став 2, првите пет алинеи (поместен)	Член 141, став 2
Член 121, став 1 (поместен)	
Член 122, став 2, втората реченица (поместен)	Член 140 ⁵⁵
Член 123, став 5 (поместен)	
Член 118 (укинат)	
Член 123, став 3 (поместен)	
Член 117, став 2, првите пет алинеи (поместен)	Член 141 ⁵⁶

55 Членот 140, став 1 го презема текстот од став 1 од членот 121.

- Членот 140, став 2 ја презема втората реченица од ставот 2 од членот 122.

- Членот 140, став 3 го презема ставот 5 од членот 123.

56 - Членот 141, став 1 го презема ставот 3 од членот 123.

- Членот 141, став 2 ги презема првите пет алинеи од ставот 2 од членот 117.

Член 124, став 1 (поместен)	Член 142
Член 119	Член 143
Член 120	Член 144
Член 121, став 1 (поместен)	Член 140, став 1
Член 121, ставови 2 - 4 (укинати)	
Член 122, ставови 1, 2, првата реченица, 3, 4, 5 и 6 (укинати)	
Член 122, став 2, втората реченица (поместена)	Член 140, став 2, првиот потстав
Член 123, ставови 1, 2 и 4 (укинати)	
Член 123, став 3 (поместен)	Член 141, став 1
Член 123, став 5 (поместен)	Член 140, став 3
Член 124, став 1 (поместен)	Член 142
Член 124, став 2 (укинат)	
Наслов VIII - Вработување	Наслов IX - Вработување
Член 125	Член 145
Член 126	Член 146
Член 127	Член 147
Член 128	Член 148
Член 129	Член 149
Член 130	Член 150
Наслов IX – Заедничка трговска политика (поместено)	Дел 5, Наслов II, Заедничка трговска политика
Член 131 (поместен)	Член 206
Член 132 (укинат)	
Член 133 (поместен)	Член 207
Член 134 (укинат)	
Наслов X - Царинска соработка (поместен)	Дел 3, Наслов II, Поглавје 2, Царинска соработка
Член 135 (поместен)	Член 33
Наслов XI – Социјална политика, образование, стручна обука и млади	Наслов X — Социјална политика
Поглавје 1 – Социјални одредби (укинати)	
Член 136	Член 151
	Член 152
Член 137	Член 153
Член 138	Член 154
Член 139	Член 155
Член 140	Член 156
Член 141	Член 157
Член 142	Член 158
Член 143	Член 159
Член 144	Член 160
Член 145	Член 161
Поглавје 2 – Европски социјален фонд	Наслов XI – Европски социјален фонд

Член 146	Член 162
Член 147	Член 163
Член 148	Член 164
Поглавје 3 – Образование, стручна обука и млади	Наслов XII – Образование, стручна обука, млади и спорт
Член 149	Член 165
Член 150	Член 166
Наслов XII - Култура	Наслов XIII - Култура
Член 151	Член 167
Наслов XIII – Јавно здравство	Наслов XIV – Јавно здравство
Член 152	Член 168
Наслов XIV – Заштита на потрошувачите	Наслов XV – Заштита на потрошувачите
Член 153, ставови 1, 3, 4 и 5	Член 169
Член 153, став 2 (поместен)	Член 12
Наслов XV – Трансевропски мрежи	Наслов XVI – Трансевропски мрежи
Член 154	Член 170
Член 155	Член 171
Член 156	Член 172
Наслов XVI – Индустија	Наслов XVII - Индустија
Член 157	Член 173
Наслов XVII – Економска и социјална кохезија	Наслов XVIII — Економска, социјална и територијална кохезија
Член 158	Член 174
Член 159	Член 175
Член 160	Член 176
Член 161	Член 177
Член 162	Член 178
Наслов XVIII — Истражување и технолошки развој	Наслов XIX — Истражување и технолошки развој и вселена
Член 163	Член 179
Член 164	Член 180
Член 165	Член 181
Член 166	Член 182
Член 167	Член 183
Член 168	Член 184
Член 169	Член 185
Член 170	Член 186
Член 171	Член 187
Член 172	Член 188
	Член 189
Член 173	Член 190
Наслов XIX – Животна средина	Наслов XX — Животна средина
Член 174	Член 191
Член 175	Член 192
Член 176	Член 193
	Наслов XXI - Енергија

	Член 194
	Наслов XXII - Туризам
	Член 195
	Наслов XXIII – Граѓанска заштита
	Член 196
	Наслов XXIV – Административна соработка
	Член 197
Наслов XX – Развојна соработка (поместен)	<i>Дел 5, Наслов III, Поглавје 1, Развојна соработка</i>
Член 177 (поместен)	<i>Член 208</i>
Член 178 (укинат) ⁵⁷	
Член 179 (поместен)	<i>Член 209</i>
Член 180 (поместен)	<i>Член 210</i>
Член 181 (поместен)	<i>Член 211</i>
Наслов XXI – Економска, финансиска и техничка соработка со трети земји (поместен)	Дел 5, Наслов III, Поглавје 2, Економска, финансиска и техничка соработка со трети земји
Член 181a (поместен)	<i>Член 212</i>
ДЕЛ 4 - АСОЦИЈАЦИЈА НА ПРЕКУОКЕАНСКИ ЗЕМЈИ И ТЕРИТОРИИ	ДЕЛ 4 - АСОЦИЈАЦИЈА НА ПРЕКУОКЕАНСКИ ЗЕМЈИ И ТЕРИТОРИИ
Член 182	Член 198
Член 183	Член 199
Член 184	Член 200
Член 185	Член 201
Член 186	Член 202
Член 187	Член 203
Член 188	Член 204
	ДЕЛ 5 – НАДВОРЕШНИ АКТИВНОСТИ НА УНИЈАТА
	Наслов I – Општи одредби за надворешните активности на Унијата
	Член 205
<i>Дел 3, Наслов IX – Заедничка трговска политика (поместено)</i>	Наслов II - Заедничка трговска политика
<i>Член 131 (поместен)</i>	Член 206
<i>Член 133 (поместен)</i>	Член 207
	Наслов III — Соработка со трети земји и хуманитарна помош
<i>Дел 3, Наслов XX – Развојна соработка (поместен)</i>	Поглавје 1 - Развојна соработка

57 Заменет, во суштината, со втората реченица од вториот потстав 1 од членот 208 од Договорот за функционирање на ЕУ.

Член 177 (поместен)	Член 208 ⁵⁸
Член 179 (поместен)	Член 209
Член 180 (поместен)	Член 210
Член 181 (поместен)	Член 211
Дел 3, Наслов XXI – Економска, финансиска и техничка соработка со трети земји (поместен)	Поглавје 2 – Економска, финансиска и техничка соработка со трети земји
Член 181а (поместен)	Член 212
	Член 213
	Поглавје 3 – Хуманитарна помош
	Член 214
	Наслов IV — Рестриктивни мерки
Член 301 (заменет)	Член 215
	Наслов V — Меѓународни договори
	Член 216
Член 310 (поместен)	Член 217
Член 300 (заменет)	Член 218
Член 111, ставови 1 до 3 и 5 (поместени)	Член 219
	Наслов VI — Односи на Унијата со меѓународните организации и трети земји и делегации на Унијата
Член 302 - 304 (заменети)	Член 220
	Член 221
	Наслов VII — Клаузула за солидарност
	Член 222
ДЕЛ 5 – ИНСТИТУЦИИ НА ЗАЕДНИЦАТА	ДЕЛ 6 – ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И ФИНАНСИСКИ ОДРЕДБИ
Наслов I — Институционални одредби	Наслов I — Институционални одредби
Поглавје 1 – Институции	Поглавје 1 – Институции
Дел 1 – Европскиот парламент	Дел 1 – Европскиот парламент
Член 189 (укинат) ⁵⁹	
Член 190, ставови 1 до 3 (укинати) ⁶⁰	
Член 190, ставови 4 и 5	Член 223
Член 191, првиот став (укинати) ⁶¹	
Член 191, вториот став	Член 224
Член 192, првиот став (отповикан)	

62

58 Втората реченица од вториот потстав од ставот 1 суштински го заменува членот 178 од ДЕУ.

59 Заменет, во својата суштина, со членот 14, став 1 и 2 од ДЕУ.

60 Заменет, во својата суштина, со членот 14, став 1 - 3 од ДЕУ.

61 Заменет, во својата суштина, со членот 11, став 4 од ДЕУ.

62 Заменет, во својата суштина, со членот 14, став 1 ДЕУ.

Член 192, вториот став	Член 225
Член 193	Член 226
Член 194	Член 227
Член 195	Член 228
Член 196	Член 229
Член 197, првиот став (укинат) ⁶³	
Член 197, вториот, третиот и четвртиот став	Член 230
Член 198	Член 231
Член 199	Член 232
Член 200	Член 233
Член 201	Член 234
	Дел 2 – Европскиот совет
	Член 235
	Член 236
Дел 2 – Советот	Дел 3 – Советот
Член 202 (укинат) ⁶⁴	
Член 203 (укинат) ⁶⁵	
Член 204	Член 237
Член 205, ставови 2 и 4 (укинати) ⁶⁶	
Член 205, ставови 1 и 3	Член 238
Член 206	Член 239
Член 207	Член 240
Член 208	Член 241
Член 209	Член 242
Член 210	Член 243
Дел 3 – Комисијата	Дел 4 – Комисијата
Член 211 (укинат) ⁶⁷	
	Член 244
Член 212 (поместен)	Член 249, став 2
Член 213	Член 245
Член 214 (укинат) ⁶⁸	
Член 215	Член 246
Член 216	Член 247
Член 217, ставови 1, 3 и 4 (укинати) ⁶⁹	
Член 217, став 2	Член 248
Член 218, став 1 (укинат) ⁷⁰	

63 Заменет, во својата суштина, со членот 14, став 4 ДЕУ.

64 Заменет, во својата суштина, со членот 16, став 1 од ДЕУ и членовите 290 и 291 од Договорот за функционирање на ЕУ.

65 Заменет, во својата суштина, со членот 16, став 2 и 9 од ДЕУ.

66 Заменет, во својата суштина, со членот 16, став 4 и 5 од ДЕУ.

67 Заменет, во својата суштина, со членот 17, став 1 од ДЕУ.

68 Заменет, во својата суштина, со членот 14, став 3 и 7 од ДЕУ.

69 Заменет, во својата суштина, со членот 17, став 6 ДЕУ.

70 Заменет, во својата суштина, со членот 295 од Договорот за функционирање на ЕУ.

Член 218, став 2	Член 249
Член 219	Член 250
Дел 4 – Судот на правдата	Дел 5 - Судот на правдата на Европската унија
Член 220 (укинат) ⁷¹	
Член 221, првиот став (укинат) ⁷²	
Член 221, вториот и третиот став	Член 251
Член 222	Член 252
Член 223	Член 253
Член ⁷³	Член 254
	Член 255
Член 225	Член 256
Член 225а	Член 257
Член 226	Член 258
Член 227	Член 259
Член 228	Член 260
Член 229	Член 261
Член 229а	Член 262
Член 230	Член 263
Член 231	Член 264
Член 232	Член 265
Член 233	Член 266
Член 234	Член 267
Член 235	Член 268
	Член 269
Член 236	Член 270
Член 237	Член 271
Член 238	Член 272
Член 239	Член 273
Член 240	Член 274
	Член 275
	Член 276
Член 241	Член 277
Член 242	Член 278
Член 243	Член 279
Член 244	Член 280
Член 245	Член 281
	Дел 6 - Европската централна банка
	Член 282
Член 112 (поместен)	Член 283
Член 113 (поместен)	Член 284
Дел 5 - Судот на ревизори	Дел 7 - Судот на ревизори

71 Заменет, во својата суштина, со членот 19 ДЕУ.

72 Заменет, во својата суштина, со членот 19, став 2, првиот потстав од ДЕУ.

73 Првата реченица од првиот потстав во суштината се заменува со членот 19, став 2, вториот потстав од ДЕУ.

Член 246	Член 285
Член 247	Член 286
Член 248	Член 287
Поглавје 2 – Одредби заеднички за неколку институции	Поглавје 2 – Правни акти на Унијата, постапки за донесување и други одредби
Член 249	Дел 1 – Правните акти на Унијата
	Член 288
	Член 289
	Член 290 ⁷⁴
	Член 291 ⁷⁵
	Член 292
	Дел 2 – Постапки за донесување на акти и други одредби
Член 250	Член 293
Член 251	Член 294
Член 252 (укинат)	
	Член 295
Член 253	Член 296
Член 254	Член 297
	Член 298
Член 255 (поместен)	Член 15
Член 256	Член 299
	Поглавје 3 – Советодавни тела на Унијата
	Член 300
Поглавје 3 - Економскиот и социјален комитет	Дел 1 - Економскиот и социјален комитет
Член 257 (укинат) ⁷⁶	
Член 258, првиот, вториот и четвртиот став	Член 301
Член 258, третиот став (укинат) ⁷⁷	
Член 259	Член 302
Член 260	Член 303
Член 261 (укинат)	
Член 262	Член 304
Поглавје 4 – Комитетот на региони	Поглавје 2 – Комитетот на региони
Член 263, првиот и петтиот став (укинати) ⁷⁸	

74 Го заменува, во суштината, третиот ред од членот 202 ДЕЗ.

75 Го заменува, во суштината, третиот ред од членот 202 ДЕЗ.

76 Заменет, во својата суштина, со членот 300, став 2 од Договорот за функционирање на ЕУ.

77 Заменет, во својата суштина, со членот 300, став 4 од Договорот за функционирање на ЕУ.

78 Заменет, во својата суштина, со членот 300, став 3 и 4 од Договорот за функционирање на ЕУ.

Член 263, вториот до четвртиот став	Член 305
Член 264	Член 306
Член 265	Член 307
Поглавје 5 – Европска инвестициска банка	Поглавје 4 – Европска инвестициска банка
Член 266	Член 308
Член 267	Член 309
Наслов II — Финансиски одредби	Наслов II — Финансиски одредби
Член 268	Член 310
	Поглавје 1 – Сопствени ресурси на Унијата
Член 269	Член 311
Член 270 (укинат) ⁷⁹	
	Поглавје 2 – Повеќегодишна финансиска рамка
	Член 312
	Поглавје 3 – Годишен буџет на Унијата
<i>Член 272, став 1 (поместен)</i>	Член 313
Член 271 (поместен)	<i>Член 316</i>
Член 272, став 1 (поместен)	<i>Член 313</i>
Член 272, ставови 2 до 10	Член 314
Член 273	Член 315
<i>Член 271 (поместен)</i>	Член 316
	Поглавје 4 – Спроведување и реализација на буџетот
Член 274	Член 317
Член 275	Член 318
Член 276	Член 319
	Поглавје 5 – Заеднички одредби
Член 277	Член 320
Член 278	Член 321
Член 279	Член 322
	Член 323
	Член 324
	Поглавје 6 – Борба против измама
Член 280	Член 325
	Наслов III — Зајакната соработка
<i>Член 11 до 11a (заменети)</i>	Член 326 ⁸⁰
<i>Член 11 до 11a (заменети)</i>	Член 327 ⁸¹
<i>Член 11 и 11a (заменети)</i>	Член 328 ⁸²

79 Заменет, во својата суштина, со членот 310, став 4 од Договорот за функционирање на ЕУ.

80 Исто така, ги заменува тековните членови од 27а до 27д, од 40 до 40б и од 43 до 45 од ДЕУ.

81 Исто така, ги заменува тековните членови од 27а до 27д, од 40 до 40б и од 43 до 45 од ДЕУ.

82 Исто така, ги заменува тековните членови од 27а до 27д, од 40 до 40б и од 43 до 45 од ДЕУ.

Член 11 и 11а (заменети)	Член 329 ⁸³
Член 11 и 11а (заменети)	Член 330 ⁸⁴
Член 11 и 11а (заменети)	Член 331 ⁸⁵
Член 11 и 11а (заменети)	Член 332 ⁸⁶
Член 11 и 11а (заменети)	Член 333 ⁸⁷
Член 11 и 11а (заменети)	Член 334 ⁸⁸
ДЕЛ 6 – ОПШТИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ	ДЕЛ 7 – ОПШТИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ
Член 281 (укинат) ⁸⁹	
Член 282	Член 335
Член 283	Член 336
Член 284	Член 337
Член 285	Член 338
Член 286 (заменет)	Член 16
Член 287	Член 339
Член 288	Член 340
Член 289	Член 341
Член 290	Член 342
Член 291	Член 343
Член 292	Член 344
Член 293 (укинат)	
Член 294 (поместен)	Член 55
Член 295	Член 345
Член 296	Член 346
Член 297	Член 347
Член 298	Член 348
Член 299, став 1 (укинат) ⁹⁰	
Член 299, став 2, вториот, третиот и четвртиот потстав	Член 349
Член 299, став 2, првиот потстав и ставови 3 до 6 (поместени)	Член 355

83 Исто така, ги заменува тековните членови од 27а до 27д, од 40 до 40б и од 43 до 45 од ДЕУ.

84 Исто така, ги заменува тековните членови од 27а до 27д, од 40 до 40б и од 43 до 45 од ДЕУ.

85 Исто така, ги заменува тековните членови од 27а до 27д, од 40 до 40б и од 43 до 45 од ДЕУ.

86 Исто така, ги заменува тековните членови од 27а до 27д, од 40 до 40б и од 43 до 45 од ДЕУ.

87 Исто така, ги заменува тековните членови од 27а до 27д, од 40 до 40б и од 43 до 45 од ДЕУ.

88 Исто така, ги заменува тековните членови од 27а до 27д, од 40 до 40б и од 43 до 45 од ДЕУ.

89 Заменет, во својата суштина, со членот 47 ДЕУ.

90 Заменет, во својата суштина, со членот 52 ДЕУ.

Член 300 (заменет)	Член 218
Член 301 (заменет)	Член 215
Член 302 (заменет)	Член 220
Член 303 (заменет)	Член 220
Член 304 (заменет)	Член 220
Член 305 (укинат)	
Член 306	Член 350
Член 307	Член 351
Член 308	Член 352
	Член 353
Член 309	Член 354
Член 310 (поместен)	Член 217
Член 311 (укинат) ⁹¹	
Член 299, став 2, првиот потстав и ставови 3 до 6 (поместени)	Член 355
Член 312	Член 356
Завршни одредби	
Член 313	Член 357
	Член 358
Член 314 (укинат) ⁹²	

91 Заменет, во својата суштина, со членот 51 ДЕУ.

92 Заменет, во својата суштина, со членот 55 ДЕУ.

ПОВЕЛБА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИТЕ ПРАВА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА (2010/С 83/02)

Европскиот парламент, Советот и Комисијата едногласно го прогласуваат следниот текст како Повелба за фундаменталните права на Европската унија.

ПОВЕЛБА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИТЕ ПРАВА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

Преамбула

Народите на Европа, во создавањето на поблизок меѓусебен сојуз, се решени да споделуваат мирољубива иднина врз основа на заеднички вредности.

Свесни за сопственото духовно и морално наследство, Унијата е основана на неделиви, универзални вредности на човеково достоинство, еднаквост и солидарност; основана е на принципите на демократијата и владеењето на правото. Поединецот е ставен во суштината на нејзините активности, преку утврдување на жителство на Унијата и преку создавање област на слобода, безбедност и правда.

Унијата придонесува кон зачувување и развој на овие заеднички вредности, притоа почитувајќи ја различноста на културите и традициите на народите во Европа, како и националните идентитети на земјите-членки и организацијата на нивните јавни власти на национално, регионално и локално ниво; се стреми кон промовирање урамнотезен и одржлив развој и обезбедува слободно движење на лица, услуги, стоки и капитал, како и слободата за основање.

За оваа цел, неопходно е да се зајакне заштитата на фундаменталните права во насока на промените во општеството, социјалниот напредок и научниот и технолошкиот развој, преку овозможување поголема видливост на овие права во Повелбата.

Имајќи ги предвид надлежностите и задачите на Унијата и принципот на супсидијарност, оваа Повелба ги потврдува правата како резултат

на тоа, особено, од уставните традиции и меѓународните обврски што се заеднички за земјите-членки, Европската конвенција за заштита на човековите права и фундаментални слободи, социјалните повелби донесени од Унијата и Советот на Европа и судската пракса на Судот на правдата на Европската унија и на Европскиот суд за човекови права. Во овој контекст, Повелбата ќе ја толкуваат судовите на Унијата и земјите-членки, имајќи ги предвид појаснувањата подготвени под надлежност на Президиумот на Конвенцијата што ја изготви Повелбата и измените и дополнувањата од Президиумот на Европската конвенција.

Уживањето на овие права вклучува одговорности и обврски во однос на други лица, човековата заедница и идните генерации.

Затоа, Унијата ги признава следните права, слободи и принципи.

НАСЛОВ I

ДОСТОИНСТВО

Член 1

Човеково достоинство

Човековото достоинство е неповредливо. Тоа мора да се почитува и да се заштитува.

Член 2

Право на живот

1. Секој има право на живот.
2. Никој нема да биде осудуван на смртна казна или егзекуција.

Член 3

Право на интегритет на личноста

1. Секој има право на почитување на сопствениот физички и духовен интегритет.
2. Во полето на медицината и биологијата, мора особено да се почитува следното:

- (а) слободната согласност по претходна информираност на засегнатото лице, во согласност со постапките утврдени со закон;
- (б) забрана за евгенетски практики, особено оние насочени кон селекција на лица;
- (в) забрана за човековото тело или делови од него да бидат извор на финансиска добивка;
- (г) забрана за репродуктивно клонирање на луѓе.

Член 4

Забрана за измачување и нечовечко или деградирачко третирање или казнување

Никој нема да биде предмет на измачување или нечовечко или деградирачко третирање или казнување.

Член 5

Забрана за ропство и присилна работа

1. Никој нема да биде држен во ропство или потчинетост.
2. Никој нема да биде принудуван да извршува присилна или задолжителна работа.
3. Забранета е трговија со луѓе.

НАСЛОВ II

СЛОБОДИ

Член 6

Право на слобода и безбедност

Секој има право на слобода и безбедност на личноста.

*Член 7***Почитување на приватниот и семеен живот**

Секој има право на почитување на сопствениот приватен и семеен живот, домот и комуникацијата.

*Член 8***Заштита на личните податоци**

1. Секој има право на заштита на сопствените лични податоци.
2. Таквите податоци мора да се обработуваат соодветно на конкретната цел и врз основа на одобрување од засегнатото лице или друга легитимна основа утврдена со закон. Секој има право на пристап до податоци кои биле собрани за него/неа и право да побара исправка на сопствените податоци.
3. Усогласувањето со овие правила е предмет на контрола од независно тело.

*Член 9***Право на брак и право на формирање семејство**

Правото на брак и правото на формирање семејство се гарантираат во согласност со националните закони кои го регулираат остварувањето на овие права.

*Член 10***Слобода на мисла, совест и религија**

1. Секој има право на слобода на мисла, совест и религија. Ова право ја вклучува слободата за промена на религијата или верувањето и слобода, поединечно или во заедница со други, приватно или јавно, да се изразува религијата или верувањето, со славење, учење, практикување или почитување.
2. Се признава правото на совесен приговор, во согласност со националните закони кои го регулираат остварувањето на ова право.

*Член 11***Слобода на изразување и информации**

1. Секој има право на слободен израз. Ова право ја вклучува слободата на сопствено мислење и примање и давање информации и идеи, без вмешаност од јавно тело и без оглед на границите.
2. Се почитува слободата и плурализмот на медиумите.

*Член 12***Слобода на собирање и здружување**

1. Секој има право на слободно мирољубиво собирање и слобода на здружување на сите нивоа, особено на политичкото ниво, синдикатите и граѓанските прашања, што укажува на правото секој да може да формира и да се придружи на синдикат за заштита на сопствените интереси.
2. Политичките партии, на ниво на Унијата, придонесуваат за израз на политичката волја на граѓаните на Унијата.

*Член 13***Слобода на уметностите и науките**

Нема да има ограничувања на уметностите и научното истражување. Се почитува академската слобода.

*Член 14***Право на образование**

1. Секој има право на образование и пристап до стручна и континуирана обука.
2. Ова право ја вклучува и можноста за добивање бесплатно задолжително образование.
3. Се почитува слободата за основање образовни институции имајќи ги предвид демократските принципи и правото родителите да обезбедат образование и учење за своите деца, во сообразност со сопствените религиозни, филозофски и педагошки убедувања, во согласност со националните закони кои го уредуваат остварувањето на тоа право и слобода.

*Член 15***Слобода на избор на професија и право на работа**

1. Секој има право на работа и слободен избор на професија.
2. Секој граѓанин на Унијата има слобода да бара вработување, да работи, да го остварува правото на основање и да обезбедува услуги во која било земја-членка.
3. Државјаните на трети земји што имаат овластување за работа на териториите на земјите-членки имаат право на исти работни услови како и државјаните на Унијата.

*Член 16***Слобода за вршење на дејност**

Се признава слободата за вршење на дејност во согласност со правото на Унијата и националното право и практики.

*Член 17***Право на сопственост**

1. Секој има право на поседување, користење и располагање и отстапување на законски стекнатата сопственост. Никој не смее да биде лишен од својата сопственост, освен во случај на јавен интерес и во случај и под околности предвидени со закон, под услов на навремена правична компензација за загубите на лицето. Користењето на сопственоста може да се регулира со закон, до степен што е потребен за општиот интерес.
2. Се заштитува интелектуалната сопственост.

*Член 18***Право на азил**

Правото на азил се гарантира во согласност со правилата од Женевската конвенција од 28 јули 1951 година и Протоколот од 31 јануари 1967 година, во врска со статусот на бегалците и во согласност со Договорот за Европската унија и Договорот за функционирањето на Европската унија (во понатамошниот текст „Договорите“).

*Член 19***Заштита во случај на отстранување, протерување или екстрадиција**

1. Се забранува колективно протерување.
2. Никој не смее да биде отстранет, протеран или екстрадиран во земја каде што постои сериозна опасност дека лицето би било предмет на смртна казна, измачување или друг нечовечки или деградирачки третман или казнување.

НАСЛОВ III

ЕДНАКВОСТ*Член 20***Еднаквост пред законот**

Сите се еднакви пред законот.

*Член 21***Недискриминација**

1. Се забранува каква било дискриминација врз каква било основа, како што е пол, раса, боја, етничко или социјално потекло, генетски карактеристики, јазик, религија или убедување, политичко или кое било друго убедување, припадност на национално малцинство, имот, раѓање, хендикеп, возраст или сексуална ориентација.
2. Во опсегот на примена на договорите и без да е во спротивност со кои било конкретни одредби од истите, се забранува секаква дискриминација врз основа на националност.

*Член 22***Културна, религиска и јазична разновидност**

Унијата ја почитува културната, религиската и јазичната разновидност.

*Член 23***Еднаквост меѓу жените и мажите**

Мора да се обезбеди еднаквост меѓу жените и мажите во сите области, вклучително вработувањето, работата и платите.

Принципот на еднаквост нема да попречи одржување или донесување на мерки за одредени предности во полза на полот во понеповолна положба.

*Член 24***Правата на детето**

1. Децата имаат право на заштита и грижа што ќе осигури нивна благосостојба. Тие слободно може да ги изразуваат своите гледишта. Таквите гледишта се земаат предвид за прашања што ги засегаат и во согласност со нивната возраст и зрелост.

2. Во сите активности поврзани со децата, без разлика дали се преземаат од јавни органи или приватни институции, главен приоритет мора да бидат интересите на детето.

3. Секое дете има право редовно да одржува личен контакт со двајцата родители, освен ако тоа не е спротивно на неговите интереси.

*Член 25***Правата на постарите лица**

Унијата ги признава и ги почитува правата на постарите лица да водат достоинствен и независен живот и да учествуваат во општествениот и културниот живот.

*Член 26***Интегрирање на лицата со посебни потреби**

Унијата го признава и го почитува правото на лицата со посебни потреби да ги користат мерките наменети да им овозможат независност, општествена и професионална интеграција и учество во животот на заедницата.

НАСЛОВ IV

СОЛИДАРНОСТ

Член 27

Право на работниците на информации и консултации во рамки на претпријатието

На работниците или нивните претставници мора, на соодветните нивоа, да им се гарантирани информации и навремени консултации, во случај и под околности што ги предвидува правото на Унијата и националното право и практики.

Член 28

Право на колективно преговарање и активности

Работниците и работодавачите или нивните соодветни организации, во согласност со правото на Унијата и националното законодавство и практиките, имаат право да преговараат и да склучат колективни договори на соодветните нивоа и во случај на конфликти на интереси да преземат колективна постапка за одбрана на нивните интереси, вклучително и организирање штрајк.

Член 29

Право на пристап до служби за посредување при вработување

Секој има право на бесплатен пристап до служби за посредување при вработување.

Член 30

Заштита во случај на неоправдано отпуштање

Секој работник има право на заштита од неоправдано отпуштање, во согласност со правото на Унијата и националното право и практики.

*Член 31***Правични и соодветни работни услови**

1. Секој работник има право на работни услови што се во согласност со здравјето, безбедноста и достоинството на работникот.
2. Секој работник има право на ограничување на максимален број работни часови, на дневни и неделни периоди за одмор и платен годишен одмор.

*Член 32***Забрана за детски труд и заштита на младите на работа**

Се забранува вработување деца. Минималната возраст за вработување не смее да биде пониска од минималната возраст кога децата го напуштаат училиштето, без да е во спротивност со правилата кои поповолно ги третираат младите и освен за ограничени отстапки.

Младите што се вработени мора да имаат работни услови кои се соодветни на нивната возраст и да бидат заштитени од економска експлоатација и каква било работа што има веројатност дека ќе наштети на нивната безбедност, здравје, физички, ментален, морален или социјален развој или дека ќе го попречи нивното образование.

*Член 33***Семејство и професионален живот**

1. Семејството ужива правна, економска и социјална заштита.
2. Со цел усогласување на семејниот и професионалниот живот, секој има право на заштита од отпуштање поради причина поврзана со породилно отсуство и право на платено породилно отсуство и родителско отсуство по раѓање или посвојување дете.

*Член 34***Социјална сигурност и социјална помош**

1. Унијата го признава и го почитува правото на бенефиции од социјална сигурност и социјални услуги за заштита во случај на породилно отсуство, болест, несреќи на работното место, зависност или старост и во случај на губење на работното место, во согласност со правилата утврдени со правото на Унијата и националното право и практики.
2. Секој што живее и законски се движи во рамки на Европската унија има право на бенефиции од социјална сигурност и социјални придобивки,

во согласност со правото на Унијата и националното право и практики.

3. Со цел борба против социјалната исклученост и сиромаштијата, Унијата го признава и го почитува правото на социјална помош и помош при домување, со цел да се обезбеди пристоен живот за сите оние кои немаат доволно средства, во согласност со правилата утврдени со правото на Унијата и националното право и практики.

Член 35

Здравствена заштита

Секој има право на пристап до превентивна здравствена заштита и право на медицинска грижа, според условите дефинирани со националното законодавство и практиките. Се обезбедува висок степен на здравствена заштита, при определувањето и спроведувањето на сите политики и активности на Унијата.

Член 36

Пристап до услуги од општ економски интерес

Унијата признава и го почитува пристапот до услугите од општ економски интерес, како што е предвидено со националното право и практики, во согласност со договорите, а со цел промовирање на социјалната и територијалната кохезија на Унијата.

Член 37

Заштита на животната средина

Врз основа на принципот за одржлив развој, политиките на Унијата мора да интегрираат висок степен на заштита на животната средина и подобрување на квалитетот на животната средина.

Член 38

Заштита на потрошувачите

Политиките на Унијата ќе обезбедат висок степен на заштита на потрошувачите.

НАСЛОВ V

ГРАЃАНСКИ ПРАВА*Член 39*

Право на глас и кандидирање на изборите за Европскиот парламент

1. Секој граѓанин на Унијата има право на глас и кандидатура на изборите за Европскиот парламент во земјата-членка каде што тој или таа живее, под истите услови како и државјаните на таа земја.
2. Членовите на Европскиот парламент се избираат на непосредни и општи избори, со слободно и тајно гласање.

*Член 40***Право на глас и кандидирање на општински избори**

Секој граѓанин на Унијата има право на глас и кандидатура на општински избори во земјата-членка каде што тој или таа живее, под истите услови како и државјаните на таа земја.

*Член 41***Право на добра администрација**

1. Секое лице има право на објективна, правична и навремена услуга за своите потреби, од страна на институциите, телата, канцелариите и агенциите на Унијата.
2. Ова право го вклучува следното:
 - (а) правото секое лице да биде сослушано, пред да се преземе мерка што негативно би влијаела на тоа лице;
 - (б) правото секое лице да има пристап до сопственото досие, почитувајќи ги легитимните интереси на доверливост и професионална и деловна тајна;
 - (в) обврската на администрацијата да даде причини за сопствените одлуки.
3. Секое лице има право од Унијата да бара исправување на штета предизвикана од нејзините институции или службеници при вршење на нивната должност, во согласност со општите начела заеднички за законодавствата на земјите-членки.

4. Секое лице може да им пише на институциите на Унијата на еден од јазиците на договорите и мора да добие одговор на истиот јазик.

Член 42

Право на пристап до документи

Секој граѓанин на Унијата и секое физичко и правно лице што живее или има седиште во земја-членка има право на пристап до документи на институциите, телата, канцелариите и агенциите на Унијата, без разлика на нивната форма.

Член 43

Европски омбудсман

Секој граѓанин на Унијата и секое физичко и правно лице што живее или има седиште во земја-членка има право да упатува до Европскиот омбудсман случаи на неправилно работење на институциите, телата, канцелариите и агенциите на Унијата, со исклучок на Судот на правдата на Европската унија кој дејствува во правосудно својство.

Член 44

Право на петиција

Секој граѓанин на Унијата и секое физичко и правно лице што живее или има седиште во земја-членка има право на петиција до Европскиот парламент.

Член 45

Слобода на движење и живеење

1. Секој граѓанин на Унијата има право да се движи и слободно да живее во рамките на територијата на земјите-членки.
2. Слободата на движење и живеење може да се даде, во согласност со договорите, на државјани на трети земји, кои легално живеат на територијата на земја-членка.

*Член 46***Дипломатска и конзуларна заштита**

Секој граѓанин на Унијата, на територијата на трета земја каде што земјата- членка на која тоа лице е државјанин нема претставништво, има право на заштита од дипломатските или конзуларните претставништва на која било земја-членка, под истите услови како и за државјаните на таа земја-членка.

НАСЛОВ VI

ПРАВДА*Член 47***Право на ефикасен правен лек и правично судење**

Секое лице чии права и слободи гарантирани според правото на Унијата се повредени, има право на ефикасен правен лек пред трибунал, во согласност со условите утврдени со овој член.

Секој има право на правично и јавно сослушување во разумна временска рамка од страна на независен и објективен трибунал, воспоставен со закон. Секој ќе има можност да добие совет, одбрана и да биде застапуван.

Правната помош е достапна на оние кои немаат доволно средства, ако таа помош е неопходна да се обезбеди ефективен пристап до правдата.

*Член 48***Пресумпција на невиност и право на одбрана**

1. Секој кој е обвинет се претпоставува дека е невин додека не се докаже дека е виновен според законот.
2. Се гарантира почитување на правата на одбрана за секој што е обвинет.

*Член 49***Начела на легалност и пропорционалност на кривичните дела и казните**

1. Никој нема да се смета за виновен за кривично дело за кое било дело или неизвршување кое според националното или меѓународното право не се смета за кривично дело во времето кога било извршено. Ниту, пак, ќе се наложи посериозна казна од онаа што била применлива во периодот кога било извршено кривичното дело. Ако по извршувањето на кривичното дело законот предвидел полесна казна, тогаш ќе се примени таа казна.
2. Овој член нема да влијае врз судењето и казнувањето на кое било лице за дело или неизвршување на дело, кое, во времето на извршување, се сметало за кривично дело според општите начела признати од заедницата на народи.
3. Строгоста на казните не смее да биде непропорционална на кривичното дело.

*Член 50***Право да не се суди или да не се казнува двојно при кривични постапки за исто кривично дело**

Никој нема да биде предмет на повторно судење или на казна во кривична постапка за кривично дело за кое лицето веќе било ослободено или осудено во рамки на Унијата, во согласност со законот.

НАСЛОВ VII

ОПШТИ ОДРЕДБИ ЗА ТОЛКУВАЊЕТО И ПРИМЕНАТА НА ПОВЕЛБАТА*Член 51***Поле на примена**

1. Одредбите од оваа Повелба се однесуваат на институциите, телата, канцелариите и агенциите на Унијата, имајќи го предвид начелото за супсидијарност и само на земјите-членки кога го применуваат правото на Унијата. Затоа, тие ги почитуваат правата и начелата и ја промовираат примената на истите, во согласност со нивните надлежности и почитувајќи

ги ограничувањата на надлежностите на Унијата, како што е утврдено со договорите.

2. Повелбата не го проширува полето на примена на правото на Унијата над надлежностите на Унијата и не воспоставува ново овластување или задача за Унијата, ниту, пак, ги изменува надлежностите и задачите што се дефинирани со договорите.

Член 52

Опсег и толкување на правата и начелата

1. Секое ограничување во остварувањето на правата и слободите што се признаваат со оваа Повелба мора да биде предвидено со закон и почитувајќи ја суштината на тие права и слободи. Според начелото на пропорционалност, ограничувањата може да се направат ако истите се неопходни и ако во суштината ги исполнуваат целите од општиот интерес признат од Унијата или потребата за заштита на правата и слободите на другите.

2. Правата што се признаени со оваа Повелба, а кои се уредени со одредби во договорите, се остваруваат според условите и во рамките дефинирани со тие договори.

3. Доколку оваа Повелба содржи права кои соодветствуваат на правата што се гарантираат со Конвенцијата за заштита на човековите права и фундаменталните слободи, значењето и опсегот на тие права ќе бидат исти како за оние утврдени со наведената Конвенција. Оваа одредба нема да претставува пречка за правото на Унијата да предвиди поширока заштита.

4. Доколку оваа Повелба признава основни права какви што произлегуваат од уставните традиции заеднички за земјите-членки, тие права се толкуваат во согласност со тие традиции.

5. Одредбите од оваа Повелба што содржат начела може да се спроведат со законодавни и извршни акти донесени од институциите, телата, службите и агенциите на Унијата, како и преку акти на земјите-членки, при спроведување на правото на Унијата, при исполнувањето на нивните надлежности. Судски ќе се дефинираат само во толкувањето на таквите акти и за одлучување во врска со нивната легалност.

6. Националните законодавства и практики во целост се земаат предвид, како што е дефинирано во оваа Повелба.

7. Објаснувањата изготвени како начин да се обезбедат насоки за толкувањето на оваа Повелба се земаат предвид од судовите на Унијата и од страна на земјите-членки.

*Член 53***Степен на заштита**

Ништо што е содржано во оваа Повелба нема да се толкува како ограничувачко или со негативен ефект врз човековите права и фундаменталните слободи онакви какви што се признаваат, во соодветното поле на примена, од страна на правото на Унијата и меѓународното право и со меѓународните договори склучени од страна на Унијата и сите земји-членки, вклучително и Европската конвенција за заштита на човековите права и фундаменталните слободи и од уставите на земјите-членки.

*Член 54***Забрана за злоупотреба на правата**

Ништо што е содржано во оваа Повелба нема да се толкува со упатување на право на вршење каква било активност или дело што има за цел нарушување на правата и слободите признати со Повелбата или во насока на нивно ограничување во пошироки рамки од она што е предвидено.

Горенаведениот текст го изменува и го дополнува текстот од Повелбата прогласена на 7 декември 2000 година и ќе го замени од денот на влегување во сила на Договорот од Лисабон.

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

341. 171 (4-672ЕУ) (094,2)

ДОГОВОРОТ од Лисабон : консолидирани верзии на Договорот за Европската унија, Договорот за функционирање на Европската унија, Повелба за фундаменталните права на Европската унија, Протоколи, Декларации / [превод од англиски јазик Влатко Георгиевски...и др.].
- Скопје : Фондација " Конрад Аденауер", 2011, - 462 стр. ; 21 см

Превод на делото : Consolidated versions of the treaty on European union and the treaty on functioning of the European union.-
Фусноти кон текстот

ISBN 978-9989-2241-9-5

а) Европска унија - Документи
COBISS.MK-ID 86783242